

ВІСНИК

ЛУГАНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

№ 12 (223) ЧЕРВЕНЬ
2011

2011 червень № 12 (223)

ВІСНИК

ЛУГАНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

Частина I

Заснований у лютому 1997 року (27)
Свідоцтво про реєстрацію:
серія КВ № 14441-3412ПР,
видане Міністерством юстиції України 14.08.2008 р.

Збірник наукових праць внесено до переліку
наукових фахових видань України
(педагогічні науки)
Постанова президії ВАК України від 14.10.09 №1-05/4

Рекомендовано до друку на засіданні Вченої ради
Луганського національного університету
імені Тараса Шевченка
(протокол № 11 від 27 травня 2011 року)

Виходить двічі на місяць

Засновник і видавець –
Луганський національний університет імені Тараса Шевченка

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор – доктор педагогічних наук, професор **Курило В. С.**

Заступники головного редактора –

доктор педагогічних наук, професор **Савченко С. В.**

Випускаючі редактори –

доктор історичних наук, професор **Бур'ян М. С.,**

доктор медичних наук, професор **Виноградов А. О.,**

доктор філологічних наук, професор **Галич О. А.,**

доктор педагогічних наук, професор **Горошкіна О. М.,**

доктор сільськогосподарських наук, професор **Конопля М. І.,**

доктор філологічних наук, професор **Синельникова Л. М.,**

доктор педагогічних наук, професор **Харченко С. Я.**

Редакційна колегія серії “Педагогічні науки”:

доктор педагогічних наук, професор **Ваховський Л. Ц.,**

доктор педагогічних наук, професор **Гавриш Н. В.,**

доктор педагогічних наук, професор **Докучаєва В. В.,**

доктор педагогічних наук, професор **Максименко Г. М.,**

доктор педагогічних наук, професор **Ротерс Т. Т.,**

доктор педагогічних наук, професор **Хриков Є. М.,**

доктор педагогічних наук, професор **Чернуха Н. М.,**

доктор педагогічних наук, професор **Чиж О. Н.**

**Редакційні вимоги
до технічного оформлення статей**

Редколегія „Вісника” приймає статті обсягом 4 – 5 сторінок через 1 інтервал, повністю підготовлених до друку. Статті подаються надрукованими на папері в одному примірнику з додатком диска. Набір тексту здійснюється у форматі Microsoft Word (*.doc, *.rtf) шрифтом № 12 (Times New Roman) на папері формату А-4; усі поля (верхнє, нижнє, правє й лівє) — 3,8 см ; верхній колонтитул — 1,25 см , нижній — 3,2 см .

У верхньому колонтитулі зазначається: Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка № ** (***) , 2011.

Статті у „Віснику” повинні бути розміщені за рубриками.

Інформація про УДК розташовується у верхньому лівому кутку без відступів (шрифт нежирний). Ініціали і прізвище автора вказуються в лівому верхньому кутку (через рядок від УДК) з відступом 1,5 см (відступ першого рядка), шрифт жирний. Назва статті друкується через рядок великими літерами (шрифт жирний).

Зміст статті викладається за планом: постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями; аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання цієї проблеми та на які спирається автор; виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, яким присвячується ця стаття; формулювання цілей статті (постановка завдання); виклад основного матеріалу дослідження з певним обґрунтуванням отриманих наукових результатів; висновки з цього дослідження й перспективи подальших розвідок у цьому напрямку. Усі перелічені елементи повинні бути стилістично представлені в тексті, але графічно виділяти їх не треба.

Посилання на цитовані джерела подаються в квадратних дужках після цитати. Перша цифра — номер джерела в списку літератури, який додається до статті, друга — номер сторінки, наприклад: [1, с. 21] або [1, с. 21; 2, с. 13–14]. Бібліографія і при необхідності примітки подаються в кінці статті після слова „Література” або після слів „Література і примітки” (без двокрапки) у порядку цитування й оформляються відповідно до загальноприйнятих бібліографічних вимог. Бібліографічні джерела подаються підряд, без відокремлення абзацем; ім'я автора праці (або перше слово її назви) виділяється жирним шрифтом.

Статтю закінчують 3 анотації обсягом 3 – 4 рядків українською, російською та англійською мовами із зазначенням прізвища, ім'я та по-батькові автора, назви статті та ключовими словами (3 – 5 термінів).

Стаття повинна супроводжуватися рецензією провідного фахівця (доктора, професора).

На окремому аркуші подається довідка про автора: (прізвище, ім'я, по батькові; місце роботи, посада, звання, учений ступінь; адреса навчального закладу, кафедри; домашня адреса; номери телефонів (службовий, домашній, мобільний).

© ДЗ „ЛНУ імені Тараса Шевченка”, 2011

ЗМІСТ

РЕСУРСИ INTERNET У ВИКЛАДАННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ

1. **Karpinski M. P., Hominchuk A. A.** Security aspects of mobile ad-hoc networks 5
2. **Krajka J.** Teaching writing online – the implementation of wikis as online environments for collaborative writing instruction 14
3. **Гусленко І. Ю.** Використання інтернет-ресурсів для розвитку міжкультурної компетенції студентів ВНЗ (на прикладі вивчення свят та традицій США) 22
4. **Іваньшина Н. М.** Поняття дистанційної освіти, особливості методів університетської освіти 29
5. **Кравчук Л. В.** Використання інтернет-ресурсів у викладанні іноземних мов 35
6. **Руденко Т. М.** Обучение навыкам чтения и письма на занятиях по английскому языку с помощью современных интернет-технологий 45
7. **Степаненко Д. О.** Internet-технологии как средство формирования коммуникативных компетенций при изучении иностранного языка 54
8. **Шуневич Б. І.** Лабораторія комбінованого навчання іноземних мов: основні завдання і напрями діяльності 61

Е-LEARNING ТЕХНОЛОГІЇ У ВИКЛАДАННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ: ПРОБЛЕМИ, РІШЕННЯ, ПЕРСПЕКТИВИ

9. **Абдурахманова А. З.** Электронный словарь тезаурусного типа как необходимый элемент обучающих систем для студентов технических факультетов 70
10. **Аблаев Э. А., Вистман Т. С.** Роль информационно-коммуникационных технологий в оптимизации учебной и научной деятельности вуза 75
11. **Аматов А. М.** Количественный анализ синтаксических структур современного английского языка: перспективы компьютерного моделирования 81
12. **Бекрешева Л. А.** Урок иностранного языка с экрана 90
13. **Дядичев В. В., Ващенко В. Ю.** Аналіз засобів організації електронного навчання 97
14. **Калиненко Н. А., Серебряков А. И.** Использование интернет-технологий в современном образовательном процессе 107
15. **Калуга Т. А.** Мобильное обучение в дистанционном образовании 113

16.	Краснопольський В. Е. Комп'ютеризоване навчання іноземних мов: минуле, сучасне, майбутнє	124
17.	Неженцева А. Є. Сучасні комп'ютерні технології дистанційного навчання в університетах Великої Британії ...	134
18.	Огнева Е. А. Роль электронных учебно-методических комплексов в модернизации процесса обучения	141
19.	Олексієнко Р. В. Використання адаптивних інформаційно-комунікаційних технологій та віртуального середовища у процесі фахової підготовки майбутніх перекладачів.....	148
20.	Щеголькова Н. Ю. Использование информационных технологий в проведении психологических тренингов при изучении иностранных языков	154

МУЛЬТИМЕДІЙНІ ЗАСОБИ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

21.	Martin-Paul Buchholz Computergestütztes lernen. Das fremdsprachenzentrum in bremen: ein gelungenes beispiel für gelungene einbindung von computertechnik im erlernen von fremdsprachen	160
22.	Julia A. Sobol Multimedia tools for teaching foreign languages at technical university	167
23.	Ushakov A. S. Hot potatoes implementation strategies in the context of FLT	172
24.	Акуленко Я. Г. Оптимизация обучения иностранному языку в неязыковом вузе с помощью мультимедийных средств	180
25.	Васильєва Л. Г., Сура Л. Г. Можливості використання мультимедійних програм у навчанні іноземних мов	187
26.	Коган Ю. М., Могілевська Н. Е. Мультимедійні технології у навчанні іноземної мови у вищих навчальних закладах	193
	Відомості про авторів	201

РЕСУРСИ INTERNET У ВИКЛАДАННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ

УДК 378.314

M. P. Karpinski, A. A. Hominchuk

SECURITY ASPECTS OF MOBILE AD-HOC NETWORKS

Introduction. Networks, in which every node executes routing functions, not only data exchanging, are called ad-hoc networks [11, 12]. Specificity of such networks, such as flexibility, exposing, decentralized controlling, nodes mobility, dynamic routing makes ad-hoc networks vulnerable to different attacks.

Threats of security of ad-hoc networks may be divided into a few classes: attacks on auto-configuration, attacks on the environment, attacks on Quality Of Service (QoS).

Let us discuss threats associated with address auto-configuration in MANET (Mobile Ad-hoc NETwork). Other threats, e.g., attacks against the routing protocol, are beyond the scope of our discussion.

1. Address Spooling Attack

Clearly, due to the lack of an authentication mechanism, previous auto-configuration schemes are vulnerable to address spooling attacks, in which an attacker may maliciously configure itself with another node's IP address to either impersonate the victim or hijack the latter's traffic. Figure 1 shows an example of the address spooling attack. Let node *A* with IP address *a* communicate with node *D* via nodes *B* and *C*. An attacker *X* that wants to hijack the traffic from node *A* configures itself with IP address *a*. When node *C* receives a neighbor discovery message, e.g., hello message in AODV protocol [1], from the attacker *X*, it may mistakenly believe that node *A* becomes its direct neighbor. As a result, node *C* updates its routing table and redirects the traffic to attacker *X*.

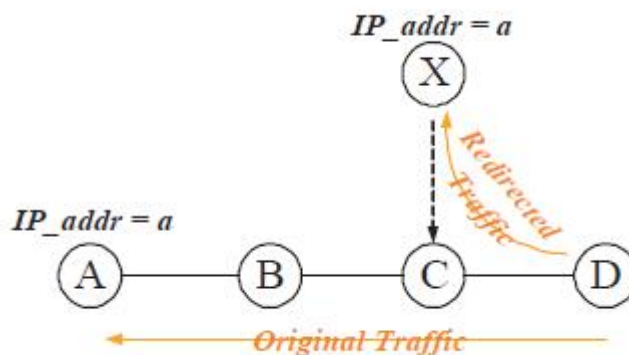

Figure 1: An example of address spooling attack and traffic hijack.

The inter-certification mechanism is used to address such spooling attacks. However, since a node may not be able to verify the initiator's public key, an attacker still can launch the spooling attack. For instance, if node *C* in figure 3.1 does not know the public key of node *A*'s initiator, node *X* randomly chooses two public keys, uses one of them to generate a certificate for itself, and declares this certificate was obtained from its initiator. Node *C* will be fooled as it cannot verify the public key of node *A*'s initiator.

2. False Address Conflict Attack

The assignment of a new address requires an approval of all configured nodes. An attacker can take advantage of this to prevent a newly arrived node from getting an IP address, e.g., by sending negative replies [2, 3]. Since the victim node cannot verify the authenticity of such negative replies, it has to give up the chosen address and try another one. If the victim node continuously receives negative replies, it is prevented from entering the network [4, 5].

An attacker may broadcast some false address conflict messages, i.e., initiating a false merger and publishing a false allocation table which marks the victim node's address as one used by another partition. Since the victim node cannot verify the authenticity of an address conflict, it has to give up its current address and seek for a new one according to the previous auto-configuration schemes. As a result, the victim node's normal communication is interrupted, and a lot of network bandwidth is consumed by the traffic introduced by the unnecessary changing of address.

3. Address Exhaustion Attack

IP address is one of the most important resources in mobile ad hoc networks. An attacker could maliciously claim as many IP addresses as possible. If all valid IP addresses are occupied/exhausted by the attacker, a newly arrived node will not be able to get an IP address and thus is prevented from entering the network. Figure 2 shows an example of such address exhaustion attacks. The attacker *X* declares multiple identities, introduces a number of phantom nodes ($G_1; \dots; G_n$) into the network, and thus exhausts the available address space. Due to the lack of a centralized authority, it is very difficult to detect these phantom nodes and all previous auto-configuration schemes cannot prevent such an address exhaustion attack. (It is worth noting that if a large address space is deployed, applying and maintaining a large number of IP addresses requires a lot of resources. An attacker may use false address conflict attacks, in stead of the address exhaustion attacks, to prevent a newly arrived node from getting an IP address.)

The buddy system [4, 5] mitigates such an address exhaustion attack by employing a distributed address allocation table. However, an attacker still could exhaust the available address space at a light cost. For instance, suppose the configured node *C* has an address block with a size of $2r$ in figure 2.

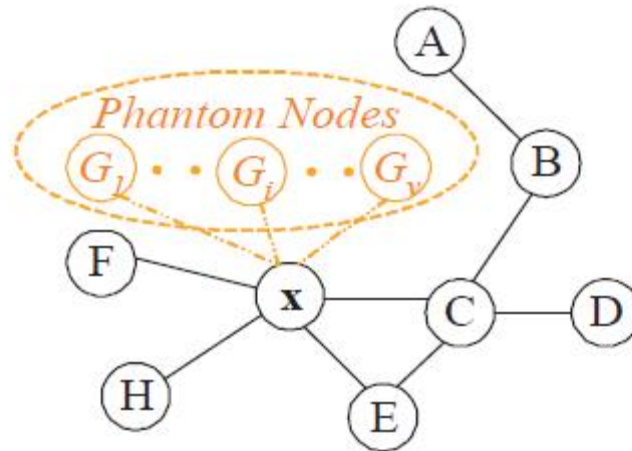

Figure 2: An example of address exhaustion attack.

An attacker X contacts with node C for address assignment using a faked ID G_1 . As a result, node C loses half of its address block after assigning an address to G_1 . After repeating this procedure r times with different faked IDs, the attacker X deprives all address blocks from node C . Similarly, the attack X can deprive other nodes' address blocks and eventually exhaust all available address space in a mobile ad hoc network.

Environmental threats

We adopt following classification [6] of adversaries based on the following characteristics: Internal-External, Passive-Active, and Local-Global. We define an internal adversary as a node that is compromised and on the routing path. An external adversary is a compromised node not on the path, or an external node not directly participating in the MANET, i.e., it only eavesdrops on traffic between nodes. This thesis only considers passive attacks, i.e., attacks that consist of eavesdropping on communications to collect private data. A local adversary can see and launch attacks in a limited range. A global adversary covers the entire path or the network. A set of colluding local adversaries may form a global adversary by sharing information. We defer the active attacks to future work.

Traffic analysis is often used to subvert anonymity. In this attack, adversaries monitor packet transmission to infer important information such as a source, destination, and source-destination pair. We consider the following traffic analysis attacks in this work:

Packet Tracing Attack: A packet may be traced from source to destination by eavesdropping the transmission of the same packet as it traverses the network. Note that the adversary need not be able to recover the packet content to infer the source and destination of the flow.

Packet Counting Attack: Eavesdropping nodes collaborate to discover a path by overhearing and simply “counting” packets that traverse nodes. In a network with low load, this is a straight-forward way to discern data paths.

Timing Attack: Adversaries may analyze the time correlation between packets passing through nodes to discover a flow [2]. If two adversaries perform this analysis and compare results, they may infer a source-destination pair.

TTL Attack: Adversaries exploit the packet time-to-live (TTL) field to discover the destination. The value of the TTL field in a packet is set by a source to limit the number of hops a packet takes in the network. Every intermediate node decreases the TTL by 1 before it forwards the packet. Because this information is sent in the clear, adversaries may determine the relative position of a node on a path, and perhaps the source or destination if they are located near these nodes. Adversaries may also try to discover information about paths of which they are a part.

Many routing protocols expose control information, such as the source and destination or the other nodes on the path, to all nodes on a path. Nodes can also typically overhear the next-hop node on a path as it forwards a packet. Combining this information, adversaries on a path can learn source-destination pairs, next hop nodes, and the entire path of a flow. Mobile nodes may obtain their own location information using global positioning system (GPS) or other similar techniques. If a node knows the identifiers of its neighboring nodes, it also may estimate their locations. An adversary may also use location information to launch various attacks by tracing an object's location. Therefore, dissociation of location and identity is an important issue.

Security of QoS

The characteristics of ad hoc networks such as exposure to hostile environment (e.g. battle field, rescue missions) and difficulty of authentication exacerbate the QoS model security problems. Without protection of security mechanisms, a QoS model is vulnerable to both theft of service and denial of service, which inhibits the guarantee of network resource availability. A QoS model specifies an architecture in which some kinds of services could be provided. The objective is to implement a scalable, flexible and secure QoS model. Up to date, *Integrated Services* (IntServ) [7] and *Differentiated Services* (DiffServ) [8] have been proposed to support QoS in the traditional Internet and are also being studied for MANET environments. The IntServ model provides an end-to-end QoS guarantee on a per-flow basis. It requires that every IntServ-enabled router keep the flow-specific states including bandwidth requirements, delay bound and cost of the flow, and therefore is not scalable for the Internet. DiffServ model is designed to overcome the scalability problem in the IntServ for wired networks. The DiffServ model is based on flow aggregation by classifying packets into a limited number of classes and then applying specific forwarding treatment to each QoS class.

Flexible QoS Model for MANETs (FQMM) [9] is a model proposed solely for mobile ad hoc networks. The FQMM takes the characteristics of MANETs into account and is a 3 hybrid provisioning scheme of the per-flow service in IntServ and the per-class service in DiffServ. Although Diffserv model provides more scalability and greater flexibility than the Intserv model,

several vulnerabilities in DiffServ for MANETs make it a less secure model than the IntServ. Targeting IntServ model in MANETs, adversaries could issue attacks in the following ways:

- A malicious node can tamper QoS provision with falsified data or QoS signaling messages to steal or deplete resources used or reserved by other nodes.
- Attacks on QoS signaling system such as malicious alteration of the QoS parameters in QoS signaling messages. This form of attack could result in incorrect QoS reservation along a path and therefore lead to degradation of network resources utilization or legitimate traffic penalization.
- Advertisement of false network resource information. In MANETs, the network resource information is inaccurate. However, deliberately advertising false information is more dangerous because it will result in incorrect routing and QoS reservation and thus also degradation of network resources utilization or legitimate traffic penalization.
- Maliciously drop, delay or corrupt data packets, resulting in deliberately violating promised QoS.

Therefore, security mechanisms are needed to prevent QoS systems from being maliciously attacked.

Attack models for QoS signaling systems in MANETs

We consider four attack models for QoS signaling system.

Attack model 1: Signaling message spoofing. An adversary can spoof signaling messages to request QoS, reserve resources or release resources. Falsified signaling messages can be used by illegitimate entity to steal resources, disrupt QoS services, which would consequently degrade the network performance. For example, a malicious node M spoofs signaling messages using node A's identification to reserve some resources. Node M can use these resources to transmit its own traffic (theft of services); or it can simply leave these resources unused so that the resources will not be available to other nodes (disruption of services).

Attack model 2: Denial of QoS request. An adversary can potentially intercept or drop reservation messages so that the QoS reservation and the channel setup will be failed or tremendously delayed. This attack can prohibit the QoS resources from being available to the victim.

Attack model 3: Malicious alteration of non-mutable parameters in transmission. For example, an attacker can change the requested QoS in RREQ packets. It can also maliciously alter the QoS reservation parameters in RREP which will result in reservation of an incorrect amount of QoS resources.

Figure 3 is an example of this attack: node A receives a signaling message from originator S to request a reservation of 1.5Mbps bandwidth. Node B is an adversary residing adjacent to A on the route who maliciously alters the request for bandwidth to 2Mbps, which is larger than the original request value. If the attack is successful, the downstream nodes would not be aware of the malicious alteration. Therefore they would reserve 2Mbps

bandwidth in case that there is 2Mbps bandwidth available at each downstream node (case 1 in the figure); or some downstream node will drop the request message in case it cannot provide 2Mbps bandwidth (case 2 in the figure), even if it is capable of providing 1.5Mbps. If a malicious node decreases the value of the requested resources, it can result in a reservation of insufficient resources which can also disrupt the quality of the service provided to the flow from originator S.

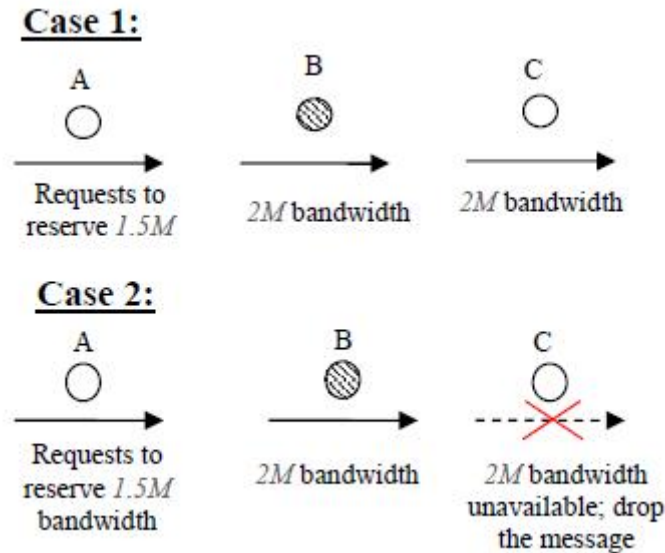

Figure 3. An example of malicious alteration of non-mutable parameters

Attack model 4: Intentional provision of fallacious QoS states information. Although QoS states information is subject to errors due to the rapid topology change and high node mobility, a deliberate distribution of false information will do more harm to QoS provisions. In this type of attacks, an adversary may tamper with the mutable QoS parameters (such as) in signaling messages in order to disrupt the measurement of QoS state and provide false information. The attacks may result in failure of resource reservation, insufficient or excess reservation. Figure 4 is an example of this type of attacks on QoS AODV messages. Originator S sends a QoS request for 60ms delay. The *Maximum Permissible Delay* (MPD) parameter in the message is used to measure available delay along a candidate route. The original value of MPD is the requested delay and it should be decreasing downstream along the route. When the message reaches node A, whose traversal time is 25ms for example, A changes the value MPD parameter from 60ms to 35ms. Suppose node B is a malicious node adjacent to node A on the route. Node B is supposed to deduct its own value from 35ms, but instead it increases the value of the parameter to 50ms. This may result in successful reservation along the route even if the route can not satisfy the QoS request of 60ms delay. In this case, the request of originator S would not be satisfied and the service is disrupted.

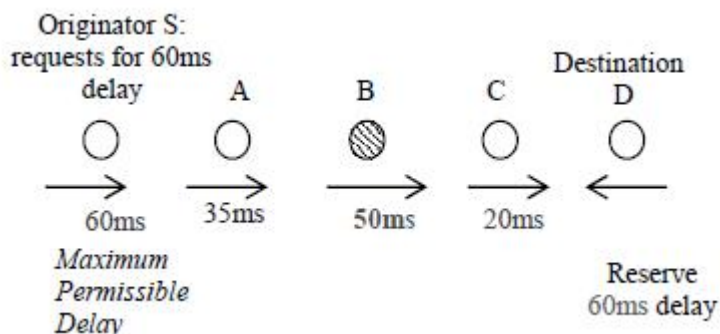

Figure 4. An example of intentional provision of fallacious QoS states information

It can be obviously seen that a QoS signaling system is vulnerable to various attacks without protection of security mechanisms.

Basic scheme of the security mechanism for QoS signaling systems

One can use *end-to-end* authentication for the non-mutable parameters in QoS signaling messages. This approach requires the originator or the destination node to digitally sign the *non-mutable* parts of the QoS AODV packets, such as the QoS profile of the flow from the originator or the reservation request from the destination.

Before sending a RREQ message, the originator signs the QoS parameters with its private key. Each intermediate node on the path can *voluntarily* verify the digital signature to assure that the QoS parameters have not been maliciously altered during transmission. After the RREQ reaches the destination node, the destination checks the integrity of the non-mutable QoS objects via MAC (Message Authentication Code) verification. If the objects have been altered during transmission, the destination node will raise an alarm. Otherwise, it generates RREP packet, hashes the QoS parameters and sends it back to the originator of the request. The originator will verify the authentication and integrity of the QoS parameters upon receiving the RREQ packet from the destination. For the *mutable* parameters, one can use the *hop-by-hop* authentication protocol as authentication mechanism. Each intermediate node generates MACs with its currently used hash chain key and then relays the RREQ packet to its adjacent downstream node. After the key is disclosed with a delay since the packet has been sent, the downstream node will use the disclosed key to verify authenticity and integrity of the parameters. In case that the authentication fails, the node will raise an intrusion alarm to its downstream node on the path as well as all the other neighbors. This mechanism can prevent spoofing signaling messages and protect legitimate signaling messages from in-the-middle attack. To prevent from intentional provision of fallacious QoS states information as exemplified in Figure 4, a mechanism that works in a similar way to *watchdog* [10] can be used, which was proposed to detect routing misbehavior in mobile ad hoc networks. This mechanism requires that each intermediate node on the route

send a signaling message not only to its downstream neighbor, but also to all the other neighbors. That is, an intermediate node is required to broadcast the signaling message instead of unicasting to the downstream node. The upstream node will listen to the broadcast signaling message and verify if its neighbor is maliciously distributing false QoS status. Figure 5 is an example of such intrusion detection scheme. Suppose there exists a path between originator S and destination D. Nodes A, B and C are intermediate nodes on the route. S wants to send a flow that requires a delay of less than 10 milliseconds and therefore sends a RREQ message with value of 10 milliseconds for Maximum Permissible Delay parameter. When S initiates the request, it adds the MAC of the Maximum Permissible Delay, which is denoted as M_s in Figure 5. When node A receives the RREQ packet, it calculates the new *delay* value and appends the value with its MAC of the Maximum Permissible Delay field. Node A will then broadcast the value with its MAC to its neighbors so that node S will be able to receive the message and verify if the value is reasonable. For example, if the `NODE_TRAVERSAL_TIME` at A is 2 milliseconds, the new *delay* value sent by A should then be 8 milliseconds. If A sends a value that is apparently invalid (such as 10 or larger), node S will raise an intrusion alarm. Both S and B will be able to authenticate the message using the later disclosed key.

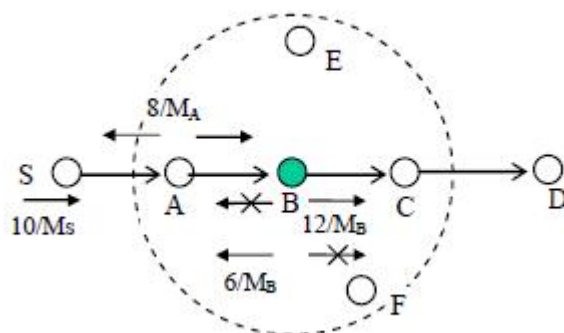

Figure 5. An example of intrusion detection for QoS signaling systems

Now we assume node B is a malicious node that is seeking chance to disrupt QoS provision. If it raised the *delay* value from 8 to 12, node A should be able to find out the *delay* has been increased by overhearing B's signaling message to C. Our mechanism is also applicable to the Maximum Permissible Jitter and the Minimum Available Bandwidth fields.

To reduce the delay that this system may impose on the routing, the authentication and verification of the QoS values can be achieved offline. That is, an intermediate node can forward the RREQ first before it performs the security verification.

Conclusions. Mobile ad-hoc networks uses dynamic routing, which causes problems with authentication and authorizations of users. Such

problems dramatically decreases security of ad-hoc networks. In this article improving of security be using electronic digital signature is proposed. Also described security threats, which are linked with a QoS and methods of mitigation of such threats are described.

References

1. **Computer Systems** [Electronic Resource]. – <http://user.it.uu.se/~henrikl/aodv>
2. **Nesargi S.** MANETconf: Configuration of Hosts in a Mobile Ad Hoc Network / S. Nesargi, R. Prakash // In Proceeding of IEEE INFOCOM, New York, NY, 2002.
3. **Perkins C.** IP Address Autoconfiguration for Ad Hoc Networks / C. Perkins, E. Royer, S. Das // Internet Draft, July 2000.
4. **Cavali A.** Secure Hosts Auto-Configuration in Mobile Ad Hoc Networks / A. Cavali, J. Orset // In Proceedings of the 24th International Conference on Distributed Computing Systems Workshops, Tokyo, Japan, 2004.
5. **Perrig A.** Efficient Authentication and Signing of Multicast Stream over Lossy Channels / A. Perrig, R. Canetti, J. Tygar, D. Song // In Proceedings of the 21st IEEE Symposium on Security and Privacy, Orkland, CA, 2000.
6. **Möller B.** Provably Secure Public-Key Encryption for Length-Preserving Chaumian Mixes / B. Möller // Proceedings of CT-RSA 2003, LNCS 2612:244-262, April 2003.
7. **Braden R.** Integrated Services in the Internet Architecture: an Overview [Electronic Resource] / R. Braden, D. Clark, S. Shenker // RFC 1633, June 1994. – <http://www.ietf.org/rfc/rfc1633.txt>
8. **Black S.** An Architecture for Differentiated Service [Electronic Resource] / S. Blake, D. Black, M. Carlson // RFC 2475, December 1998. – <http://www.ietf.org/rfc/rfc2475.txt>
9. **Xiao H. A** Flexible Quality of Service Model for Mobile Ad-Hoc Networks / H. Xiao, W. K. G. Seahand, A. Lo, K. C. Chua // In Proc. of IEEE Vehicular Technology Conf. (VTC2000), Tokyo, Japan, May 2000. – Pp. 445-449.
10. **Marti S.** Mitigating Routing Misbehavior in Mobile Ad Hoc Networks / S. Marti, T. Giuli, K. Lai, M. Baker // Proc. of the Sixth Annual International Conf. on Mobile Computing and Networking (MobiCom '00), Boston, MA, August 2000. – Pp. 255-265.
11. **Ilchenko M.** Modern telecommunication systems / M. Ilchenko, S. Kravchuk. – K.: Enterprise "Publishing "Naukova Dumka" National Academy of Sciences of Ukraine". – 2008. – 328 p. – ISBN 978-966-00-0875-9.
12. **Alekseeva Y.A.** Analysis of routing algorithms in ad-hoc networks / Y. A. Alekseeva, M. Y. Ternovoy // Electronics and Communications (Electronics and Communications, Electronics and Communications) // In the thematic issue of "Problems of Electronics". – 2008. – No 3-4, Part 2. – Pp. 61-65. – ISSN 1811-4512.

Карпінський М. П., Хомінчук А. А. Аспекти безпеки спонтанних мобільних мереж

В статті розглядаються основні види атак на спонтанні мобільні мережі. Здійснено класифікацію атак та подано їх детальний опис.

Показано методи боротьби з описаними атаками та способи підвищення безпеки мереж.

Ключові слова: мобільна спонтанна мережа, атака на мережу, динамічна маршрутизація.

Карпинский Н. П., Хоминчук А. А. Аспекты безопасности спонтанных мобильных сетей

В статье рассматриваются основные виды атак на спонтанные мобильные сети. Осуществлена классификация атак и подано их детальное описание. Показано методы борьбы с описанными атаками и способы повышения безопасности сетей.

Ключевые слова: мобильная спонтанная сеть, атаки на сеть, динамическая маршрутизація.

Karpinski N., Hominchuk A. Security aspects of mobile ad-hoc networks

Basic types of attacks on mobile ad-hoc networks are considered in the appendix. Classification of attack is realised, and detailed description of this attack are shown. Methods of mitigation of described attack and ways to improve security of ad-hoc networks are considered.

Key words: mobile ad-hoc network, attacks on network, dynamic routing.

J. Krajka

**TEACHING WRITING ONLINE –
THE IMPLEMENTATION OF WIKIS AS ONLINE ENVIRONMENTS
FOR COLLABORATIVE WRITING INSTRUCTION**

1. Introduction.

The emergence of such Web 2.0 collaboration tools as wikis and online word processors has opened up interesting opportunities for classroom instruction, with easy access and versatile uses. It is especially the teaching of writing that can significantly benefit from the task-based instruction implemented in the computer-mediated environment. The blend of face-to-face and distance, off-line and online, in-class and out-of-class tasks, all authored within a wiki or a word processor, will result in increased student awareness of the Web 2.0 publishing tools and their greater maturity as writers.

The aim of the present paper is to discuss the applicability of task-based writing instruction mediated via wikis. To meet that aim, task-based lesson sequences were designed for two separate groups of university students of English. The chapter opens up with a detailed discussion of wikis and continues to the presentation of the research study into the use of selected Web

2.0 collaboration tools as authoring environments for foreign language writing instruction.

2. Wikis as Web 2.0 collaborative environments.

With a strong focus on using the language for communication and negotiation of meaning in contemporary language teaching, the need for more and more versatile communication tools enabling teacher-student and student-student collaboration has become obvious. One such example are wikis, second-generation online collaborative environments (Godwin-Jones, 2003), a freely expandable collection of interlinked webpages (Leuf and Cunningham, 2001) generated with text, images, sound and similar media objects as well as hyperlinks to internal and external resources (Kolbitsch and Maurer, 2006).

Owing to such features as browser-based access, immediate content posting, RSS feeds or email alerts notifications about the new content, low graphic use and modular construction (Schwartz *et al.*, 2004), lack of prior chronological ordering (Lamb, 2004), easy setup and editing (Kilickaya, 2008), wikis are claimed to promote collaboration among students. The potential drawbacks of the tool may include graphical minimalism, 'wiki vandalism' resulting in students purposefully destroying others' wikis or disorganised, chaotic structure of wiki-based student products.

Recent studies investigated emerging technological developments in computer-mediated communication such as wikis, blogs and podcasting (Thorne and Payne, 2005), even though the researchers' interest in wikis is much less pronounced than in the other two spheres (as indicated in state-of-the-art research collections such as Thomas, 2009).

Ahern (2008) puts forward wikis as one of the many tools that would create authentic experiences for the student to cognitively engage the content by actively trying to make sense and integrate the experience. With wikis as a collaborative environment, Ahern's argument goes, students incorporate content into their cognitive repertoire. Finkbeiner and Knierim (2008), on the other hand, used a wiki for peer editing and feedback in the process of development of strategic competence following the ABCs Model of Intercultural Understanding and Communication, finding it effective due to its simplicity and reliability of operation.

In terms of the learning environment, for Shucart *et al.* (2008), a wiki was an important element of a dedicated browser-based CALL lab, tailored to textbooks and needs of students using it. The incorporation of cutting-edge Web 2.0 innovations, including wikis, all integrated in the Moodle Virtual Learning Environment, made openings for tailoring language instruction to provide conditions for more effective autonomous learning.

Emigh and Herring's (2005) research suggests that wikis are a desirable learning environment, given that students are presented with the purposes of a wiki-writing activity and, where appropriate, peer and expert-editing protocols are carefully structured to match desired learning outcomes and final writing products. Elia (2009) used a wiki as an environment to involve learners in the creation of a Webglish dictionary (dictionary of current

Internet jargon), to familiarize students with the new linguistic trends and expand their virtual lexicon knowledge. Lund and Smordal (2006) aimed to foster collective learning through the use of a wiki, concluding that “working with wikis involves an epistemological shift, from individually acquired to collectively created knowledge” (p. 44).

The specific writing tasks that are enabled by wikis to be implemented in a computer-assisted language classroom are brainstorming (Challborn and Reimann, 2005), writing real Wikipedia entries with peer review (Carvin, 2007), student journaling (Higdon, 2005, Kilickaya, 2008), constructing personal portfolios (Higdon, 2005), collaborative creation of a mini-dictionary or a glossary of specialist terms (Elia, 2009), writing a collaborative story (Sharma and Barrett, 2007; Kilickaya, 2008), supplying scaffolding and feedback in writing activities (Franklin and van Harmelen, 2007).

Taken into account a wide variety of applications of wikis as promoted by the authors given above, it was interesting to design a study to use a wiki as an authoring environment for focus-on-form task-based instruction, to verify the applicability of the tool and see its effect on students’ willingness to write in a foreign language. The present study replicates another work (Krajka, forthcoming), which was set up in the context of online word processors as collaborative writing environments.

3. The study

3.1. The aim of the research

On the instructional level, the major objective of the study was to verify the applicability of the collaborative aspect of task-based approach to writing instruction. Wikis as Web 2.0 collaborative environments for writing instruction were investigated, as well as the approach to teaching writing as a collaborative experience.

Therefore, the specific research questions in the study were as follows:

1. Will focus-on-form writing tasks get added value from the application of selected Web 2.0 collaborative tools?
2. What are students’ attitudes to learning writing in collaboration?
3. To what extent are wikis conducive for online collaboration?

3.2. The participants and the setting

The study encompassed two groups of intermediate students, 20 and 22 students respectively, at the Department of German Studies, Maria Curie-Skłodowska University in Lublin, Poland. Both groups were roughly parallel in terms of language proficiency. Each week a 20-minute slot was allotted exclusively to writing instruction, while the remaining part of the class was conducted by the regular teacher and focused on the remaining language skills. One group participated in instruction assisted by online word processor (Krajka, forthcoming), while the other used wiki as a learning environment.

The study took place in the Internet lab of the Faculty of Humanities, which was equipped with 18 state-of-the-art workstations, a networked printer, a teacher computer connected to the LCD projector and broadband Internet connection. A dedicated Moodle space at the Virtual Campus of MCSU

Applied Linguistics was used to publish sample materials as input for in-class analysis, as well as practical tasks for collaborative work. Students were set up dedicated email accounts connected with the Moodle accounts, provided with all login IDs and passwords on the first meeting.

3.3. Design and procedure

Out of the whole array of Web 2.0 collaboration tools, wikis had been selected to design a pre-task, task and language focus sequence (Willis, 1996; Ellis, 2006) that would be implemented in varied modes of work (face-to-face in-class, groupwork out-of-class, self-study out-of-class). The rationale behind the selection of wikis was that they are apparently simplistic in nature, thus offering potential for lower-level language classes. The study used the wiki embedded in the Moodle platform to prevent unwanted users and possible 'wiki vandalism'.

The present study was executed within the framework of action research (Wallace, 2002), a systematic collection and analysis of data relating to the improvements of some aspects of professional practice. Since this particular research method is generally perceived as a way in which teachers can solve professional problems and improve their practice through reflection-on-action, it seemed appropriate for the tertiary foreign language teaching context with elements of ESP. The data collection procedures involved a diagnostic writing test, informal interviews investigating learners' needs, coursebook analysis, in-class observation and student attitude questionnaires.

The research process started with diagnosing learners' needs from multifold perspectives, together with analysis of the pre-test and the coursebook to arrive at the approximated language level of learners. Following this, the teaching program was centred around on the genre of the letter (both formal and informal), and 20-minute wiki-based teaching units were designed. Together with the genre, wiki-based activities used a set of situations connected with a university summer school (applying for, enquiring, complaining about, clarifying details – after Norris *et al.*, 1998), as well as different forms of letters (a letter of application for a course enrolment, an informal letter requesting further information, a letter telling a story, a letter of application) and matched with language tasks providing necessary focus on form (Long, 1997; Ellis, 2003).

3.4. The presentation and discussion of results

The study commenced with investigating students' technical conditions, computer skills, attitude towards the Internet, use of the Web, as well as awareness of wikis as collaboration tools. All students reported having a networked computer with a printer at home, with most spending between 1 and 3 hours every day online. Students' familiarity with some of the online tools selected for the study varied: instant messaging and Wikipedia consultation proved most widespread, while creating and storing documents online was reported very rarely. Students reported wide reading of Wikipedia articles while never commenting nor changing them, as well as using

Microsoft Word to create documents while never composing documents online.

The major focus of the present study was to try to investigate whether focus-on-form writing tasks would get added value from the application of wikis. Authoring focus-on-form tasks in this environment allowed to move the instruction beyond the confines of the classroom, extending learners' exposure to the target language. This was evidenced by the analysis of Moodle logs as well as the final products, which all indicated the use of the resources by particular students, and for that reason applying such a blended learning approach to task-based writing is quite plausible.

The post-study questionnaire aimed also at gathering data to answer research question 2, namely the participants' attitudes to writing in collaboration. Even though in general students had not written in collaboration before, but only participated in error correction tasks and peer editing, they expressed their generally positive attitude to collaborative writing, liking the fact that a part of the job is done by a collaborator (80.2%) and that they can learn from their peers (20.1%).

The third research question concerned the extent to which wikis as electronic environments are conducive to online collaboration. Wikis were perceived as easy to use by over 75% of the students, however, only few found the in-class explanation of how to use them sufficient for subsequent individual work. As the most important problem the participants enumerated lack of help, while insufficient formatting options, English-only interface and account logging problems were perceived as rather marginal. From the instructional viewpoint, the applicability of wikis was only partially successful – even though students could, generally, collaborate on documents to produce final versions of focus-on-form tasks, the in-built Moodle's wiki proved to be rather cumbersome, with too small editing screen, occasional page coding problems resulting in blank or disappearing pages, finally, not fully functional page history retrieval. For that matter, evaluation of wiki farms such as PBworks, Wikia or Wikispaces would be needed to reflect on an external wiki solution for future studies of this kind.

4. Implementation guidelines for the future

The study showed the need for supplementing communicative interaction by instruction that focuses on form and raises awareness of functional, grammatical and lexical issues (Rosell-Aguilar, 2005). In terms of a Task-Based collaborative classroom, Willis's (2000) notion of varying levels of teacher control, ranging from monitoring and encouraging communication (Task), managing interaction (Report) to orchestrating practice of new words, phrases and patterns (Language Focus), proved to be highly important in a technology-mediated collaborative environment.

As for the types of task, it was interesting to observe collaborative rather than competitive, two-way convergent tasks (Richards and Rodgers, 2001), which seemed highly adequate in terms of building language awareness and providing focus on form. The implementation of Task-Based activities

regarded interaction patterns, apart from goal/outcome, pre-task preparation time, interaction patterns and post-task activities, as vital parameters for task adaptation (Willis, 2006). As indicated by the study, collaborative task-based writing can particularly benefit from manipulating with interaction patterns and student roles, all facilitated by the collaborative technology used in the study.

The study was designed to occupy 20-minute face-to-face slots during a longer period of 6 weeks, in order to maximise students' exposure to the online learning environment and enable more systematic coverage of writing genres and processes. However, for logistical reasons, the slots proved to be much too short. Making students organised after the regular class, managing computers, logging to Moodle, retrieving URLs, logins and passwords, all took up much of the slot's time, necessitating relegating some of the tasks for out-class work. It might be more effective to have 3 longer face-to-face sessions instead, for instance every second week, while continuing task-based collaborative writing in the distance learning mode.

5. Conclusion

The applicability of Task-Based Language Teaching in collaborative writing instruction at the tertiary level as exemplified in the present study does not need to be justified. Even though the awareness of benefits of collaborative writing has to be established among students, but once it is, this particular approach is a useful device for teaching writing.

The application of wikis as Web 2.0 tools facilitating collaboration and publishing has helped to reflect upon the process of teaching language skills in the TBLT framework. As indicated by the study, the collaborative functions of the tool enabled such writing tasks as story completion, focused editing, peer revision, structural multiple-choice selection. Thus, wiki has interesting potential for balancing process and product approaches (Raimes, 1991; Bruton, 2005) and providing necessary focus on form.

References

1. **Ahern T.C.** 2008. CMC for language acquisition. In F. Zhang and B. Barber (eds.), *Handbook of Research on Computer-enhanced Language Acquisition and Learning*. Hershey, PA: Information Science Reference, pp. 295-306.
2. **Bruton, A.** 2005. Process Writing and Communicative-Task-Based-Instruction: Many Common Features, but More Common Limitations? In: *TESL-EJ* 9/3, 1-31. [Electronic Resource] <http://tesl-ej.org/ej35/a2.pdf>.
3. **Carvin, A.** 2007. Identifying best practices for student Wikipedia projects. In: *Learning.now*, 10, (2007), [Electronic Resource] http://www.pbs.org/teachers/learning.now/2007/10/identifying_best_practices_for.html (accessed 14 July 2009).
4. **Challborn, C. / Reimann, T.** 2005. Wiki products: a comparison. In: *The International Review of Research in Open and Distance Learning*, 6, (2), [Electronic Resource] <http://www.irrodl.org/index.php/irrodl/article/view/229/312> (accessed 14 July 2009).
5. **Elia, A.** 2009. Can a collaborative [Electronic Resource] *WiKi Weblish Dictionary*

project help academic writing of ICT language learners? In: I. González-Pueyo, C. Foz Gil, M. Jaime Siso and M. José Luzón Marco (eds.), *Teaching Academic and Professional English Online*. Bern: Peter Lang, pp. 153-180.

6. Ellis, R. 2003. *Task-Based Language Learning and Teaching*. Oxford: Oxford University Press.

7. Ellis, R. 2006. *The Methodology of Task-Based Teaching*. In: *Asian EFL Journal* 8/3, 19-45.

8. Finkbeiner, C. / Knierim, M. 2008. Developing L2 strategic competence online. In: F. Zhang and B. Barber (eds.), *Handbook of Research on Computer-enhanced Language Acquisition and Learning*. Hershey, PA: Information Science Reference, pp. 377-402.

9. Franklin, T. / van Harmelen, M. 2007. Web 2.0 for content for learning and teaching in higher education. In: Joint Information Systems Committee (JISC) report, [Electronic Resource] <http://www.jisc.ac.uk/media/documents/programmes/digitalrepositories/web2-content-learning-and-teaching.pdf> (accessed 14 July 2009).

10. Godwin-Jones, B. 2003. Blogs and wikis: environments for on-line collaboration. In: *Language Learning & Technology*, 7, (2), 12-16.

11. Higdon, J. 2005. Teaching, learning, and other uses for wikis in academia. In: *Campus Technology*, 15 November 2005, [Electronic Resource] <http://campustechnology.com/Articles/2005/11/Teaching-Learning-and-Other-Uses-for-Wikis-in-Academia.aspx/> (accessed 14 July 2009).

12. Kilickaya, F. 2008. PBwiki: Web 2.0 tool for collaboration. In: *Teaching English with Technology*, 8, (2), [Electronic Resource] http://www.iatefl.org.pl/call/j_techie31.htm (accessed 14 July 2009).

13. Kolbitsch, J. / Maurer, H. 2006. The transformation of the Web: how emerging communities shape the information we consume. In: *Journal of Universal Computer Science*, 12, (2), 187-213.

14. Krajka, J. forthcoming. *Web 2.0 Online Collaboration Tools as Environments for Task-Based Writing Instruction*. Manuscript submitted for publication in *Research in the Teaching of English*.

15. Lamb, B. 2004. Wide open spaces: wikis, ready or not. In: *EDUCAUSE Review*, 39, (5), 36-48.

16. Leuf, B. / Cunningham, W. 2001. *The Wiki Way: Quick Collaboration on the Web*. Boston: Addison Wesley.

Long, M. H. 1997. Focus on Form in Task-Based Language Teaching. Paper presented at Fourth Annual McGraw-Hill Satellite Teleconference, <http://www.mhhe.com/socscience/foreignlang/conf/first.htm>.

17. Lund, A. / Smordal, O. 2006. Is there a space for the teacher in a wiki? In: *Proceedings of the 2006 International Symposium on Wikis (WikiSym '06)*, 37-46. Odense, Denmark: ACM Press, [Electronic Resource] <http://www.wikisym.org/ws2006/proceedings/p37.pdf> (accessed 14 July 2009).

18. Norris, J. / Brown, J. / Hudson, T. / Yoshioka, J. 1998. *Designing Second Language Performance Assessments*. Honolulu: University of Hawaii Press.

19. Raimes, A. 1991. Out of the Woods: Emerging Traditions in the Teaching of Writing. In: *TESOL Quarterly* 25/3, 407-430.

20. Richards, J. C. / Rodgers, T. S. 2001. *Approaches and Methods in Language Teaching*. Cambridge: Cambridge University Press.

21. Rosell-Aguilar, F. 2005. Task Design for Audiographic Conferencing: Promoting Beginner Oral Interaction in Distance Language Learning. In: *Computer-Assisted Language Learning*,

18 (5), 417-442. **22. Schwartz, L.** / Clark, S. / Cossarin, M. / Rudolph, J. 2004. Educational wikis: features and selection criteria. In: International Review of Research in Open and Distance Learning, 5, (1), [Electronic Resource] <http://www.irrodl.org/index.php/irrodl/article/view/163/244> (accessed 14 July 2009). **23. Sharma, P.** / Barrett, B. 2007. Blended Learning. Using Technology in and Beyond the Language Classroom. Oxford: Macmillan Publishers Limited. **24. Shucart, S.A.** / Mishina, T. / Takahashi, M. / Enokizono, T. 2008. The CALL lab as a facilitator for autonomous learning. In: F. Zhang and B. Barber (eds.), Handbook of Research on Computer-enhanced Language Acquisition and Learning. Hershey, PA: Information Science Reference, pp. 483-496. **25. Thomas, M.** (ed.) 2009. Handbook of Research on Web 2.0 and Second Language Learning. Hershey, New York: Information Science Reference. **26. Thorne, S. L.** / Payne, J. S. 2005. Internet-mediated text and multi-modal expression in foreign language education. In: CALPER Working Papers, No.5, June 2005, Center for Advanced Language Proficiency Education and Research (CALPER), The Pennsylvania State University, [Electronic Resource] <http://calper.la.psu.edu/publication.php?page=wps5> (accessed 14 July 2009). **27. Wallace, M. J.** 2002. Action Research for Language Teachers. Cambridge: Cambridge University Press. **28. Willis, J.** 1996. A Flexible Framework for Task-based Learning. In: J. Willis / D. Willis (eds.), Challenge and Change in Language Teaching. Oxford: Heinemann, 52-62. **29. Willis, J.** 2000. A Holistic Approach to Task-based Course Design. In: The Language Teacher 24/2, [Electronic Resource] <http://www.jalt-publications.org/tlt/articles/2000/02/willis>. **30. Willis, J.** 2006. Adapting Your Text Book for Task-Based Teaching. Presentation given at IATEFL 2006 conference, Harrogate, 9 April 2006.

Крайка Я. Навчання письму online – впровадження wikis як online середовища для колективного створення письмовій інструкції

У статті представлено огляд експериментальних досліджень, спрямованих на розвиток письмовій компетенції студентів університету з використанням wikis як середовища авторських розробок для викладання мови на основі опису завдань. Wikis використовували для розробки послідовності попереднього, основного і кінцевого завдань, які були реалізовані в різних режимах роботи під час викладання англійської мови в групі студентам з проміжним рівнем знань на кафедрі німецької мови в університеті Марії Кюрі Складовской в Любліні, Польща

Ключові слова: навчання на основі опису завдань, спільний правопис.

Крайка Я. Обучение письму online – внедрение wikis как online среды для коллективного создания письменной инструкции

В статье представлен обзор экспериментальных исследований, направленных на развитие письменной компетенции студентов

университета с использованием wikis как среды авторских разработок для преподавания языка на основе описания задач. Wikis использовали для разработки последовательности предварительного, основного и конечного заданий, которые были реализованы в различных режимах работы во время преподавание английского языка в группе студентам с промежуточным уровнем знаний на кафедре немецкого языка в университете Марии Кюри Складовской в Люблине, Польша

Ключевые слова: обучение на основе описания задач, совместное правописание.

Krajka J. Teaching writing online – the implementation of wikis as online environments for collaborative writing instruction

The paper presents an overview of a pilot study aiming at developing university students' writing competence with the use of wiki as an authoring environment for Task-Based Language Teaching. Wiki was used to design pre-task, task and post-task sequences which were implemented in varied modes of work when teaching English to a group of intermediate students at the Department of German Studies, Maria Curie-Skłodowska University in Lublin, Poland.

Keywords: task-based Teaching, wiki, collaborative writing.

УДК 378.032

І. Ю. Гусленко

**ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСІВ ДЛЯ РОЗВИТКУ
МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ ВНЗ
(НА ПРИКЛАДІ ВИВЧЕННЯ СВЯТ ТА ТРАДИЦІЙ США)**

Невпинний розвиток загальноцивілізаційного процесу глобалізації веде до інтенсивної міжкультурної комунікації, тобто до взаємодії між різними країнами та культурами. Причина цього явища багатofакторна, але основними причинами, безумовно, є сьогоденні політичні та економічні світові процеси. Вища школа має відповідати вимогам часу при підготовці сучасних спеціалістів і, таким чином, важливого значення набуває роль дисципліни «Іноземна мова» в тому, щоб зробити процес комунікації *адекватним*, щоб навчити студентів розуміти не тільки мову, а й культуру країни, мову якої вони вивчають. Для того, щоб таке навчання було більш ефективним, якісним та цікавим викладачі іноземної мови все частіше використовують на заняттях новітні технології та Інтернет-ресурси.

Аналіз педагогічної та методичної літератури свідчить про те, що проблеми розвитку міжкультурної компетенції є досить актуальними для сучасної науки. Багато дослідників займаються вивченням взаємодії

мови та культури (А. Вартанов, Є.Верещагін, Н.Гальська, В. Костомаров, Р.Мільруд, Є.Пасов, В.Сафонова, С.Тер-Мінасова). Цікавими в цьому плані є дослідження А. Садохіна [1, с.2] в яких культура розглянута як динамічна комунікативна система, а міжкультурна комунікація представлена частиною цієї системи зі своїми функціями та структурою.

Останнім часом з'являється все більше досліджень, пов'язаних з використанням новітніх технологій та Інтернет-ресурсів при навчанні іноземної мови та в гуманітарній освіті (О.Волков, М.Євстигнєєв, І.Ісаєв, Л.Кудрявцева, В.Краснопольський, П.Сисоев, С. Титова, Е.Полат та ін.). Процеси професійної підготовки та формування інтеркультурного досвіду та міжкультурної компетенції засобами впровадження інформаційно-комунікативних технологій (ІКТ) розглянуті в роботах та дисертаційних дослідженнях В. Брільової, Ю. Верьовкіної-Рахальської, Л. Гурьє, І. Новикової, І. Самойлюкевич, І. Смолянникової, В. Терехової тощо.

Впровадження сучасних комп'ютерних технологій в освітній процес ВНЗ несе в собі зміни деяких підходів до методики викладання дисциплін, в тому числі й іноземної мови. Незважаючи на те, що використанню ІКТ присвячена величезна кількість публікацій, наукових робіт та дисертаційних досліджень, їхнє впровадження пов'язано з певними труднощами, про що застерігає П. Сисоев [2, с.2], оскільки методично неграмотно організована робота з Інтернет-ресурсами може сприяти формуванню помилкових стереотипів та узагальнень про культуру мови, що вивчається і навіть вести до расизму та ксенофобії.

Мета статті – розглянути та описати методичні можливості Інтернет-ресурсів при вивченні теми “Holidays and Traditions of the USA”.

Інтеграція Інтернет-технологій в процес навчання іноземної мови несе в собі величезний освітній потенціал в плані надання додаткових можливостей для створення інформаційно-предметного середовища навчання з метою підвищення рівня соціокультурної компетентності студентів та ознайомлення з культурним розмаїттям світу, що не завжди може дати традиційний підручник з іноземної мови.

Наявність навчальних Інтернет-ресурсів дозволяє подивитись на освітні ресурси мережі Інтернет з іншого боку і почати сприймати їх не в якості *додаткових*, а *аналогових* або *альтернативних* [3, с.11]. Важливим фактором є й те, що правильно відібрані Інтернет-ресурси є зразками автентичного матеріалу, які (разом з підручниками та навчальними посібниками) можуть бути спрямовані на розвиток іншомовної комунікативної компетенції студентів за чотирма видами мовної діяльності (читання, говоріння, письмо, слухання).

Використання новітніх інформаційних технологій на заняттях з іноземної мови підвищує мотиваційну активність студентів, сприяє подальшому розвитку пізнавальної діяльності, навичок самостійної роботи, допомагає подолати психологічний мовний бар'єр, дозволяє

викладачу залучитися до особистісно-зорієнтованих інтерактивних освітніх технологій, реалізувати принцип індивідуалізації навчання.

При навчанні іноземних мов традиційно важливе місце посідає вивчення країнознавчих тем, пов'язаних з історією, географією, суспільним та політичним устроєм країн, мова яких вивчається. Оскільки Інтернет створює унікальні умови для ознайомлення з культурним розмаїттям світу, то при вивченні країнознавчих тем не можна не звернутися до ресурсів, які є там для того, щоб збагатити навчальний процес, зробити навчання більш ефективним, різноманітним та пізнавальним.

Вивчення свят та традицій інших країн завжди викликає у студентів жвавий інтерес, оскільки в обрядах та святах відображається національна самосвідомість, система поглядів, характер, "соціокультурний портрет" народу, його моральні цінності та історію. Це також можливість згадати про традиції та свята своєї країни, що є умовою актуальної на сьогоднішній день мовної полікультурної освіти.

Для вивчення теми "Holidays and Traditions of the USA" нами були відібрані матеріали з Інтернет-ресурсів як про основні офіційні свята США так і про такі, які не є офіційними але важливими для країни, а саме: New Year's Day, Martin Luther King Day, Groundhog, Valentine's Day, Washington's Birthday, Easter, Earth Day, National Arbor Day, Mother's Day, Memorial Day, Flag Day, Father's Day, Independence Day, Labor Day, Halloween, Columbus Day, Veterans Day, Thanksgiving Day, Pearl Harbor Day, Remembrance Day, Christmas Day.

Матеріали про кожне із свят включають в себе інформацію про свято, його історію, опис того, як його відмічають в США, яскраві відображення символів свята, вказуються адреси сайтів та мультимедійних ресурсів із кожної теми.

Наприклад, при вивченні теми New Year's Day студентам цікаво дізнатися про традицію складати обітницю на наступний рік, через гіперсилку можна перейти на сайти, де надані найбільш популярні або кумедні обітниці. Після текстової інформації про те, як відзначають Новий рік в США, можна також через гіперсилку перейти на сайти, з описом того, які особливості святкування цього свята в різних містах США. Тут же надані адреси сайтів з більш розважальною інформацією; ідеями для організації новорічної вечірки, новорічні вірші, найбільш популярні пісні та навіть традиційні для США святкові кулінарні рецепти (мал. 1).

More about New Year's resolutions:

<http://pittsburgh.about.com/od/holidays/tp/resolutions.htm>

http://www.goalsguy.com/events/n_facts.html;

Funny resolutions: <http://www.newyearfestival.com/funny-new-year-resolutions.html>

Visit the links below to know about New Year in different cities of United

States:

<u>New Year in United States</u>	
» <u>New Year in Las Vegas</u>	» <u>New Year in New York</u>
» <u>New Year in Washington D.C.</u>	» <u>New Year in Los Angeles</u>
» <u>New Year in San Francisco</u>	» <u>New Year in Chicago</u>
» <u>New Year in Mexico</u>	» <u>New Year in California</u>
» <u>New Year in Hawaii</u>	» <u>New Year in Florida</u>
» <u>New Year in Texas</u>	» <u>New Year in Disneyland</u>

New Year's Party Ideas:
<http://www.merrimysteries.com/tmm/partytips/newyearsparties.htm>,
<http://www.123newyear.com/newyear-party-ideas/>

New Year Special: [New Year Accessories](#) , [New Year Songs](#), [New Year SMS](#), [New Year Recipes](#), [New Year Poems](#), [New Year Quotes](#), [New Years Food](#)

Мал. 1. Зразок надання посилань та адрес вебсайтів за темою
New Year

При ознайомленні зі святом Washington's Birthday студенти можуть прочитати біографію першого президента США, на вказаних сайтах побачити документ Конгресу, яким започатковано це свято, фотографії пам'ятників Джорджу Вашингтону та перейти на сайт з тестом, щоб перевірити свої знання про президентів США, оскільки це свято ще має назву Presidents' Day, коли народ США віддає пошану всім колишнім своїм президентам. Подібні тести з тестами є також і до багатьох інших свят: Flag Day, Independence Day, Labor Day, Thanksgiving Day тощо .

Thanksgiving Day є дуже популярним у США святом, коли члени родини віддають дяку Богові за жнива та за одержані блага протягом року , тому окрім інформації про історію свята, зображення символів, тестів ми додали ще й зразки молитов, які зазвичай промовляються за святковим столом. Дуже цікаві й різноманітні можливості для роботи над темою надає сайт http://www.scholastic.com/scholastic_thanksgiving/. Тут є змога узнати про те, як перші поселенці добралися до Нового Світу, як вони жили перший рік в Америці, з чого складалося їхнє повсякденне життя. Вся надана на сайті інформація супроводжується аудіозаписами, є відеозаписи зі сценами життя пілігримів, надані слайди з коментарями, які також можна прослухати. Тут же можна знайти й додатковий методичний матеріал для вчителів із традиційною для цього свята розповіддю, добіркою слів та фраз, які пов'язані зі святом .

Робота над темою "Holidays and Traditions of the USA" проводиться різними методами в залежності від уподобань викладача, відведеної кількості годин на дисципліну, рівня мовної підготовленості

студентів. При достатній кількості годин можна відпрацювати тему систематично на протязі всього навчального року, поступово ознайомлюючись зі святами, місяць за місяцем. Це може бути частиною домашнього завдання, коли студенту необхідно знайти інформацію про певне свято та відповісти на питання, наприклад:

Hunt for National Arbor Day: For the next lesson you will need to learn about the National Arbor Day. Below there is a list of questions about the holiday. Surf the links on this page to find the answers to the following questions:

- When and where was the holiday celebrated for the first time?
- When was it proclaimed as the national holiday?
- When is Arbor Day ?
- Why do the different states observe the holiday on different days?
- How do people celebrate this day?
- What is the symbol of the Day?
- What is an American National Tree species?

The Internet Resources:

http://en.wikipedia.org/wiki/Arbor_Day, <http://www.arborday.org/arborday/>,
<http://www.arbor-day.net/>

Talking point: What do you think of this holiday? Do we have a similar holiday in Ukraine? What is Ukrainian Tree species? (Support your arguments).

Студенти можуть зібрати інформацію про патріотичні свята США, родинні, релігійні свята; або розробити проект “Holidays and Traditions of the USA”, коли студенти підготовлюють презентації до тих свят, які їх зацікавили. Зазвичай така робота здійснюється в групі, що має свої безумовні переваги, але вона також може бути виконана і індивідуально. Проектна робота спонукає студентів самостійно здобувати знання, розвиває вміння застосовувати здобуті знання на практиці, формує навички дослідницької діяльності, сприяє соціалізації особистості студента, інтегрує знання та уміння з різних галузей у практичний досвід [4, 11]. Під час підготовки до проекту в одній групі є можливість задіяні студенти з різним рівнем знань, при цьому кожен з них здатен внести свій внесок в реалізацію колективного завдання, проявити свій творчий потенціал. Застосування такого виду роботи вже давно довело свою ефективність, особливо в тих випадках, коли є великий обсяг навчального матеріалу, та невелика кількість годин для того, щоб його засвоїти. Захист проектної діяльності відбувається у різний спосіб, зокрема: публікація, буклет, театральна вистава, дебати. Можливо це також зробити і з використанням ІКТ, а саме – мультимедійних засобів, з підготовкою презентації в Power Point або розробкою веб-сайту проекту (Microsoft Publisher).

Проектна діяльність, це також змога вийти за рамки аудиторної роботи. Прикладом є те, як студенти Програми мікростипендій ACCESS

від посольства США в Україні, яка діє на базі СНУ ім. В. Даля, відзначили свято Halloween (мал. 2). Викладач із США Сьюзен Бедс провела зі студентами традиційні для цього свята конкурси та ігри, що надало студентам можливість зануритись у автентичне середовище свята. Серед проведених конкурсів були конкурси на самий жахливий світильник з гарбузу (Jack-O-Lantern), на найкращий костюм (із розповіддю від імені свого персонажу) та на саму страшну історію (інсценування). Для того, щоб студенти змогли підготуватися до конкурсів, перед проведенням заходу їм були запропоновані адреси сайтів, щоб знайти необхідну інформацію. Фотографії з вечірки з дотепними коментарями стали основою презентації в Power Point про свято Halloween. Дієвість даного проектного завдання була обумовлена тим, що сам матеріал був використаний студентами як засіб розважальної діяльності, тому й не мав ефекту примусу в його вивченні, але з іншого боку, все ж змусив підготуватися до втілення окреслених завдань, проявити самостійність та творчий підхід в їхній реалізації.

Мал. 2. Студенти та викладачі Програми Мікростипендій ACCESS від посольства США в Україні відзначають свято Halloween

Висновки й перспективи подальших розвідок. Інтернет-ресурси мають великий потенціал в навчанні іноземної мови взагалі та при вивченні країнознавчих тем зокрема, оскільки надають можливість підібрати необхідний текстовий, графічний, фото-, аудіо- та відеоматеріал; оптимізувати процес навчання; організувати проектну діяльність; створити сприятливі умови для студентів з різним рівнем іншомовної комунікативної компетенції та здатності до творчості. Наступним кроком нашого дослідження є розробка мультимедійної програми “Short Encyclopedia of American Culture”, яка стане путівником в світ Американської культури засобами Інтернет-ресурсів.

Література

1. Садохин, А. П. Межкультурная коммуникация / А. П. Садохин. – М. : ИНФРА-М, 2004. – 288 с. **2. Сысоев П. В.** Современные учебные Интернет-ресурсы в обучении иностранному языку / П. В. Сысоев // Иностр. языки в школе. – 2008. – №6. – С. 2 – 9. **3. Сысоев П. В.** Учебные Интернет-ресурсы в системе языковой подготовки учащихся / П. В. Сысоев, М. Е. Евстигнеев // Иностр. языки в школе. – 2008. – №8. – С. 11 – 15. **4. Яцишин Р.** Метод проектів у художньо-естетичному вихованні учнів / Р. Яцишин // Теорія та історія мистецької освіти. – 2009. – № 1. – С. 11 – 13.

Гусленко І. Ю. Використання інтернет-ресурсів для розвитку міжкультурної компетентності студентів ВНЗ (на прикладі вивчення свят та традицій США)

У статті розглянута можливість використання Інтернет-ресурсів та інформаційно-комунікативних технологій як засобу розвитку загальнокультурної та комунікативної компетентності студентів при вивченні розмовної теми “Holidays and Traditions of the USA” з акцентом на проектній діяльності.

Ключові слова: Інтернет-ресурси, інформаційно-комунікативні технології, загальнокультурна компетентність, проектна діяльність.

Гусленко И. Ю. Использование Интернет-ресурсов для развития межкультурной компетентности студентов вузов (на примере изучения праздников и традиций США).

В статье рассмотрена возможность использования Интернет-ресурсов и информационно-коммуникативных технологий как способа развития общекультурной и коммуникативной компетентности студентов при изучении разговорной темы Holidays and Traditions of the USA” с акцентом на проектной деятельности.

Ключевые слова: Интернет-ресурсы, информационно-коммуникативные технологии, общекультурная компетентность, проектная деятельность.

Guslenko I. The use of the Internet resources for the development of students' intercultural competence (on the example of the US holidays).

The article describes the possibilities to use the Internet-resources both with information and *communication technology* for further improvement of students' cultural and communicative competence while learning the oral topic “Holidays and Traditions of the USA” with a special focus on Project activity.

Key words: Internet-resources, information and communication technology, cultural and communicative competence, project activity.

УДК 378:147

Н. М. Іваньшина

ПОНЯТТЯ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ, ОСОБЛИВОСТІ МЕТОДІВ УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ ОСВІТИ

Процес входження вищої школи у світовий освітній простір вимагає вдосконалювання, а також серйозну переорієнтацію комп'ютерно - інформаційної складової. Інформаційний вибух породив безліч проблем, найважливішою з яких є проблема навчання. Особливий інтерес представляють питання, пов'язані з автоматизацією навчання. Найбільш доступною формою автоматизації навчання є застосування інформаційних технологій, тобто використання машинного часу для навчання й обробки результатів контрольного опитування знань учнів. Все більше використання комп'ютерів дозволяє автоматизувати, а тим самим спростити ту складну процедуру, що використовують наукові співробітники й викладачі при створенні методичних посібників. Тим самим, подання різного роду "електронних підручників", методичних посібників на комп'ютері має ряд важливих переваг. По-перше, це автоматизація, як самого процесу створення таких, так і зберігання даних у будь-якій необхідній формі. По-друге, це робота із практично необмеженим обсягом даних. Створення інформаційних технологій у навчанні є аналогічним із виданням навчальних посібників нової генерації, що відповідають потребам особистості навчаємого.

Багато хто вважає, що дистанційна освіта – це просто нова форма відомого нам заочного навчання. Якоюсь мірою це так: вибравши дистанційний курс, людина дійсно може вчитися не виходячи з будинку. Але тільки при одній умові: якщо в нього є сучасний комп'ютер, оснащений стандартною програмою.

Зміст саме в тім, що дистанційна освіта, розвиток сучасної техніки й технологій нероздільні: одне сприяє розвитку іншого. І зараз студент, де б він не жив, може вчитися за програмою практично будь-якого західного університету не виїжджаючи зі своєї країни. Освіта стає загальносвітовою і загальнодоступною, випереджаючи процеси політичного й економічного об'єднання, що відбуваються у світі.

Мета статті – розкрити поняття дистанційного навчання, як найефективніша система підготовки й безперервної підтримки високого кваліфікаційного рівня фахівців.

В останні роки проблема дистанційного навчання у вищих навчальних закладах досліджується за такими напрямками: принципи дистанційного навчання обґрунтовані у роботах А. Андреева, І. Булах, А. Хуторского; психолого–педагогічні засоби дистанційного навчання вивчають Р. Гуревич, В. Кухаренко, В. Олійник, О. Полат, С. Сисоєва; П. Стефаненко проаналізував теоретичні і методичні засади дистанційного

навчання у вищій школі на основі системного підходу; активізація пізнавальної діяльності студентів в умовах дистанційного навчання досліджена О. Собаєвою; методика розробки та використання дистанційного курсу англійської мови розроблена у працях Н.Муліної; підготовку майбутніх учителів гуманітарних спеціальностей як користувачи для системи дистанційної освіти дослідила Т. Койчева; технічну побудову системи дистанційного навчання та контролю знань на базі Інтернет–технологій в післядипломному навчанні обґрунтував П. Федорук; методи та засоби створення мультимедійних дистанційних курсів розглянуто у роботах О. Веренич.

Термін "дистанційне навчання" (ДН) означає таку організацію навчального процесу, при якій викладач розробляє навчальну програму, головним чином формується на самостійному навчанні студента [1, с. 32]. Таке середовище навчання характеризується тим, що студент в основному, а найчастіше й зовсім відділений від викладача в просторі або в часі, у той же час, студенти й викладачі мають можливість здійснювати діалог між собою за допомогою засобів телекомунікації. Дистанційне навчання дозволяє вчитися жителям, де немає інших можливостей для професійної, або одержання якісної вищої освіти, немає університету потрібного профілю, або викладачів необхідного рівня кваліфікації.

У цей час ДН й вища освіта перебуває в процесі адаптації до змін, що відбуваються в суспільстві. Нові техноінфраструктури починають визначати суть освітнього середовища так само, як колись наголос на навчальну аудиторію привели до поняття навчального часу. Назріває переосмислення ролі утворення, тепер менш залежного від географічного положення й більше – від інтересів професійних співтовариств. Нові технології ДН прекрасно підходять для оцінки успіхів тих, яких навчають, "за результатами", а отже, і для побудови програм, орієнтованих на видачу реальних результатів. Таким чином, дистанційне навчання третього покоління наділить студентів можливістю бути автономними. Більше того, нові технології, середовища й методи дозволять однозначно визначити ту мету й завдання освіти, які довгий час лише мали на увазі, а саме підготовку до прийняття рішень, діям у невизначених проблемних ситуаціях, розвиток системи цінностей, міжкультурна взаємодія й спілкування. Все це може стати реальністю із впровадженням методів ДН.

Важливим інтегрованим фактором типології дистанційних університетів є сукупність використовуваних у навчальному процесі педагогічних методів і прийомів. Вибравши як критерій спосіб комунікації викладачів і тих, яких навчають, ці методи (прийоми) можна класифікувати в такий спосіб:

1. Методи навчання за допомогою взаємодії навчаемого, з освітніми ресурсами при мінімальній участі викладача та навчаемого(самонавчання). Для розвитку цих методів характерний

мультимедійний підхід, коли за допомогою різноманітних засобів створюються освітні ресурси: друковані, аудіо-, відео-матеріали, і що особливо важливо для електронних університетів - навчальні матеріали, що доставляють по комп'ютерних мережах. Це, насамперед :

- інтерактивні бази даних;
- електронні журнали;
- комп'ютерні навчальні програми (електронні підручники).

В інтерактивних базах даних систематизуються масиви даних, які можуть бути доступні за допомогою телекомунікацій. Використовуючи ці ресурси, розробники курсів, наприклад, можуть підтримувати локальні бази даних як для студентів, так і для викладачів. Іншим рішенням є надання доступу до зовнішніх баз даних. Число баз даних, доступних через комп'ютерні мережі швидко росте.

2. Методи індивідуалізованого викладання й навчання, для яких характерні взаємини одного студента з одним викладачем або одного студента з іншим студентом (навчання "один до одного").

3. Методи, в основі яких лежить подання студентам навчального матеріалу викладачем або експертом, при якому навчаючийся не відіграє активну роль у комунікації (навчання "один до багатьох").

Ці методи, властиві традиційній освітній системі, одержують новий розвиток на базі сучасних інформаційних технологій. Так, лекції, записані на CD або DVD, що читають по радіо або телебаченню, доповнюються в сучасному дистанційному освітньому процесі так званими "Е-лекціями" (електронними лекціями), тобто лекційним матеріалом, розповсюджуваним по комп'ютерних мережах за допомогою систем дощок оголошень (BBS). Е-лекція може являти собою добірку статей або витримок з них, а також навчальних матеріалів, які готують навчаючих до майбутніх дискусій.

4. Методи, для яких характерно активна взаємодія між всіма учасниками навчального процесу (навчання "багатьох до багатьох"). Значення цих методів і інтенсивність їхнього використання істотно зростає з розвитком навчальних телекомунікаційних технологій. Іншими словами, інтерактивні взаємодії між самими що навчаються, а не тільки між викладачем і що навчаються, стають важливим джерелом одержання знань. Розвиток цих методів пов'язано із проведенням навчальних колективних дискусій і конференцій. Технології аудіо-, аудіографічних і відео- конференцій дозволяють активно розвивати такі методи в дистанційній освіті.

З метою класифікації дистанційних університетів по педагогічним принципам, що лежить в основі їхньої навчальної практики, доцільно виділити наступні принципи тематичних систем утворення: інтерактивність навчального процесу, навчання як діалог, адаптивність навчання, гнучкість навчального матеріалу, "передання" матеріалу в дистанційному утворенні, активність навчаємого.

Дистанційні освітні установи звичайно ґрунтуються не на якомусь одному із цих принципів, а на їхній сукупності. Проте, звичайно виділяються домінуючі.

Можна вказати кілька можливих стратегій розвитку ДН.

1. Навчальним закладам варто починати думати про ДН в термінах взаємодії між навчальними закладами, а не в термінах конкретних програм. Це потребує нових підходів до розробки програм, оскільки ДН в змозі поширитися за межі розходжень між очним і заочним навчанням і навіть підготовкою й перепідготовкою кадрів.

2. Навчальним закладам треба продумати організацію й керування розвитком ДН з метою більше гнучкого використання нових технологічних можливостей відповідно до потреб конкретних програм. Будуть потрібні нові організаційні підходи в міру розвитку ДН від односередового до многосередового.

3. Навчальним закладам необхідно визначитися із цілями й перспективами ДН, визначити навчальні, технічні й адміністративні цілі ДН й відповісти на питання:

Які навчальні програми виграють від впровадження ДН?

Наскільки глибоко варто впроваджувати ДН?

4. Навчальним закладам варто розробити модель своєї взаємодії. Вона повинна відображати потенційні відносини із середньою школою, технікумами, з бізнесом і промисловістю, а також іншими навчальними закладами регіону, усієї держави й інших країн.

Так, наприклад, в Східноукраїнському національному університеті імені Володимира Даля упроваджується дистанційна форма навчання з використанням відео конференції. В грудні 2005 викладачі англійської мови, комп'ютерних технологій і менеджменту провели ряд консультацій у режимі on-line, пов'язаних з методичною і технічною організацією телеконференцій.

В рамках угоди між Східноукраїнським національним університетом імені Володимира Даля і Вищою школою бізнесу Northumbria University (Ньюкасл, Великобританія) професором Пітером Шортом був прочитаний спецкурс "European Marketplaces" для студентів економічних спеціальностей.

Спецкурс був прочитаний з відео студії Northumbria University в режимі on-line. Відпрацьована технологія використання відеоконференції була застосована під час роботи Четвертої міжнародної науково-практичної конференції "Сучасні тенденції в комп'ютеризованому навчанні іноземним мовам" (1-2 червня 2006 р., Луганськ). Професорами П. Шортом і Т. Ніколном були зроблені доклади з Великобританії в режимі on-line.

Також у вересні 2008 року була проведена П'ята міжнародна науково-практична конференція «Сучасні тенденції комп'ютеризації навчання іноземним мовам». У конференції взяли участь 96 викладачів з Великобританії, Польщі, Росії, України. Учасники з Великобританії

зробили доповіді в режимі on-line. Видано збірник матеріалів П'ятої міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні тенденції комп'ютеризації навчання іноземним мовам».

Так на кафедрі іноземних мов стало традицією проведення онлайн-методичних семінарів. У квітні 2008 року було проведено міжнародний онлайн-семінар «Використання інформаційних технологій у викладанні іноземних мов» між Східноукраїнським національним університетом імені Володимира Даля і Белгородським державним університетом (Росія). Під час роботи семінару завідувач кафедри іноземних мов СХУ Краснопольський В.Е. продемонстрував можливості програм Movie Maker та Power Point для створення навчальних матеріалів, далі російські колеги показали свої досягнення в галузі комп'ютерного навчання іноземним мовам.

ДН вийшло з минулого десятиліття як серйозний претендент на зміну всієї вищої освіти. Глибина цієї зміни визначається тенденціями у використанні технологій, у перегляді відносин між навчальними закладами, між навчальними закладами й учнями, у появі нових видів діяльності усередині навчальними закладами. Сьогоденність пропонує навчальним закладам небувалу можливість для створення такого освітнього середовища, де технології будуть насамперед зорієнтовані на потреби студентів. Сучасні комп'ютерні телекомунікації здатні забезпечити передачу знань і доступ до різноманітної навчальної інформації нарівні, а іноді й набагато ефективніше, ніж традиційні засоби навчання. Експерименти підтвердили, що якість і структура навчальних курсів, так само як і якість викладання при дистанційному навчанні, найчастіше набагато краще, ніж при традиційних формах навчання. Нові електронні технології, такі як інтерактивні диски DVD, електронні дошки оголошень, мультимедійний гіпертекст, доступні через Інтернет за допомогою інтерфейсів WWW можуть не тільки забезпечити активне залучення студентів у навчальний процес, але й дозволяють управляти цим процесом не схожому від більшості традиційних навчальних середовищ. Інтеграція звуку, руху, образу й тексту створює нову незвичайно багату по своїм можливостям навчальне середовище, з розвитком якої збільшиться й ступінь залучення студентів у процес навчання. Інтерактивні можливості, використовуваних у системі дистанційного навчання (СДН) програм і систем доставки інформації, дозволяють налагодити й навіть стимулювати зворотний зв'язок, забезпечити діалог і постійну підтримку, які неможливі в більшості традиційних систем навчання.

Використовувані сьогодні технології дистанційного навчання можна розділити на три більші категорії:

- неінтерактивні (друковані матеріали, аудіо-, відео-носії);
- засобу комп'ютерного навчання (електронні підручники, комп'ютерне тестування й контроль знань, новітні засоби мультимедіа);

– відеоконференції - розвинені засоби телекомунікації по аудиоканалам, відеоканалам і комп'ютерним мережам.

Електронна пошта економічно й технологічно є найбільш ефективною технологією, що може бути використана в процесі навчання для доставки змістовної частини навчальних курсів і забезпечення зворотного зв'язку студента з викладачем. У той же самий час вона має обмежений педагогічний ефект через неможливість реалізації "діалогу" між викладачем і студентами, прийнятого в традиційній формі навчання. Однак, якщо студенти мають постійний доступ до персонального комп'ютера, то електронна пошта дозволяє реалізувати гнучкий і інтенсивний процес консультацій.

Основним фактором при виборі інформаційних технологій як засобів навчання повинен бути їхній освітній потенціал. В Україні економічна й технологічна ситуація така, що вибір засобів залежить не від їхнього педагогічного потенціалу й навіть не від їхньої вартості, а від їхньої поширеності.

Таким чином, величезна кількість фактів, прикладів наведених вище показують необхідність створення й розширення ДН в Україні і її регіонах, як невід'ємний фактор розвитку кваліфікованого, інтелектуального, високо професійного й просто здорового суспільства. Дистанційне навчання відкриває студентам доступ до нетрадиційних джерел інформації, підвищує ефективність самостійної роботи, дає зовсім нові можливості для творчості, знаходження й закріплення різних професійних навичок, а викладачам дозволяє реалізовувати принципово нові форми й методи навчання із застосуванням концептуального й математичного моделювання явищ і процесів.

Дистанційна форма навчання знімає багато психологічних проблем, пов'язаних з комунікацією навчаючихся. Відкритість дистанційної форми діяльності безумовно розширює світогляд тих, яких навчають, до планетарного рівня. Почуття близькості всіх країн і континентів - одне з перших почуттів, що виникають практично в кожній людині, що починає працювати з електронною поштою або системою відео зв'язку в мережі Internet.

ДН, як вид утворення має велике значення і може бути, через якийсь час багато хто будуть проходити курси по мережі. Але єдине, що можна сказати точно: традиційного очного навчання воно не замінить, а також, що дистанційне навчання повинне з'єднати достоїнства самостійної підготовки й очного навчання в навчальному центрі, іншими словами, дистанційне та очне навчання повинне взаємодіяти один з одним.

Література

1. Пидкасистый П. И. Компьютерные технологии в системе дистанционного обучения / П. И. Пидкасистый, О. Б. Тищенко // Педагогика. – 2007. – № 7. – С. 161 – 168. **2. Davie L. E.** Fantasy and

Structure in Computer Mediated Courses / L. E. Davie, R. Inskip // Journal of Distance Education. – 1992. – No. 2. – P. 31 – 50. **3. Designing** Courses for Distance Learners, Institute for Distance Education University of Maryland System, 2004. **4. Симонович С. В.** Специальная информатика / С. В. Симонович, Г. А. Евсеев, А. Г. Алексеев. – М. : АСТ–ПРЕСС: Инфорком–пресс, 2010. – 480 с. **5. Элизабет Кларк.** Дистанционное обучение: способ преуспеть? LAN // Журнал сетевых решений. – 2008. – № 12. – С. 29 – 48.

Иваньшина Н. М. Поняття дистанційної освіти, особливості методів університетської освіти

У статті розглядаються поняття, стратегія, категорії дистанційної освіти, а також сукупність використаних в учбовому процесі педагогічних методів і прийомів.

Ключові слова: Інтернет, метод, дистанційна освіта, вища освіта, стратегія, технологія, чинник.

Иваньшина Н. Н. Определение дистанционное обучение, особенности методов университетского обучения.

В статье рассматриваются понятия, стратегия, категории дистанционного образования, а так же совокупность используемых в учебном процессе педагогических методов и приемов.

Ключевые слова: Интернет, метод, дистанционное образование, высшее образование, стратегия, технология, фактор.

Ivanshina N. Definition remote training, features of methods of university training

The article deals with concepts like strategy, categories of distance education, as well as totality of pedagogical methods and receptions which are used in an educational process.

Key words: Internet, method, distance education, higher education, strategics, technology, factor.

УДК 81.111 (045)

Л. В. Кравчук

**ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСІВ
У ВИКЛАДАННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ**

У наш час нові інформаційні технології інтенсивно впроваджуються в освітній процес. Інтерактивні навчальні програми стали важливим джерелом навчання учнів, і це не дивно, адже рівень комп'ютерної грамотності сучасного випускника школи є достатньо

високим, і сприймаються учнями досить успішно. Поява Інтернету в системі освіти стимулює бажання вчитися, розширює зону індивідуальної активності кожного учня, збільшує швидкість подачі якісного матеріалу в рамках одного уроку. Під час такого навчання, особливий акцент робиться на самостійній, цілеспрямованій діяльності учня у пошуку необхідної інформації з певного предмету, усвідомленню і переробці нових знань. Вчитель виступає, як організатор процесу навчання, керівник самостійної діяльності учнів, який надає їм необхідну методичну допомогу і поради. Інтернет - технології стають невід'ємною частиною загальної інформаційної культури вчителя та учнів. Проте, інформаційний освітній простір тільки починає наповнюватись. Для того, щоб уникнути безсистемності і некомпетентності необхідно, щоб вчителі-предметники зробили свій внесок у заповнення цього інформаційного ресурсу. Саме тому, вчителю важливо знати, для яких дидактичних цілей він може застосовувати сучасні Інтернет-технології, як саме вони допоможуть збагатити та урізноманітнити процес навчання, який новий педагогічний досвід можна при цьому отримати.

Мета статті – виявлення дидактичних можливостей Інтернет-ресурсів під час навчання іноземних мов та їх вплив на освітній процес в цілому; аналіз способів використання Інтернет-мережі, як засобу навчання мовленнєвої діяльності на уроках іноземної мови; обґрунтування переваг та недоліків застосування Інтернет-технологій у навчальному процесі.

Наявний науковий фонд свідчить про те, що у працях багатьох дослідників актуалізовано різні аспекти проблеми застосування мережі Інтернет для іншомовної освіти, зокрема: Бовтенко М.А. (Компьютерная лингводидактика); Полат. Е (Новые педагогические и информационные технологии в системе образования); Попова Г.С. (Компьютерные технологии в обучении иностранному языку); Романенко Л.В. (Використання мультимедійних технологій у вивченні англійської мови); Суміна Г.А., Ушакова Н.Ю. (Использование мультимедийных технологий в учебном процессе); Токменко О. (Інформаційні технології у викладанні іноземних мов Іноземні мови в навчальних закладах); Хлызова Н.Ю. (Мультимедиа и его возможности в организации процесса обучения студентов английскому языку) та ін.

Питання інтеграції Інтернет-технологій в сучасну освіту та їх застосування його під час навчання іноземних мов, є досить актуальним. Застосування Інтернет-мережі як засобу навчання іноземної мови реалізує багато цілей і завдань навчального і виховного процесу. Навчальні цілі передбачають оволодіння знаннями, уміннями, навичками; розвиваючі цілі передбачають розвиток інтелектуальної, емоційно-вольової та діяльнісно-поведінкової сфери особистості; виховні цілі передбачають формування наукового світогляду, моральної, художньо-естетичної, екологічної культури тощо.

Основними комунікативними уміннями, реалізованими з допомогою Інтернет-технологій є:

– уміння читати і розуміти автентичні тексти різних жанрів і видів із різним рівнем розуміння змісту, розглядаючи їх як джерело різноманітної інформації і як засіб оволодіння нею (використання електронної бібліотеки для читання відео книг, статей мовою оригіналу, та іншої навчальної літератури);

– уміння розуміти зі слуху носіїв мови (використання навчальних відеофільмів, навчальних програм, відео сюжетів, відеороликів, для розуміння змісту мовлення);

– уміння здійснювати спілкування у писемній формі відповідно до поставлених завдань (використання електронної пошти, написання листа другу);

– уміння здійснювати усномовленнєве спілкування (у монологічній і діалогічній формах, (використання онлайн-конференцій, телемостів Інтернет-проектів).

Використання Інтернет-технологій на уроці іноземної мови є неможливим без оволодіння мовними засобами реалізації усного і писемного мовлення учнями, а також елементарними навиками роботи самого вчителя з Інтернет-технологіями. Необхідні уміння оперування цим матеріалом, а також використання його для породження і розпізнавання інформації у певних сферах спілкування. Він може успішно застосовуватися лише за умови середнього та високого рівнів володіння мовою. Використання його на початковому етапах навчання є неефективним, за наявності дефіциту мовних засобів в учнів. Завдання для учнів вчитель підбирає відповідно до їх вікових особливостей, мовленнєвого, соціокультурного, соціолінгвістичного розвитку, а також відповідно до кожного етапу оволодіння іноземною мовою.

В цей період велику роль відіграють робота з підручником, та тренувальні вправи на закріплення лексики та граматики в цілому. На даному етапі навчання застосування Інтернет-технологій не надає нових можливостей у порівнянні з підручником. Різниця полягає лише в тому, що учні бачать завдання не на паперовому носії, а на моніторі комп'ютера. Позитивним моментом у виконанні цього виду завдань є те, що учень одразу може дізнатися, чи правильно він виконана вправу чи ні. Але на запитання “Чому неправильно і як правильно?” – повинен відповісти вчитель.

Мережа Інтернет має грандіозні інформаційні можливості і не менш вражаючу сферу навчальних програм [1; с.83]. А саме створює унікальну можливість для тих хто вивчає іноземну мову користуватися автентичними текстами, слухати і спілкуватися з носіями мови, відтворювати природне мовне середовище. Застосування Інтернет-технологій надає такі можливості як отримання освіти на відстані (дистанційне навчання), спілкування учнів та вчителів не тільки в рамках однієї школи, району, а й інших регіонів країни, світу. Глобальна мережа

Інтернет відкриває доступ до інформації у наукових центрах світу, бібліотеках, що створює реальні умови для самоосвіти, розширення кругозору, підвищення кваліфікації. З'являється можливість організації спільних проектів учнів різних країн світу, обміну досвідом вчителями, студентами, вченими.

Перш за все, розглянемо, можливості використання мережі Інтернет у процесі навчання іноземних мов. Все це здійснюється з допомогою проведення дистанційного навчання, роботою з навчальними та інформаційними сайтами, листування електронною поштою зі школярами інших країн, створення та проведення спільних телекомунікаційних проектів, можливості читання книг мовою оригіналу, участі у різноманітних конкурсах та олімпіадах, перегляд навчальних відеофільмів, відеосюжетів. Аналіз наукової літератури [1, 2,3,4] дав нам можливість виділити оптимальні способи використання мережі Інтернет в системі уроків:

1. Весь урок будується на основі роботи в мережі- Інтернет з певними навчальними та інформаційними програмами;

2. Робота в Інтернет-мережі поротягом певного етапу уроку (як структурний елемент уроку)

3. Самостійна робота учнів в мережі Інтернет, в позаурочний час, пов'язана з пошуком необхідної інформації з певного предмету, усвідомленню і переробці нових знань, виконання індивідуальних завдань, створення проектів.

Використання Інтернету протягом уроку

Як правило, побудоване на роботі з навчальними та інформаційними сайтами, цей метод є ефективним під час презентації нового матеріалу, чи вивчення окремих тем. Це віртуальні подорожі у Британію та інші Англосовні країни, урок-телеміст та проведення спільних телекомунікаційні проектів з іншими навчальними закладами, безпосереднє спілкування з носіями мови, ділова гра, і т.д.

Можливості Інтернет-технологій найбільш повно розкриваються під час їх застосування безпосередньо на уроці. Ідеальними умовами для цього є наявність комп'ютерного класу з підключенням до Інтернет-мережі. Використання Інтернету на уроці не повинно бути хаотичним та безсистемним. Це означає, що проектуючи навчальне заняття з допомогою Інтернет-мережі, педагог повинен чітко визначити завдання навчання, розвитку та виховання. При цьому він конкретизує рівень, на якому будуть здійснюватися цільові установки: загальне ознайомлення з новою темою, засвоєння теоретичного аспекту матеріалу, що вивчається, формування практичних умінь і навичок, перевірка знань. Доведення до свідомості учнів завдань навчального заняття збільшує можливість активізації пізнавальної діяльності школярів, їх свідомої і послідовної праці протягом усього заняття. Сайти, які є корисними для вчителя іноземної мови і які можуть бути використані на уроці, можна розділити на інформаційні та власне навчальні. Інформаційні сайти

використовують для добору цікавої інформації, творчих завдань, пошуку додаткового матеріалу. Спеціальні навчальні сайти містять завдання та вправи на розвиток різних видів початкових умінь, та розроблені з урахуванням різного рівня знань учнів. Робота з навчальними сайтами є цікавою і корисною при вивченні іноземної мови.

Найбільш популярними навчальними сайтами для вивчення мов є:

<http://www.learnonline.org/> – один із найцікавіших сайтів для вивчення англійської мови. Тут можна знайти цікаві статті для читання, новини, навчальні програми та тести, переглядати відеосюжети, та масу цікавої інформації.

<http://www.english.ru/> – сайт “Інтернет-ресурси з вивчення англійської мови”. Тут можна знайти інформацію про освіту за кордоном, навчальні програми та тести, поради до написання шкільних творів, реферати, багато безкоштовної інформації та посилань на корисні ресурси за темою сайту, репетитори, зразки уроків та тренувальні вправи.

<http://www.bkc.ru/aboutus/> – сайт Школи іноземних мов. Сайт присвячений вивченню іноземних мов: англійської, німецької, французької, іспанської, італійської, арабської, китайської, японської та об'єднує в собі 30 віртуальних шкіл на вибір. Перед початком навчання тут можна пройти тестування, вибрати курс, викладача. Існують спеціальні диференційовані програми для різних вікових груп користувачів. Для найменших є додатковий засіб навчання - мультимедійна програма “English + Kids”. Розроблені також спеціальні літні програми та програми прискореного вивчення іноземних мов для підлітків.

<http://www.englishclub.narod.ru/> – Английский клуб. Це навчальна база даних по вивченню англійської мови. Словники, граматики, навчальні вправи (топіки), ідіоми, скоромовки, пісні, розділ “Чтиво” з книгами для читання. Для кожного етапу навчання, а їх декілька – початковий і т. д. – можна знайти розділ “Плани уроків”.

<http://www.englishforkids.ru/> – Английский для детей. Тут можна знайти навчальні програми, поради, конкурси, форуми, цікаві посилання на інші сайти і т. п. На сайті знаходяться архіви дитячих пісень, віршів, загадок та прислів'їв англійською мовою, які можна скачати. Є можливість замовити нові книги в Інтернет-магазині по вивченню іноземних мов.

<http://www.primavista.ru/dictionary/index.htm> – ще один досить цікавий Інтернет-ресурс. Цей сайт, повністю присвячений програмам для перекладу, словникам, перекладачам, самовчителям іноземних мов, тощо. Крім каталогу Інтернет-ресурсів, є розділ Офлайн-словники, тобто словники, які можна скачати на свій комп'ютер.

Як правило, навчальні сайти призначені для навчання чотирьох видів мовленнєвої діяльності (читання, говоріння, письмо, та аудіювання), містять різноманітні завдання для засвоєння фонетичного,

граматичного, та лексичного матеріалу. Щодо інформаційних сайтів, то учитель сам повинен визначитися з добором потрібного матеріалу [3;40].

"Anri education systems" – сервер дистанційної освіти. Тут ви знайдете великий вибір безкоштовних онлайн-курсів з іноземних мов для початківців.

Застосування електронних ресурсів у навчальному процесі дає змогу найбільш повно реалізувати принцип особистісно-орієнтованого навчання. Індивідуалізація процесу навчання здійснюється завдяки великому потенціалу комп'ютерних засобів щодо адаптації до потреб кожного учня. Стає можливим враховувати не лише вікові особливості та рівень підготовки, але й індивідуальні психологічні характеристики кожного учня. Принцип індивідуалізації у комп'ютеризованому навчальному процесі з іноземної мови забезпечується наступними факторами:

- можливістю вибору індивідуального темпу роботи;
- індивідуальний способом керування навчальною діяльністю, застосування різних за ступенем складності завдань з можливістю переходу до більш складних, чи простих варіантів роботи з програмою залежно від успішності результатів;
- наданням індивідуального набору засобів підтримки навчання (довідники, підказки, ключі);
- адаптацією форми навчального матеріалу до індивідуальних особливостей сприйняття інформації конкретним учнем.

За допомогою сучасних комп'ютерних програм учні відчують справжнє занурення у живу мову, отримують безліч можливостей для вивчення та запам'ятовування нових слів та мовних зворотів, а також для розвитку мовленнєвих навичок.

Ефективна організація навчання за допомогою навчальних сайтів залежить від наступних чинників:

- чіткого формулювання завдань використання Інтернет-мережі;
- чітких вказівок щодо напрямків діяльності в мережі та їх виконання;
- добору матеріалу відповідно до потреб комунікації та компетенції учнів;
- вмілого використання урочного часу.

Учитель повинен поставити чітке завдання учням, спрямовувати їх пошукову діяльність, допомогти зорієнтуватись в потоці інформації, надати допомогу під час виконання вправ та здійснення реалізацій інших завдань. Вчитель повинен бути поруч з учнем, коли він потребує допомоги, однак не заважати йому працювати самостійно, стежити за часом, спрямовуючи роботу таким чином, щоб усі учні працювали протягом заняття. Учитель співпрацює з учнями, використовуючи технічний засіб, що є надзвичайно цікавим та новим для учнів.

Метод застосування Інтернет-мережі як структурний елемент уроку побудований на організації роботи з такими видами діяльності:

використання електронної пошти (E-mail) та написання листа другу, опрацювання діалогічних ситуацій, перегляд відеосюжетів чи відеофільмів, виконання онлайн-тестів, квізів, завдань для закріплення лексичних, граматичних та фонетичних навичок. Під час уроку можна кілька раз створювати навчальні ситуації за допомогою використання електронного ресурсу.

Метод застосування Інтернет-мережі для самостійної роботи учнів

Є досить ефективним засобом використання Інтернету для навчальних цілей. Включає в себе підготовку домашніх завдань у вигляді презентацій про рідне місто, визначних особистостей, улюблених письменників чи музикантів, пошук та підбір відео сюжетів чи цікавої інформації на запропоновану тематику, підготовка рефератів, власних монологічних висловлювань, інших проектів. Індивідуальні завдання можуть бути для кожного учня або ж колективні. Як правило, учням цікавіше виконувати проектні завдання разом з товаришами. Звичайно учневі буде важко зорієнтуватися в інформаційному потоці самостійно, саме тому, вчитель повинен надати методичні поради учневі для виконання самостійної роботи, виокремити основні освітні сайти з якими будуть учні працювати в позаурочний час. Це як правило перелік Інтернет-джерел та освітніх баз даних призначених спеціально для освіти школярів. Доцільно виділити переваги і недоліки проведення навчальних занять з використанням мережі Інтернет. До **переваг можна віднести:**

- інтенсифікацію навчання завдяки електронним органайзерам, закладкам, автоматизованому пошуку навчальної інформації, автоматизованому конспектуванню;
- індивідуалізацію навчання;
- автоматизований тестовий контроль;
- підвищення комунікації за рахунок “занурення в мовне середовище” при безпосередньому спілкуванні з носіями мови;
- відкритість до запровадження нових методів навчання (методу проектів, тощо);
- реалізація принципу наочності, представлення навчального матеріалу завдяки засобам мультимедіа;
- можливість залучення додаткових комп'ютерних навчальних програм, доступу до електронних бібліотек і каталогів.
- залучення до роботи з інформаційними технологіями як учнів так вчителів.

Недоліками навчання в мережі Інтернет є:

- додаткове матеріально-технічне забезпечення навчального процесу (наявність кількох спеціально обладнаних комп'ютерних класів, необхідність доступу до швидкісного Інтернету)
- високі вимоги до інформаційної культури викладачів і учнів (для проведення таких уроків, необхідні певні навички роботи в мережі, як

вчителів так і учнів, в іншому випадку, даний вид роботи буде недоцільним);

Проектування і реалізація навчання в мережі Інтернет повинна включати кілька етапів, а саме:

- розробка дидактичних вимог до навчання в мережі;
- розробка технічних вимог до навчання в мережі;
- розробка структури навчання в мережі;
- вибір інструментів для реалізації навчання в мережі;
- розробка вимог до інформаційної культури вчителів;
- розробка методики підготовки викладачами навчального матеріалу, підручників для
 - навчання в мережі;
 - розробка методики викладання для вчителів;
 - розробка методики навчання в мережі для учнів.

Слід відзначити, що важливе місце у реалізації навчання в мережі відводиться Інтернет-курсам для педагогів, які прагнуть оволодіти Інтернет-технологіями, та в подальшому впроваджувати їх на практиці. Слухачі таких курсів повинні не лише засвоїти курс, а й підготувати випускні роботи – власні версії електронних посібників, підручників, дидактичних матеріалів з навчальних дисциплін, які вони викладають.

Виділимо основні функції навчання в Інтернет-мережі:

- інформаційна (розкриває зміст навчання, викладений у друкованій формі і за допомогою всіх можливих засобів мультимедіа);
- управління навчальною діяльністю студента (є засобом планування, підготовки і проведення навчання);
- стимулювання (закріплює і стимулює навчання, підвищує зацікавленість студентів навчальним матеріалом, можливостями його використання в професійній діяльності, сприяє виробленню навичок роботи з додатковою літературою, довідниками, ресурсами Інтернет тощо);
- вправ і самоконтролю (забезпечує міцне і стійке засвоєння знань і умінь, що досягається за допомогою вправ, повторень, систематизації, організації контролю і самоконтролю);
- координації (установлення взаємозв'язку між структурними елементами мережного курсу з метою найбільш повної реалізації навчально-виховних завдань і розвитку особистісних якостей фахівця);
- раціоналізації (економить час і сили викладача і студентів у контактний і неконтактний періоди);
- світоглядна (передбачає розвиток у студентів наукового світогляду, наукового і творчого мислення, культури професійної діяльності, цілісного ставлення до наукових знань і на основі всього цього формування емоційно-мотиваційної сфери);
- виховна (ефективність виховання в процесі навчання залежить від того, наскільки об'єктивно можливості навчального предмета

використовуються викладачем і реалізуються в дидактичному наповненні курсу).

Щодо останньої функції, слід відзначити слабку розробленість проблеми виховання за цього типу навчання, адже здебільшого головну роль у вихованні відводять особистості викладача, його ціннісним орієнтаціям, вмінню подати навчальний матеріал.

Висновки:

1. Систематичне використання Інтернет-мережі на уроках іноземної мови – це ефективний засіб навчання школярів. Задовольняючи природню цікавість учнів до пошуку інформації та роботі в мережі, ми забезпечуємо їй умови для ефективного вивчення іноземної мови. Така форма навчання не виснажує нервову систему та організм учнів, оскільки навчальний матеріал засвоюється з допомогою мимовільної пам'яті у цікавій формі.

2. Психолого-педагогічних умови використання мережі Інтернет:

– визначення навчальної мети застосування Інтернету, його цільового завдання;

– визначення місця і часу роботи з Інтернет-мережею: в структурі уроку, чи самостійна робота, визначення кількості учасників (мікрогрупи, парна робота, індивідуальне завдання, тощо);

– систематичне та органічне включення її в навчальний процес;

– врахування вікових та психологічних особливостей учасників навчання, їх досвіду в роботі з Інтернетом;

– повага особистості кожного учасника та дотримання принципу рівності;

– визначення ролі вчителя під час проведення такого уроку з використанням Інтернету (допомога, поради, бесіда);

– емоційне ставлення самого вчителя до роботи (пояснення вчителя під час роботи має бути лаконічним і зрозумілим, пробуджувати інтерес до виконуваного завдання).

3. Оптимальні способи використання мережі Інтернет в системі уроків:

§ Весь урок будується на основі роботи в мережі Інтернет з певними навчальними та інформаційними програмами;

§ Робота в Інтернет-мережі поротягом певного етапу уроку (як структурний елемент уроку);

§ Самостійна робота учнів в мережі Інтернет, в позаурочний час, пов'язана з пошуком необхідної інформації з певного предмету, усвідомленню і переробці нових знань, виконання індивідуальних завдань, створення проектів.

4. Використання мережі Інтернет на уроках іноземної мови має ряд переваг та недоліків, і саме з цих позицій слід оцінювати саме її переваги порівняно з іншими методами навчання.

В навчальному процесі Інтернет служить інструментальним засобом для досягнення цілей, і не може розглядатися як основний засіб

навчання. Мережеві технології не слід протиставляти вчителю, а навпаки, використовувати як засіб підтримки його професійної діяльності, модернізації навчального процесу. Це, перш за все, інформаційне середовище, у якому є предметно-освітня область, що повністю відображає всі можливості глобальної мережі, всі її послуги. Саме тому, доцільно розібратися в дидактичних властивостях цих послуг, тобто в тих характеристиках, які можуть виявитися корисними для освітнього процесу та вміло їх застосувати на практиці.

Література

1. Москалева И. С. Использование компьютерных технологий для профессиональной подготовки учителей иностранного языка / И. С. Москалева, С. К. Голубева // Иностранные языки в школе. – 2005. – №1. – С. 83 – 87. **2. Подопригорова Л. А.** Использование Интернета в обучении иностранным языкам / Л. А. Подопригорова // Иностранные языки в школе. – 2003. – № 5. – С. 25 – 31. **3. Романенко Л. В.** Використання мультимедійних технологій у вивченні англійської мови / Л. В. Романенко // Комп'ютер у школі та сім'ї. – 2004. – № 5. – С. 40 – 45. **4. Ситдикова І.** Комп'ютер поспішає на допомогу / І. Ситдикова // Іноземні мови в навчальних закладах. – 2004. – № 1. – С. 116 – 119. **5. Токменко О.** Інформаційні технології у викладанні іноземних мов: сьогодні і скрізь віки допомоги / О. Токменко // Іноземні мови в навчальних закладах. – 2006. – № 2. – С. 98 – 100.

Кравчук Л. В. Використання інтернет-ресурсів у викладанні іноземних мов

В статті аналізуються дидактичні можливості Інтернет-ресурсів під час навчання іноземних мов та їх вплив на освітній процес в цілому; досліджено оптимальні способи використання Інтернет-мережі, як засобу навчання мовленнєвої діяльності; виявлено основні переваги та недоліки застосування Інтернет-технологій у навчальному процесі, виокремлено основні етапи проектування та реалізації навчання в мережі. Автором наведено перелік навчальних сайтів та подано рекомендації для ефективного навчання іноземної мови.

Ключові слова: Інтернет-ресурси, мовленнєва діяльність, навчальний сайт, іноземна мова.

Кравчук Л. В. Использование интернет-ресурсов в преподавании иностранных языков

В статье анализируются дидактические возможности Интернет-ресурсов при обучении иностранным языкам и их влияние на образовательный процесс в целом; исследованы оптимальные способы использования Интернет-сети, как средства обучения речевой деятельности; выявлены основные преимущества и недостатки применения Интернет-технологий в учебном процессе, выделены

основные этапы проектирования и реализации обучения в Интернет-сети. Автором подано перечень учебных сайтов и рекомендации для эффективного обучения иностранному языку.

Ключевые слова: Интернет-ресурсы, языковая деятельность, учебный сайт, иностранный язык.

Kravchuk L. Using internet-resources in teaching foreign languages

The article analyzed didactic opportunities of Internet resources in the teaching of foreign languages and their impact on educational process in general. The optimal ways to use the Net as a means of teaching speech activity, found advantages and disadvantages of the use of Internet technologies in the educational process; determines main stages of the design and implementation at the Internet network. The author provides a list of educational sites and concludes with recommendations for effective foreign language learning.

Key words: Internet resources, speech activity, educational site, foreign language.

УДК 378:147

Т. М. Руденко

**ОБУЧЕНИЕ НАВЫКАМ ЧТЕНИЯ И ПИСЬМА
НА ЗАНЯТИЯХ ПО АНГЛИЙСКОМУ ЯЗЫКУ
С ПОМОЩЬЮ СОВРЕМЕННЫХ ИНТЕРНЕТ-ТЕХНОЛОГИЙ**

В последние годы всё чаще поднимается вопрос о применении новых информационных технологий в образовательной сфере. Это не только новые технические средства, но и новые формы и методы преподавания, новый подход к процессу обучения. Основной целью обучения иностранным языкам является формирование и развитие коммуникативной культуры студентов, обучение практическому овладению иностранным языком.

Задача педагога состоит в том, чтобы создать условия практического овладения языком для каждого студента, выбрать такие методы обучения, которые позволили бы каждому обучающемуся проявить свою активность, своё творчество. Задача преподавателя – активизировать познавательную деятельность студентов в процессе обучения иностранным языкам. Современные педагогические технологии такие, как обучение в сотрудничестве, проектная методика, использование новых информационных технологий, Интернет-ресурсов помогают реализовать личностно-ориентированный подход в обучении,

обеспечивают индивидуализацию и дифференциацию обучения с учётом способностей обучающихся, их уровня, склонностей и т.д.

Формы работы с компьютерными обучающими программами на занятиях иностранного языка включают: изучение лексики; отработку произношения; обучение диалогической и монологической речи; обучение письму; отработку грамматических навыков.

Проблематика обучения навыкам чтения и письма на английском языке анализируется в трудах многих ученых. Наиболее широко методическая сторона данной проблемы исследована в работах М. Берлица, М. Вальтера, Ф. Гуэна, Л. Блумфильда, Л.Р. Зиндера, С. Крашена, Р. Вильямса, К. Макли.

Целью данной статьи является характеристика практического применения современных Интернет технологий при обучении чтению и письму на занятиях по английскому языку.

Использование кибернетического пространства (syberspace) в учебных целях стало одним из главных направлений общей дидактики и частной методики, так как происходящие изменения затрагивают все стороны учебного процесса, начиная от выбора приемов и стиля работы, заканчивая изменением требований к академическому уровню обучающихся.

Содержательная основа массовой компьютеризации образования, безусловно, связана с тем, что современный компьютер представляет собой эффективное средство оптимизации условий умственного труда вообще, в любом его проявлении. Р. Вильямс и К. Макли замечают, что “есть одна особенность компьютера, которая раскрывается при использовании его как устройства для обучения других, и как помощника в приобретении знаний, это его неодушевленность. Машина может “дружелюбно” общаться с пользователем и в какие-то моменты “поддерживать” его, однако она никогда не проявит признаков раздражительности и не даст почувствовать, что ей стало скучно. В этом смысле применение компьютеров является, возможно, наиболее полезным при индивидуализации определенных аспектов преподавания” [1, с. 20].

Основная цель изучения иностранного языка – формирование коммуникативной компетенции, все остальные цели (образовательная, воспитательная, развивающая) реализуются в процессе осуществления этой главной цели. Коммуникативный подход подразумевает обучение общению и формирование способности к межкультурному взаимодействию, что является основой функционирования Интернета. Вне общения Интернет не имеет смысла - это международное многонациональное, кросс-культурное общество, чья жизнедеятельность основана на электронном общении миллионов людей во всем мире, говорящих одновременно - самый гигантский по размерам и количеству участников разговор, который когда-либо происходил. Включаясь в этот

разговор на занятиях по иностранному языку, мы создаем модель реального общения.

Общаясь в истинной языковой среде, обеспеченной интернет, студенты оказываются в настоящих жизненных ситуациях. Вовлеченные в решение широкого круга значимых, реалистичных, интересующих и достижимых задач, они обучаются спонтанно и адекватно на них реагировать, что стимулирует создание оригинальных высказываний, а не шаблонную манипуляцию языковыми формулами.

Первостепенное значение придается пониманию, передаче содержания и выражению смысла, что мотивирует изучение структуры и словаря иностранного языка, которые служат этой цели. Таким образом, внимание студентов концентрируется на использовании форм, нежели на них самих, и обучение грамматике осуществляется косвенным образом, в непосредственном общении, исключая чистое изучение грамматических правил.

Компьютер лоялен к разнообразию студенческих ответов: он не сопровождает работу отвечающих хвалебными или порицательными комментариями, что развивает их самостоятельность и создает благоприятную социально-психологическую атмосферу на занятии, придавая им уверенность в себе, что является немаловажным фактором для развития индивидуальности студентов.

Развитие образования в наши дни органично связано с повышением уровня его информационного потенциала. Эта характерная черта во многом определяет как направление эволюции самого образования, так и будущее всего общества. Для наиболее успешного ориентирования в мировом информационном пространстве необходимо овладение студентами информационной культурой, а также компьютерно-экранной культурой, поскольку приоритет в поиске информации все больше и больше отдается Интернет.

Как информационная система, Интернет предлагает своим пользователям многообразие информации и ресурсов. Базовый набор услуг может включать в себя: электронную почту (e-mail); телеконференции (usenet); видеоконференции; возможность публикации собственной информации, создание собственной домашней странички (homepage) и размещение ее на Web-сервере; доступ к информационным ресурсам; справочные каталоги (Yahoo!, InfoSeek/UltraSmart, LookSmart, Galaxy); поисковые системы (Alta Vista, HotBob, Open Text, WebCrawler, Excite) и разговор в сети (Chat). Эти ресурсы могут быть активно использованы на занятиях по английскому языку [2, с. 50].

Овладение коммуникативной и межкультурной компетенцией невозможно без практики общения. Использование ресурсов Интернет на занятиях по английскому языку в этом смысле просто незаменимо, так как виртуальная среда Интернет позволяет выйти за временные и пространственные рамки, предоставляя своим пользователям возможность аутентичного общения с реальными собеседниками на

актуальные для обеих сторон темы [3, с. 78]. Однако нельзя забывать о том, что Интернет – лишь вспомогательное техническое средство обучения, и для достижения оптимальных результатов необходимо грамотно интегрировать его использование в процесс урока.

Обучение навыкам чтения. Интернет – превосходное средство для получения информации о последних событиях в мире. Таким образом, с помощью Интернет можно превратить занятие по английскому языку (со студентами факультета массовых коммуникаций) в агентство новостей, а своих студентов – в первоклассных репортеров. Практически все значимые газеты в мире имеют свои web-страницы. Для того чтобы узнать, где и какие существуют газеты, можно предложить студентам посетить страничку MEDIA LINKS (<http://www.mediainfo.com/emedialinks/>), предлагающую ссылки к множеству изданий. Все, о чем можно прочитать в газете, видно на первой странице - она представляет собой комбинацию рекламной афиши и содержания. Здесь представлены названия наиболее важных статей с выдержками из них, которые, по мнению авторов, должны привлечь внимание читателей. Как любое издание периодической печати, web-газеты разделены на рубрики и подрубрики, т.е., имеют дружественный к пользователю интерфейс, позволяющим нажатием кнопки мыши перейти непосредственно к нужному разделу и интересующей статье. Например, The Washington Post (<http://www.washingtonpost.com/>) имеет 5 основных рубрик: новости (news), стиль жизни (style), спорт (sports), рекламные объявления (classifieds) и новости рынка (marketplace).

В плане овладения межкультурной компетенцией онлайн-газета является незаменимым помощником. Она позволит студентам окунуться в гущу мировых событий, происходящих практически в текущий момент, увидеть происходящее с различных точек зрения. Особенно ценными для аудиторной работы является ссылка – send us feedback, осуществляющая интеракцию читателя с издательством. Высказать свое мнение относительно прочитанного и лично побеседовать с автором определенной статьи можно благодаря разделу “сегодняшние журналисты” (“Today’s Columnists”), где выбор определенной фамилии свяжет вас с ним непосредственно. Иногда может появляться экстрасвязь с главным действующим лицом статьи.

CNN World News (<http://cnn.com/world>), ABC News (<http://www.abcnews.go.com/index.html>), BBC World Service (<http://www.bbc.co.uk/worldservice>), The Washington Times (<http://www.washtimes.com/>), The New York Times (<http://www.nytimes.com/>) - все эти и другие новостные агентства имеют похожую удобную для пользователя структуру дерева ссылок. Название и количество рубрик может варьироваться от издательства к издательству, однако все они охватывают основные сферы жизнедеятельности человека.

BBC World Service (<http://www.bbc.co.uk/worldservice>) предоставляет возможность не только прочитать, но и прослушать новости на многих языках, причем можно даже выбрать для себя подходящий уровень владения английским и прослушать новости в режиме LEARNING ENGLISH. Интересной может показаться двойная классификация статей – по темам и по континентам. Обратная связь с издательством осуществляется с помощью ссылки CONTACT US.

ABC News (<http://www.abcnews.go.com/index.html>) сопровождает свои публикации помимо звукового еще и видео сопровождением. Возможна так же беседа на предложенную тему среди читателей в разделах CHAT.

CNN World News (<http://cnn.com/WORLD>) также предоставляют информацию на нескольких языках и двойную классификацию статей. Можно вызвать аудио и видео сопровождение. Интеракция читателей с редакцией и между собой возможна в рамках рубрики DISCUSSION (дискуссия), где есть своя доска объявлений (MESSAGE BOARDS), комната для беседы (CHAT) и связь с редколлегией (FEEDBACK). The New York Times помимо вышеперечисленного предлагает своим читателям учебную версию газеты с готовыми поурочными разработками.

Можно предложить студентам работать по двое или по трое, исследовать статьи, охватывающие все стороны жизни: передовицы, спорт, погоду, культуру... Преимущество такой работы заключается в полной вовлеченности всей группы в сочетании с дифференциацией заданий: сильные студенты могут заняться исследованием более трудных статей, в то время как более слабым можно поручить отчет о погодных условиях или что-нибудь из области культуры. Результатом такой работы может стать создание своей странички, посвященной одному конкретному событию, где необходимо попытаться дать нейтральное видение проблемы, основываясь на анализе информации различных новостных агентств. Здесь же необходимо указать гиперссылки на источники. Для развития межкультурной компетенции исследование статей на определенную тему лишь одного из новостных агентств на протяжении длительного промежутка времени имеет следующие преимущества: досконально изучив проблему, студенты будут в состоянии не только определить позицию данной страны к изучаемой проблеме, но и выявить основания для такой точки зрения, и, соответственно, смогут прогнозировать развитие событий. После проделанной работы необходима дискуссия или телеконференция, где работа каждого студента или группы будет являться отдельным сектором общей проблемы. Таким образом, поделившись результатами своей работы и сложив их в единое целое, студенты получают многогранную картину события, которая позволит им понять причины происходящего и, вполне вероятно, нацелит их на поиск оптимального решения – ведь понимание, установление причинно-следственных связей – это

единственно правильная основа для выхода из конфликта. Основным достоинством такой работы является то, что студенты получают доступ к информации из первых рук, а не к недельной или того более давности печатным изданиям, и оказываются вовлеченными в гущу мировых событий, самолично оказывая на них влияние.

Интернет может и должен использоваться не только пассивно, но и активно. Студенты могут попробовать себя в роли не потребителей, а поставщиков информации. Сайт THE YOUNG VOICES OF THE WORLD (<<http://www1.fukui-med.ac.jp/kuzuryu/>>) – открытый форум, представляющий собой некое издательство, где желающие могут опубликовать свои работы, сделав их достоянием многомиллионной аудитории. Все работы сопровождаются электронным адресом их создателя, что позволяет осуществление обратной связи и завязыванию дискуссии.

Авторы статьи Language Learning Activities for the World Wide Web отмечают огромные возможности WWW по использованию и созданию дву-языковых страничек, обеспечивая оптимальные результаты интеграции Интернет в процесс занятия для обеих участвующих сторон (группа, изучающая английский в Украине и группа, изучающая русский в США или Англии).

Обучение навыкам письма. Общение в виртуальной реальности осуществляется с помощью электронной почты, которая для овладения межкультурной компетенцией может использоваться для установления дружеской переписки. Международный обмен письмами можно осуществлять в любой группе и на любом уровне владения языком. Помимо целенаправленного использования изучаемого языка, установления дружеских контактов и изучение, таким образом, культуры, электронная переписка имеет свои преимущества по сравнению с бумажной: она быстрее, удобнее и дешевле. Найти партнеров по переписке для своих студентов можно следующим образом:

1. обратиться с соответствующим запросом в TESL-L (computer-assisted language learning sub-branch listserv@cunyvm.cuny.edu/listserv@cunyvm.bitnet) или TESLK-12 (listserv@cunyvm.cuny.edu);

2. обратиться к лист-серверу для межкультурных связей (Intercultural E-Mail Classroom Connections <<http://www.iecc.org>>, <<http://www.stolaf.edu/network/iecc/>>), которые предлагает установление переписки с различными целями: для выполнения совместных проектов, обсуждения насущных проблем, ведения дискуссий между целыми группами;

3. посетить домашнюю страничку E-mail for ESL/LINC Students (<<http://edvista.com/claire/linc.html>>). Она предлагает помощь и инструкции по использованию e-mail, свободный доступ к электронной почте, помогает найти друзей по переписке, предлагает участие в парных

и групповых проектах, и, кроме этого, предлагает ссылки к всевозможным полезным ресурсам.

Для получения оптимальных результатов такого вида деятельности необходимо остановиться на некоторых проблемах, которые могут возникнуть в ходе работы. Преподаватели, интегрировавшие e-mail в учебный процесс, отмечают недостаточную глубину содержания переписки. Изначальная заинтересованность быстро проходит, и студенты оказываются в затруднительном положении, не зная о чем писать. Во избежание разочарования необходимо обязательно соотнести данный вид работы с общим учебным планом и нельзя пускать его на самотек. Например, можно предложить учащимся расспросить своих друзей по переписке по той или иной теме и на базе полученных результатов сделать доклад.

Не на все письма приходят ответы, что влечет за собой глубочайшее разочарование. Чтобы этого не случилось, можно предложить студентам общаться сразу с несколькими партнерами (в той же группе или в параллельной, в другом городе и даже стране).

Проанализировав опыт использования электронной почты в процессе обучения иностранным языкам, мы пришли к следующим выводам:

1. Предпочтение отдается работе в небольших группах, без жесткого контроля со стороны преподавателя. Наилучшие результаты достигаются за счет возможности обучающихся самим выбрать тему для обсуждения, а не беспрекословно следовать указаниям педагога и большинству группы (в таком случае просто образуется новая группа).

2. Электронная коммуникация – прекрасная практика языка, где осуществляется переход от формы к содержанию – в сторону истинного общения и свободного полета мыслей. Присутствие реальной публики обеспечивает повышение качества письма – речь становится более выразительной, к обычным повествовательному и описательному жанрам прибавилась аргументация.

3. Изменяется процесс письма – больше внимания уделяется редактированию работ и исправлению ошибок, причем даже для составления монологов студенты нередко обращаются за мнением или советом к своим партнерам – такая работа представляет собой воплощение принципа интерактивности.

4. Использование e-mail повышает интерес к самому процессу изучения языка.

Помимо формального языкового опыта, приобретенного при помощи телекоммуникаций, нельзя отрицать и развитие межкультурной компетенции. Более того, можно смело утверждать, что на сегодняшний день использование ресурсов интернет, в том числе e-mail – наиболее эффективный и доступный способ овладения кросс-культурной грамотностью в условиях реального общения.

Как уже отмечалось выше, для повышения эффективности использование e-mail должно быть целенаправленным. Набор заданий может быть следующим:

- поместите объявление о поиске друзей на разных сайтах по переписке;
- напишите информацию о себе;
- вышлите несколько сообщений, например, 2-3 в неделю;
- для того чтобы получить ответ, задайте в конце сообщения интересующие вас вопросы;
- примите не меньше трех ответов на свои сообщения;
- представьте полный отчет о проделанной работе: что вы сделали, что из этого получилось, что нового вы узнали, как вы оцениваете задание. Включите в отчет свои письма и ответы на них.

Таким образом, используя информационные ресурсы сети Интернет, можно, интегрируя их в учебный процесс, более эффективно решать целый ряд дидактических задач на занятиях английского языка:

1. развивать навыки и умения чтения, непосредственно используя материалы сети разной степени сложности (<http://www.washingtonpost.com>, <http://cnn.com/world>, <http://www.abcnews.go.com/index.html>, <http://www.bbc.co.uk/worldservice>, <http://www.washtimes.com>);

2. совершенствовать умения монологического и диалогического высказывания на основе проблемного обсуждения, представленного преподавателем или кем-то из студентов, используя материалы сети;

3. совершенствовать умения письменной речи, индивидуально или в мини группах письменно составляя ответы партнерам, участвуя в подготовке рефератов, сочинений, других эпистолярных продуктов совместной деятельности партнеров;

4. пополнять словарный запас, как активный, так и пассивный, лексикой современного английского языка, отражающей определенный этап развития культуры народа, социального и политического устройства общества;

5. знакомиться с особенностями речевого поведения различных народов, с традициями и обычаями страны изучаемого языка в условиях общения в «живом времени»;

6. формировать устойчивую мотивацию иноязычной деятельности студентов на занятиях, основываясь на систематическом использовании «живых» материалов, обсуждения не только вопросов к текстам учебника, но и актуальных проблем, интересующих всех и каждого.

При работе с компьютерными технологиями меняется и роль педагога, основная задача которого – поддерживать и направлять развитие личности студентов, их творческий поиск. Отношения с ним строятся на принципах сотрудничества и совместного творчества. В этих

умовлях неизбежен пересмотр сложившихся сегодня организационных форм учебной работы: увеличение самостоятельной индивидуальной и групповой работы студентов, отход от традиционного занятия с преобладанием объяснительно-иллюстративного метода обучения, увеличение объема практических и творческих работ поискового и исследовательского характера. В данном виде сотрудничества Интернета и занятия часто используется проектная форма учебной деятельности. Проект предполагает самостоятельную исследовательскую работу студентов, в процессе которой они ищут способ решения некоторой комплексной многоуровневой задачи.

Кибернетическое пространство содержит огромный культурный и дидактический потенциал, который уже используется в обучении во всем мире. Однако для оптимального и эффективного использования кибернетических сетевых ресурсов в учебных целях требуется огромная научно-исследовательская работа, результаты которой позволят определить общие и частные принципы работы, критерии отбора сетевых ресурсов, сайтов и материалов, а также позволят существенно обновить арсенал методических средств и приемов обучения.

Литература

1. Вильямс Р. Компьютеры в школе / Р. Вильямс, К. Макли. – М. : Просвещение, 2005. – 20 с. **2. Гостин А. М.** Организация обучающей деятельности в открытой гипермедийной среде / А. М. Гостин, А. С. Чернышев // Современные информационные технологии в образовании. – Рязань : КАСУ, 1998. – С. 50. **3. Шейлз Джо.** Коммуникативность в обучении современным языкам / Джо Шейлз. – М. : Совет по культурному Сотрудничеству; Совет Европы Пресс, 1995.

Руденко Т. М. Навчання навичкам читання й письма на заняттях з англійської мови за допомогою сучасних Інтернет-технологій.

У статті надаються приклади використання сучасних Інтернет технологій для навчання студентів навичкам читання й письма на заняттях з англійської мови.

Ключові слова: Інтернет технології, навички, вміння, ефективність.

Руденко Т. Н. Обучение навыкам чтения и письма на занятиях по английскому языку с помощью современных Интернет-технологий.

В статье приводятся примеры использования современных Интернет технологий для обучения студентов навыкам чтения и письма на занятиях по английскому языку.

Ключевые слова: Интернет технологии, навыки, умения, эффективность.

Rudenko T. The use of modern Internet technologies while training the skills of reading and writing in English.

The examples of using modern Internet technologies while training the students' skills of reading and writing in English are given in this article.

Key words: Internet technologies, skills, effectiveness.

УДК 378.032

Д. О. Степаненко

**INTERNET-ТЕХНОЛОГИИ КАК СРЕДСТВО
ФОРМИРОВАНИЯ КОММУНИКАТИВНЫХ КОМПЕТЕНЦИЙ
ПРИ ИЗУЧЕНИИ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА**

В последнее время всё чаще поднимается вопрос о применении новых информационных технологий в сфере образования. Это не только новые технические средства, но и новые формы и методы преподавания, новый подход к процессу обучения. Основной целью обучения иностранным языкам является формирование и развитие коммуникативной культуры студентов, обучение практическому овладению иностранным языком.

Процесс информатизации образования идет давно, но с конца 90-х годов прошлого столетия он приобрел небывалый размах в связи с распространением Интернета. Сейчас уже все понимают, что Интернет обладает колоссальными информационными возможностями и не менее впечатляющими услугами.

Однако какими бы свойствами не обладало то или иное средство обучения, информационно-предметная среда, первичны дидактические задачи, особенности познавательной деятельности студентов, обусловленные определенными целями образования. Интернет со всеми своими возможностями и ресурсами - средство реализации этих целей и задач. Поэтому, прежде всего, следует определиться, для решения каких дидактических задач в практике обучения иностранным языкам ресурсы и услуги, которые предоставляет всемирная сеть, могут оказаться полезными.

Цель статьи – рассмотреть особенности использования Интернет-технологий и обосновать необходимость разработки учебных систем для изучения иностранного языка.

Введение Интернет-технологий, и, прежде всего информационных и коммуникационных средств, особенно благоприятно для всей системы образования. Интернет-технологии в обучении ориентированы на развитие личности студента и были ранее заложены в работах В.П.Беспалько, Л.С.Выготского, П.Я.Гальперина, Б.С.Гершунского,

Г.Р.Громова, И.А.Зимней, А.А.Залевской, А.А.Леонтьева, Е.С.Полат, Г.В.Роговой и др. Некоторые исследователи предлагают рассматривать информационную технологию обучения как совокупность методов и технических средств сбора, организации, хранения, обработки, передачи и представления информации, расширяющей знания людей и развивающей их возможности по управлению техническими и социальными процессами.

В научной и научно-методической литературе, посвященной проблемам информатизации профессионального образования (работы Б.С.Гершунского, Г.Р.Громова и др.), часто встречаются такие выражения как «новые информационные технологии», «технологии компьютерного обучения», «компьютерные педагогические технологии», «Интернет-технологии» и др.. Это свидетельствует о том, что терминология в этой области исследований и соответствующие ей понятия еще не устоялись.

«Применение информационно-коммуникационных технологий (ИКТ) в сфере образования способствует совершенствованию образовательных технологий, появлению новых форм электронного обучения и средств информационной поддержки для доступа широкого круга к электронным образовательным ресурсам с использованием сети Интернет, появлению широкого спектра дистанционных образовательных технологий» [1,17].

Таким образом, с использованием ИКТ в образовании связывают:

- повышение качества образования;
- расширение репертуара технологий, методов и средств обучения;
- появление новых форм электронного обучения;
- обеспечение более широкого доступа к образовательным услугам;
- развитие дистанционного образования.

Особенно плодотворной концепция электронного обучения оказалась для развития дистанционного образования, которое рассматривается как одна из наиболее перспективных форм подготовки специалистов. Кроме того, дистанционное образование играет ключевую роль в реализации концепции непрерывного образования, которому сегодня придается такое огромное значение.

Основные преимущества применения электронного обучения можно разделить на три группы.

Организационные:

- удобства, связанные с возможностью работать над учебным материалом в удобное время и в любом месте, где можно выйти в Интернет;
- возможность синхронной и асинхронной коммуникации с преподавателем и другими обучающимися;
- простота использования.

Психолого-педагогические:

- возможность реализации нелинейных, гибких концепций обучения;
- индивидуализация процесса обучения (индивидуальный темп, задания по выбору, учет индивидуальных интересов и склонностей);
- интерактивность процесса обучения;
- мультимедийность процесса обучения (использование не только текстовых, гипертекстовых, графических материалов, но и аудио-, видеофайлов, анимации и т.д.);
- активность всех каналов восприятия информации благодаря мультимедийности;
- возможность сочетать индивидуальные и групповые задания;
- возможность организации групповой работы в асинхронном режиме.

Социальные:

- обеспечение более широкого доступа к образовательным услугам;
- открытость процесса обучения;
- значительное удешевление образовательных услуг. [1,20]

В течение нескольких лет преподаватели кафедры иностранных языков активно используют в своей работе Интернет-технологии для поиска информации для научно-методической работы, для повышения квалификации и роста своего профессионального мастерства, для поиска материалов для занятий; для организации работы студентов во время занятия; для выполнения онлайн-тестов; для работы над проектами, в том числе международными. Интернет создает уникальную возможность для изучающих иностранный язык пользоваться аутентичными текстами, слушать и общаться с носителями языка, т.е. он создает естественную языковую среду. Одним из основных принципов языковой политики, проводимой в жизнь учебными заведениями, является принцип мобильности, который обеспечивает доступ в область знаний. Поэтому очень важно использовать все возможности, предлагаемые новыми технологиями прежде всего через Интернет как в качестве средства интеракции, так и средства и неотъемлемого инструмента приобретения знаний. Интернет-технологии дают нам достаточный объем контекстуальной информации, что позволяет учащимся следовать собственному ходу мыслей, проясняя возникшую проблему. Интернет создает виртуальную социокультурную языковую среду, предоставляя коммуникативные программы (чаты, почта и т.д.). При помощи этих технологий студенты могут виртуально побывать в той или иной стране, поучаствовать в различных проектах, в том числе и зарубежных.

Основная цель изучения иностранного языка - формирование коммуникативной компетенции. Коммуникативный подход подразумевает обучение общению и формированию способности к межкультурному взаимодействию, что является основой

функционирования Интернета. Вне общения Интернет не имеет смысла - это международное многонациональное, кросс-культурное общество, чья жизнедеятельность основана на электронном общении миллионов людей во всем мире, говорящих одновременно – самый гигантский по размерам и количеству участников разговор, который когда-либо происходил. Включаясь в него на занятия иностранного языка, мы создаем модель реального общения.

В настоящее время приоритет отдается коммуникативности, интерактивности, аутентичности общения, изучению языка в культурном контексте, автономности и гуманизации обучения. Данные принципы делают возможным развитие межкультурной компетенции как компонента коммуникативной способности. Конечной целью обучения иностранным языкам является обучение свободному ориентированию в иноязычной среде и умению адекватно реагировать в различных ситуациях, т.е. общению. Сегодня новые методики с использованием Интернет-ресурсов противопоставляются традиционному обучению иностранным языкам. Чтобы научить общению на иностранном языке, нужно создать реальные, настоящие жизненные ситуации (т.е. то, что называется принципом аутентичности общения), которые будут стимулировать изучение материала и вырабатывать адекватное поведение. Эту ошибку пытаются исправить новые технологии, в частности Интернет.

Использование Интернета в коммуникативном подходе как нельзя лучше мотивировано: его цель состоит в том, чтобы заинтересовать студентов в изучении иностранного языка посредством накопления и расширения их знаний и опыта.

К преимуществам применения интернет-технологий в традиционном обучении иностранным языкам можно отнести также следующие:

- наличие огромного выбора дидактических интернет-предложений по иностранным языкам, что позволяет значительно разнообразить занятия и домашние задания, сделать их более эффективными, а также повысить мотивацию студентов;
- возможность по-новому организовать самостоятельную работу студентов;
- обеспечение более быстрого темпа выполнения многих видов традиционных заданий (пример, перевод текстов при помощи интернет-словарей и поисковых систем осуществляется быстрее в среднем в три раза).

Многие исследователи подчеркивают также некоторые издержки чрезмерного увлечения интернет-технологиями. В частности, они говорят о возможном вреде для здоровья (при долгой работе за компьютером), об опасности недоразвития социальных компетенций, о несоответствии электронных курсов дидактическим требованиям. Однако здесь все зависит от правильной организации учебного процесса

и дидактической компетентности самого преподавателя. Такой «недостаток» электронного обучения и, в частности, интернет-технологий, как отсутствие технической компетентности у преподавателей, не может сегодня восприниматься всерьез. Существует достаточно возможностей восполнить этот пробел.

Существует огромное количество интернет-технологий. Некоторые из них (например, P2P Wi-max, MPLS, IPv6) улучшают, главным образом, технические параметры сети. Другие же (например, вики, блоги, подкасты, фликры, делишес, ютьюб) могут использоваться в учебном процессе, оказывая на него оптимизирующее влияние. Ведь использование интернет-технологий в обучении не означает лишь «скачивания» информации. Они позволяют обрабатывать и перерабатывать учебный материал, сохранять, дополнять, переструктурировать, использовать для выполнения заданий, общаться с другими обучающимися, а также с тьютором (как в режиме синхронной, так и асинхронной коммуникации), задавать вопросы.

Как информационная система, Интернет предлагает своим пользователям многообразие информации и ресурсов. Базовый набор услуг может включать в себя:

- электронную почту (e-mail);
- телеконференции (usenet);
- видеоконференции;
- возможность публикации собственной информации,

создание собственной домашней странички (homepage) и размещение ее на Web-сервере и т.д.

Эти ресурсы могут быть активно использованы на занятиях.

Следующий пример представляет один из способов обучения аудированию: сайт компании Lucent Technologies, ее подразделение Bell Labs <http://www.bell-labs.com/project/tts/index.html> позволяет услышать, как звучит любая фраза на иностранном языке. На сайте разработан синтезатор речи, который превращает печатный текст в звук. Здесь можно выбрать один из семи языков – английский, немецкий, французский, итальянский, испанский. Затем нужно вписать в окошке текст на выбранном языке. Через несколько секунд написанное будет произнесено голосом. То есть озвучить можно любую фразу из учебника, особенно подойдут он-лайн пособия, откуда можно запросто скопировать текст. Все произнесенное можно не просто прослушать, но и сохранить у себя на диске.

При обучении чтению, интернет – превосходное средство для получения информации о последних событиях в мире. Все значимые газеты в мире имеют свои web-страницы. Для того, чтобы узнать, где и какие существуют газеты, можно предложить учащимся посетить, например, страничку MEDIA LINKS (<<http://www.mediainfo.com/emedialinks/>>), предлагающую ссылки ко множеству изданий.

Первая страница представляет собой комбинацию рекламной афиши и содержания. Здесь представлены названия наиболее важных статей с выдержками из них, которые, по мнению авторов, должны привлечь внимание читателей, и основными положениями в них обсуждаемыми. Как любое издание периодической печати, web-газеты разделены на рубрики и подрубрики, т.е., имеют дружественный к пользователю интерфейс, позволяющим нажатием кнопки мыши перейти непосредственно к нужному разделу и интересующей статье. Например, The Washington Post имеет 5 основных рубрик: новости (news), стиль жизни (style), спорт (sports), рекламные объявления (classifieds) и новости рынка (marketplace).

В сфере овладения межкультурной компетенцией онлайн-газета является незаменимым помощником. Она позволит студентам узнать о мировых событиях, происходящих практически в текущий момент, увидеть происходящее с различных точек зрения. Особенно ценной для работы является ссылка - send us feedback, осуществляющая интеракцию читателя с издательством..

BBC World Service (<http://www.bbc.co.uk/worldservice>) предоставляет возможность не только прочитать, но и прослушать новости, на многих языках, причем можно даже выбрать для себя подходящий уровень владения английским.

ABC News (<http://www.abcnews.go.com/index.html>) сопровождает свои публикации помимо звукового еще и видео сопровождением. Возможна так же беседа на предложенную тему среди читателей в разделах CHAT.

CNN World News (<http://cnn.com/WORLD>) также предоставляет информацию на нескольких языках и двойную классификацию статей. Возможно, вызвать аудио и видео сопровождение. Интеракция читателей с редакцией и между собой возможна в рамках рубрики DISCUSSION (дискуссия), где есть своя доска объявлений (MESSAGE BOARDS), комната для беседы (CHAT) и связь с редколлекгией (FEEDBACK). The New York Times помимо вышеперечисленного предлагает своим читателям учебную версию газеты с готовыми поурочными разработками.

В дополнение к работе над навыками чтения и говорения, можно пополнять словарный запас. Для этого надо предложить студентам составить словарные статьи, опираясь на прочитанную информацию. Возможно приобретение новых грамматических навыков, примеры которых встретились в статьях.

Интернет может и должен использоваться не только пассивно, но и активно. Студенты могут попробовать себя в роли не потребителей, а поставщиков информации. Сайт THE YOUNG VOICES OF THE WORLD (<<http://www1.fukui-med.ac.jp/kuzuryu/>>) – открытый форум, представляющий собой некое издательство, где желающие могут опубликовать свои работы, сделав их достоянием многомиллионной

аудитории и высказав на обсуждение свое мнение. Все работы сопровождаются электронным адресом их создателя, что позволяет осуществление обратной связи и завязыванию дискуссий.

Таким образом, при обучении иностранному языку, Интернет помогает в формировании умений и навыков разговорной речи, а также в обучении лексике и грамматике, обеспечивая подлинную заинтересованность и, следовательно, эффективность. Навыки и умения, формируемые с помощью Интернет-технологий, выходят за пределы иноязычной компетенции даже в рамках “языкового” аспекта. Интернет развивает социальные и психологические качества обучающихся: их уверенность в себе и их способность работать в коллективе; создает благоприятную для обучения атмосферу, выступая как средство интерактивного подхода.

Литература

- 1. Информационно-коммуникационные** технологии в образовании. Общие положения. – М. : Стандартинформ, 2007.
- 2. Higgins J.** The computer and grammar teaching : Computers in English language teaching and research. – New York : Longman, 1986. – 275 p.
- 3. Гончаров М.** Интернет в вопросах и ответах / М. Гончаров, А. Панков // Библиотека. – 1998. – № 1, 3.

Степаненко Д. О. Internet-технології як засіб формування комунікативних компетенцій при вивченні іноземної мови

У статті розглядається використання Інтернет технологій в процесі вивчення іноземної мови. Очевидно, що використання Інтернет технологій має багато переваг.

Ключові слова: Інтернет, Internet-технології, електронна пошта, Web-сторінка, навчальна система, метод, вища освіта.

Степаненко Д. О. Internet-технологии как средство формирования коммуникативных компетенций при изучении иностранного языка

В статье рассматривается использование Интернет технологий в процессе обучения иностранного языка. Очевидно, что использование Интернет технологий имеет много преимуществ.

Ключевые слова: Интернет, Internet-технологии, электронная почта, Web-страница, обучающая система, метод, высшее образование.

Stepanenko D. Internet-technologies as mean of forming of communicative jurisdictions at study of foreign language

The article deals with the problem of using Internet technologies in the process of foreign language teaching. It is evident that usage of Internet technologies has a lot of advantages. And the main factor is the possibility to

consider electronic correspondence programs as a good way of forming language competence.

Key words: Internet, Internet-technologies, e-mail, Web page, teaching system, method, higher education.

УДК 378.147:376.352 (477)

Б. І. Шуневич

ЛАБОРАТОРІЯ КОМБІНОВАНОГО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ: ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ І НАПРЯМИ ДІЯЛЬНОСТІ

Приєднання навчальних закладів України до Болонської декларації зобов'язує їх вжити низку заходів для модернізації освіти, провести інноваційні зміни технологій освітнього процесу, зокрема впроваджувати дистанційне навчання (ДН).

Перспективним напрямом у викладанні навчальних дисциплін є використання комбінованого навчання (КН), тобто поєднання в різній пропорції дистанційного з традиційним денним або заочним навчанням. Таке навчання відоме за кордоном і в Україні також як вбудоване або змішане.

У Львівському державному університеті безпеки життєдіяльності приділяється велика увага впровадженню нових технологій навчання в освітній процес. З цією метою, починаючи з 2001 р. в університеті розпочалася робота над створенням електронної бібліотеки навчальних матеріалів з різних дисциплін, з 2004 р. – лабораторії дистанційного навчання, з 2008 р. – віртуального університету, а з 2009 р. – лабораторії комбінованого навчання [1].

Мета статті – описати необхідність створення лабораторії комбінованого навчання при кафедрі іноземних мов і технічного перекладу Львівського державного університету безпеки життєдіяльності, завдання основних напрямів діяльності лабораторії, а також показати перші результати її роботи впродовж останніх двох років.

Необхідність створення такої лабораторії в університеті назріла давно. З самого початку заснування кафедри іноземних мов та технічного перекладу був взятий курс на підготовку власних висококваліфікованих наукових кадрів, здатних використовувати у своїй роботі інформаційно-комунікаційні технології навчання, укладати навчальні матеріали для комп'ютерного, дистанційного і комбінованого навчання, виконувати наукові дослідження, співпрацювати із зарубіжними навчальними закладами, які розробляють і впроваджують нові технології навчання.

Роль лабораторії зросла з часу приєднання нашого університету до Європейської асоціації вищих навчальних закладів, які працюють в галузі безпеки людини, у 2009 р.

Розглянемо детальніше напрями і завдання роботи лабораторії комбінованого навчання:

1. Навчальний напрям. Перш за все лабораторія призначена для організації навчання курсантів і студентів з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.

Викладачі кафедри навчають курсантів і студентів першого, другого, п'ятого курсів та ад'юнктів денної і заочної форм навчання англійської, німецької і французької мов.

Одночасно в лабораторії можна розмістити до 32 осіб. В одному приміщенні лабораторії на 16 робочих місць знаходиться електронна дошка, мультимедійний проектор і комп'ютер. Комп'ютер електронної дошки приєднаний до мережі Інтернет. У другому приміщенні розташований комп'ютерний клас з доступом до Інтернету. Всі комп'ютери знаходяться в університетській мережі і, при потребі, ними можна керувати з пульта викладача за допомогою програмного забезпечення Teacher або дати можливість кожному курсантові працювати індивідуально з комп'ютером.

Навчальні матеріали для електронної дошки і комп'ютерного класу дають можливість організувати навчання іноземним мовам з початковим, середнім та високим рівнем знання мови.

Останнім часом у розпорядженні викладачів іноземних мов та технічного перекладу Львівського державного університету безпеки життєдіяльності появилось багато вітчизняних і зарубіжних дистанційних курсів (ДК), посібників, компакт-дисків.

Викладачі поки що використовують у своїй роботі дистанційні курси з англійської мови, для курсантів і студентів першого, другого, п'ятого курсів та ад'юнктів, а також навчальні матеріали із англійських ДК зарубіжних університетів.

У бібліотеці університету є зарубіжна і вітчизняна навчальна та довідкова література англійською, німецькою і французькими мовами (див. табл. 1).

Таблиця 1

Навчальна та довідкова література іноземними мовами

Вид літератури	Кількість	Наявність CD, DVD, касет
Підручники	74	13
Словники	48	1
Довідники з граматики	14	10
Посібники з лексичними вправами	7	1
Посібники з лексичними і граматичними вправами	2	-

За допомогою наявного програмного забезпечення можна охопити всі необхідні види діяльності під час проведення занять з курсантами і студентами і для самостійної роботи, а саме: аудіювання;

роботу з граматичним і лексичним матеріалами; діалогічне мовлення; читання і письмо; домашнє читання.

Можливості здійснення різних видів діяльності студентами під час вивчення іноземної мови за допомогою ДК показано у табл. 2.

Таблиця 2

Види діяльності студентів та можливості забезпечення їх у дистанційному курсі

№	Вид діяльності / Різновид діяльності	Обладнання
1.	Аудіювання	AutoPlayer, QuickTime та ін.
2.	Читання	Обладнання для аудіо- і відео- конференцій
3.	Письмо	Внутрішньокурсова е-пошта, е-форум, е-бесіда
4.	Говоріння	Обладнання для аудіо- і відео- конференцій

Як видно із табл. 2, аудіювання реалізується за допомогою програмного забезпечення „АвтоПлейер” (AutoPlayer), „КвікТайм” (QuickTime) та ін., читання і говоріння – за допомогою обладнання для аудіо- і відеоконференцій, а письмо - внутрішньокурсовою е-поштою, е-форумом і під час е-бесіди.

Ці види діяльності можна організувати для курсантів і студентів денного, заочного, дистанційного і комбінованого навчання.

Протягом 2010-2011 навчального року комбінованим навчанням було охоплено близько 100 курсантів і студентів 1-2 курсів денного і заочного навчання, а також всі п'ятикурсники денного і заочного навчання нашого університету.

2. Методичний напрям. В Україні поки що мало методичної літератури стосовно організації комп'ютеризованого, дистанційного і комбінованого навчання, тому одним із завдань створення лабораторії є розроблення: методичних посібників для викладачів, курсантів, студентів і ад'юнктів університету; дистанційних курсів з власними відео-роліками та анімацією; навчальних словників для всіх спеціальностей нашого університету; двомовних розмовників, які стосуються роботи навчальних закладів в системі МНС; підвищення кваліфікації викладачів іноземної мови нашого та інших університетів України.

Результатом розвитку цього напрямку діяльності лабораторії стали такі навчальні матеріали: посібник для курсантів і студентів

магістерського рівня з грифом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту «Теоретичні основи дистанційного навчання» [2], методичні вказівки для ад'юнктів першого року навчання [3], методичне забезпечення для практичних занять [4, с. 303-304] та ін.

Перспективним, на нашу думку є створення на сервері нашого університету *бази даних навчальних об'єктів з іноземних мов* для укладання дистанційних курсів для курсантів і студентів з різним рівнем знання іноземної мови [5, с. 131-140].

Для полегшення пошуку необхідних навчальних об'єктів з іноземних мов, дані про них повинні поділятися в базі даних на такі три складові частини:

I. Дистанційний курс або його компоненти.

II. Вид навчального матеріалу.

III. Одиниці рівнів мови (синтаксичні, лексичні, морфологічні, фонемні / фонетичні).

Колектив кафедри також працює над створенням багатомовного термінологічного словника зі сфери надзвичайних ситуацій. «Українсько-англійський словник термінів зі сфери надзвичайних ситуацій» обсягом понад 5000 лексичних одиниць опублікований у 2009 р.

Передовий досвід впровадження новітніх технологій викладання іноземних мов в нашому університеті вивчають викладачі інших навчальних закладів України. Наприклад, у 2010 р. на кафедрі стажувалися два викладачі з кафедри іноземних мов Львівського державного університету внутрішніх справ.

3. Науковий напрям. У цьому напрямі діяльності ставляться такі завдання: проведення досліджень з історії та методики викладання і навчання при комп'ютерному, дистанційному і комбінованому навчанні; організація семінарів і конференцій з питань дистанційного і комбінованого навчання для викладачів іноземних мов.

На рис. 1 показано два можливі шляхи розробки навчальних матеріалів для дистанційного навчання.

У першому варіанті показано вищі навчальні заклади (ВНЗ), які проходять шлях від створення і роботи з друкованими навчальними матеріалами, як це робить, наприклад, Університет „Україна”, тобто запроваджує кореспондентське навчання чи портфельну технологію дистанційного навчання, потім збирається робити мультимедійні підручники на базі друкованих посібників, щоб у перспективі впровадити електронне ДН. Інші ВНЗ починають впровадження дистанційного навчання із використання мультимедійних підручників. Можна також розпочинати свою діяльність із використання радіо і телебачення чи комп'ютерного навчання.

На Заході вже створено фірми для того, щоб допомагати навчальним закладам організувати комбіноване навчання та забезпечити їх відповідними навчальними матеріалами.

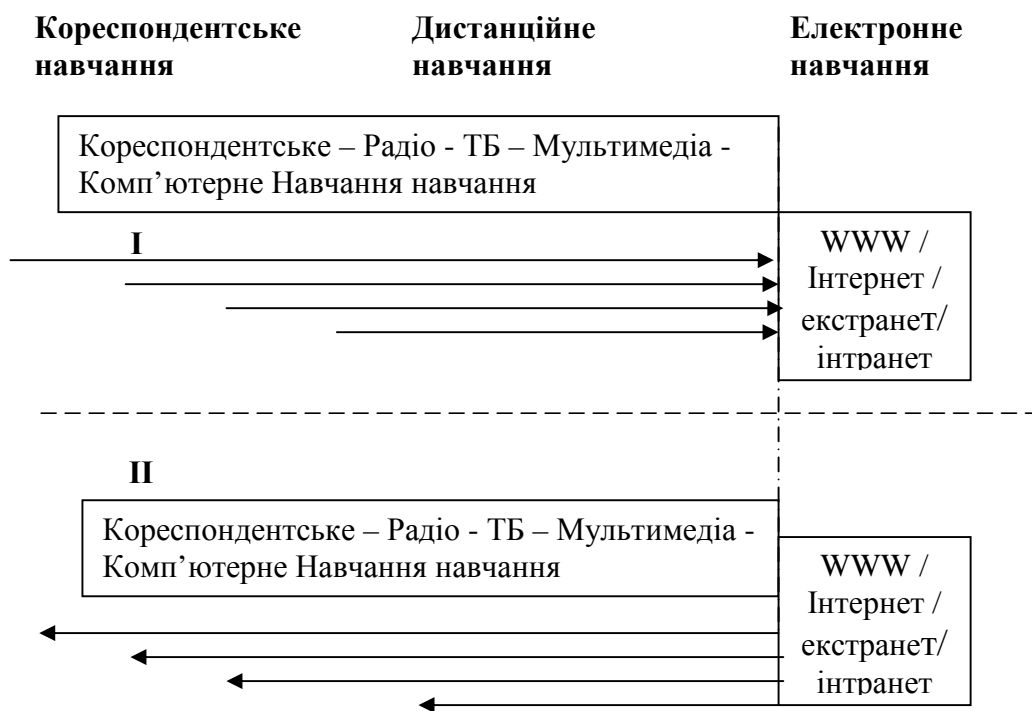

Рис. 1. Шляхи розвитку навчальних матеріалів у ВНЗ

Створення ДК з різних дисциплін дає можливість використовувати їх тій частині студентів, які вже можуть навчатися дистанційно, а для інших студентів денної, заочної форми навчання і екстернату використовувати як навчальні матеріали для самостійної роботи.

Значною допомогою у запровадженні нової технології навчання для ВНЗ України є те, що вони беруть участь у різноманітних міжнародних проектах, співпрацюють із спорідненими вітчизняними та зарубіжними навчальними закладами, які також зайняті проблемою застосування нових методів і технологій у своїх навчальних закладах.

Колектив кафедри був ініціатором створення секції «Сучасний стан і перспективи мовної підготовки майбутніх фахівців» у рамках Міжнародної науково-практичної конференції "Інформаційно-телекомунікаційні технології в сучасній освіті: досвід, проблеми, перспективи", яка відбулася в нашому університеті 5-7 жовтня 2009 р.

28-30 жовтня 2010 р. у Львівському державному університеті безпеки життєдіяльності відбулася IV Міжнародна науково-практична конференція «Лінгвістичні проблеми та інноваційні підходи до викладання іноземних мов у вищих навчальних закладах».

У роботі конференції брали участь понад 200 науковців із України, США, Кореї, Німеччини, Росії, Польщі, Угорщини, Великобританії, Бельгії, Франції.

У рамках конференції був також проведений семінар для вчителів шкіл, ліцеїв, технікумів та коледжів, який стосувався питань дистанційного і комбінованого навчання іноземних мов

4. Підвищення кваліфікації кадрів. Для вивчення науково-педагогічним персоналом університету досвіду впровадження КН у ВНЗ України в лютому 2005 р. організовано щомісячний семінар на тему: „Дистанційне навчання в системі вищої освіти України”.

Проведені семінарські заняття дали можливість професорсько-викладацькому штатові ЛДУ БЖД ознайомитися з теоретичними основами дистанційного і комбінованого навчання.

З вересня 2005 р. до участі в семінарі було запрошено представників інших навчальних закладів м. Львова, які впроваджують нові технології навчання у своїй роботі. На цьому етапі викладачі ЛДУ БЖД мали можливість обмінятися досвідом впровадження мультимедіа у навчальний процес, а також ознайомитися з місцевим досвідом впровадження дистанційного і комбінованого навчання.

З грудня 2005 р., крім наших постійних учасників – представників навчальних закладів Львова, у приміщенні Лабораторії дистанційного навчання університету за допомогою аудіо- та відео конференцій бувають віртуально присутніми ще й науковці з інших навчальних закладів та організацій України. Викладачі університету мають можливість бути присутніми на заняттях комбінованого навчання, дистанційних заняттях, тобто адаптуватися до нової форми навчання в університеті.

Новим напрямом підготовки розробників дистанційних курсів, зокрема, забезпечення вищих навчальних закладів кваліфікованими кадрами для організації в них дистанційного навчання в ЛДУ БЖД, є введення з 2009-2010 навчального року у навчальні плани підготовки студентів старших курсів лекцій і практичних занять, під час яких вони вивчають теоретичні питання ДН [2], а також укладають дистанційні курси [4, с. 303-304].

Під час лекцій курсанти і студенти ознайомлюються з напрямками досліджень з теорії і практики дистанційного навчання в Україні, історією його розвитку на прикладі кількох країн Європи та Північної Америки, основними категоріями і поняттями дистанційного навчання, ранніми і сучасними теоріями ДН у світовій педагогіці, поколіннями і моделями організації дистанційного навчання, основними компонентами його організації; аналізують стан розвитку дистанційного навчання за кордоном; розглядають варіанти економічного аналізу ДН на прикладі вітчизняних і зарубіжних освітніх закладів; вивчають роль маркетингових досліджень у запровадженні дистанційного навчання.

Цей курс професійно зорієнтований на здобуття таких умінь: виявляти нові джерела інформації та відносити їх до певного напрямку дослідження; визначати етапи розвитку ДН залежно від економічного становища країни; правильно використовувати терміни з галузі дистанційного навчання; класифікувати покоління моделей ДН; виділяти особливості кожного періоду і покоління моделей дистанційного навчання; вміти використати закордонний досвід у вітчизняній практиці розвитку дистанційного навчання; проводити аналіз ефективності ДН з точки зору навчального закладу і студента, а також розуміти суть комбінованого навчання.

Під час практичних занять у комп'ютерній лабораторії з доступом до Інтернету студенти розробляють тести, анімаційні, відео- й аудіоматеріали, з яких укладають дистанційні курси у віртуальному навчальному середовищі Moodle для заданих тьютором предметів за участю викладачів, які запропонували свої матеріали для укладання цих курсів.

Такий вид підготовки кадрів для організації дистанційного і комбінованого навчання поряд з роботою основних вітчизняних закладів з підготовки та перепідготовки координаторів дистанційного навчання, системних адміністраторів, розробників дистанційних курсів та інших спеціалістів з дистанційного і комбінованого навчання у Києві і Харкові дає можливість швидко і ефективно впроваджувати нову форму навчання в Україні.

За своєю спеціальністю викладачі кафедри проходять підвищення кваліфікації у Львівському національному університеті імені Івана Франка, літній школі для викладачів англійської мови. З 2010 р. вони мають можливість підвищувати кваліфікацію ще й за програмою, яка проводиться за допомогою Вебінару з Вашингтона.

Співпраця з вітчизняними і міжнародними навчальними закладами та організаціями. У рамках згаданих вище чотирьох напрямів діяльності лабораторії передбачено співпрацю, а саме: залучення вітчизняних і зарубіжних викладачів, курсантів, студентів до віртуальної участі в заняттях з іноземної мови; спільне розроблення методичних посібників для викладачів, курсантів, студентів і ад'юнктів університету, а також дистанційних курсів; залучення викладачів до створення віртуальної кафедри іноземних мов; організація спільних семінарів і конференцій з питань дистанційного навчання для викладачів іноземних мов; участь у міжнародних проектах, які стосуються викладання іноземних мов та укладання словників.

Кафедра тісно співпрацює із спорідненими кафедрами Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Львівської комерційної академії, Львівського державного університету внутрішніх справ, Вищою школою офіцерів-пожежників з міста Екс-Прованс (Франція), лабораторією комп'ютерної лінгвістики Київського

національного лінгвістичного університету та іншими навчальними закладами.

Останнім часом організовано співпрацю стосовно укладання дистанційних курсів між нашим університетом і американськими (Вейнський державний університет, м. Детройт, штат Мічиган; Міський коледж Сен Джоуз, м. Сен Джоуз, штат Каліфорнія), польським (Головна школа пожежної служби, м. Варшава) та бельгійським (університетський коледж Артевельде, м. Гент) навчальними закладами.

Одним із завдань лабораторії є створення у найближчому майбутньому *віртуальної кафедри іноземних мов* у складі віртуального університету, заснованого у Львівському державному університеті безпеки життєдіяльності у 2008 р. Базою для створення цієї кафедри є дистанційні курси і навчальні та методичні матеріали, укладені на кафедрі іноземних мов і технічного перекладу нашого університету та інших навчальних закладів в системі Міністерства надзвичайних ситуацій, а також інших міністерств.

Результати роботи лабораторії комбінованого навчання в чотирьох згаданих вище напрямках, а також діяльність викладачів кафедри іноземних мов та технічного перекладу [6] в цілому дають можливість в основному виконувати завдання проголошені Болонською декларацією стосовно організації навчального процесу у вищих навчальних закладах.

Література

- 1. Лабораторія** комбінованого навчання. – Режим доступу до Веб-сторінки: <http://blendedlearning.at.ua/>. – Заголовок з екрана, 2011.
- 2. Шуневич Б.** Теоретичні основи дистанційного навчання : навч. посіб. / Б. Шуневич. – Л. : Вид-во ЛДУБЖД, 2009. – 200 с.
- 3. Іванів О.** Дистанційне навчання англійської мови : метод. вказівки для ад'юнктів першого року навчання Львівського державного університету безпеки життєдіяльності / О. Іванів, Б. Шуневич. – Л. : Вид-во ЛДУ БЖД, 2009. – 40 с.
- 4. Шуневич Б.** Методичне забезпечення для практичних занять з дисципліни «Теорія і практика дистанційного навчання» // Проблеми та перспективи розвитку економіки і підприємництва та комп'ютерних технологій в Україні : зб. матеріалів V міжвузівської науково-технічної конференції науково-педагогічних працівників (м. Львів, 15 березня – 31 квітня 2010 року). – Л. : Вид. відділ Інституту підприємництва і прогресивних технологій, 2010. – С. 303 – 304.
- 5. Шуневич Б.** Проект побудови ієрархії навчальних об'єктів з іноземних мов для університетської бази даних // Проблеми розвитку інформаційного суспільства : матеріали Міжнародного форуму (Львів, 7 – 9 жовтня 2009 р.) / VI Міжнародна науково-практична конференція «INFORMATIO-2009: Електронні інформаційні ресурси: створення, використання, доступ»; XIII Міжнародна науково-практична конференція УкрІНТЕІ «Побудова інформаційного суспільства: ресурси і

технології». – К. : УкрІНТЕІ, 2009. – С. 131 – 140. **6. Електронні журнали семінарів кафедри іноземних мов та технічного перекладу.** – Режим доступу до Веб-сторінки: <http://ejournal.at.ua/intro.html>. – Заголовок з екрана, 2011.

Шуневич Б. І. Лабораторія комбінованого навчання іноземних мов: основні завдання і напрями діяльності

У статті описано необхідність створення лабораторії комбінованого навчання при кафедрі іноземних мов і технічного перекладу Львівського державного університету безпеки життєдіяльності, завдання основних напрямів діяльності лабораторії, а також показано перші результати її роботи впродовж останніх двох років.

Ключові слова: лабораторія комбінованого навчання, дистанційний курс.

Шуневич Б. И. Лаборатория комбинированного обучения иностранным языкам: основные задания и направления деятельности

В статье описано необходимость создания лаборатории комбинированного обучения при кафедре иностранных языков и технического перевода Львовского государственного университета безопасности жизнедеятельности, задачи основных направлений деятельности лаборатории, а также показано первые результаты ее работы на протяжении последних двух лет.

Ключевые слова: лаборатория комбинированного обучения, дистанционный курс.

Shunevych B. Laboratory of foreign language blended learning: main tasks and trends of its activity

The article deals with necessity of creating the laboratory of blended learning at the Department of Foreign Languages and Technical Translation, Lviv State University of Life Safety, tasks of the main trends of the laboratory activity, as well as the first results of its work during the last two years is presented.

Key words: blended learning laboratory, distance course.

**E-LEARNING ТЕХНОЛОГІЇ У ВИКЛАДАННІ
ІНОЗЕМНИХ МОВ: ПРОБЛЕМИ, РІШЕННЯ,
ПЕРСПЕКТИВИ**

УДК 81.111'374(025.43)(004.087):371.3

А. З. Абдурахманова

**ЭЛЕКТРОННЫЙ СЛОВАРЬ ТЕЗАУРУСНОГО ТИПА
КАК НЕОБХОДИМЫЙ ЭЛЕМЕНТ ОБУЧАЮЩИХ СИСТЕМ
ДЛЯ СТУДЕНТОВ ТЕХНИЧЕСКИХ ФАКУЛЬТЕТОВ**

Для качественного осуществления своей профессиональной деятельности в процессе международного взаимодействия выпускникам технического вуза, в соответствии с действующими стандартами образования, необходимо быть способными продолжить обучение и вести профессиональную деятельность в иноязычной среде. Выпускники технических вузов должны быть готовы к участию, как в отечественных, так и в международных инновационных проектах, а также к использованию передовых научных достижений украинских и зарубежных учёных, информация о которых доступна в сети Интернет для тех, кто владеет аутентичной терминологией по специальности.

Возрастание требований к уровню иноязычной подготовки студентов неязыковых вузов обуславливает необходимость разработки и внедрения новых методов обучения, учитывающих изменения, связанные с потребностями в квалификации специалистов и условиями их обучения. [1, с.65]. Рассматривая вопрос о новых требованиях, необходимо исходить из потребностей как в специалистах, владеющих иностранным языком вообще, так и в специалистах, владеющих профессиональной аутентичной терминологией, что приобретает все большую актуальность в свете всеобщей мировой компьютеризации и информатизации.

Разработка и использование в учебном процессе компьютерных обучающих программ, компьютерных учебников и т.п. является одним из основных направлений работы по созданию и внедрению перспективных информационных образовательных технологий, которое начало развиваться в последние годы в системе образования Украины.

Целью настоящей работы является теоретическое обоснование и разработка электронного словаря английских и русских строительных терминов для обучения профессиональной англоязычной терминологии студентов-строителей, позволяющей формировать лексическую компетенцию будущих специалистов.

В соответствии с ранее вышесказанным, разработка содержания обучения профессионально ориентированному и внедрение в практику преподавания английского языка как иностранного новых технологий обучения становятся необходимыми. Содержание обучения профессионально ориентированному общению должно базироваться на целенаправленно отобранном языковом материале, отражающем активный лексический запас будущих инженеров-строителей и необходимым для развития навыков профессионального речевого общения.

Что касается словарей общей лексики, то в настоящее время на рынке компьютерных программ и печатной продукции широко представлены электронные словари и электронные версии словарей на печатной основе, которые значительно упрощают и повышают эффективность изучения английского языка.

Словарь Lingvo способен перевести слово и выражение с русского языка на английский, испанский, итальянский, немецкий и французский языки. Только англо-русский / русско-английский словарь содержит 3 500 000 словарных статей. В нем использованы такие тематические словари: универсальный, экономический, компьютерный, политехнический, медицинский, юридический, научный, нефти и газа, словарь неформальных слов и выражений, а также разговорник и грамматический справочник.

Кроме собственно компьютерных словарей в настоящее время появляется большое количество электронных вариантов традиционных словарей. Ведущие печатные дома, такие как Longman, McMillan, Cambridge, Chambers, Oxford, Collins и др., переиздали свои словари на корпусной основе и создали электронные версии многих изданий. Словарь McMillan обладает огромными возможностями. Статья состоит из самого слова, его транскрипции. К каждому слову дано озвучивание английского и американского произношения. Также к слову дается английское определение и приводится пример его употребления.

В словаре Longman лучше продумана методика введения лексики и грамматического материала. Лексический материал представлен при помощи иллюстраций, содержащих подписи. Этот путь помогает сформировать зрительные образы. Как результат, лексика усваивается гораздо прочнее и быстрее.

Данная компьютерная программа (Longman Exams Dictionary CD-ROM) обладает еще одной отличительной особенностью, которая выделяет ее из ряда аналогичных продуктов. Здесь предложены грамматические тесты, охватывающие все разделы грамматики, а также компьютерные варианты международных тестов TOEFL (Test of English for Foreign Learners) и TOEIC (Test of English for International Communication), FCE (First Certificate in English), CAE (Certificate in Advance English).. Эти тесты включают разделы на проверку навыков аудирования, говорения, письма и понимания написанного текста. По

окончании тестирования программа сообщает результат и дает необходимые рекомендации.

Использование электронных словарей не только упрощает поиск нужных лексических единиц, но также углубляет и разнообразит обучение английскому языку. Традиционные словари дают неполную картину употребления слова или выражения в языке. Кроме того, они довольно быстро устаревают. Выходят из употребления одни слова, им на смену приходят другие. Разработчики электронных словарей реагируют на смену языковой ситуации довольно оперативно.

Одним из условий успешной работы компьютерных обучающих систем является наличие в них двуязычного словаря, не только покрывающего весь лексический объем изучаемых текстов по различным специальностям, но и позволяющего вводить в процесс преподавания дополнительные тексты [2, с.3]. Для эффективного овладения терминологией целесообразно разработать учебные пособия, в которых лексика специальных учебных дисциплин находит адекватное отражение. Таким пособием является учебный терминологический словарь по строительству.

Особая роль в современном мире высоких технологий отведена терминологическим словарям. Нами была предпринята попытка разработки и создания учебного словаря предметной области «промышленное и гражданское строительство (ПГС)». Теоретическим фундаментом работы послужили труды таких известных ученых как Ахманова О.С., Городецкий Б.Ю., Гринев С.В., Денисов П.Н. и ряда других. Актуальность темы: определяется возросшим интересом к использованию компьютера в преподавании языков, к созданию компьютерных обучающих систем, неотъемлемой частью которых является словарь.

Материалом создания предметного словаря послужили одноязычные и двуязычные терминологические словари как *Dictionary of Civil Engineering: English-French (Jean-Paul Kurtz)*, *Dictionary of Architecture & Construction (fourth edition edited by Cyril M. Harris)*, *Dictionary of Architecture and Building Construction (Nikolas Davies and Erkki Jokiniemi)*, *The Wiley Dictionary of Civil Engineering and Construction (L.F. Webster)*. Анализу было подвергнуто около 5000 терминов методом сплошной выборки из указанных словарей.

Словарные статьи глоссария включают строительный термин, общепринятые и разговорные названия понятий на английском и русском языках, дословный перевод иноязычных эквивалентов, дефиницию на английском языке к каждому термину, синонимические варианты. Главной особенностью словаря является деление на тематические группы и подгруппы. В основе этого разделения лежит принцип последовательности изучения тех или иных тем согласно учебным планам по профильным дисциплинам. Таким образом, словарь будет состоять из трех больших групп: 1. строительные материалы; 2.

строительные конструкции; 3. технология строительного производства. Каждая группа делится на ряд подгрупп. Кроме того, словарь также снабжен алфавитным указателем расположения терминов.

В работе используются методы терминографии и лингвистические методы: сравнительно-сопоставительный, ономаσιологический, метод дефиниционного анализа [3, с.45].

Являясь отраслевым терминологическим словарем, имеющим обучающую направленность, он способствует формированию навыков и умений в профессиональном речевом общении. Методическим компонентом названного словаря, активизирующим навыки работы над термином, может стать "коллекция компьютерных упражнений", разработанная на основе словарных статей данного словаря. Коллекция компьютерных упражнений должна содержать элементарные упражнения работы над словом и предложением. Тем самым подобная система учебных действий, предложенная в упражнениях, формирующих ограниченные навыки в профессиональной сфере общения, связанные, например, с морфологическими, семантическими и другими характеристиками термина и приобретением навыков в порождении и понимании семантически связанного текста.

Таким образом, на современном этапе обучения опыт создания компьютерных программ достаточно обширен: Компьютерные программы чрезвычайно разнообразны, способствуют формированию определенных языковых и речевых навыков. При этом заметим, что существующие компьютерные программы, в большинстве своем построенные на основе нейтральной лексики, ориентированы на начальный этап обучения студентов – и нацелены на развитие рецептивных умений. В связи с имеющейся возможностью использования новейших компьютерных технологий становится целесообразным создание КП, обеспечивающих языковую поддержку в процессе обучения языку специальности профилирующих учебных дисциплин вуза.

Созданный глоссарий представляет собой один из первых опытов системного описания английской и русской строительной лексики в рамках традиционной терминографии, что и определило новизну данной работы. Создание подобного словаря послужит ценным вкладом в разработку современных учебных программ и пособий по обучению студентов строительных специальностей профессиональной терминологии.

Литература

1. Гринев С. В. Введение в терминологическую лексикографию / С. В. Гринев. – М., 1986. – 106 с. **2. Чарушников В.** E-Learning: плюсы и минусы / В. Чарушников // Высшее образование в России. – 2008. – №12. – С. 1 – 4. **3. Баранов А. Н.** Введение в прикладную лингвистику : учебное пособие / А. Н. Баранов. – изд. 2-е, исправл. – М. : Едиториал

УРСС, 2003. – 360 с. **4. Бовтенко М. А.** Компьютерная лингводидактика : учебное пособие / М. А. Бовтенко. – М. : Флинта: Наука, 2005. – 216 с. **5. Марчук Ю. Н.** Основы компьютерной лингвистики : учебное пособие / Ю. Н. Марчук. – М., 1999. – 225 с.

Абдурахманова А. З. Електронний словник тезаурусного типу як необхідний елемент навчальних систем для студентів технічних факультетів

Розглядаються переваги використання електронних словників у процесі навчання іноземним мовам. Представлено аналіз існуючих словників, а також запропоновано новий системний словник предметної галузі «будівництво», які можуть бути використаними для спрощення та підвищення ефективності вивчення мов.

Ключові слова: інформаційні освітні технології, термінографія, тезаурус, предметний словник, дефініційний аналіз.

Абдурахманова А. З. Электронный словарь тезаурусного типа как необходимый элемент обучающих систем для студентов технических факультетов

Рассматриваются преимущества использования электронных словарей в процессе обучения иностранным языкам. Представлен анализ существующих словарей, а также предложен новый системный словарь предметной области «строительство», которые могут быть использованы для упрощения и повышения эффективности изучения языков.

Ключевые слова: информационные образовательные технологии, терминография, тезаурус, предметный словарь, дефиниционный анализ.

Abdurakhmanova A. Z. Electronic thesaurus as indispensable component of teaching systems for students of technical faculties

The advantages of electronic dictionaries' using in the foreign language teaching process are examined. The analysis of existing dictionaries is presented and the new systematic dictionary of "civil engineering" subject area is proposed that can be used for simplification and effectiveness increase of foreign language learning.

Key words: information educational technologies, terminographics, thesaurus, subject dictionary, definitional analysis.

УДК 004.94

Э. А. Аблаев, Т. С. Вистман

**РОЛЬ ИНФОРМАЦИОННО-КОММУНИКАЦИОННЫХ
ТЕХНОЛОГИЙ В ОПТИМИЗАЦИИ УЧЕБНОЙ И НАУЧНОЙ
ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ВУЗА**

Образование оказывает реальное воздействие на развитие национальной экономики, определяет уровень жизни в стране и конкурентоспособности в мире за счет подготовки квалифицированных специалистов, формирования знаний и создания возможностей для получения доступа к глобальной информации. Высшее образование, интегрируя учебную, исследовательскую и информационную функции, способствует расширению экономических возможностей страны, выступает в качестве реализатора стратегии экономического роста на основе знаний. [1]

Тема **актуальна**, т.к. сфера образования – это приоритетная область развития для построения в Украине экономики знаний – экономики нового типа, основанной на инновациях.

Цель статьи – проанализировать современный подход к внедрению информационно-коммуникационных технологий (ИКТ) в высшем учебном заведении (ВУЗ).

Тема роли ИКТ в учебной и научной деятельности ВУЗа является предметом изучения педагогической науки в развитых странах, в том числе и в Украине. Следует отметить работы Оноприенко В.И., Плахотина К.К., Черних О., Морзе Н., которые единодушны в том, что при подготовке специалистов в высшей школе необходим «компетентностный» подход, суть которого заключается в способности действовать результативно и эффективно разрешать проблему. Для этого нужно научить: учиться всю жизнь; уметь работать в коллективе; осуществлять выбор и нести за него ответственность; самостоятельно и нетрадиционно мыслить.[2]

Под информационной технологией обучения в профессиональной подготовке специалистов понимают систему общепедагогических, психологических, дидактических, частнометодических процедур взаимодействия педагогов и обучаемых с учетом технических и человеческих ресурсов, направленную на проектирование и реализацию содержания, методов, форм и информационных средств обучения, адекватных целям образования, особенностям будущей деятельности и требованиям к профессионально важным качествам специалиста. С помощью ИТ можно проводить дистанционное обучение, развивать системы непрерывного образования, использовать интерактивные технологии обучения, применять бизнес-программы для профессиональной подготовки студентов и т. д. Всё это позволяет

интенсифицировать учебный процесс, проводить обмен опытом, знаниями и методиками с другими учебными заведениями, в том числе и зарубежными, а студентам дает возможность интегрироваться в окружающую ИТ-среду. Однако, несмотря на все свои достоинства, новые технологии работы со знаниями и информацией пока еще шире распространены в бизнесе, чем в образовании.

“Лоскутная” информатизация, при которой в отрыве друг от друга автоматизируются отдельные процессы, уже доказала свою неэффективность. ИКТ является одной из движущих сил развития современного образовательного учреждения. Невнимание к проблеме их внедрения в обучение в настоящее время недопустимо, поскольку грозит любому учебному заведению хроническим отставанием по основным показателям качества его развития. [1]

Вузам нужна стратегия внедрения ИТ, которая позволяет связывать в единую электронную систему все основные виды деятельности: учебный процесс, научные исследования и хозяйственное управление. При этом следует учитывать не только краткосрочные, но и долгосрочные цели развития учебного заведения. Основные проблемы, затрудняющие реализацию ИТ-стратегии в ВУЗе: недостаток финансирования; дефицит кадров; отсутствие развитой системы эксплуатации информационных систем; недостаток знаний для использования ИТ.

Основой информационно-образовательной среды ВУЗа является корпоративная информационно-вычислительная сеть. Развитие информационной среды должно происходить по следующим направлениям:

- развитие средств телекоммуникаций.
- расширение информационного пространства ВУЗа на основе WEB технологий, что позволит студентам иметь доступ к электронному образовательному контенту: лекциям, методическим материалам (презентациям, лабораторным и т.д.), учебникам, представленным в электронном виде, обучающим программам.
- внедрение перспективных методов дистанционного обучения в вузовском и послевузовском образовании.

Образовательные учреждения нуждаются в широком спектре ИТ-продуктов. В наибольшей степени востребовано оборудование, позволяющее хранить материалы в различных форматах данных (аудио, видео, текст) и предоставлять к ним оперативный доступ. Из программных средств наиболее востребованы обучающие программы и средства автоматизации работы с данными (структурирование, рубрикация и т. д.). По мере того как расширяется применение ИТ в учебном процессе, растет роль средств визуализации — это цветные принтеры и многофункциональные устройства для предоставления наглядных учебных материалов в необходимом количестве, а также проекторы в комплекте с интерактивными досками для организации

современного образовательного процесса с яркими презентациями, учебными фильмами и т. п. Не менее важным остается оснащение вузов оборудованием и другими ресурсами для создания центров обработки данных, сетевой инфраструктуры, а также лабораторий для экспериментов с аппаратными и программными решениями. Студентам пригодятся портативные компьютеры, а тем из них, кто проводит ресурсоемкие исследования — и высокопроизводительные рабочие станции. Тенденция такова, что на смену стационарным компьютерным классам приходят мобильные, т.к. все большее число студентов и преподавателей имеют личные компьютеры, в том числе ноутбуки и КПК, так что важно создать инфраструктуру — всюду дотянуть электропровод, «виту ю пару» или организовать беспроводной доступ в Сеть на каждом рабочем месте учащегося.

В учебном процессе можно выделить две основные функции компьютера — как объекта изучения и как средства обучения. Первая из них предусматривает усвоение знаний, умений и навыков, которые позволяют осознать возможности компьютера и успешно использовать его для решения разнообразных заданий, а вторая функция компьютера — предусматривает повышение эффективности учебного процесса. Для работников системы образования компьютерная грамотность — это составная часть и общеобразовательной, и профессиональной подготовки.

Рыночные условия диктуют новые требования к специалистам, которых стало более целесообразно готовить по интегрированным программам. Преподаватель окончательно утратил свою функцию основного источника информации. Труд преподавателя ВУЗа в последние годы все более трансформируется в сложную, многоаспектную систему, включающую: производство знаний, т. е. научные исследования, а также их внедрение для формирования новых учебных дисциплин, образовательных программ и их научно-методического сопровождения; передачу знаний - учебный процесс во всем многообразии форм, методов, средств и образовательных технологий; распространение знаний - разработку высокоэффективных образовательных технологий; издание учебников, учебных пособий, научных монографий, статей, выпуск научно-популярной литературы; выступления перед вузовской общественностью, участие в научных, учебно-методических и культурно-просветительских мероприятиях регионального, государственного и международного значения [1].

Только после того, как преподаватели всех дисциплин высшего учебного заведения хорошо адаптировались к применению компьютеров в качестве технического средства обучения, можно приступать к созданию информационно-коммуникационной технологии изучения конкретной дисциплины. Этот процесс может быть закончен при выполнении двух серьезных условий:

- перестройка методологии и организации учебного процесса по

курсу (а, следовательно, и по учебному плану в целом) со значительным усилением доли самостоятельной работы и уменьшением количества лекций; при этом самостоятельная работа студента как основная форма образовательного процесса предполагает осуществление возможностей получить консультацию «on line» и провести собеседование со студентами из других вузов.

– проведение полного процесса интеграции родственных дисциплин и создание учебно-методических комплексов системных интегрированных курсов.

Для каждого курса необходимо создать интегрированный электронный учебник курса [3], который должен следовать стандартной последовательности научного исследования: анализ – эксперимент – теория – синтез и в своей основной части опираться на инвариантные методы и знания с целью удлинения срока морального устаревания. Межпредметные связи для интегрированного учебника становятся признаком, определяющим степень его интегрированности. Таким образом, в интегрированном учебнике освещается полный инструментарий дисциплины, который при дифференциальном классическом подходе рассматривается в других учебных курсах, а содержание курса при использовании ИКТ в образовательном процессе составляют комплексно-консультативная методика преподавания и электронный учебник курса. Аналогично, содержание специальности включает комплексно-консультативную методику подготовки специалиста и электронный учебник специальности.

Развитие единой информационной среды высшего учебного заведения невозможно представить и без корпоративного портала, позволяющего унифицировать доступ пользователей к ресурсам и сервисам вуза, позволяет организовать групповую работу и управление неструктурированными данными, обеспечивает информационно-справочную поддержку деловых и образовательных процессов. Для создания образовательной информационной среды, сервисы которой будут максимально приближены к традиционным сценариям образовательного процесса, информационные технологии в вузе должны перерасти уровень сайтов со статическим информационным наполнением и учебных сред нынешнего поколения. Ценность такой информационной среды заключается в том, что она способна очень качественно и полно связывать контент и контекст благодаря взаимодействию определенной группы технологий.

Наиболее перспективные линии внедрения ИКТ в систему вузовского обучения.

1. Создание учебно-методической базы для внедрения современных ИКТ в учебный процесс в системе очного обучения и на заочном отделении. Пополнение базы электронных учебных ресурсов может достигаться за счет приобретения программных продуктов, представленных на образовательном рынке Украины, а также за счет

развития системы авторских цифровых образовательных ресурсов

2. Совершенствование методики и технологии обучения молодых специалистов, развитие системы форм организации учебного процесса на основе средств ИКТ. Должны произойти изменения не только программ, но и методик обучения, а также организационных форм построения учебного процесса

3. Применение ИКТ для контроля и оценки профессиональных знаний и умений студентов.

4. Повышение профессионализма преподавателей ВУЗа в области использования ИКТ в образовательном процессе.

Информационные и коммуникационные технологии – универсальный инструмент повышения эффективности интеллектуальной деятельности. Поэтому особое значение имеют ИКТ для образования и науки. Модернизация системы образования на основе широкого использования новых ИКТ обучения обеспечивает качество образования, соответствующего современным требованиям рынка труда. Для широкого использования ИКТ в учебном процессе необходимо создание единой информационной среды ВУЗа, что предполагает внедрение единой корпоративной информационной системы для управления ВУЗОм, одной из проблемных областей, или контуров, которой является управление информационными ресурсами и собственно образовательный процесс. Внедрение ИКТ в учебный процесс предполагает достаточный уровень подготовки преподавателей в области современных ИКТ; создание комплексно-консультативной методики преподавания и электронного учебника для каждого курса и специальности в целом; создание соответствующей инфраструктуры в ВУЗе и оборудование аудиторий необходимыми техническими средствами обучения для использования мультимедийных средств представления информации в аудиторных занятиях; повышения качества самостоятельной работы студентов очной и заочной форм обучения за счёт доступа к информационной среде, электронным депозитариям и библиотекам, широкого использования Интернет в учебной работе.

Литература

1. Черних О. "Європа знань": Вхідження України до загальноєвропейського простору вищої освіти / О. Черних // Вісник книжкової палати. – 2004. – № 5. – С. 8 – 15. **2. Дебердеева Т. Х.** Новые ценности образования в условиях информационного общества / Т. Х. Дебердеева // Инновации в образовании. – 2005. – № 3. – С. 5 – 12. **3. Оноприенко В. И.** Императивы системы образования для инновационной экономики и знаниевого общества / В. И. Оноприенко // Центр исследований научно-технического потенциала и истории науки им. Г. М. Доброва НАН Украины. – 2001. – С. 148. **4. Плахотин К. К.** Высшая школа – некоторые избранные проблемы : монография. – Умань : Візаві, 2007. – 269 с.

Аблаєв Е. А., Вістман Т. С. Роль інформаційно-комунікаційних технологій у оптимізації навчальної і наукової діяльності вузу

Пріоритетною галуззю розвитку для побудови в Україні економіки нового типу, заснованої на інноваціях, є освіта. У даній роботі представлений аналіз сучасного підходу до впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у вищому навчальному закладі. Ключові слова: Інформаційні технології освіти, єдине інформаційне середовище вищого навчального закладу, перебудова методології, інтеграція дисциплін, цифрові освітні ресурси, корпоративний портал, корпоративна інформаційна система.

Ключові слова: інформаційні технології навчання, єдина інформаційна середовище вищого навчального закладу, перебудова методології, інтеграція дисциплін, цифрові навчальні ресурси, корпоративний портал, корпоративна інформаційна система.

Аблаев Э. А., Вистман Т. С. Роль информационно-коммуникационных технологий в оптимизации учебной и научной деятельности ВУЗА.

Приоритетной областью развития для построения в Украине экономики нового типа, основанной на инновациях, является образование. В данной работе представлен анализ современного подхода к внедрению информационно-коммуникационных технологий в высшем учебном заведении.

Ключевые слова: информационные технологии образования, единая информационная среда высшего учебного заведения, перестройка методологии, интеграция дисциплин, цифровые образовательные ресурсы, корпоративный портал, корпоративная информационная система.

Ablaev E., Vistman T. The role of information and communication technologies in optimization for training and research activities of high school

The priority area of developing in Ukraine the new type of economy, based on the innovations, is education. This article presents modern approaches to implementation of information and communication technologies in the institutes of higher education.

Key words. information technologies of education, the unique information area of the institute of higher education, restructuring methodology, integration of disciplines, digital learning resources, corporate portal, corporate information system.

УДК 81 '367

А. М. Амагов

**КОЛИЧЕСТВЕННЫЙ АНАЛИЗ СИНТАКСИЧЕСКИХ СТРУКТУР
СОВРЕМЕННОГО АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА:
ПЕРСПЕКТИВЫ КОМПЬЮТЕРНОГО МОДЕЛИРОВАНИЯ**

В последние десятилетия неоднократно предпринимались попытки формального описания языка как системы: и копенгагенская глоссематика, и генеративная грамматика Н. Хомского, и логическая грамматика Р. Монтагю, и целый ряд более поздних лингвистических школ и направлений, которые ставили перед собой задачу создания моделей и концепций языка, функционирование которых опиралось бы на строгие логические или даже математические закономерности. Интерес к таким исследованиям неслучаен, поскольку создание действенного формального описания языков сулит огромные перспективы в сфере, например, автоматизированной обработки текста, машинного перевода, а в дальнейшем, возможно, и в создании искусственного интеллекта. Помимо прикладной задачи компьютерного моделирования синтаксических конструкций и обработки текста формализация синтаксиса может способствовать и развитию лингвистической методологии в плане выработки обновлённого метаязыка лингвистических исследований. Разработка практичного, гибкого и универсального средства описания языковых систем, который должен прийти на смену «эзотерическому» подходу, основанному на чисто качественных описательных методах, невозможна без вычленения параметров, которые могут быть представлены в простой численной форме, задающей наличие или отсутствие того или иного компонента структуры.

Однако при решении задач формального описания языка встаёт ряд достаточно сложных вопросов, таких, как открытость языковой системы, соотношение в ней упорядоченности и беспорядка, а также взаимодействия структуры и семантики. Мы попытаемся осветить эти вопросы на примере анализа ряда предикативных синтаксических конструкций в современном английском языке. К настоящему моменту, несмотря на значительное число работ в области генеративного синтаксиса и грамматики фразовых структур (преимущественно в западной лингвистике – см., напр., [1], [2], [3], [4]), мы вынуждены констатировать, что единой общей схемы количественного анализа на данный момент нет. Соответственно, нет и наиболее общих алгоритмов машинной обработки текстов, опираясь на которые можно было бы развивать методы компьютерного моделирования языковых процессов и явлений. Да и смещение акцента лингвистических исследований в сторону изучения концептов, фреймов и иных психолингвистических

механизмов свидетельствует о немалых трудностях, с которыми столкнулись лингвисты в попытке найти способ формального описания языка или хотя бы какого-то из участков его структуры.

В данной работе предлагается подход к формализации синтаксических структур современного английского языка, основанный на количественном и качественном анализе структуры, состава и трансформационных возможностей предикативных конструкций. Поэтому начать рассмотрение проблемы целесообразнее всего с выработки стандартизированного подхода к самому явлению предикации и видам предикативных связей.

Отношение субъекта к действию в значительной части языков получает своё выражение в личных окончаниях глагола. Отношение же действия к объекту может быть выражено падежным управлением или примыканием, в зависимости от типологии языка. Для современного английского языка, лишённого морфологически выраженной категории падежа, доступным остаётся только второй способ – выражение отношения объекта к действию через примыкание.

Разбор рядов предложений с параллельными фенограмматическими формами показывает, что их трансформационный потенциал, а, следовательно, и глубинные структуры могут быть различны. Подробнее об этом пишет Д. Даути [5]. Мы отметим лишь тот факт, что категория синтаксической переходности у одного и того же глагола может «всплывать» в отдельных структурах и никак не проявляется в других, что отчасти (но не всегда!) связано с семантическим классом направленности/ненаправленности действия для данного глагола.

Если оценивать переходность глаголов с позиций выполняемой ими синтаксической функции, то следует признать, что наиболее существенным признаком переходности является способность данного глагола образовывать страдательные конструкции путем хорошо известной трансформации подъема прямого дополнения в позицию подлежащего и пассивизации самой глагольной формы.

Такой подход к анализу предикатов позволяет добиться создания действительно формальной модели, при наличии которой в перспективе становится возможным применение количественных методов анализа механизмов порождения и интерпретации высказываний. Пока же отметим, что формализация английского языка на основе синтаксических моделей представляется более перспективной по сравнению с лексико-семантическими моделями в силу того, что последние часто накладываются друг на друга, что делает если не невозможным, то очень затруднительным демаркацию структур и вообще ставит под сомнение функциональность таких моделей. Применяя трансформацию пассивизации к предложениям с переходными глаголами, мы получаем адекватные синтаксические конструкции в пассивной форме:

Bill squeezed my hand – My hand was squeezed.

Tom pressed the button – The button was pressed.

The company produces 10,000 cars monthly – 10,000 cars are produced monthly.

Возможность образования пассивных конструкций дает основания причислить глаголы, независимо от их семантического класса, к единой синтаксической категории переходных глаголов (TV).

Для дальнейшего анализа необходимо абстрагироваться от конкретной лексической семантики языковых единиц, оставив для наблюдения лишь синтаксическую семантику и сосредоточив внимание на структурных особенностях фраз и предложений. В таком случае частные семантические особенности слов и устойчивых сочетаний стираются (вернее, они не должны учитываться в предложенном анализе), поскольку они существенны лишь для семантической структуры предложения, но не для синтаксиса. Саму же трансформацию представим в следующем виде:

NP1/TV/NP2 => NP2/V-link + Pass-TV/(NP1)

Это, по сути, схема «детранзитивизации» глагольного выражения, где NP – именные выражения, TVP – переходное глагольное выражение, V-link – глагол-связка, Pass-TV – форма страдательного залога от переходного глагола (т.е. причастие прошедшего времени). Двойная косая показывает, что NP1 присоединяется к глагольной форме через предлог (в английском языке чаще всего *by* или *with*) или инструментальную падежную форму (например, в русском языке – творительный падеж) и не является прямым дополнением. Круглые скобки указывают на факультативность NP2 – так, в приведённых нами примерах эти аргументы (*Bill, Tom, company*) не включены в пассивные формы.

В связи с категорией залога следует отметить особый характер структуры английского глагола как части речи. Как и в ряде других языков, формы залога как особой грамматической категории представлены только у переходных глаголов. Глаголы непереходные, к которым относятся, например, глаголы передвижения (*to go, to creep, to swim*), глаголы положения в пространстве (*to sit, to lie, to stand*), глаголы физического состояния (*to rest, to sleep*), глаголы эмоционального состояния (*to cry, to weep*) и т.д., формы залога обычно не имеют. Мы говорим «обычно», поскольку тенденция к появлению форм залога у таких глаголов наблюдается. Более того, всё чаще можно встретить употребление в пассиве глаголов с косвенными предложными дополнениями. Такое явление получило в английской грамматике даже специальное наименование – *prepositional passive*. Приведём один такой пример: *Ships above 200 metres in length shall be dealt with by the Administration* (Заключительный акт международной конференции о грузовой марке 1966 г., подписан в Лондоне 05.04.1966).

В английском языке широко распространено явление лабильности, или способности глагола выступать в двух диатезах, как в

качестве переходного, так и непереходного: *He broke the cup – The cup broke; I opened the door – The door opened* и т.п. Из данных примеров видно, что глаголы *break, open* и им подобные имеют две альтернативные модели синтаксического управления, причём одна диатеза здесь семантически выступает как каузативная от другой, хотя в более широком понимании лабильность не ограничивается каузативными парами, как в приведённых примерах.

В связи с синтаксическими особенностями переходных и непереходных глаголов возникает ряд принципиальных вопросов. Прежде всего, следует ли считать английский глагол переходным, основываясь лишь на том факте, что он имеет после себя беспредложное дополнение и каковы критерии того, чтобы дополнение можно было считать прямым? В этом смысле деление глаголов на переходные и непереходные на основании лишь наличия/отсутствия у них дополнения без предлога не даёт нам практически ничего.

Рассмотрим в качестве примера пару предикативных конструкций с глаголами *have* и *resemble*, на первый взгляд сходных по структуре с построениями, имеющими в своём ядре переходные глаголы:

John has a son.

The son resembles his father.

Поскольку конструкции **A son is had by John* и **The father is resembled by his son* представляется невозможной с точки зрения синтаксиса современного английского языка, то сами глагол *have* и *resemble* в таком употреблении относятся к категории IV – непереходных глаголов. Однако необходимость употребления с этим глаголом беспредложного дополнения заставляет ввести дробный параметр N, который указывает на обязательный актанта без возможности преобразования в пассивную конструкцию.

Исходя из трансформационного потенциала синтаксических структур, ядерные глаголы *have, resemble*, а также ряд других (*lack, fit, suit* и пр.) целесообразно отнести к синтаксической категории IV/NP, то есть к классу квазипереходных глаголов, требующих наличия после себя беспредложного дополнения, но не способных образовывать пассивные конструкции. При этом есть все основания утверждать, что связка переходного глагола с дополнением функционирует в предложении как непереходный глагол и, присоединяясь к имени, образует предложение, т.е. TV + NP => IVP, как это рассматривается, например, в грамматике Р. Монтагю). Отсюда следует, что все предложения с глагольными предикатами сводимы к единой базовой структуре NP + IVP => S.

Есть основания предполагать, что отсутствие у таких глаголов, как *have* и *resemble*, категории TV, которая является ключевой для образования пассивных конструкций, имеет, помимо синтаксического, и семантическое обоснование. Тем не менее, приходится признать отсутствие однозначного соответствия между семантическим и синтаксическим критериями переходности глаголов в силу того, что в

современном английском языке есть глаголы, выражающие направленное действие, и всё же не допускающие пассивизации. В качестве примера можно взять непереходные глаголы, обозначающие физические (конкретно оптические) явления. Сравним, например, глаголы *shine* и *emit*:

Molten iron shines visible light – **Visible light is shone by molten iron.*

Molten iron emits visible light – *Visible light is emitted by molten iron.*

Невозможность образования пассивной конструкции в первом случае показывает, что приведённая в качестве примера предикативная конструкция восходит к той же глубинной структуре, что и построения с глаголом *have* (в значении «иметь»), а именно NP1/(IV/NP)/NP2. Можно утверждать, что предложения *Molten iron shines visible light* и *Molten iron emits visible light* восходят к разным глубинным структурам, хотя имеют идентичные фенограмматические формы и обладают схожей семантикой. Сходство внешней синтаксической формы обусловлено, на наш взгляд, отсутствием маркированного падежа в системе английского языка. Для сравнения, соответствующие предложения русского языка имеют в своём составе дополнения в разных падежных формах: *Расплавленное железо светится видимым светом* (Дат.) и *Расплавленное железо испускает видимый свет* (Вин.).

Если абстрагироваться от лексической семантики и рассматривать строй английского предложения как сочетание именных (NP) и глагольных (VP) выражений, то можно сформулировать ряд правил, обуславливающих связь компонентов между собой.

Во-первых, предложение как таковое – это сочетание именного и непереходного глагольного выражений, что формально можно записать как NP + IVP = S.

Во-вторых, переходный глагол в сочетании с дополнением функционируют как непереходное глагольное выражение, поскольку в этом случае погашается валентность глагола (формально TV + NP => IVP).

В-третьих, сложные предикаты имеют в своём составе основной глагол, требующий, как минимум, одно именное выражение и предикатив, который может быть выражен именем либо глаголом. Формально сложный предикат можно описать как TV/Pred.P + Pred.P + NP => IVP. Предикаты с переходными глаголами, требующими после себя одного прямого дополнения, не представляют трудностей для трансформационного анализа и легко укладываются в схему, приведённую выше.

Широкое распространение в английском языке такого явления, как лабильность (о чём было сказано выше) также имеет одной из своих причин слабость морфологической системы. Одна и та же глагольная форма может употребляться как в переходном, так и в непереходном значении: *He shaved* и *He shaved his chin*, *She washed* и *She washed her face*.

Для сравнения, в русском языке при наличии непереходного/возвратного постфикса *-ся* и его вариантов лабильность глаголов – гораздо менее распространённое явление. В частности, русскими соответствиями приведённых примеров будут *Он побрился* и *Он побрил подбородок*, *Она умылась* и *Она умыла лицо*.

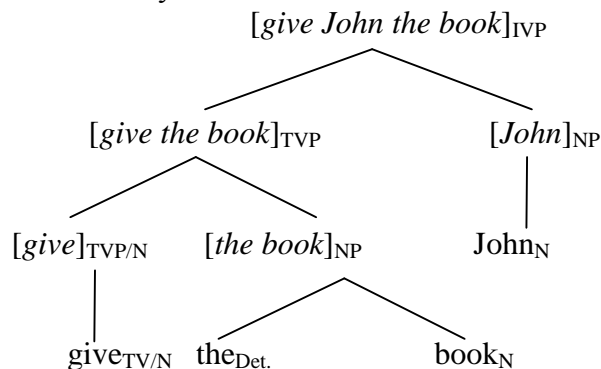
Анализ сложных глагольных предикатов мы начнём с рассмотрения конструкций с глаголами, требующими более одного дополнения, т.е. валентность которых равна трём или выше. Фактически речь пойдёт о трёхвалентных глаголах, поскольку это, как показывает эмпирический опыт, составляет предел обязательной валентности английских глаголов. Что же касается факультативной валентности, то её показатель, естественно, может быть ещё выше, но факультативные актаны, как правило, имеют стандартное присоединение через предлог и не влияют на базовую структуру предложения.

Английские трёхвалентные глаголы можно разделить на две большие группы: те, которые допускают изменение порядка дополнений с использованием соответствующих предлогов (так называемый *dative shift*) и те, которые таких изменений не допускают.

К первой группе относятся глаголы типа *give, send, offer, promise, buy, make* и т.п.: *give me the book – give the book to me, send him a card – send a card to him, buy her husband a shirt – buy a shirt for her husband, make me some coffee – make some coffee for me, etc.*

Ко второй группе относятся глаголы типа *describe, mention, say, scream, return* и т.п.: *describe the book to me – *describe me the book, mention the idea to her – *mention her the idea, say a few words to him – *say him a few words, etc.*

С точки зрения трансформационного анализа нас интересует, какие из трёхвалентных глаголов допускают преобразование активной структуры в пассивную и каков механизм этой трансформации. Рассмотрим эти вопросы на примере конструкций с глаголом *give*, который в синтаксическом отношении можно считать прототипической единицей для первой группы трёхвалентных глаголов. Глагол *give* требует двух именных выражений (факультативно их может быть больше), соответственно фразу типа *give John the book* можно представить в следующем виде:

Глагол *give*, как мы видим, принадлежит категории TV/N, то есть требует не одного, а двух именных выражений в сочетании. Переходность глагола определяется его способностью образовывать пассивную конструкцию с подъёмом дополнения (в данном случае *John*) в позицию подлежащего: *John was given the book*.

Здесь возникает вопрос о том, насколько тесно актуальное членение соприкасается с формально-синтаксическим, и, прежде всего, какое из двух дополнений (в нашем случае это *John* и *the book*) следует считать прямым, а какое – косвенным.

С позиций трансформационных грамматик прямым дополнением следует считать NP, способное в результате пассивизации занимать положение подлежащего (*Object-to-Subject Raising*). Получаем следующие модели преобразования двух синтаксических конструкций:

I gave John the book – John was given the book.

I gave the book to John – The book was given to John.

При таком подходе в первом случае прямым дополнением является *John*, а во втором – *the book*. Соответственно, в первом случае группа переходного глагола (категория TVP) включает выражение *give the book* (как на схеме выше), а во втором – *give to John*.

Таким образом, глагол *give* попадает в различные категории: TV/N и TV/to-N. Обладая двойной переходностью (“*ditransitive verb*”), этот глагол может без изменения основного лексического значения входить в различные синтаксические парадигмы, что характерно для целого ряда английских трехвалентных глаголов, который мы отнесли к первой группе. Во второй группе глаголы такой возможностью не обладают: *Mary considered John a gentleman.* - **Mary considered a gentleman to John.*

Разрыв сложного предиката объясняется «высвобождением» (*liberation*) определённых глагольных категорий. В частности, в так называемых «сложных» английских глаголах, например, *give, order, consider, find* «высвобождаются» категории [VP/NP], то есть сочетаемость глагола с прямым именным дополнением (NP), или переходность. Квадратные скобки здесь обозначают «высвобождённые» категории.

В случае сочетания, допустим, категорий VP/NP и NP (при том, что VP/NP – связанная категория) каждое выражение сохраняется как самостоятельный конститuent. Однако если категория VP/NP «высвобождается» ([VP/NP]), то её выражение перестаёт быть самостоятельным конститuentом и в таком случае для образования конstituента необходим дополнительный предикативный элемент, который отделяется от главного глагола прямым дополнением. Это выражается следующими формулами:

a. $\{a\}_{VP/NP} + \{b\}_{NP} \Rightarrow \{\{a\}, \{b\}\}_{VP}$; но

b. $\{a\}_{[VP/NP]} + \{b\}_{NP} \Rightarrow \{a, \{b\}\}_{VP}$,

где *a* и *b* – структурные выражения, а скобки { } указывают на

конституентность [2, 3]. Подставив вместо а и b конкретные языковые единицы, получим:

a. {scare}_{VP/NP} + {John}_{NP} => {{scare} {John}}_{VP}; но

b. {give the book}_[VP/NP] + {John}_{NP} => {give{John}the book}_{VP}.

Трёхвалентные глаголы первой группы (такие как *give*), а также глаголы типа *consider*, *find* (в значении *consider*), *introduce*, *persuade*, *order* в значении «приказывать» и другие относятся к категории [VP/NP]/Pred.P (или TVP/Pred.P) и сочетаются, прежде всего, с прямым дополнением, поскольку [VP/NP] – высвобожденная категория. Предикатив, соответственно, занимает место после дополнения. В языках с общим порядком, например, SOV, куда относятся, в частности, кельтские языки [1], высвобождение данной глагольной категории отсутствует, и сложный предикат не разрывается дополнением.

На основании вышесказанного можно утверждать, что данный тип фенограмматической формы представляет собой один из аттракторов, к которому на определённом этапе развития языка (по всей видимости, период неустойчивости в среднеанглийский период) устремились сразу несколько типов конструкций, совершенно различных на глубинном уровне. В условиях разрушения флективной системы древнеанглийского языка такой способ самоорганизации языковой системы на основе совершенно новых (синтаксических, а не морфологических) принципов представляется наиболее логичным. В самом деле, отсутствие флексий позволяет упростить способы выражения предикативных связей, но требует за это определённой «платы» – ужесточения синтаксической структуры и переход к гораздо более жёсткому порядку слов. В такой ситуации в грамматическом строе языка образуется относительно небольшое число жёстких структур, к которым впоследствии редуцируются другие модели, имеющие формальное сходство, но совершенно разную базовую организацию.

В связи с формализацией синтаксических структур, таким образом, наибольшую сложность и важность представляет собой синтаксическая категоризация глаголов, поскольку именно глагол выполняет основную синтаксическую функцию, входя в ядро предиката. Для глаголов такие квантитативные категории определяют количество и состав актантов, взаимодействуя с которыми он образует синтаксические структуры. При присвоении глаголу той или иной синтаксической категории учитываются трансформационные возможности предиката, но не его внутренняя семантика. При таком подходе получается, что один и тот же глагол обладает некоторым набором синтаксических категорий, образующих парадигму и реализуемых в конкретном типе синтаксической конструкции. Наличие у глагола ряда квантитативных категорий не может представлять особой проблемы (например, стоит ли рассматривать эти единицы как один глагол или как разные). Ведь, в конце концов, наличие у одной и той же единицы ряда лексико-семантических вариантов ни у кого нареканий не вызывает.

При таком подходе процедура анализа предложения строится по следующему алгоритму:

1. Поиск предикативного ядра (глагол).
2. Выбор первой квантитативной категории глагола.
3. Построение модели предложения на основе данной категории.
4. Проверка соответствий остальных лексем выбранной модели.
5. При отсутствии соответствия – выбор следующей квантитативной категории глагола и переход к шагу 3.

Для перевода с одного языка на другой после завершения данной процедуры выполняются следующие операции:

6. Выбор из языка перевода глагольной лексики, соответствующей по значению глаголу данной квантитативной категории в языке оригинала.
7. Построение модели предложения в языке перевода на основе квантитативной категории выбранного глагола.
8. Подбор значений лексем, входящих в синтаксическую модель.

Разумеется, этот алгоритм потребует большого количества переборных вариантов – как значений, так и, что сложнее, моделей построения предложений. Однако для современных компьютеров большое количество вычислений едва ли будет представлять слишком сложную задачу. Главная проблема - лингвистическая, и заключается она в создании подобия словаря, в котором вместо значений лексем будут заданы их квантитативные категории.

Литература

1. **Хомский Н.** Аспекты теории синтаксиса / Н. Хомский. – М. : МГУ, 1972. – 259 с.
2. **Chomsky N. A.** Minimalist Program for Linguistic Theory / N. Chomsky // The View from Building 20: Essays in Linguistics in Honor of Sylvain Bromberger. – London : The MIT Press, 1993. – Pp. 1 – 52.
3. **Montague R.** On The Proper Treatment of Quantification in Ordinary English / R. Montague // Formal Philosophy. – New Haven: Yale University Press, 1994. – Pp. 247 – 270.
4. **Bach E.** Control in Montague Grammar / E. Bach // Linguistic Inquiry, 1979. – Vol. 10(4). – Pp. 515 – 531.
5. **Dowty D. R.** Grammatical Relations and Montague Grammar / D. R. Dowty // The Nature of Syntactic Representation. – Dordrecht : D. Reidel, 1982. – Pp. 79 – 130.
6. **Hoeksema J.** Categorical Morphology. Ph. D. Dissertation / J. Hoeksema. – New York : Garland Publishing, 1985. – 237 p.
7. **Kang B.** On the Treatment of Complex Predicates in Categorical Grammar / B. Kang // Linguistics and Philosophy, 1995. – Vol. 18(1). – Pp. 61 – 81.

Аматов О. М. Кількісний аналіз синтаксичних структур сучасної англійської мови: перспективи комп'ютерного моделювання

У статті викладається погляд на синтаксичні структури сучасної англійської мови з позицій формальної логіки і трансформаційного аналізу. Запропоновано узагальнену модель аналізу, здатна лягти в основу комп'ютерного моделювання синтаксичних структур.

Ключові слова: синтаксис, предикація, формальний аналіз, синтаксичні трансформації, комп'ютерне моделювання

Аматов А. М. Количественный анализ синтаксических структур современного английского языка: перспективы компьютерного моделирования

В статье излагается взгляд на синтаксические структуры современного английского языка с позиций формальной логики и трансформационного анализа. Предложена обобщённая модель анализа, способная лечь в основу компьютерного моделирования синтаксических структур.

Ключевые слова: синтаксис, предикация, формальный анализ, синтаксические трансформации, компьютерное моделирование

Amatom A. A quantitative analysis of syntactic structures in modern english:

The paper presents a view of syntactic structure in modern English from the standpoint of formal logic and transformational grammar analysis. A general model is proposed that can underlie computer modeling of syntactic structures.

Key words: syntax, predication, formal analysis, syntactic transformations, computer modeling

УДК 378:147

Л. А. Бекрешева

УРОК ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА С ЭКРАНА

Переход к информационному обществу связан с необходимостью подготовки человека к быстрому восприятию и обработке больших объемов информации, овладению им современными средствами, методами и технологией работы. Кроме того, новые условия работы порождают зависимость информированности одного человека от информации, приобретенной другими людьми. Поэтому уже недостаточно уметь самостоятельно осваивать и накапливать информацию, а надо научить обучаемого такой технологии работы с

информацией, когда на основе коллективного знания подготавливаются и принимаются новые инициативные решения.

Возросший объем знаний, который необходимо усвоить подрастающему поколению, природные физические возможности которого существенно не изменились, приводит к пониманию актуальности интенсификации обучения, что, безусловно, подталкивает педагогическую науку к необходимости поиска новых методов, форм и технологий обучения современной молодежи.

Компьютеры сегодня прочно заняли свое место в наборе инструментов, стратегий и технологий современного учителя. Прежде всего, компьютер является могущественным источником информации, что, безусловно, помогает педагогу и студентам получить необходимую информацию, практически не выходя из дома. Для педагога иностранного языка это жизненно необходимое подспорье, ибо в отсутствие реальной иноязычной среды, Интернет способен дать не только текстовую, но и аудио-визуальную информацию. Но помимо получения требуемых данных компьютер стал для педагогов главным средством создания методических курсов для аудиторной и самостоятельной работы студентов, что является одной из составляющих труда педагога высшей школы.

Проблеме создания электронных учебников и обучающих курсов в последнее время уделяется большое внимание. Это можно увидеть в научных трудах Е.Азимова, А.Гуржий, И.Зарецкой, О.Матвиенко, П.Монастырѣва, О.Околелова, Е.Полата, Т.Гаски (Guskey, T.), Б.Ривеса (Reeves, B.), К.Виндшитл (Windschitl, K.) и многих других отечественных и зарубежных авторов.

Разработка и внедрение в процесс обучения информационных технологий, кардинальное техническое переоснащение высших учебных заведений, совершенствование методов преподавания и форм учебной работы обучаемых выдвинули на первый план проблему координации и системного согласования обширного потока информации, с которой обучаемые сталкиваются в высшем учебном заведении [2, 119]. Именно поэтому задача создания высококачественной учебной литературы для вузов приобретает особую значимость. Вместе с тем, несмотря на большое количество публикаций в научной литературе, проблема создания электронных обучающих курсов, программ и учебников имеет множество малоизученных аспектов, самым важным из которых является отсутствие четких методических принципов в отношении построения электронных курсов. Эта и некоторые другие технико-технологические проблемы создают существенное препятствие на пути компьютеризации учебного процесса.

Цель статьи – учитывая долговременную эмпирическую практику по созданию электронных курсов, автор предлагает дидактические подходы к расчету объема одного урока иностранного языка (в данном случае – английского) в среднестатистическом компьютерном курсе,

которые могут стать базой для компьютеризации обучения иностранным языкам в высшей школе.

В последнее время изучение иностранных языков стало не только частью престижа молодежи, но и осознанной необходимостью с точки зрения будущей профессиональной конкурентоспособности на рынке труда. Учитывая это, педагоги разных учебных заведений, начиная с начальной школы и заканчивая институтами высшей школы, ищут пути улучшения качества преподавания иностранного языка. Компьютер стал сегодня незаменимым средством в учебном процессе, но пока его возможности используются лишь в энциклопедическом направлении – в плане накопления информации, и в техническом – обработки и презентации информации. Сделать компьютер партнером педагогического руководства процессом приобретения знаний – задача педагога.

Успешность компьютеризированного обучения во многом зависит от организации учебного материала. Современная учебная литература должна обладать не только функциями пассивного носителя информации, но и развивающими функциями, т.е. представлять собой специфическую активную дидактическую систему. Эта система должна обеспечивать обучаемому самоконтроль и самопроверку, развитие логического мышления и формирование языковой культуры и др. [2, 45].

Сегодня уже не приходится доказывать, что учебник, предназначенный для работы в аудитории, трудно превратить в электронную версию без существенной переработки, которая предполагает делегирование машине ряд функций, среди которых и самая важная – тестирующая. Именно потребность самооценивания студентом правильности своих шагов по изучению материала, потребность в самоконтроле и внешнем (преподавательском) контроле ставит проблему адекватности формирования учебных заданий электронного образовательного курса. Вместо заданий открытого типа: *опишите; скажите; представьте себе; ответьте, почему...*, распространенных в учебниках на бумажном носителе, возникает необходимость формирования заданий закрытого типа, т.е. заданий с вариантами ответов, предполагающих множественность выбора с корректно сформированным правильным вариантом ответа, исключающим двойное трактование, а, значит, и возможность ошибки при успешном освоении материала. И здесь, преподавателю необходимо продумать всю логическую цепь рассуждений человека, который идет сложным путем познания нового материала и, на основе интеллектуального потенциала и приобретенных в данном уроке знаний, делает свой выбор правильного ответа. Эта задача требует высокого педагогического и психологического мастерства.

Например, в курсе профессионально-ориентированного английского языка для направления подготовки «История», на базе текста об исторических артефактах, послуживших основой разработки

национальных символов Украины, автором формируются вопросы к тексту, требующие проникнуть в суть исторического явления, и разрабатываются ответы на основе воссоздания цепи когнитивного процесса потенциального пользователя данного учебного пособия. Вот один из примеров:

Why did a trident as a symbol of power disappear after Kyivan Russ had been divided into the principalities?

a) because another symbol of power was established;

b) because it was replaced with a twident;

c) because there wasn't unified state for the universal symbol.

Логическую цепь рассуждений при выборе ответа можно представить таким образом:

ответ а) неверен, потому что в тексте не говорится о создании никакого иного символа власти;

ответ б) неверен, потому что хотя трезубец и был заменен двузубцем, но все это происходило в рамках исторического существования государства Киевская Русь;

ответ с) является верным, так как уже в вопросе заложена информация о распаде государства как единого целого, значит, исчезает сама идея герба данного государства.

Как видно из примера, педагогу, занимающемуся созданием тестовых заданий для электронного учебника, необходима глубокая авторская интерпретация учебного материала, высокая саморефлексия и, безусловно, методические умения.

Тем не менее, жизнь настоятельно требует продолжения попыток создания обучающих электронных курсов. Взяв во внимание, вышеуказанные замечания по методологии формирования заданий, их создателям следует учесть еще одно важное обстоятельство, что, если курс предназначается для презентации его с экрана монитора (аудиторно, и, особенно, для самостоятельного освоения), следует обратить внимание на эргономически обоснованный объем материала, который предлагается студентам в качестве одного занятия. Часто этот объем складывается стихийно, в зависимости от фактического материала, который есть в наличии, или от личных представлений педагога об этом объеме.

Ясно, что в этом случае педагог имеет достаточно приблизительное представление о том, есть ли этот объем достаточным, чтобы заполнить ним отведенные на одно занятие 2 академических часа. Не имея статистических данных о скорости работы студента с иноязычным материалом с экрана монитора, педагог может только догадываться, какой объем должны иметь электронные методические разработки, которые создаются с целью заполнить определенное количество академических часов, выделяемых на изучение дисциплины или определенного курса.

Распространенной ошибкой разработчиков электронных курсов есть прямое перенесение текстов и упражнений, взятых с бумажных

носителей, в электронный курс. Помимо формулировки заданий, рассчитанных на контакт с педагогом, который может оценить рассуждения студента, чего явно не сможет машина, сама презентация учебного материала должна быть несколько иной, ведь доказано, что при работе студентов с компьютером восприятие текста с экрана отличается от такого, которое происходит с бумажным носителем.

В ходе работы над созданием обучающего курса по чтению специальных текстов для будущих специалистов исторического, а также журналистского направления подготовки нами был проведен сравнительный статистический анализ практической работы студентов над материалом одного урока с экрана монитора, а также с бумажного носителя, который позволил выявить следующие данные:

средняя скорость чтения

с бумажного носителя	с экрана монитора
650 – 800 печатных знаков в минуту	600 – 700 печатных знаков в минуту

средняя скорость перевода на родной язык текста гуманитарного направления

с бумажного носителя	с экрана монитора
420 – 500 печатных знаков в минуту	400 – 460 печатных знаков в минуту

Как известно, объем любых авторских произведений привязан к понятию «печатный лист». Один печатный лист равен 40.000 печатных знаков, включающих все буквы, знаки препинания, цифры, а также пробелы между словами, или 700 строкам стихотворного текста, или 3.000 см² иллюстративного материала [3, 115]. Попробуем рассчитать, какого объема должен быть текстовый материал для одного урока с экрана: методом несложных вычислений получаем среднюю скорость чтения текста с экрана, равную 650 печатных знаков в минуту. Таким образом, текст объемом 6.500 печатных знаков в идеале будет прочитан за 10 минут. При работе в компьютерном классе с поправкой на обращение к разным студентам для его прочтения, формулировки заданий каждому из отвечающих, на это уйдет 15-17 минут. Перевод этого текста займет в идеале ≈16 минут, а по факту – от 20 до 26 минут, в зависимости от языковой подготовки группы и сложности текста.

При разработке упражнений следует отдавать предпочтение проблемно-поисковым заданиям, которые вернут студента к перечитыванию определенных фрагментов текста с целью лучшего понимания и запоминания информации. Здесь расчет временных затрат очень сложен, т.к. процесс обдумывания верного ответа невозможно подвести под количество печатных знаков в минуту. Эмпирическим путем мы выяснили, что время выполнения проблемных тестовых заданий и время работы с текстом соотносится как 1 / 1,5. Таким

образом, объем заданий в печатных знаках должен составлять приблизительно половину объема текста, т.е. $\approx 3.500 - 4.000$ печатных знаков. В конечном итоге мы выходим на цифру 10 – 11 тысяч печатных знаков для одного полноценного урока иностранного языка с экрана для студентов неязыковых специальностей гуманитарного направления.

При наличии иллюстративного материала, подлежащего усвоению, при применении текстов узкопрофильной специализации с большим количеством терминов, при необходимости обращения к фрагментам гипертекста объем материала может варьироваться как в сторону уменьшения, так и в сторону его увеличения. Но даже такой весьма приблизительный расчет объема учебного материала может послужить отправной дидактической точкой педагогам высшей школы, разрабатывающим электронные курсы обучения иностранному языку.

Учитывая быструю утомляемость человека при чтении материала с экрана, следует формировать отдельные, логически укомплектованные, информационные блоки текста, которые рекомендовано декорировать определенным тематическим дизайном, который бы не отвлекал студента, но снимал бы монотонность повествования и, соответственно, чтения. Желательно иметь аудио или видео сопровождение текста, что значительно обогатит информативность урока, но это желание не всегда может быть реализовано по техническим причинам, если курс разрабатывается самим педагогом, без помощи специалистов по компьютерным технологиям, как это чаще всего и имеет место в наших вузах.

Вместе с тем, мы утверждаем, что студенты предпочитают электронные курсы обучения бумажным. В ходе анкетирования мы выяснили тенденцию роста приобретения и хранения учебно-научной информации в электронном виде по сравнению с книгами. В среднем респонденты имеют до 200 электронных учебников и лишь до двух десятков книг. При этом только 18 % респондентов высказали намерение пополнять свою научную библиотеку бумажными экземплярами. 72 % опрошенных видят необходимость в расширении своей электронной научной библиотеки. К сожалению, 81% электронных версий книг изготовлены респондентами лично с нарушением авторских прав, что в настоящее время является сложной государственной проблемой и несомненным препятствием на пути компьютеризации процесса обучения, т.к. авторы создаваемых материалов не всегда желают дарить свою интеллектуальную собственность, не получая за это материального вознаграждения с продаж дисков. Но это уже отдельная тема исследования.

Выводы. Статистические данные всегда служат ориентиром правильных действий в своей сфере. Учитывая острую необходимость в создании авторских электронных методических пособий в высшей школе, и отсутствие четко разработанных дидактических рекомендаций по их созданию, накопление эмпирических данных является важной

задачей педагогической науки. Возможно, предложенные нами наработки внесут вклад в теоретические вопросы, связанные с компьютеризацией учебного процесса иностранным языком.

Практическая ценность проведенных автором исследований заключается в том, что данные наработки могут помочь педагогу высшей школы учесть все эргономические и дидактические требования в отношении нагрузки студента учебным материалом в рамках одного занятия, предлагаемого с экрана монитора, и создать действительно рабочий вариант электронного учебника, который наполнит часовую нагрузку, отведенную на определенный курс, и будет способствовать успешной компьютеризации процесса обучения иностранным языкам в высшей школе.

Литература

- 1. Кравченко Т. О.** Організація індивідуального навчання школярів англійської мови з використанням комп'ютерних технологій // Іноземні мови у вищих навчальних закладах : зб. наук. праць / Т. О. Кравченко. – Вип. 4. – Полтава : ЮЦ ПДПУ, 2009. – С. 162 – 168.
- 2. Околелов О.** Электронный учебный курс / О. Околелов // Высшее образование в России. – 1999. – №4. – С. 126 – 129.
- 3. Основы научной работы и оформление результатов научной деятельности** // www.diplomclub.ru/
- 4. Шевчук О.** Використання проектної роботи на уроках англійської мови: спроба метод. посіб. / О. Шевчук // Іноземні мови в навчальних закладах. – 2009. – №1. – С. 57 – 62.

Бекрешева Л. О. Урок іноземної мови з екрану

В статті розглянуто відмінності побудови уроку англійської мови в посібнику на паперовому та електронному носії і подані статистичні дані, розраховані автором емпірично.

Ключові слова: електронний навчальний курс, самоконтроль, завдання, інтерпретація, саморефлексія, печатний знак, сприйняття інформації.

Бекрешева Л. А. Урок иностранного языка с экрана

В статье рассмотрены отличия построения урока английского языка в пособии на бумажном и электронном носителе и даны статистические данные, рассчитанные автором эмпирическим путем.

Ключевые слова: электронный обучающий курс, самоконтроль, задание, интерпретация, саморефлексия, печатный знак, восприятие информации.

Bekresheva L. The lesson of English from the screen

The article highlights the differences in a lesson constructing in a paper and an electronic textbook and introduces statistical data obtained by the author empirically.

Key words: electronic teaching course, self-control, task, interpretation, self-reflection, printed sign, perceiving of information.

УДК 378:004

В. В. Дядичев, В. Ю. Вашенко

АНАЛІЗ ЗАСОБІВ ОРГАНІЗАЦІЇ ЕЛЕКТРОННОГО НАВЧАННЯ

Впровадження, вибору та використання засобів електронного навчання в дистанційному, очному та змішаному навчанні зумовлена збільшенням світової бази знань, стрімким розвитком технологій електронного навчання, керуванням навчального процесу у вищих навчальних закладах.

З появою комп'ютера людство прагнуло використовувати його в науці, економіці, військовій справі та інших галузях. З появою комп'ютерних мереж можливості комп'ютера різко зросли, також зростав до їх використання як науковий, так і комерційний інтерес. Тим часом людські знання накопичувались і засвоєння такого об'єму знань породило проблему класичного навчання в університетах. Потрібно було міняти систему сучасного навчання. Одним із шляхів вирішення цієї проблеми є використання сучасних інформаційних, мережевих технологій та технологій створення і керування електронним навчанням (e-Learning).

Можливості застосування комп'ютерних, мережевих та інформаційних технологій досліджується в працях Є.С.Полат, А.А.Андрєєва, Н.В.Морзе, С.А.Ракова, С.Пейперта, М.І. Жалдака, В.В.Олійника, В.М.Кухаренко, А.В.Хуторського, А.А.Ахаян та інших вчених.

Мета статті – полягає в аналізі стану засобів організації електронного навчання.

Вже близько тридцяти років активно йде еволюція комп'ютерних програмних продуктів, які спрямовані на навчання студентів. Спочатку з'являлися електронні підручники, навчальні програми, які можна було інстальювати на домашньому комп'ютері, кейс-технології, але потім із розвитком Інтернету з'явилася тенденція перенесення навчання в глобальні мережі Інтернету. Почали з'являтися центри дистанційного навчання. Дистанційне навчання – це новий засіб реалізації процесу навчання, в основу якого покладено використання сучасних інформаційних та телекомунікаційних технологій, що дозволяють навчатись на відстані без безпосереднього, особистого контакту між викладачем і учнем [1]. Дистанційне надання в Україні, в якості окремої форми навчання, стоїть поряд із заочною формою навчання [2]. Але дистанційне навчання у вищих навчальних закладах не

розглядають як окрему форму навчання, її використовують лише як інструмент, який допомагає в навчальному процесі. Але дистанційне навчання є лише підмножиною електронного навчання. Електронне навчання більш широке поняття, ніж дистанційне. За визначенням електронне навчання – це таке навчання, в якому застосовуються комп'ютери, мережеве навчання, віртуальне навчання, навчання за допомогою інформаційних, електронних технологій. Фахівці ЮНЕСКО електронному навчанню дали таке визначення – це навчання за допомогою Інтернет і мультимедіа [1]. Але дистанційне навчання це не єдиний засіб організації електронного навчання.

Розглянемо засоби організації електронного навчання, які існують на сьогоднішній день. Із засобів організації e-Learning можна виділити такі групи [3]:

- Авторські програмні продукти
- Системи управління навчанням
- Системи керування контентом
- Системи керування навчанням та учбовим контентом

Авторські програмні продукти. Авторські програмні продукти частіше за все представляють собою локальні розробки, які націлені на вивчення окремих предметів або розділів дисциплін [4]. Авторські програмні продукти дозволяють викладачу створювати власний навчальний контент, не знаючи мов програмування [5; 3]. Авторську систему звичайно визначають як комплекс інструментальних програм, які призначені для створення і експлуатації електронних освітніх ресурсів. Авторські програмні продукти необхідно відрізнити від пакетів програм загального призначення. В пакеті програми загального призначення немає можливості забезпечувати довільну навігацію по навчальному матеріалу, та можливостей для підготовки інтерактивних вправ для самоконтролю та тренінгу, але ці можливості присутні в авторських системах [6].

Розглянемо деякі авторські системи та з'ясуємо які можливості вони представляють викладачеві.

OnViz ma CourseBuilder (Розробник – Discovery Systems' International). Це графічні системи, які основані на об'єктах. Це об'єктно-орієнтовані візуальні інструменти, які призначені для створення самостійного крос-платформеного програмного забезпечення для створення мультимедійних продуктів, презентацій, навчання, тестування, тренування, кейсів, CD-ROM, DVD-ROM, Інтернет матеріалів. Продукт надає можливість швидкого візуального проектування, розробки та редагування електронних освітніх ресурсів. Структуру електронних освітніх ресурсів проектують на екрані, використовуючи піктограми. Блок-схема, яка вийде в результаті розробки, легко піддається редагуванню автором. Програмний продукт дозволяє створювати тести, шаблони яких підтримують тести з пропусками, числові відповіді, а також вибір множини.

Dazzler Deluxe (Розробник – Dazzlersoft). Система Dazzler Deluxe призначена для мультимедійних презентацій, з можливостями підтримки інтерактивного навчання. Система орієнтована на IBM сумісні персональні комп'ютери. Система підтримує навчання через Інтернет та Інтранет. Матеріали Dazzler Deluxe можна додавати на Веб-сторінки. Користувач системою не зобов'язаний знати мов програмування. Dazzler Deluxe має два майстра: майстер "Question" призначений для створення стандартних питань; майстер "Packager" упакує в єдиний файл всі мультимедіа компоненти. Dazzler Deluxe має пакувальник створених електронних ресурсів у пакет SCORM.

HyperStudio (Розробник – The Software MacKiev Company). Система була спеціально спроектована для навчальних цілей. При розробці інтерактивного навчання, навчальних пакетів та презентацій вона використовує стекову структуру. Бібліотека програмного продукту включає в себе: 1300 кліпартів, 500 фонових малюнків, 200 анімацій, 280 музичних треків, 30 відеороликів, включаючи 3D QTVR об'єктів та панорам. Система представлена у двох варіантах: для MAC систем та операційних систем Windows.

NeoBook Professional. Система призначена для створення публікацій та презентацій. Хоча ця система не була спеціально розроблена для створення електронних освітніх ресурсів, вона має деякі функції електронного навчання, та забезпечує мультимедійну підтримку. Особливістю системи є те, що у процесі розробки електронного ресурсу інші програми, такі як текстові процесори, графічні та анімаційні програми, можуть бути доступними з програмного продукту NeoBook. Крім того NeoBook має мову програмування, інструменти налагодження. Після повного циклу створення електронного освітнього ресурсу, NeoBook створює один виконавчий файл, у вигляді EXE-файлу. Публікації можуть бути зроблені як на CD, так і в Інтернет/Інтранет.

Everest (Розробник – Intersystem Concepts Inc). Дана систем створена спеціально для дистанційного навчання. Система заснована на метафорі «книга та сторінка», автор створює індивідуальні книги, які мають декілька сторінок. Редагування проходить за допомогою різних вікон редагування. Автор створює електронне освітній ресурс перетягуючи об'єкти інструментів з редактора вікон. Структура книги, сторінок та об'єктів представляється у вигляді діаграми, що дає можливість легко змінювати властивості об'єктів. Everest має будовану мову програмування А-рех3, що додає програмному продукту додаткові можливості. Розробка можна вести як на локальному комп'ютері, так і в середовищі Інтернет/Інтранет. Система орієнтована на IBM сумісні комп'ютери.

Quest (Поставщик – компанія Allen Communications). Quest – це об'єктно-орієнтована система розробки електронних курсів, яка використовує блок-схеми. Блок-схеми спочатку включають у себе ряд пустих фреймів та збудовані на рівні Title Design (Дизайн заголовків).

Програмний продукт надає проектувальнику курсу огляд всієї структури курсу, а фрейм-рівень надає можливість автору створювати індивідуальні фрейми та послідовності. Система має набір шаблонів, із яких розробник може вибрати курс, який йому потрібен. У програмний продукт включена підтримка ActiveX, це додає можливості навчальним матеріалам, які були розроблені в Quest, включати інструменти від інших поставщиків. Програмний продукт надає можливість розробляти електронні ресурси для ексклюзивних поставок у мережі, або у вигляді змішаного курсу, який об'єднує мережеві поставки з використанням CD-ROM. Систем орієнтована на IBM сумісні комп'ютери.

Seminar (Поставщик – компанія Information Transfer Limited). Даний програмний продукт націлений на допомогу викладачам, які мають звичайні навички роботи з комп'ютером та офісними програмами. Моделлю цього програмного продукту є послідовність екранів, на яких різними способами представляється інформація та задається питання для перевірки розуміння слухача та закріплення його знань. *Seminar* має «інтелектуальні шаблони», які відповідають за вигляд та функціональні можливості кожного екрану. Інтерактивні функції вбудовуються в шаблони, що дає автору легко вводити питання, можливі відповіді та зворотній зв'язок. *Seminar* не вимагає від авторів знань будь-яких мов програмування. Підтримує імпорт та експорт SCORM-пакетів. Система орієнтована на IBM сумісні комп'ютери.

Headstart ma Headstart Pro (Поставщик – компанія Digital Workshop). *Headstart* – це програмний інструментарій для створення навчальних мультимедіа продуктів, які можуть доставлятися на компакт-дисках та по мережі Інтернет/Інтранет. *Headstart Pro* має більше функціональних можливостей, включає в себе мову розробника та підтримую бази даних.

ToolBook Assistant ma Instructor (TotalLMS, Aspen Learning Management System, Docent та ін.). *Instructor* – це об'єктно-орієнтований інструмент розробки електронних освітніх ресурсів. *Instructor* використовує аналогію електронної книги, тому прикладна програма є «книгою», яка містить «сторінки». Сторінки в свою чергу можуть бути зв'язані між собою за допомогою гіперпосиланням. *Instructor* включає у себе графічний інтерфейс, а також має багату вбудовану мову програмування (OpenScript), яка дозволяє автору збільшити можливості при створенні електронних освітніх ресурсів. *ToolBook Assistant* призначений для тих, кому потрібні більш досконалі характеристики *Instructor*. *ToolBook Assistant* був розроблений для підтримки поставки навчання через Інтернет, а також при використанні CD-ROM. І *ToolBook Assistant*, і *Instructor* мають майстра для створення інтерактивних тестів різних типів. Надається підтримка стандартів SCORM 1.2, SCORM 2004, забезпечується доставка розроблених курсів в різних системах керування навчанням.

LERSUS. Програмний продукт LERSUS, також як і всі інші, спрямований на створення інтерактивних навчальних матеріалів для електронного навчання. Цей програмний продукт підтримує шаблони електронних освітніх ресурсів, котрі називаються дидактичними моделями. Програма дозволяє автору самостійно розробляти шаблони. Інтерфейс продукту спрощує роботу із ним завдяки схожості із інтерфейсами сучасних редакторів. LERSUS підтримує такі стандарти електронного навчання: SCORM 1.2, IMS Content Packages, LOM, QTI. Учбові матеріали, які були створені за допомогою програмного продукту LERSUS можуть бути імпортовані в системи дистанційного навчання (LMS): Condat, Moodle, Pias, WebCT, KnowledgeWorks, Lersus MMS, SCORM сумісні системи.

EasyProf (Розробником цієї системи є Interactive Training Advanced Computer Applications, Іспанія.) Це авторський інструмент розробки, що допомагає без знань мов програмування створювати мультимедійні електронні курси. Представляє можливість створювати потужні Інтернет та CD навчальні матеріали. Головними елементами цієї авторської системи є: проект, зміст, головні сторінки, сторінки, зміст елементів та дії. Системою легко користуватися тому, що усього за 6 кроків можна створити проект та опублікувати його або на CD, або у вигляді HTML коді, який легко можна розмістити в Інтернеті. Система підтримує стандарт SCORM 1.2. Але авторський програмний продукт EasyProf коштує 1350 євро.

eAuthor 3.1 (Розробник ГиперМетод IBS.) [9]. Це конструктор дистанційних курсів, який дозволяє створювати тести, вправи, інтерактивні тренінги, електронні навчальні курси та інші види електронних навчальних посібників. Присутня можливість публікації у форматах: ZIP, SCORM, SCORM+QTI, AICC. Програмний продукт підтримує такі стандарти та специфікації: SCORM, AICC, IMS, LOM, ЦОР(Цифрові Освітні Ресурси.)

Formula Graphics (Розробник авторської системи є Formula Software.) [8]. Це авторська система, яка дозволяє викладачу розробляти інтерактивні програми мультимедіа. Програмний продукт має простий в експлуатації інтерфейс, не накладає обмежень на зображення, звук та анімацію. Formula Graphics має потужний об'єктно-орієнтовану мову, з більше як 500 інструкціями. Але програмний продукт дозволяє розробляти додатки і без використання мови вбудованої програмування. Програмний продукт Formula Graphics підтримує роботу із базами даних, а також дозволяє завантажувати інформацію з Інтернету. Управляючі елементи на екрані відображаються у вигляді гіпертекстового посилання та графічних гіперпосилань. Авторська система Formula Graphics має програмовану двовимірну та тривимірну графіку, використовується для розробки додатків із анімацією та ігрових програм. Розроблені мультимедіа-додатки можуть програватися з CD-ROM, через Інтернет, або інтегровані у Web-сторінку.

GLpro (Розробник авторської системи *GLpro* є фірма IMS Communication.) [10]. *GLpro* (Graphics Language for professionals) це авторська система яка призначена для створення презентацій, демонстраційних дисків, керівництв, комп'ютерних навчальних програм та інших програм. В системі використовується вбудована мова сценаріїв, за рахунок цього *GLpro* перевершує традиційні засоби розробки мультимедійних додатків за швидкодії, гнучкості та продуктивності програм. Однак для використання цієї авторської системи потрібні знання програмування та вбудованої мови сценаріїв. Система розповсюджується як на комерційній, так і на некомерційній основах. З лютого 2002 року *GLpro* іменується як *AfterGRASP*. *AfterGRASP* призначена для зворотної сумісності з *GLpro*, але з меншим акцентом на вбудовану підтримку відтворення медіа.

Authorware [11]. Система фірми Adobe (в минулому розробка Macromedia), яка дозволяє створювати інтерактивні навчальні програми з елементами мультимедіа. Заснована на образотворчому поданні потоку даних та може використовуватися професійними дизайнерами. Структура програми формується на основі шаблонів та переміщенням на лінію потоку даних значків різних файлів, після чого формується гіпертекстове посилання. Система підтримує пошук тексту, допускає використання гіперпосилань, має вбудовані елементи керування для організації взаємодії з програмою. Є підтримка таких стандартів та специфікацій: Built-In Data Tracking, XML Import/Export, JavaScript Support, ActiveX, Learning Standards, SCORM Metadata Editor. Програмний продукт може працювати в MAC системах та операційних системах Windows.

На сьогоднішній день існує дуже багато авторських систем і цей список не повний і його ще можна було б доповнити наступними авторськими системами: *Multimedia Builder* (www.mediachance.com/); *WebCompiler* (www.rey.ee/webcompiler/rus/index.html); *Hyper Maker HTML* (<http://bersoft.com/hmhtml/>); *Дельфин* (<http://cnit.mpei.ac.ru/dolphin/index.htm>) – система, що була розроблена у Центрі нових інформаційних технологій Московського енергетичного інституту; *STRATUM* (<http://stratum.pstu.ac.ru>) – розробка Центру нових інформаційних технологій Пермського державного технічного університету.

Як ми бачимо, всі авторські системи націлені на створення або окремих програм, або додатків, які розміщуються в Інтернет, але всі вони націлені на розробку навчальних освітніх ресурсів. Розглянуті системи відрізняються одна від одної, деякі лише призначені для створення електронних підручників, деякі мають можливість створювати тести, деякі мають вбудовані мови, які розширюють можливості автора курсу при створенні додатку. Всі розглянуті системи були створені для допомоги викладачу, який не зобов'язаний знати будь-якої мови програмування. Викладач у цих системах лише взаємодіє з об'єктами системи, керує елементами за допомогою засобів та інструментів

авторської системи, які зазвичай відображаються на екрані у вигляді піктограм, іконок, гіпертекстових посилань та графічних гіперпосилань. Таким чином, нами були зроблені висновки, що авторська система повинна мати:

- можливість створювати тести;
- вбудовану мову програмування, але це не обов'язково;
- можливість створювати електронні навчальні ресурси без знань мов програмування;
- можливості публікації додатків на Web-сторінках, CD-RO, DVD-ROM та в якості окремих додатків;
- широку підтримку мультимедіа (відео, аудіо, графіка, гіперпосилання);
- підтримку різних мов;
- бути міжплатформовою системою;
- підтримувати основні стандарти та специфікації, які призначені для розробки навчальних ресурсів.

Системи керування навчанням. Електронне навчання, як і любий навчальний процес, обов'язково повинен включати організаційний компонент. Потрібні автоматизація таких задач, як представлення навчального контенту потрібним людям у потрібний час, контроль використання навчальних ресурсів, адміністрування окремих слухачів та окремих груп, взаємодія з викладачами, звітність та інше. Саме такі функції реалізують системи керування навчанням. Система керування навчанням, або LMS – це високорівневе стратегічне рішення для планування проведення та керування усіма навчальними заходами, включаючи он-лайн навчання, віртуальні класи, які проводить викладач. [6]. Зазвичай LMS призначені для контролю великою аудиторією слухачів. Система керування навчанням повинна надавати кожному слухачу можливість ефективного вивчення матеріалу, управляючому надавати необхідні інструменти для формування навчальних програм (додатків), контролю їх проходження, надавати інструменти для створення звіту про результативність навчання, організацію комунікацій між слухачами та студентами [5].

Як і для кожної системи або програмного продукту постає питання, які можливості вони надають? В аналітичній записці про вибір системи дистанційного навчання [5] були виділені наступні можливості систем керування навчанням:

- Підтримка змішаного навчання – можливість об'єднання традиційного навчання із віртуальним. У такій зв'язці активується як звичайне, так і персоналізоване навчання.
- Інтеграція із HR. Система керування навчанням повинна бути автоматично синхронізована із HR, що дає змогу автоматично включати співробітників компанії саме на ті тренінги, які спеціально призначені для його професійного росту (це для корпоративного навчання). Якщо

говорити про навчання у вищих навчальних закладах, то система керування навчанням повинна бути синхронізована з єдиною інформаційною системою вищого навчального закладу, що полегшує процедуру підключення до системи дистанційного навчання студентів, професорсько-викладацького складу, аспірантів та інше.

- Інструменти адміністрування. Тут LMS має надавати можливості адміністраторам керувати реєстрацією користувачів та їх профілями, визначати ролі, визначати сертифікаційні діаграми, назначити авторів курсів та тьютерів (викладачів), керувати контентом та адмініструвати внутрішні бюджети, сплати користувачів та збитки. Адміністратору необхідні повний доступ до бази даних, можливості створювати стандартні звіти та звіти по окремим кастовим, та груповим показникам. LMS повинна надавати можливість створювати розклад для слухачів системи, інструкторів та навчальних класів.

- Інтеграція контенту. LMS має забезпечувати підтримку широкого кола курсів, які були створені сторонніми розробниками.

- Дотримання стандартів. Для LMS це означає, що вона повинна вміти імпортувати та управляти контентом і курсами, які були скомпільовані відповідно до стандартів, незалежно від середовища розробки [5]. Хоча існує багато різновидів стандартів та специфікацій: Content Packaging, Meta-data, Communication Interface, AICC, SCORM, IMS, на сьогоднішній день широке застосування знайшли AICC, SCORM, IMS стандарти. Тому саме на останні три стандарти і повинна бути орієнтована система керування навчанням.[12, 13, 14].

- Можливості тестування.

- Керування знаннями. Цей модуль дозволяє визначати необхідність у навчанні та ідентифікувати область прикладення зусиль. У бізнесі цю функцію системи корисно використовувати для пошуку співробітників, які відповідають вимогам за знанням.

Прикладами систем керування навчанням є: Blackboard, e-College або WebCT, Docent, Saba, Aspen.

Системи керування контентом. Система керування контентом – це інформаційна система або комп'ютерна програма, які використовуються для забезпечення і організації сумісного процесу створення, редагування і керування контентом. Головна мета системи керування контентом це можливість зібрати в купу та з'єднати на базі ролей і завдань усі типи джерел знань та інформації, які доступні не тільки всередині, але і за межами організації. Система повинна мати можливість забезпечення взаємодії співробітників, робочих груп та проектів із базами даних, інформацією та базами знань [1].

Такі системи доцільно використовувати в тих випадках, коли над створенням курсів працює велика кількість людей, яким потрібно використовувати ті самі фрагменти навчальних матеріалів у різних курсах. Але ці системи більше підходять для створення веб-сайтів [4, 5, 6, 15]. Прикладами таких систем є: 1С-Битрикс, Joomla!, NetCat,

AMIRO.CMS, UMI.CMS, MODx CMS / CMF, Drupal, HostCMS, CMS S.Builder, TYPO3 та інші.

Системи керування навчанням та учбовим контентом. Системи керування навчальним процесом та учбовим контентом на відміну від системи керування навчанням, більше спрямовані на завдання керування змістом навчальних програм, а не самим процесом навчання, і орієнтовані не на слухачів, а на розробників, фахівців з методологічного компонування курсів і керівників проектів навчання [3]. Данні системи поєднують у собі можливості двох останніх. На сьогоднішній день системи керування навчанням ті учбовим контентом є найбільш перспективними системами. Наявність поєднання керування великою кількістю слухачів та можливості розробки курсів дає таким системам вирішувати питання організації навчання в крупних організаціях, в тому числі в освітніх структурах [4].

Висновки. Підводячи підсумки можна сказати, що за останні 25 років відбувалася еволюція технологій електронного навчання, яка на сьогоднішній день продовжується. Ми маємо технології, які дозволяють нам створювати електронні освітні ресурси, керувати контентом, керувати навчанням. Останнім часом межа між системами призначеними для керування навчанням та системами керуванням навчальним контентом стирається. А авторські програмні продукти вбудовуються в системи дистанційного навчання як окремі інструменти або модулі. Розроблені стандарти та специфікації для створення електронних освітніх ресурсів сприяють розвитку технологіям електронного навчання та їх масовому використанню.

Література

- 1. Дядичев В. В.** Аналіз засобів організації електронного навчання Матеріал з Вікіпедії — вільної енциклопедії [Електроний ресурс] / В. В. Дядичев, В. Ю. Ващенко. – Режим доступу : <http://uk.wikipedia.org/>
- 2. «Закон України про вищу освіту»,** розділ VII Організація навчально-виховного процесу, Стаття 42 Форми навчання у вищих навчальних закладах. Від 17 січня 2002 р., № 2984-III
- 3. Болюбаш Н. М.** Використання сучасних інформаційних технологій у професійній підготовці економістів // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2009. – №5 (13).
- 4. Якушев П. С.** Аналіз технологій и систем управления электронным обучением: Отчет [Електронний ресурс] / П. С. Якушев // Реализация образовательных программ инновационного типа в области ИТ. – режим доступу: <http://inno.cs.msu.su/implementation/it-university/07/report.doc> (24.10.2009).
- 5. Аналитическая записка «Выбор системы дистанционного обучения»** [Електронне видання] / И. Б. Готская, В. М. Жучков, А. В. Кораблев. – РГПУ им. А. И. Герцена. – режим доступу: <http://edu.of.ru/attach/17/18088.doc> (03.10.2009).
- 6. Соловов А. В.** Технологические средства электронного обучения // Электронный

сборник статей-победителей Всероссийского конкурсного отбора обзорно-аналитических статей по приоритетному направлению «Информационно-телекоммуникационные системы». – М. : ГНИИ ИТТ «Информика». 2008. http://www.sci-innov.ru/articles/itcs/contest_its/?entry_id=62327. 7. Игорь Кузнецов «Авторские системы», «Компьютер-ИНФО» № 17(201), 12 мая 2000 года [Электронный ресурс] / Кузнецов Игорь – Режим доступа до : <http://www.inftech.webservis.ru>

8. Дядичев В. В. «Formula Graphics Multimedia System» – Описание авторской системы Formula Graphics [Электронный ресурс] / В. В. Дядичев, В. Ю. Ващенко. – Режим доступа до : www.formulagraphics.com/. **9. Дядичев В. В., Ващенко В. Ю.** «Formula Graphics Multimedia System» – Описание авторской системы Formula Graphics [Электронный ресурс] / В. В. Дядичев, В. Ю. Ващенко. – Режим доступа до : <http://www.hypermethod.com/>. **11. Дядичев В. В., Ващенко В. Ю.** «Adobe Systems Incorporated», описание визуального инструмента редактирования для создания мультимедийного электронного обучения [Электронный ресурс] / В. В. Дядичев, В. Ю. Ващенко. – Режим доступа до : <http://www.adobe.com/products/authorware/>. **12. IMS Global Learning Consortium** [Электронный ресурс] / Режим доступа до : <http://www.imsproject.org>. **13. Дядичев В. В., Ващенко В. Ю.** [Электронный ресурс] / В. В. Дядичев, В. Ю. Ващенко. – Режим доступа до : <http://www.adlnet.gov/> – Advanced Distributed Learning, описание стандарту SCORM (Sharable Content Object Reference Model). **14. Попов Д. И., Попова Е. Д., Певцов К. С.** Материалы конференций / Д. И. Попов, Е. Д. Попова, К. С. Певцов // Обзор стандартов и спецификаций в электронном обучении и тестировании. Московский государственный университет печати. [Электронный ресурс] / Д. И. Попова, Е. Д. Попова, К. С. Певцов. – Режим доступа до : <http://ast-centre.ru/>. **15. Дядичев В. В., Ващенко В. Ю.** [Электронный ресурс] / В. В. Дядичев, В. Ю. Ващенко. – Режим доступа до : <http://www.cmsmagazine.ru/catalogue/> – «Каталог CMS / Корпоративный сайт», CMS Magazine – аналитический портал рынка веб-разработок.

Дядичев В. В., Ващенко В. Ю. Анализ засобів організації електронного навчання

Розглянуті системи та технології електронного навчання. Зроблено огляд деяких авторських програмних продуктів для створення електронних освітніх ресурсів. Проаналізовано основні напрями розвитку та використання сучасних технологій у професійній підготовці студентів за профспрямуванням та підвищення кваліфікації співробітників організацій.

Ключові слова: дистанційне навчання; електронне навчання; системи керування навчанням та навчальним контентом; системи керування контентом; системи керування навчанням; авторські програмні продукти; мультимедіа; тьютор; слухач

Дядичев В. В., Ващенко В. Ю. Анализ способов организации электронного обучения

Рассмотрены системы и технологии электронной учебы. Сделан обзор некоторых авторских программных продуктов для создания электронных образовательных ресурсов. Проанализированы основные направления развития и использования современных технологий в профессиональной подготовке студентов за профнаправлениям и повышения квалификации сотрудников организаций.

Ключевые слова: дистанционная учеба; электронная учеба; системы управления учебой и учебным контентом; системы управления контентом; системы управления учебой; авторские программные продукты; мультимедиа; тьютор; слушатель.

Dyadichev V., Vaschenko V. The analysis of learning organization methods

Systems and technologies of electronic studies are considered. Review of some authors software products for creation of electronic educational resources is done. Basic directions of development and use of modern technologies are analysed in professional preparation of students in specialisation and in training of employees in organizations.

Key words: controlled from distance studies; electronic studies; control system by studies and educational content; control system by content; control system by studies; author software products; multimedia; t'yutor; listener.

УДК 378.1

Н. А. Калинин, А. И. Серебряков

**ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИНТЕРНЕТ-ТЕХНОЛОГИЙ В
СОВРЕМЕННОМ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ ПРОЦЕССЕ**

Появление и распространение Интернета наглядно продемонстрировало, что информация сама по себе бессмысленна, ее вокруг слишком много. Важны знания, полученные в результате переработки информации, прошедшие этап личностного присвоения (интериоризации). Для личной и профессиональной социализации человека необходимы новые методы работы с информацией: за единицу времени необходимо получить информационный максимум, иначе можно «утонуть» в этом «море». Вырастает новое поколение людей, которые используют Интернет на новом уровне – как пространство обитания. Эти люди родились, когда Интернет уже существовал, они воспринимают его как естественное качество жизни – и они привыкли быть в сети. Новое поколение обращается с фотографиями, видео и звуками так же, как и с текстом. При этом они способны работать со

множеством источников одновременно. Знание \neq информации. Знание = информация из различных (часто противоречивых) источников, которые отбирает сам человек, исходя из своей информационной компетентности. То, что было раньше декларацией, – «Важна не сумма знаний, а методы их приобретения» – стало реальностью.

Веб 2.0-проект представляет собой сетевое пространство, контентом которого становятся продукты пользовательской активности. Изначально сайт представляет собой не сборник содержания, которое может заинтересовать посетителя, а некое пространство, где пользователь имеет возможность проявить собственную активность: загрузить фотографии или видеоролики (Flickr и YouTube и др.), опубликовать свою статью (например, блоги и др.), разместить свои анкетные данные (ВКонтакте, Одноклассники.Ру и др.). То есть Веб 2.0-сайт, не являясь изначально коллекцией контента, постепенно – за счет высокой пользовательской активности – становится интересен и значим. В противоположность Веб 1-сайту, Веб 2.0-сайт может быть охарактеризован как площадка, инструмент, который пользователь может использовать для своих нужд. Веб как платформа – эта характеристика была предложена в своей программной статье Тимом О’Рейли. Она означает, что для использования продукта (сервиса) не нужен никакой другой программный продукт, кроме браузера для доступа к Интернету. Если раньше для текстового набора использовался текстовый редактор (напр., MS Word), для электронных таблиц – табличный процессор (напр., MS Excel), для создания презентаций или программирования также использовались отдельные программы, то теперь все это может быть реализовано только при помощи браузера. Все программы уже есть на сервере, куда пользователь через браузер имеет доступ. У этой модели есть и положительные, и отрицательные стороны. В работе с веб-платформой для пользователя неважно, какую операционную систему он использует, достаточно ли мощности его компьютера для решения той или иной задачи, есть ли вообще у него программа для выполнения определенной функции. Главное – иметь доступ к серверу, на котором как раз и исполняются все функции, что, несомненно, удобно. Одновременно с этим, при сравнении функциональности веб-сервисов и программных приложений, установленных на пользовательском ПК, веб-сервисы пока серьезно проигрывают (например, программный офисный пакет Microsoft Office и веб-сервис той же направленности Google Docs (<https://docs.google.com>)). Пользователю не нужно в этом случае устанавливать на компьютер что-то дополнительное: он просто загружает страницу обновленного ресурса и пользуется его возможностями. Если раньше имели значение вопросы мощности компьютера (современное программное обеспечение плохо работало с устаревшим персональным компьютером), финансовые моменты (программы стоят подчас очень недешево) и факторы пользовательской компетенции (надо не только уметь работать в

программе, но и уметь ее обслуживать: устанавливать, обновлять, удалять), то в эпоху Веб 2.0 актуальными остаются лишь наличие браузера и пропускная способность интернет-канала. Впервые в истории человеческой цивилизации информация сама по себе потеряла ценность. Подтверждением этому стал экспоненциальный рост интернет-контента во всех областях знаний (в частности, появилась мировая свободная энциклопедия «Википедия» (<http://wikipedia.org>), и это сегодня не столько отдельно существующий сайт, сколько культурологический феномен). Информации так много и ее количество так быстро растет и обновляется, что она многократно превышает все представимые когнитивные возможности человека. При этом усилий по ее получению надо затратить не так уж много. Таким образом, вектор меняется от вопроса «как и где найти?» к проблеме «что со всем найденным делать?». Современные требования работодателей к выпускникам определяются не набором «знания-умения-навыки»: умение работать с информацией, выработанное проектное мышление, навыки работы в команде, – вот что надо иметь по окончании учебного заведения. Важен не объем знаний, а способность их усваивать, – таковы потребности новой экономики. Однако существующая система образования не готова им соответствовать. Таким образом, формирование новой модели образования связано с изменением характера информационных потоков. Эра компьютеров закончилась. Сегодня работают не компьютеры, а коммуникации. Появилась сетевая экономика, появилось сетевое образование». Все перечисленные выше тенденции (информация не ценна сама по себе, Интернет для молодого поколения – это среда обитания, в которой оно уверенно существует, монологическая модель передачи информации не соответствует потребностям и запросам современного общества) напрямую отразились в образовании последних лет. Во второй половине XX века педагогическая наука осуществляет переход от инструкционизма, который видит процесс обучения как однонаправленную передачу знаний от знающего к незнающему, к конструктивизму. Конструктивизм исходит из того, что обучение – это активный процесс, в ходе которого люди активно конструируют знания на основе собственного опыта. На базе конструктивизма, в частности, сформировался такой подход к обучению, как конструкционизм. «Отцом» этого направления принято считать Сеймура Пайперта, выдающегося математика, программиста, психолога, педагога, основоположника теории искусственного интеллекта, создателя языка программирования Logo. К активной позиции конструктивизма конструкционизм добавляет идею, что люди создают новое знание особенно эффективно, когда они вовлечены в создание продуктов, наделенных личностным смыслом, будь то песочные замки или компьютерные программы. Главное то, что люди в процессе конструктивной деятельности создают что-то важное для них самих или их окружающих. Это своего рода обучение через исследование. По мере

развития технологий в сферу построения значимых продуктов попадают все новые маленькие кирпичики – цифровые учебные объекты, пригодные для повторного использования в образовательных целях. В контексте размышлений о направлениях развития современного образования интерес представляет теория коннективизма – один из подходов в области искусственного интеллекта, (когнитивистики), нейробиологии, психологии и философии разума. Главный принцип коннективизма состоит в предположении, что ментальные явления могут быть описаны сетями из взаимосвязанных простых элементов. В рамках этого течения предпринимаются попытки объяснить интеллектуальные способности человека, используя искусственные нейронные сети. Коннективизм основывается на теориях сети, сложноорганизованных и самоорганизующихся систем. Учение – процесс, который происходит в неопределенной, туманной и меняющейся среде, в которой постоянно идут сдвиги основополагающих элементов. Этот процесс не может находиться полностью под контролем личности. Учение может поддерживаться извне и состоит в сопряжении информационных источников. Это объединение информационных узлов позволяет нам подниматься на более высокий уровень понимания. Коннективизм подчеркивает неустойчивый, динамический характер учения.

Обучение – это процесс создания сети. Узлами могут быть внешние сущности, которые мы способны использовать для формирования сети. Узлами могут быть люди, организации, библиотеки, веб-сайты, книги, журналы, базы данных, или любой другой источник информации. Акт обучения заключается в создании внешней сети узлов, которые мы подключаем в форме источников информации и знаний. Обучение, происходящее в нашей голове, есть формирование внутренней нейронной сети. Учебные сети можно рассматривать как внешние структуры, которые мы постоянно создаем и перестраиваем, с тем чтобы идти в ногу со временем, постоянно приобретать опыт, создавать и подключать новые внешние знания. Учебные сети могут восприниматься как внутренние структуры, которые существуют в нашем сознании и находятся в постоянном процессе создания модели понимания. Коннективизм – это теория о том, как происходит обучение в эпоху цифровых технологий. Он основывается на теориях хаоса, сети, сложности и самоорганизации. Коннективизм исходит из того, что решения принимаются на основе быстро меняющихся оснований. Новые знания постоянно приобретаются человеком, и жизненно важно различать разницу между важными и неважными знаниями.

Принципы коннективизма:

- обучение и знания требуют разнообразия подходов и возможности выбрать оптимальный подход;
- обучение – это процесс формирования сети подключения специализированных узлов и источников информации;
- знание находится в сети;

- знания могут существовать вне человека, технологии помогают нам в обучении;
- способность узнавать новое значит больше накопленных знаний, способность расширяться важнее накопленного;
- обучение и познание происходят постоянно – это всегда процесс и никогда – состояние;
- ключевой навык сегодня – способность видеть смыслы и устанавливать связи между областями знаний, концепциями и идеями;
- своевременность (точность, обновляемость знаний) – необходимая черта современного обучения;
- обучение – это процесс принятия решений; сквозь призму меняющейся реальности нам постоянно приходится делать выбор, чему учиться; правильный выбор сегодня может оказаться ложным выбором завтра, потому, что изменились условия, в которых принималось решение. Исходной точкой для коннективизма является личность. Личное знание составляет сеть, которая поддерживает развитие организации, которая, в свою очередь, поддерживает развитие сети и через развитие сети – обучение отдельных участников. Обучение происходит в сообществах, где учебной практикой является участие в жизни сообщества. Обучение деятельности происходит в процессе общения ученика и других членов сообщества. Это общение в эпоху Веб 2.0 состоит не только из слов, но и из изображений, мультимедиа и многого другого. Это общение формирует богатое разнообразие динамичных и взаимосвязанных ресурсов, которые создаются не только экспертами, но и всеми членами сообщества, включая учащихся.

Вывод и перспективы дальнейшего развития. Социальные сервисы и деятельности внутри сетевых сообществ открывают перед педагогической практикой следующие возможности:

1. Использование открытых, бесплатных и свободных электронных ресурсов. В результате распространения социальных сервисов в сетевом доступе оказывается огромное количество материалов, которые могут быть использованы в учебных целях. Сетевые сообщества обмена знаниями могут поделиться своими коллекциями цифровых объектов и программными агентами с образованием.

2. Самостоятельное создание сетевого учебного содержания. Новые сервисы социального обеспечения радикально упростили процесс создания материалов и публикации их в сети. Теперь каждый может не только получить доступ к цифровым коллекциям, но и принять участие в формировании собственного сетевого контента. Сегодня новый контент создается миллионами людей. Они, как муравьи в общий муравейник, приносят в сеть новые тексты, фотографии, рисунки, музыкальные файлы.

3. Освоение информационных концепций, знаний и навыков. Среда информационных приложений открывает принципиально новые возможности для деятельности, в которую чрезвычайно легко

вовлекаются люди, не обладающие никакими специальными знаниями в области информатики. Новые формы деятельности связаны как с поиском в сети информации, так и с созданием и редактированием собственных цифровых объектов – текстов, фотографий, программ, музыкальных записей, видеофрагментов. Участие в новых формах деятельности позволяет осваивать важные информационные навыки – повторное использование текстов и кодов, использование метатегов и т.д.

4. Наблюдение за деятельностью участников сообщества практики. Сеть Интернет открывает новые возможности для участия студентов в профессиональных научных сообществах. Цифровая память, агенты и сеть удивительно расширяют не только наши мыслительные способности, но и поле для совместной деятельности и сотрудничества с другими людьми.

5. Создание учебных ситуаций, в которых мы можем наблюдать и изучать недоступные нам ранее феномены. С развитием социального обеспечения сетевая деятельность или сетевое поведение других людей становится нам все доступнее. Совместные действия участников современных сетевых объединений зачастую носят децентрализованный характер. Таковую форму совместной деятельности можно назвать стайной. Как форма птичьей стаи образуется в результате выполнения каждой птицей простых операций, так и сложное поведение сетевого сообщества формируется в результате индивидуального поведения отдельных участников, действиями которых никто не руководит.

Среда современных сетевых сервисов позволяет создавать учебные ситуации, в которых учащиеся могут естественным образом осваивать необходимые в нашем веке компетентности.

Литература

- 1. Быховский Я. С.** Учим и учимся с Веб 2.0. Быстрый старт. Руководство к действию : учеб.-метод. пособие / Я. С. Быховский, А. В. Коровко, Е. Д. Патаракин. – М. : Интуит.ру, 2007.
- 2. Использование** Интернет-технологий в современном образовательном процессе. – Часть II. Новые возможности в обучении. – СПб. : РЦОКОиИТ, 2008. – С. 63 – 80.
- 3. Патаракин Е.** Новое пространство для учебной деятельности / Е. Патаракин // Высшее образование в России. – 2007. – № 7.

Калиненко Н. О., Серебряков О. І. Використання інтернет-технологій у сучасному навчальному процесі.

Мережа перестала бути лише середовищем передачі інформації і транспортним каналом доставки знань. Вона стала місцем, де учні перебувають постійно, де вони здійснюють самостійні дії за допомогою соціальних сервісів, що допомагають їм думати і діяти разом.

Ключові слова: Інтернет-технології, освіта, сайт, платформа, ВЕБ 2.0.

Калиненко Н. А., Серебряков А. И. Использование интернет-технологий в современном образовательном процессе

Сеть перестала быть лишь средой передачи информации и транспортным каналом доставки знаний. Она стала местом, где учащиеся находятся постоянно, где они совершают самостоятельные действия при помощи социальных сервисов, помогающих им думать и действовать вместе.

Ключевые слова: Интернет-технологии, образование, сайт, платформа, ВЕБ 2.0.

Kalinenko N., Serebryakov, A. Use of Internet technologies in modern educational process

Network has ceased to be a transmission medium of information and transport channel delivery of knowledge. It became a place where students are constantly where they perform independent actions by the social services that help them to think and act together.

Keywords: Internet-technology, education, site platform, WEB 2.0.

УДК 371.315.7

Т. А. Калуга

**МОБИЛЬНОЕ ОБУЧЕНИЕ
В ДИСТАНЦИОННОМ ОБРАЗОВАНИИ**

В настоящее время наметилась тенденция развития и совершенствования механизмов трансляции знаний. Благодаря средствам новых информационных и коммуникационных технологий появилась еще одна форма обучения (в дополнение к традиционным очному и заочному обучению) – дистанционное обучение.

Дистанционное обучение – это способ организации процесса обучения, основанный на использовании современных информационных и телекоммуникационных технологий, а также особых педагогических приемов и методов, позволяющих осуществлять обучение на расстоянии без непосредственного контакта между преподавателем и учащимся. Используя современные информационные технологии, учащийся может посетить лекцию или семинарское занятие задать вопросы преподавателю, пообщаться с однокурсниками и получить ответы на интересующие вопросы.

В последнее время одним из направлений развития систем дистанционного обучения является мобильное обучение (Mobile learning

или M-Learning) с использованием мобильных телефонов, смартфонов и КПК. Эта технология является следующей стадией развития технологии электронного обучения E-Learning. Технология M-Learning предполагает наличие системы дистанционного обучения, которая должна включать в себя подсистему доступа к обучающим материалам и сервисам с различных мобильных устройств, а также наличие web-доступа.

Цель статьи: рассмотреть понятие «мобильное обучение», раскрыть функции и возможности мобильного обучения.

Истоки мобильного обучения следует искать в прошлом веке. Известна созданная в США система публичного телевидения, которая объединила 1500 колледжей и телекомпании для разработки учебных программ, передаваемых по образовательным телевизионным каналам; в т. ч. для обучения взрослых (курсы в различных областях науки, бизнеса, управления). Недостаток такой системы – отсутствие обратной связи. В Австралии получен опыт развития дистанционного обучения, где функционирует консорциум девяти традиционных университетов. Обучение проводится по дисциплинам высшей школы (социальные науки и бизнес); используются печатные материалы и почта, телевидение, радио, аудио- и видео-записи. Просмотр телепрограмм и прослушивание радиолекций не является обязательным, т. к. все материалы дублируются в печатном виде.

В нашей стране еще с 30 годов XX века существует заочная форма обучения. Известны также неоднократные попытки, следуя лучшим зарубежным образцам, внедрить дистанционное обучение с помощью радиолекций (1932г.), радиокурсов (1943г.), телевизионных уроков (1960–1970 гг.).

В 70-х годах прошлого века Алан Кей (Alan Kay) предложил идею компьютера размера книги для образовательных целей, устройство названо динамической книгой, позволяло осуществлять динамическое моделирование в учебных целях, являлось первым сетевым автоматизированным рабочим местом. В 90-х годах с появлением карманных персональных компьютеров (КПК) на основе операционной системы PalmOS начинается развитие и оценка мобильного обучения для студентов, появляются первые обучающие проекты для такой среды. Первые КПК назывались карманными электронными органайзерами, имели первоначально только три линии для показа текста.

В настоящее время мобильное обучение, так же как и мобильное управление считается перспективным направлением развития дистанционного обучения и электронного управления. Такое внимание к использованию технологий мобильной связи уделяется потому, что темпы их распространения значительно превышают темпы развития Интернет-технологий. Положительный опыт внедрения таких технологий присутствует в ряде зарубежных стран, как правило, в режиме экспериментального внедрения.

Ведущие страны мира в реалиях информационного общества ориентируются на предоставление качественных услуг населению со стороны государства с помощью технологий, которые гарантируют скорость и оперативность коммуникаций. Среди них - предоставление мобильных услуг в государственном секторе.

Общее количество пользователей мобильных телефонов в мире составляет 2,7 млрд. человек, тогда как пользователей сети Интернет - 1,1 млрд. человек. Только 15% населения Украины имеют доступ к сети Интернет, а количество абонентов мобильной связи в Украине превышает количество ее населения. Мобильные устройства являются индивидуальными и всегда находятся вместе с пользователем, поэтому мобильными услугами можно пользоваться везде и в любое время. Кроме того, уровень компьютерной грамотности остается низким для населения Украины, тогда как владение мобильными устройствами значительно комфортнее и является беспроблемным для подавляющего большинства людей.

Использование мобильных технологий в обучении является перспективным направлением в деятельности высших учебных заведений, но на сегодняшний день отсутствуют опыт разработки и внедрения дистанционных курсов в формате мобильного обучения, методика и рекомендации по созданию и преподаванию таких курсов. Есть лишь отдельные коммерческие курсы, которые попадают в Украину из других стран и не имеют надлежащего сопровождения преподавателем.

Развитие мобильных технологий приводит к тому, что портативные мобильные устройства становятся все более многофункциональными. Мобильные телефоны теперь могут работать как телефоны, калькуляторы, организаторы, календари, камеры, серверы Internet, e-mail клиенты, читатели электронных книг. Карманный портативный компьютер (КПК) может проигрывать музыку и аудио книги, показывать видео, запускать игры и т.д. Кроме того, каждый человек сегодня имеет как минимум один мобильный телефон, а вот доступ к сети Интернет, как свидетельствует статистика, намного меньше количество граждан Украины. С развитием мобильных технологий возросла потребность в быстром доступе к информации и в скором получении знаний, ведь выросла мобильность самого населения.

Поэтому особую актуальность приобретает поиск новых подходов к организации учебного процесса и создания учебных материалов, которые бы учитывали особенности обучающихся.

Мобильное обучение тесно связано с электронным и дистанционным обучением, отличием является использование мобильных устройств. Обучение проходит независимо от места нахождения и происходит при использовании портативных технологий. Иными словами, мобильное обучение уменьшает ограничения по

получению образования по местонахождению с помощью портативных устройств.

Мобильное обучение (Mobile learning или M-learning) - это передача знаний на мобильное устройство (телефон или карманный компьютер) с использованием WAP или GPRS технологий. С помощью выбранного устройства можно выйти в Интернет, скачать материалы, ответить на вопросы в форуме или сдать тест. Наиболее объемные материалы как правило загружаются на телефон или через персональный компьютер, или карту памяти. Цель M-learning - сделать процесс обучения гибким, эффективным, доступным.

Система мобильного обучения это совокупность дидактических, технических, информационных и организационных подходов, реализующих принципы открытого дистанционного образования. Система мобильного обучения функционально представляется состоящей из подсистем:

- управления учебным процессом мобильного обучения, функциями которой являются создание учебных планов, расписаний, учебно-методического обеспечения курсов, контроль знаний;
- административно-управленческой, функциями которой являются управление ресурсами, проектами, контактами, ведение учебных баз данных;
- технической, включающей телекоммуникационное оборудование с возможностью беспроводного доступа, типографию, складские помещения, лабораторию для создания цифровых образовательных ресурсов и др.;
- кадровой, функциями которой являются формирование и ведение личных дел преподавателей, сотрудников, обучающихся;
- финансовой, функциями которой являются ведение бухгалтерского учета, сопровождение проектов и договоров;
- маркетинговой, функциями которой являются выявление потребностей в образовании, ведение рекламной деятельности, формирование данных на подготовку специалистов;
- правовой, функциями которой являются юридическое обеспечение договорной деятельности, ведение нормативных документов и актов;
- информационной, функциями которой являются: сбор, накопление и систематизация информации об образовательных продуктах и услугах, приеме слушателей, прохождении обучения, аттестации, потребностях в обеспечении учебно-методическими материалами, информационное обеспечение проведения занятий и др.;
- безопасности, функциями которой являются: защита информации; идентификация обучающихся, преподавателей, администраторов;
- научных исследований, функцией которой является научная поддержка эффективного функционирования элементов системы

мобильного обучения (анализ и обобщение опыта; исследование фундаментальных дидактических проблем открытого дистанционного образования; опытно-экспериментальная работа; поисковые исследования).

Мобильное обучение является составной частью открытого дистанционного образования с различными видами обеспечения: программным; информационным; методическим; организационным; нормативно-правовым; лингвистическим.

К дидактическим возможностям мобильного обучения нами отнесены: реализация новых концепций, необходимых современному образованию; дистанционное дополнение к очному обучению для активизации обучения и выполнения заданий; дистанционное репетиторство (активное приобретение знаний, поддержка талантов и способностей); освоение новых областей знаний и приобретение новых навыков (технологий, программного обеспечения, Интернет); открытый доступ к образовательным ресурсам в любое время, в любом месте (7/24), возможность запроса информации; игровое мобильное обучение с помощью переносных игровых консолей; аудиовизуальное представление информации, публикация учебно-методических материалов в гипермедийном варианте на основе технологий Web 2.0; формирование информационной культуры обучаемых; оперативное использование интерактивного перевода и изучения иностранного языка; оперативное представление информационно-справочной информации; оперативное проведение интерактивных опросов, голосований; организация совместных телекоммуникационных проектов и обмена мнениями с участниками в любое время и независимо от их местоположения.

Также выделены дидактические свойства мобильного обучения. Дидактические свойства мобильных технологий представления информации: отображение и передача информации в текстовом, графическом, аудио-, видео-, анимационном формате посредством цифровых образовательных ресурсов; поиск информации по запросу; закрепление полученных знаний в умениях, отработки практических навыков; оценивание полученных знаний, умений и навыков; общение с преподавателем и другими участниками.

Дидактические свойства мобильных технологий организации учебного процесса: а) электронной почты; б) форума; в) видеоконференции; г) блога; д) сервисов Web 2.0.

К дидактическим функциям мобильного обучения отнесены:

- познавательная (подразумевает удовлетворение интеллектуальных, профессиональных, информационных потребностей);
- диагностическая (определение склонностей и способностей обучаемых, выявление уровня подготовленности, уровня индивидуально-психологических способностей и направлений личностного развития);

- адаптационная (развитие информационной культуры, основ профессионального менеджмента, умений проектировать индивидуальную траекторию обучения);
- пропедевтическая (осуществление педагогической поддержки в образовательном процессе, выбор наиболее эффективных технологий с учетом индивидуальных возможностей обучаемых);
- ориентационная (формирование у обучаемых внутренней готовности к осознанному и самостоятельному построению профессиональных перспектив своего развития, практическая подготовка к профессиональной деятельности);
- функция управления учебной деятельностью (осуществление гибкости, адаптивности и учета познавательных возможностей обучаемых);
- контроля (выявление пробелов в подготовке, выполнение педагогических тестов);
- прогностическая (прогнозирование потенциальных возможностей обучаемого в освоении нового материала).
- Критерии эффективности мобильного обучения:
 - достижение целей, связанных с целостным формированием личности обучаемых, что проявляется в результатах учебно-профессиональной деятельности;
 - соответствие мобильного обучения объективным законам и закономерностям обучения, социально-экономическим, правовым, санитарно-гигиеническим, экологическим нормам, решаемым задачам и потребностям людей;
 - оптимальность системы мобильного обучения, ее соответствие модели, алгоритмам и технологиям;
 - уровень профессионализма преподавательского состава, их личное участие в организации целостного образовательного процесса, в решении учебно-воспитательных, научно-образовательных, а также конкретных практических задач и проблем.

Техническую основу мобильного обучения составляют беспроводные компактные устройства (мобильные телефоны, карманные компьютеры, ноутбуки); использование таких средств обучения ограничено их техническими возможностями. Авторский выбор наиболее приемлемого технического средства для целей мобильного обучения базируется на принципе “один ученик один компьютер”, предполагающем использование ноутбука. Участники образовательного процесса могут пользоваться им и в школе, и дома при наличии специального программного обеспечения. Этой концепции наиболее полно соответствует такое техническое средство мобильного обучения, как нетбук.

Средства мобильного обучения можно классифицировать по выполняемым ими функциям:

а) мобильные средства для изучения мобильного контента (мобильный учебник, электронная книга, мобильный словарь, интерактивный переводчик, технические средства мобильного телевидения, мобильная экскурсия, on-line-презентация, комплект закладок на ресурсы, мобильный справочник (гид), подкаст, водкаст, сетевое хранилище мультимедийных объектов);

б) средства для мобильного общения с обучаемыми (мобильный чат, мобильная электронная почта, мобильная видеоконференцсвязь, мобильный форум, мобильный блог);

в) средства для мобильного контроля знаний (средства SMS-тестирования; средства SMS- опросов, голосований; средства опросов в мобильном форуме и чате; средства мобильного тестирования на КПК, смартфонах и коммуникаторах; средства тестирования знаний для мобильных Интернет-устройств);

г) мобильные средства для формирования навыков и умений (мобильная игра и симуляция; мобильный тренинг, мобильный групповой проект, мобильное исследование);

д) средства поддержки мобильного обучения (мобильная информационно-справочная система; средства мобильного доступа к информации в компьютерных сетях).

В процессе мобильного обучения взаимодействие преподавателя и обучающихся происходит преимущественно в опосредованной форме, активно используются информационно-телекоммуникационные технологии на основе беспроводного доступа к учебным ресурсам, осуществляется переход обучающегося к самообучению, самовоспитанию, творческому развитию. Сетевая модель мобильного обучения предполагает, что учащийся находится на достаточно далеком расстоянии от образовательного учреждения и не может посещать очные занятия. Он может обучаться дистанционно, что, однако, не исключает для него систематического контакта с преподавателем и другими учащимися. Следовательно, в этом случае содержание должно быть структурировано таким образом, чтобы максимально использовать возможности информационно-коммуникационных технологий (ИКТ). У ученика, студента все должно быть “под рукой” в любое время и в любом месте.

Информационно-образовательная среда (ИОС) как педагогическая система определяет новую роль преподавателя. На него возлагаются следующие функции: координирование познавательного процесса; корректировка преподаваемой дисциплины; консультирование при составлении индивидуального учебного плана; руководство учебными планами, учебными проектами.

Учебное воздействие со стороны преподавателя в мобильном обучении рассматривается как модерация, под которой понимается регулирование, управление, руководство. Существенными моментами становятся: руководящая роль модератора; осуществление совместного

планирования работы; визуализация содержания; структурированный ход образовательного процесса; обязательная визуальная и словесная презентация наработок; осуществление обратной связи; благоприятная групповая атмосфера.

Эффективность деятельности педагога в процессе мобильного обучения зависит от характеристик самого работника (навыки поиска и внесения усовершенствований с учетом тенденций, владение компьютерными методами сбора, хранения и обработки информации; умение приобретать новые знания, используя современные ИКТ).

Вид преподавания в процессе мобильного обучения зависит от степени сформированности деятельности студента. Преподавание становится:

- предписывающим (информирующим), если обучаемый не осознал потребностей в мобильном обучении; в таком случае преподаватель разъясняет потребности, возбуждает интерес, стимулирует и формулирует мотивы;

- поддерживающим (консультирующим), когда обучаемый осознал свои потребности, но не имеет навыков планирования своей деятельности; в таком случае преподаватель мобильного обучения поддерживает мотивацию обучаемого, оказывает помощь в выполнении наиболее трудных действий;

- направляющим (руководящим), когда обучаемый осознал потребности, имеет навык планирования своей деятельности; в этом случае преподаватель мобильного обучения обращает внимание обучаемого на ключевые положения изучаемого материала, управляет поисками обучаемого, осуществляет рецензирование работы, направляет рефлексивную деятельность обучаемого.

Достижение высокой результативности в процессе мобильного обучения возможно при создании принципиально новой системы организации сетевой методической службы, обеспечивающей личностно-профессиональное развитие и информационно-методическую поддержку преподавателей. С помощью сетевой методической службы реализуются новые формы дистанционных мероприятий (проведение педагогических семинаров, обсуждений, дискуссий по инновационным технологиям, внедряемым в учебный процесс мобильного обучения; организация Интернет-конференций; участие в тематических викторинах, конкурсах педагогического мастерства; проведение открытых педагогических советов; организация виртуальных выставок достижений в системе мобильного обучения; общение в образовательных форумах; организация обучения в виртуальных сообществах, освоение инструментов вебинаров для текстового, аудио- и видеообщения; использование презентационных материалов; обмен опытом, методическими разработками и рекомендациями; консультирование ведущими специалистами; коллективный поиск необходимых ресурсов,

создание коллекций по предметным областям; проведение мастерклассов педагогов-новаторов в системе мобильного обучения).

Внедрение сетевой методической службы в системе мобильного обучения позволяет:

- создать комфортную среду профессионального общения преподавателей;
- обеспечить возможность ретренинга коммуникативности, рефлексивных умений и кооперативных отношений преподавателей мобильного обучения;
- развить творческие механизмы профессионального взаимодействия преподавателей мобильного обучения;
- сохранить единое образовательное пространство в системе мобильного обучения;
- создать механизмы открытой профессиональной экспертизы опыта преподавателей мобильного обучения;
- обеспечить вхождение преподавателей в международное сообщество по внедрению перспективных инноваций в образование.

В ходе взаимодействия субъектов учебной деятельности происходит осознание учащимися личной значимости обучения, установление взаимосвязи между обучением и решением профессиональных проблем, качественные изменения в навыках общения обучающихся, формирование у них информационной культуры, овладение ими рефлексивной культурой для оценки собственной деятельности и др.

Модель мобильного обучения базируется на основных педагогических функциях и возможностях ИКТ; она включает целенаправленную и упорядоченную совокупность и последовательность действий преподавателя и студента через совместное и (или) индивидуальное изучение структурированных обучающих ресурсов, работу в образовательных сообществах.

В процессе мобильного обучения изменяются словесные, наглядные и практические методы обучения.

Словесные методы (рассказ, объяснение, беседа, дискуссия, лекция, консультация, работа с книгой) представлены в виде аудио-, видео-, графических фрагментов, гипертекста, гипермедиа, медиалекций, слайд-лекций, живого или записанного звука (подкаста), блога, форума, чата, видеоконференции.

Наглядные методы мобильного обучения реализуются через медиалекцию, видеофрагмент, текст, гипертекст, гипермедиа, интерактивные карты, схемы, интерактивные схемокорсы, интерактивные компьютерные практикумы, диаграммы, интерактивную и сенсорную доску, графический планшет.

Практические методы (упражнения, лабораторные и практические работы, расчетные задачи) могут быть реализованы с помощью интерактивных карт, диаграмм, схем, компьютерного практикума,

интерактивных тестов, компьютерных тренажеров, симуляторов, компьютерных игр, виртуальных экскурсий.

Изменяются формы аудиторной работы: общие (индивидуальная, парная, групповая, коллективная, фронтальная); внутренние (практические, комбинированные, контрольные); внешние (игра, совместная и индивидуальная проектная деятельность, самостоятельная работа и т.д.). Формами внеаудиторной работы в мобильном обучении становятся форум, чат, блог, аудио-, видеоконференция, деловая игра, компьютерная игра, совместное проектирование и редактирование ресурсов, создание и хранение ссылок на учебные ресурсы, участие в проектах сетевых сообществ, интерактивный перевод, привязка событий, процессов к координатам, опрос, голосование, компьютерный контроль знаний, умений и навыков.

Следует отметить, что данная технология находится в стадии исследования и разработки и в настоящее время не существует спецификаций, стандартов в данной отрасли индустрии дистанционного обучения. В силу новизны и недостаточной проработанности технологий M-Learning существенно сдерживается продвижение подобных систем.

К числу причин, сдерживающих в настоящее время широкое использование технологий M-Learning в Украине, следует отнести следующее:

- острый дефицит качественного полнофункционального образовательного контента для мобильных устройств и средств его разработки;
- велика доля затрат на услуги связи в структуре стоимости образовательной услуги.

В то же время наблюдается устойчивая тенденция повышения доступности и расширения рынка мобильных вычислительных и коммуникационных устройств, что указывает на перспективность разработок, связанных с технологиями M-Learning. И действительно, уже в настоящее время число современных мобильных телефонов и коммуникаторов в несколько раз превышает число персональных компьютеров. Тем более мобильные устройства доступнее ПК, причем мощность современных мобильных устройств превосходит мощность компьютеров начала 90-х годов. Таким образом, очевидна целесообразность использования эти современные средства коммуникации в учебном процессе.

Таким образом, разработка системы дистанционного обучения и консультирования, использующей технологии сотовой связи и мобильных устройств существенно расширит возможности дистанционного обучения, предоставит обучающимся удобный способ получения образовательных услуг без излишних временных и материальных затрат, наряду с общепринятыми дистанционными технологиями обучения (кейсовая, сетевая, телекоммуникационная). Имея в руках такое мощное средство обучения, студент может гибко

планировать свой учебный процесс. В любом месте и в любое время студент может получить доступ к учебным материалам и возможность консультации преподавателей. Ни одна из известных дистанционных образовательных технологий (ДОТ) не сможет обеспечить такой уровень доступности учебных материалов: сетевая технология предполагает наличие компьютера и доступа к сети Интернет; кейсовая технология предполагает наличие компьютера (для электронных носителей) или средств просмотра видеоматериалов или массу «бумажных» источников. Эти средства не всегда учащийся может иметь «под рукой» в отличие от мобильного устройства.

Подобную систему можно использовать не только в образовательном процессе ВУЗа, но и школы. Именно у молодежи мобильные устройства пользуются огромной популярностью.

Еще одной сферой применения разрабатываемой технологии мобильного обучения может стать система дополнительного образования. Реализация курсов повышения квалификации и переподготовки специалистов с использованием дистанционных технологий обучения, позволит проводить обучение без отрыва от производства и командировочных расходов.

Таким образом, разрабатываемая система может быть использована для реализации системы непрерывного образования.

Литература

1. Куклев В. А. Методология мобильного обучения / В. А. Куклев. – Ульяновск : УлГТУ, 2006. – 254 с. **2. Куклев В. А.** Электронное обучение с помощью мобильных устройств в любое время и в любом месте / В. А. Куклев. – Ульяновск : УлГТУ, 2009. – 356 с. **3. Кувшинов С. В.** M-learning – новая реальность образования / С. В. Кувшинов // Высшее образование в России. – 2007. – № 8. – С. 75 – 78. **4.** Методика применения дистанционных образовательных технологий преподавателями вуза / А. В. Маматов, А. Н. Немцев, А. Г. Клепикова, А. И. Штифанов. – Белгород : Изд-во БелГУ, 2006. – 161 с.

Калуга Т. О. Мобільне навчання у дистанційній освіті

У статті розглянуті основи системи мобільного навчання в дистанційній освіті. Розкрито компоненти засобів мобільного навчання.

Ключові слова: мобільне навчання, навчальний процес, інновація.

Калуга Т. А. Мобильное обучение в дистанционном образовании

В статье рассмотрены основы системы мобильного обучения в дистанционном образовании. Раскрыты компоненты средств мобильного обучения.

Ключевые слова: мобильное обучение, учебный процесс, инновация.

Kaluga T.A. Mobile training in remote formation

In the article the principles of mobile training in distant education are considered and the components of means in mobile learning are revealed.

Key words: mobile learning, educational process, innovation.

УДК 378.314.6:811.111

В. Е. Краснопольський

**КОМП'ЮТЕРИЗОВАНЕ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ:
МИНУЛЕ, СУЧАСНЕ, МАЙБУТНЄ**

Проблема впровадження та ефективного використання інформаційних технологій у систему реалізації мовних стратегій зумовлена потребами практики, насамперед, розширенням контактів між народами, що вимагає досконалого володіння іноземними мовами, а також можливостями, які створюються для цього інформаційними технологіями.

В останні десятиріччя зростає зацікавленість науковців до використання комп'ютера у навчальному процесі. Аналіз науково-методичної літератури доводить, що питання впровадження персональних комп'ютерів у навчальний процес розглядалося низкою педагогів та методистів: обґрунтовані психолого-педагогічні передумови використання інформаційних технологій у викладанні іноземних мов (Е.Г. Азімов, П.Г. Асоянц, С.Л. рхангельський, І.Є. Булах, Т.І. Беленька, Ю.А. Гапон, Б.С. Гершунський, Л.В. Городнича, А.М. Довгялло, Т.М. Каменєва, А.І. Каменський, Т.І. Коваль, Л.І. Морська, В.Я. Ляудіс, Є.О. Маслико, Є.І. Машбиць, Е.Л. Носенко, О.А. Палій, Є.О. Плотніков, О.С. Синєкоп, В.І. Стрілець, П.І. Сердюков, Н.В. Майер, І.В. Максак, С.В.Титова, О.К. Тихомиров, О.Л. Цеомашко, Г.С. Чекаль, Н.М. Чемерис, А.Ю. Чуфарлічева, Б.І. Шуневіч, R. Bauer, R. Derbski, M. Erdmenger, J. Krajka, M. Levi, J. Higgins, G. Motteram, H. Mitzlaff, M. Warschauer, K. Wiederhold, P. Sharma, E. Schuhmacher, G. Wazel та ін.).

Варто констатувати, що позадослідницьким полем залишилося звертання до проблеми комплексного педагогічно, психологічно, методично й економічно обґрунтованого використання комп'ютерних і традиційних засобів підтримки навчальної діяльності суб'єктів з оволодінню іноземною мовою, недостатньо описана технологія створення й алгоритм застосування в навчанні комп'ютерних програм, орієнтованих на підтримку конкретних навчальних курсів; не визначені особливості організації самостійної навчально-пізнавальної діяльності з

оволодіння основами іншомовної лінгвістичної компетенції студентів за допомогою комп'ютерних програм, немає якісних і кількісних оцінок психолого-педагогічних параметрів студентів, які визначають його здатності до навчання, не розроблені науково обґрунтовані алгоритми навчання, контролю й керування навчальним процесом, які враховують індивідуальні особливості студентів і їхньої зміни в процесі навчання; не досліджені якісні й кількісні характеристики стратегій навчання, контролю й керування, а так само педагогічні впливи, які використовує викладач у навчальному процесі.

Мета статті полягає в аналізі стану комп'ютеризованого навчання іноземних мов і визначенні перспектив його розвитку.

У другій половині 20-го століття, освітні технології розвивалися динамічно. Комп'ютери, що стрімко ввійшли в освіту економічно розвинених країн наприкінці 50-х років, удосконалюються і мають більший дидактичний потенціал. У наш час вони стали могутнішими, швидкими, зручними у використанні, зручніше й дешевше, можуть обробляти й зберігати набагато більше даних.

Наприкінці ХХ століття інформаційно-комунікативні технології змінили методикау використання комп'ютерної техніки у викладанні іноземних мов. Комп'ютер не є більше інструментом для обробки й демонстрації даних, але й інструмент для обробки даних і комунікації. Той, хто вивчає іноземні мови за допомогою Веб-Технологій, може одночасно спілкуватися один з будь-якої точки планети.

Сучасні навчально-методичні матеріали для вивчення іноземних мов містять у собі традиційний підручник, робочий зошит, ілюстративні картки, таблиці, плакати й т.ін. Вони підкріплюються такими медійними засобами як радіо, телебачення, слайди, відеозапис, гра, а також комп'ютери, мультимедіа й Інтернет.

Перші мовні лабораторії, які з'явилися під впливом аудіо-лінгвального методу в 70-х роках, поступово трансформувалися в комп'ютерні класи.

Мікрокомп'ютери використовуються як текстові редактори до аудіозасобів, забезпечуючи інтерактивне навчання читання, аудіювання, говоріння й письма. Використання текстових редакторів дозволило використовувати наступні види роботи з текстом: відновлення порядку слів у реченні, перевірка правопису, перевірка правильності перекладу, диктант, виконання cloze тестів.

На тлі стрімкого розвитку комп'ютерної техніки в нашій країні намітився сплеск інтересу до використання інформаційних технологій у викладанні іноземних мов. На початку 90-х проблемою комп'ютеризованого навчання іноземних мов займалася невелика кількість фахівців закордоном. Розвиток мультимедіа й Інтернету сприяло масовому використанню досягнень нових інформаційних технологій у навчальному процесі.

Незважаючи на очевидну перевагу нових інформаційних технологій як засобу навчання більшість викладачів у світі використовують крейду й дошку. У закордонній методичній літературі для позначення комп'ютерного навчання використовувалися два терміни: CALI (Computer Assisted Language Instruction) - комп'ютерне навчання мов і CALL (Computer Assisted Language Learning) - вивчення мов з комп'ютерною підтримкою. У наш час у методиці викладання іноземних мов домінує термін CALL. Комп'ютеризоване навчання іноземних мов широко використовується в США, Японії, Австралії, західноєвропейських країнах для розвитку навичок читання, письма, говоріння й аудіювання.

Комп'ютеризоване навчання іноземних мов пройшло кілька етапів. Незважаючи на те, що комп'ютери використовуються з першої половини 20 століття, вони не використовувалися як навчальні засоби до 60 років. В 70 роках комп'ютерна техніка стала використовуватися у викладанні іноземних мов. У Сполучених Штатах Америки перші проекти, пов'язані з комп'ютеризованим навчанням іноземних мов були початі в 60 х роках. Наступний етап (80 -ті роки) характерний широким поширенням персональних комп'ютерів з новими можливостями. З'явилися програми й системи з електронними таблицями, графікою, статичним і динамічним зображенням об'єктів, мультиплікацією. Стало можливим графічне моделювання процесів, ігрових ситуацій. Комп'ютерна техніка стала використовуватися в освітніх установах і домашніх умовах. Із цього часу комп'ютери впроваджуються в загальноосвітні школи. На загальноосвітньому ринку з'явилися комп'ютерні програми. Вони виконували функцію наставника й забезпечували виконання наступних видів робіт: відновлення тексту, читання тексту в заданому темпі, мовні ігри. На цьому етапі розроблювачі програм використовували контент програм (Sim City, Sleuth і Where in the World in Carmen Sandiego?) для використання знань іноземних мов (наприклад, подорож по місту).

Можливість реалізації різних організаційних форм навчання й варіювання режимів роботи є одним з переваг комп'ютера як засобу навчання. Різноманітні сполучення форм і режимів роботи можна описати, представивши їх у вигляді моделей взаємодії учасників комп'ютеризованого навчального процесу, які будуть описувати різні ситуації навчання іноземних мов. Основні характеристики методології комп'ютеризованого навчання іноземних мов полягають у наступному:

1. Використання різних моделей взаємодії в класі:

Студенти можуть працювати індивідуально, парами й групами, або всією групою у мультимедійній мовній лабораторії.

2. Діяльність щодо передачі інформації й відновлення тексту:

а) Діяльність щодо передачі інформації

У процесі комп'ютеризованого навчання іноземних мов діяльність пов'язана з передачею інформації від одного джерела інформації до

іншого; від одного студента до іншого, від однієї групи до іншої. Студенти слухають аудіозапис розповіді, а потім моделюють послідовність подій, що відбуваються в історії або виконують вправи на відповідність фактів, згаданих в історії, завантажують текст, написаний у текстовому редакторі іншою групою студентів. Комп'ютери, об'єднані в мережу, забезпечують оптимальні умови для інформаційно-передатної діяльності.

б) Діяльність щодо відновлення тексту

На комп'ютеризованих заняттях з іноземних мовах часто використовуються завдання, пов'язані з відновленням інформації. Цей вид роботи може використовуватися як індивідуальна або групова. Програми типу Конструювання – відновлення тексту (Text construction/reconstruction) мають загальну мету – створення тексту з елементів. Вони багатоваріантні, тому що конструювання тексту має на увазі різний рівень – від слова до тексту. Діяльність студента зводиться до складання із заданих елементів різної складності одиниці – букв, слів, словосполучень, пропозицій і абзаців.

в) Креативна діяльність

Одна група студентів уводить у комп'ютер свої власні розповіді, жарти, описи, листи в режимі текстового редагування, інша працює із цим матеріалом у режимі відновлення. Викладач може використовувати також відновлення оригіналу розповіді за його перекладом (оригінал зберігається в програмі у вигляді еталонного тексту), відновлення прослуханого тексту.

3. Відповідність еталону

Однією з характеристик більшості комп'ютерних навчальних програм є контроль виконання завдань на основі еталонів (текстових або фонетичних). Завдяки чому рівень засвоєних знань максимально наближається до норм мови, що вивчається.

4. Етапи комп'ютеризованого заняття

Комп'ютеризоване заняття складається з наступних етапів:

- а) *Предкомп'ютерний етап.* Робота виконується до початку роботи із ПК;
- б) *Робота, що виконується за комп'ютером;*
- в) *Післякомп'ютерний етап.* Робота виконується після роботи із ПК.

Функції комп'ютера, різні як за змістом, так і за характером реалізації цілей і завдань навчання іноземних мов, обумовлюють типологію комп'ютерних програм, орієнтованих на забезпечення навчального процесу.

Класифікацію навчальних комп'ютерних програм з іноземних мов у загальному виді можна представити таким чином:

а) Роби, що я тобі говорю

Комп'ютер контролює в значній мірі послідовність дій. Цей тип включає дрілли, вправи, квізи, тести. Програма пропонує заповнити

пропозицію або відповіді на питання. У випадку неправильної відповіді програма запропонує відповіді ще раз. Після одержання правильної відповіді програма пропонує наступне завдання.

б) Відгадай, що тут було

Програма (clozemaster) дозволяє викладачеві або студентові уводити, зберігати або редагувати тексти. Студент вибирає текст за назвою й перед його демонстрацією встановлює, які слова в тексті повинні бути опущені (від кожного п'ятого до кожного п'ятнадцятого слова). Потім, переглядаючи текст із пронумерованими пробілами, заповнює їх.

с) Можу я допомогти?

Цей тип програм виконує функції комп'ютера як інструмента викладача. За допомогою текстового редактора або презентаційної програми викладач може створювати навчальні матеріали на основі будь-якого тексту. Наприклад, викладач може замінити всі артиклі на символи і потім запропонувати студентам заповнити пропуски.

Лінгвометодичні можливості застосування комп'ютерних засобів навчання при оволодінні аспектами мови, формуванні навичок і вмінь у різних видах мовної діяльності описані в роботах Warschauer M. [1, с. 511–535].

Навчання читанню. Зазначені вище дослідники виділяють три головних способи використання комп'ютерної техніки для розвитку навички читання.

1) Переглядове читання. Більшість навчальних комп'ютерних програм, незалежно від призначення, передбачають витяг текстової інформації.

2) Вивчаюче читання. Традиційні навчальні комп'ютерні програми використовують питання й відповіді для вивчення граматики й лексики.

3) Виправлення й редагування текстів. У деяких вправах користувачам потрібно виправити текст. Це можна зробити, клацнувши клавішею на помилковому слові, викреслити його, потім набрати новий текст. Можливо, кілька разів вносити зміни, попередньо "обчистивши" вправу.

Навчання письму й письмовій мові.

Для навчання письму програма Текстовий редактор "Word" використовується як основна у двох напрямках:

- 1) як інструмент для створення різного роду тренувальних вправ;
- 2) як інструмент для стимулювання діяльності студентів під час створення текстів мовою, що вивчається.

Для можливості використання текстового редактора на заняттях студенти повинні:

Вивчити основні функції програми "Word";

Вивчити команди видалення, вставки букви, слова, фрагменти тексту;

Вивчити збереження тексту;

Друкувати текст;

Перетаскування слів, рядків, пропозицій і т.д.

Використання текстових редакторів дозволяє опанувати вміннями репродуктивної й реконструктивної письмової мови на основі використання шаблонів документів, що втримуються в програмах типу «редактор тексту», і систем автоматичної переробки тексту (анотування, реферування й т.д.); формувати орфографічні навички із застосуванням тренувальних навчальних програм, спеллерів і систем корекції орфографії; контролювати рівень сформованості орфографічних навичок за допомогою систем виявлення орфографічних помилок і комп'ютерних навчальних програм типу «електронний диктант».

Навчання говоріння.

Усна комунікація відіграє більшу роль у навчанні іноземних мов. Сучасні мовні комп'ютерні лабораторії дозволяють навчати студентів монологічному й діалогічному мовленню. Навчання монологічного мовлення здійснюється в процесі роботи із друківаним текстом, на ситуативній основі й з використанням автентичного зразка усного монологічного повідомлення. Навчання діалогічного мовлення здійснюється трьома способами: з використанням діалогу-зразка, на основі покрокового складання діалогу й за допомогою створення й моделювання ситуацій спілкування, рольових ігор і дискусій. Комп'ютерні симулятивні програми дозволяють підвищити рівень мотивації за рахунок можливості зміни сценарію.

Навчання діалогічного мовлення здійснюється трьома способами: з використанням діалогу-зразка, на основі покрокового складання діалогу й за допомогою створення ситуацій спілкування.

Відеозапис навчальних комп'ютерних програм використовується для створення динамічної наочності в навчанні іноземної мови й оперативної аудіовізуальної опори активізації іншомовного мовленнєвого спілкування на заняттях. Відеокліп як фрагментарний відеозапис може використовуватися для ілюстрації мовного й мовленнєвого матеріалу, створення проблемної й звичайної мовної ситуації, повідомлення інформації щодо вихідних умов ситуації спілкування, демонстрації лінгвокраїнознавчих реалій, для репортажу. Відеокліпи являють собою фрагменти сюжетних або сценарних відеозаписів, відеофільмів, телепередач або цільові короткі і ємні відеозаписи будь-якої ілюстрації, факти, події. Аналіз голосового сигналу дає можливість зрівняти вимову користувача відносно запису голосу носія мови. Таким чином, користувач може побачити різницю між вимовою користувача й записаним зразком. Візуалізовані діаграми охоплюють тимчасовий, частотний, сонограматичний і інтонаційний аспекти.

Навчання аудіювання припускає виконання студентами вправ на формування загальних аудитивних навичок, мовних вправ і наступну

навчальну роботу з аудіотекстом. Сучасні навчально-тренеруючі комп'ютерні програми дозволяють використовувати наступні види вправ: вправи на подолання фонетичних труднощів сприйняття; вправи на подолання граматичних труднощів; вправи на подолання лексичних труднощів; вправи на навчання сприйняттю мовного потоку, вправи для навчання антиципації, виокремленню різних категорій змістової інформації; вправи на розвиток аудитивної пам'яті, уваги, уяви, логічного мислення. У випадку помилки, комп'ютер може показати правильну відповідь, необмежену кількість разів повторити завдання.

Навчання граматики.

Навчальні комп'ютерні програми й Інтернет бувають більшою кількістю матеріалу для вивчення граматики. Користувачі можуть виконати такі інтерактивні вправи як підбор відповідностей, заповнення пропусків, складання речень. Граматичні квизи (напр. <http://a4esl.org/q/h/grammar.html>; <http://www.grammar-quizzes.com>) можуть бути виконані в режимі реального часу, скачані або роздруковані.

Веб-Технології й викладання іноземних мов.

Засоби телекомунікації дозволяють організувати як індивідуальну, так і колективну форми роботи, поєднуючи в собі функції засобу спілкування, а також інструменту інформаційної й технічної підтримки діяльності викладача й студента. Веб-ресурси, які становлять інтерес для викладачів, можна класифікувати таким чином:

1) Особисто навчальна інформація (автори – провідні університети й коледжі США й Великобританії, мовні центри, методисти): вправи (граматика, читання, вимова, письмо і т. ін.); плани уроків і навчальні програми; лекційні курси.

2) Науково-методична інформація (автори – університети, наукові центри, наукові асоціації й центри): наукові статті й рецензії; наукові книги; електронні журнали для викладачів; матеріали конференцій; сайти, присвячені викладанню за допомогою новітніх технологій.

3) Тексти художньої літератури.

4) Історико-культурологічна інформація (автори – університети, Державний департамент США, електронні видання газет і журналів): засоби масової інформації (газети, журнали); урядові сайти, присвячені культурі, історії країни, політичній системі й т. ін.; віртуальні музеї; сайти, присвячені фільмам (рецензії, сценарії, відгуки, рейтинги); туристські сайти (географія, клімат, традиції, великі міста).

5) Довідкова література: словники; довідники; енциклопедії.

6) Технічна інформація для Web-публікацій: як зробити свій сайт; язык HTML; структура сайту; публікація сайту.

Розвиток інформаційних технологій привело до виникнення нових способів використання Інтернету й припускає зв'язок між трьома компонентами: інформацією, розвитком нових інформаційних технологій і соціально-структурними змінами в суспільстві. Ці фактори приводять

до необхідності спільного використання Інтернет-ресурсів. Відповідно до ряду робіт в області методики навчання іноземної мови технології Web 2.0 містять [2, с. 12-18; 3, с. 2-8; 4, с. 8-11]: соціальний сервіс блогів; соціальний сервіс «вики»; соціальний сервіс підкастів; соціальний сервіс закладок.

Уміння повною мірою використовувати дані соціальні сервіси Web 2.0 для обміну інформації й синхронного/асинхронного спілкування будуть визначати ефективність навчання іноземної мови на їхній основі.

В межах Всесвітньої ініціативи «WORLD AHEAD» і наказу Міністерства освіти і науки України від 02.02.2009 №54 проводиться інноваційна діяльність за напрямом: використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному середовищі «1 учень – 1 комп'ютер» на базі шкільних нетбуків». Згідно з угодою про співпрацю між Міністерством освіти і науки України та корпорацією Intel школи України отримали 2000 нетбуків. Відповідно до наказу Міністерства освіти і науки від 11.03.2010 №196 модель навчання «1 учень – 1 комп'ютер» впроваджується у загальноосвітніх навчальних закладах України.

На I етапі проекту було створено та випробувано інноваційну модель навчання у семи регіонах країни: у Донецькій, Дніпропетровській, Київській, Полтавській, Миколаївській, Одеській областях та в місті Києві. За результатами конкурсного відбору для участі в експерименті з цих регіонів були відібрані 17 загальноосвітніх навчальних закладів I-III ступенів. На другому етапі до проекту долучилися ще 27 загальноосвітніх навчальних закладів із 9 регіонів України. У 2010 році в 15 регіонах країни створено центри науково-методичного забезпечення та підготовки вчителів на базі інститутів післядипломної педагогічної освіти.

Модель навчання «1 учень – 1 комп'ютер» – це система навчання, в якій основним інструментом навчання учня є комп'ютер, а в якості методів навчання використовуються технології та сервіси мережевої взаємодії, інформаційного пошуку та створення цифрових об'єктів. Оптимальним варіантом реалізації моделі є той, при якому в розпорядженні кожного учня і кожного вчителя є власний портативний комп'ютер (нетбук), з'єднаний з комп'ютерами інших учнів бездротовою локальною мережею, що має доступ до шкільного чи класного сервера і має вихід в Інтернет.

Метою моделі навчання «1 учень – 1 комп'ютер» є не тільки передача знань від учителя до учня з найвищою ефективністю, а і намагання навчити учня самостійно здобувати нові знання. В таких умовах учень є не пасивним суб'єктом навчання, а дослідником, вчитель же з «лектора» перетворюється на «лідера» команди дослідників. Завдяки такій організації навчального процесу учень включається в активну пізнавальну діяльність, а це сприяє найбільш повному розкриттю його здібностей і талантів.

Одним з напрямків розвитку комп'ютеризованого навчання іноземних мов є створення автоматизованих систем навчання. В південнокорейських школах приступилися до своєї роботи 29 роботів-вчителів. Вони займаються навчанням дітей молодших класів англійської мови. Роботи називаються Engkey (назву робот одержала від двох слів "English" і "jokey" – за аналогією зі словом «дискжокей»). Вони створені вченими Корейського інституту наук і технологій (Korea Institute of Science and Technology, KIST). Пристрій являє собою яйцеподібну конструкцію з дисплеєм, що викладає навчальний матеріал, читає книжки й розмовляє з учнями, він уміє проводити вікторини, доповнювати відповіді учнів і навіть коректувати їхню вимову. Висота роботів становить біля одного метра, а пересуваються вони на колесах. На дисплеї відображається особа жінки європейського типу, а розміщені в центрі керування камери відслідковують зміни вираження особи викладача для того, щоб відтворити їх у міміці аватара, що дозволяє налагодити зворотний зв'язок з учнями. Для проведення телеконференцій і занять «на відстані» створені модифікації роботів Engkey. [5]

Таким чином, у сучасних умовах навчання орієнтується на розвиток пізнавальних і творчих здатностей особистості, традиційні лінійні методи електронного навчання (що пред'являють у строго певній послідовності ланцюжка питально-відповідних кадрів) не ефективні.

Практичне використання технологій Web 2.0 буде сприяти переходу від моделі активного навчання до моделі відкритої активної освіти, забезпечуючи тим самим якість освіти.

Застосування технологій Web 2.0 може допомогти викладачам вирішити одну із самих істотних проблем навчання іноземних мов – проблему формування мовних навичок. Надання студентам можливості одержувати, закріплювати й активізувати уведений матеріал у режимі самопідготовки, використовуючи інформаційні технології, сприяє підвищенню якості навчання.

Інтелектуальна навчальна комп'ютерна система, що імітує дії викладача, здатна приділити індивідуальну увагу кожному студентові стосовно кожного питання вивчення. Можливість вибору індивідуальної стратегії вивчення навчального матеріалу на основі аналізу психофізіологічних і когнітивних особливостей студентів, регулювання темпу його засвоєння й навіть більш глибока адаптація в інтелектуальних системах підтримки навчання, заснованих на учнівській моделі фактично перетворюють навчальну діяльність студентів у самостійну когнітивну діяльність. При цьому інтерактивність WWW-технологій надає можливість не тільки для пасивного сприйняття інформації, але й для активного дослідження моделей об'єктів або процесів, вносить ігрові й дослідницькі компоненти в навчальну діяльність.

Література

1. Warschauer M. The changing global economy and the future of English teaching, TESOL Quarterly, 34 (3). – pp. 511 – 535. **2. Сысоев П. В.** Технологии Web 2.0: Социальный сервис блогов в обучении иностранному языку / П. В. Сысоев, М. Н. Евстигнеев // Иностранные языки в школе. – 2009. – № 4. – С. 12 – 18. **3. Сысоев П. В.** Технологии Web 2.0: Социальный сервис вики в обучении иностранному языку / П. В. Сысоев, М. Н. Евстигнеев // Иностранные языки в школе. – 2009. – № 5. – С. 2 – 8. **4. Сысоев П. В.** Технологии Web 2.0: Социальный сервис подкастов в обучении иностранному языку / П. В. Сысоев, М. Н. Евстигнеев // Иностранные языки в школе. – 2009. – № 6. – С. 8 – 11. **5. Краснопольський В. Е.** Комп'ютеризоване навчання іноземних мов: минуле, сучасне, майбутнє [Електроний ресурс] / В. Е. Краснопольський. – Режим доступу до : <http://roboting.ru/1288-v-detskix-sadax-korei-roboty-zamenyat-uchitelej-anglijskogo.html>

Краснопольський В. Е. Комп'ютеризоване навчання іноземних мов: минуле, сучасне, майбутнє

В статті розглянуто: історія комп'ютеризованого навчання іноземних мов, його переваги й недоліки; дослідження з проблем використання новітніх інформаційних технологій (Веб-технології, мультимедіа) у викладанні іноземних мов. В статті наведені приклади використання навчальних комп'ютерних програм і ресурсів Інтернет в аудиторній роботі.

Ключові слова: комп'ютеризоване навчання іноземних мов, Веб-технології, мультимедіа

Краснопольский В. Э. Компьютеризованное обучение иностранных языков : прошлое, настоящее, будущее

В статье рассмотрены: история компьютеризированного обучения иностранным языкам, его преимущества и недостатки; исследования, посвященные проблемам использования новых информационных технологий (Веб-технологии, мультимедиа) в преподавании иностранных языков. В статье приведены примеры использования учебных компьютерных программ и ресурсов Интернет в аудиторной работе.

Ключевые слова: компьютеризированное обучение иностранным языкам, Веб-технологии, мультимедиа

Krasnopolskyi V. Computer Assisted Language Learning: past, present, prospect

The article will provide an overview of the history of Computer Assisted Language Learning, its pros and cons, the Web-technologies, Multimedia and research related to the Teaching English with Technology. Also, it also aims to provide some background for the beginners on using educational software and the Internet in language classes today.

Key words: Computer Assisted Language Learning, the Web-technologies, Multimedia

УДК 378.09(477:420):005.6

А. Є. Нсженцева

СУЧАСНІ КОМП'ЮТЕРНІ ТЕХНОЛОГІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В УНІВЕРСИТАХ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ

Самореалізація професійної діяльності особистості у XXI столітті неможлива без доступності необхідного освітньо-інформаційного поля, надання можливостей здобуття, осмислення та використання сучасних знань у обставинах, що швидко змінюються. Розвиток технологій та інтелектуалізація праці вимагає від людини вчитися все життя. Це можливо за умов впровадження сучасних ідей і технологій вищої освіти, де рівень комп'ютеризації викладання та доступності навчального матеріалу збільшується з кожним роком. Дистанційне навчання як інформаційний засіб та потужна науково-педагогічна база набуває популярності, зокрема у процесі навчання іноземних мов.

Велика Британія як країна з багаторічною університетською історією та високими освітніми стандартами вибрана для аналізу досвіду з дистанційного навчання, адже її університети перші в Європі почали впроваджувати цю інноваційну технологію сучасної освіти.

Вища освіта та процеси її модернізації стали об'єктом дослідження вітчизняних науковців, зокрема: специфіки функціонування систем вищої освіти у Великій Британії (Л. І. Зязюн, В. І. Луговий, І. В. П'янкоська, А. В. Ржевська, Ж. В. Таланова), західний досвід провадження дистанційного та електронного навчання (Є. О. Архипова, Н. Г. Гончарова, Н. В. Волкова, П. В. Кряжева, В. І. Луговий, А. Ю. Михайлюк, І. А. Сахневич, В. К. Сидоренко, І. В. Секрет, В. Ю. Стрельніков, А. В. Федоров).

У зарубіжних дослідженнях проблеми сучасної вищої освіти розглядаються у наступних аспектах: особливості використання комп'ютерних технологій у навчальному процесі (S. Linek , L. Mason, M.Tulis), дистанційне навчання (M. Grinberg , J. Hogg, T. Martens), реформування вищої освіти у світлі суспільних процесів та Болонської конвенції (L. Arthur, E. Braun, R. Roberts), навчання протягом життя (M. Dresel, B. Schober) та інші.

Вибір проблематики зумовив мету даної статті, а саме: дати характеристику сучасним тенденціям комп'ютеризації та дистанційного навчання в університетах Великої Британії як країни з активним впровадження інформаційних технологій у вищих навчальних закладах.

У Великій Британії набула розвитку національна стратегія щодо інформаційно-комунікаційних технологій, яка передбачала розвиток здатності вмілого та гнучкого їх використання, а також вироблення відповідних знань і умінь у навчальному процесі. Такий спосіб побудови процесу навчання потребує від студентів опанування набору специфічних умінь, серед яких найбільш важливими є: використання інформаційних джерел; аналіз та інтерпретація отриманої інформації; образне й гнучке використання технологій; аргументоване опрацювання інформації; критичне судження; творче мислення; прийняття рішення; уміння робити огляд, модифікувати й оцінювати роботу [1, с. 165].

Такий підхід надав можливість створити базис та дидактичне підґрунтя для модифікованого й інтегрованого застосування дистанційного навчання в системі вищої освіти Великобританії. Ця технологія містить сукупність методів, форм і засобів взаємодії зі студентами в процесі самостійного, але контрольованого засвоєння визначеного масиву знань та потребує ретельної розробки кожної складової.

Дистанційне навчання – організація освітнього процесу, що ґрунтується на використанні як кращих традиційних методів навчання, так і нових інформаційних та телекомунікаційних технологій, а також на принципах самостійного навчання, призначена для широких верств населення незалежно від матеріального забезпечення, місця проживання, стану здоров'я. Дистанційне навчання дає змогу впроваджувати інтерактивні технології викладення матеріалу, здобувати повноцінну освіту, підвищувати кваліфікацію співробітників у територіально розподілених місцях. Процес навчання може відбуватися будь-де і будь-коли, єдина умова – доступ до мережі Інтернет.

Використання технологій дистанційного навчання дозволяє:

- Знизити витрати на проведення навчання (не потрібно витрат на оренду приміщень, поїздок до місця навчання, як учнів, так і викладачів і т.п.);
- Проводити навчання великої кількості осіб;
- Підвищити якість навчання за рахунок застосування сучасних засобів, об'ємних електронних бібліотек і т.д.
- Створити єдине освітнє середовище (особливо актуально для корпоративного навчання) [2, с. 157].

Розвиток комп'ютерних технологій та дистанційного навчання у Великій Британії почався у ХХ столітті. Система освіти у той час була підпорядкована урядовим комітетам, а тому будь-які нововведення та зміни мали бути узгоджені з відповідними структурами. Британські університети, на відміну від їм подібних у США, Австралії, Новій Зеландії не мали вечірньої форми навчання, яка надавала можливість отримати академічну освіту будь-яким дорослим студентам. Університети надавали переваги випускникам шкіл у зв'язку з

обмеженою кількістю місць, та оскільки останні будуть приносити користь суспільству в набагато коротший термін. Термін " освіта дорослих" визначав діяльність спеціальних агенцій (Робітнича освітня асоціація, додаткові відділення при університетах, курси при місцевих освітніх установах), орієнтованих на професійне навчання, а не на підвищення академічної освіти. Отже, проблема освіти дорослого населення залишалася не реалізованою в тому сенсі, яке потребувало суспільство, а для працюючих дорослих практично не було жодної альтернативи в отриманні вищої освіти.

Відкритий університет Великої Британії (The Open University), заснований у 1969 році, є навчальним закладом, який пропонує якісне дистанційне навчання для осіб, які бажають отримати вищу освіту в зручний час та в зручному для них місці. У тому числі це люди з обмеженими можливостями здоров'я, які є офіційно пріоритетною групою для університету (зараз більш ніж 12.000 таких студентів) [3, с. 140].

Відкритий університет названий так, щоб показати його доступність за рахунок невисокої ціни і відсутності необхідності часто відвідувати аудиторні заняття. Він став піонером дистанційної освіти, прототипом відкритих університетів та центром поширення сучасних технологій даної форми навчання, який до цього часу є одним зі світових лідерів у цій галузі. Офіційним засновником Відкритого університету вважалася сама королева, а канцлером (ректором) призначили спікера палати общин. Було зроблено все, щоб університет став одночасно і масовим (у ньому щорічно вчиться 200 тисяч чоловік), і престижним. Слід зазначити те, що там діє політика відкритого доступу, тобто попередні академічні досягнення студентів не приймаються до уваги для навчання в більшості спеціальностей бакалавріату. Більшість студентів університету проживають в Сполученому Королівстві, але завдяки технологіям комп'ютеризації вони можуть знаходитися в будь-якій точці світу. До послуг студентів, які навчаються очно, є територія університету у 48 гектарів, більше 1000 академічних та наукових співробітників та приблизно 2500 осіб адміністративного персоналу. Перші студенти почали навчатися в січні 1971 року. Зараз там вчать більше ніж 180.000 студентів, у тому числі понад 25.000 за кордоном, тобто це найбільший навчальний заклад у Сполученому Королівстві і Європі за кількістю студентів. З моменту його заснування більше 3 мільйонів осіб закінчили там освіту. Він був оцінений як кращий університет в Англії і Уельсі за задоволеністю студентів у 2005 та 2006 роках, та отримав друге місце в опитуванні 2007 року.

Відкритий університет є також одним з двох вищих навчальних закладів Великої Британії, що отримати акредитацію в Сполучених Штатах Америки.

У травні 2009 року Девід Кемерон, лідер політичної Консервативної партії Великої Британії, який регулярно виступає з

промовами у Відкритому університеті в Мілтон Кейнс, у своїй доповіді похвалив університет за "інновацію". 7 червня 2010 року, в якості новообраного прем'єр-міністра Сполученого Королівства Девід Кемерон знову вибрав Відкритий університет для доповіді з економіки Сполученого Королівства.

Бізнес-школа Відкритого університету випускає більше магістрів бізнесу, ніж всі інші бізнес-школи у Великій Британії разом узяті, та отримала потрібну акредитацію від AMBA, EQUIS та AACSB.

Відкритий університет використовує різні методи для дистанційного навчання, у тому числі письмові та аудіо-матеріали, Інтернет, програмне забезпечення й телевізійні програми на DVD. Телевізійні передачі на BBC почалися 3 січня 1971 року та завершили своє існування 15 грудня 2006.

У більшості курсів студентів підтримують викладачі, що забезпечують зворотний зв'язок при особистих зустрічах, по телефону й / або в Інтернеті. Ряд короткострокових курсів у 10 кредитів не передбачають наставника, але пропонують сервіс онлайн-конференцій (Інтернет-форум), де пропонуються поради та допомога.

Деякі модулі мають умову обов'язкової присутності. Це одноденна сесія, і студент повинен бути присутнім, щоб пройти модуль. Але поганий стан здоров'я або інші пом'якшувальні обставини можуть бути причинами пропуску такої сесії.

Крім того, більшість спеціальностей традиційно пропонують тижневі літні школи, щоб зосередитися на навчанні.

Агентство із забезпечення якості вищої освіти високо оцінило роботу університету, а саме високий рівень викладання.

У жовтні 2006 року Відкритий університет вступив до організації "Відкриті освітні ресурси руху" та запустив проект OpenLearn. Велика кількість поточних і минулих матеріалів для дистанційного навчання опубліковані для вільного доступу, включаючи файлові версії для педагогів з можливістю редагування, а також безкоштовні програмні засоби навчання [4].

Багато інших університетів Великої Британії застосовують комп'ютерні засоби навчання та дистанційне навчання. Серед популярних форм занять за допомогою комп'ютерних телекомунікацій є:

- Чат-заняття, що проводяться синхронно, тобто всі учасники мають одночасний доступ до чату. У рамках багатьох дистанційних навчальних закладів Великої Британії діє чат-школа, в якій за допомогою чат-кабінетів організується діяльність дистанційних педагогів та студентів.

- Веб-заняття – дистанційні уроки, конференції, семінари, ділові ігри, лабораторні роботи, практикуми та інші форми навчальних занять, що проводяться за допомогою засобів телекомунікацій та інших можливостей Інтернету. Для веб-занять використовуються спеціалізовані освітні веб-форуми, це форма роботи користувачів з певної теми або

проблеми за допомогою записів, що залишаються на одному з сайтів з встановленою на ньому відповідною програмою. Від чат-занять веб-форуми відрізняються можливістю більш тривалої (багатоденної) роботи і асинхронним характером взаємодії учнів і педагогів [5, с. 98].

- **Онлайн-семінар** – різновид веб-конференції, проведення онлайн-зустрічей або презентацій через Інтернет в режимі реального часу. Під час веб-конференції кожен з учасників знаходиться у свого комп'ютера, а зв'язок між ними підтримується через Інтернет за допомогою завантаження програми, встановленого на комп'ютері кожного учасника, або через веб-додаток. В останньому випадку, щоб приєднатися до конференції, потрібно просто ввести URL (адреса сайту).

- **Серед інших типових функцій конференц-зв'язку:**
 - Слайдові презентації (зазвичай створюються за допомогою PowerPoint або Основні на Mac)
 - Відео в режимі реального часу (через веб-камеру або цифрову відеокамеру)
 - VoIP (аудіосвязь через комп'ютер в режимі реального часу з використанням навушників або колонок)
 - Запис (розміщується за унікальним веб-адресою, для подальшого перегляду або прослуховування будь-яким користувачем інтернету)
 - Дошки (електронна дошка для коментарів, на якій ведучий і слухачі можуть залишати позначки або коментувати пункти слайдової презентації).
 - Текстовий чат – для сеансів питань і відповідей у режимі реального часу, що проводяться тільки для учасників конференції. У чаті можливо як групове (повідомлення видно всім учасникам) так і приватне спілкування (розмова між двома учасниками).
 - Голосування та опитування (дозволяють ведучому опитувати аудиторію, надаючи на вибір кілька варіантів відповідей).

Сучасні електронні підручники на лазерних дисках (CD-ROM) здатні вмістити в себе обсяг інформації, що перевищує в кілька разів, чим звичайний навчальний посібник. При цьому навчальний матеріал може мати графічне, аудіо або відео супровід [6, 52-53].

У навчанні іноземних мов застосовуються програми симулятивно-імітаційного моделювання, створені з метою заповнення й моделювання мовного середовища або ситуації спілкування. У цьому випадку комп'ютер виконує функції партнера по комунікації, служить стимулом до організації діалогу між учнями або виступає в ролі консультанта, коли користувачеві необхідна інформація довідкового характеру. Даний тип програм є найбільш популярним як серед творців, так і серед користувачів. Це пояснюється наявністю елементів цікавості й ігри, що є найсильнішим засобом підвищення мотивації до досягнення поставлених завдань. Гра, як основа даного типу програм, може бути пізнавального, соціального або лінгвістичного характеру. Аналіз

застосування програм симулятивно-імітаційного моделювання в навчанні іноземним мовам дає підставу підрозділити їх у свою чергу на 5 підтипів:

1) Тренувальні, призначені для закріплення навичок і вмінь, багато хто з них складені за принципом біхевіоризму (підкріплення правильної відповіді)

2) Наставницькі, орієнтовані на засвоєння нових понять, У більшості випадків навчання в цих програмах ведеться у формі діалогу (після пред'явлення інформації тому, якого навчають, задаються питання).

3) Програми проблемного навчання, побудовані на принципах когнітивної психології. Різноманітні завдання вирішуються учнями шляхом проб і помилок.

4) Імітуючі й моделюючі, в основі яких лежать завдання відтворення представленої моделі й моделювання конкретної ситуації.

5) Ігрові програми, у яких як засіб навчання використовуються інтерактивні ігри.

Ще одна новітня технологія – телеприсутність. Це проведення сеансів відеоконференцзв'язку, які забезпечують максимально можливий ефект присутності співрозмовників в одній кімнаті (кабінеті або залі). Як і класичні системи відеоконференцзв'язку рішення для телеприсутності дають змогу для: Проведення багатосторонніх відеоконференцій (з різною якістю відео і звуку); Передачу і відображення різного контенту (слайди презентацій, електронні таблиці, зображення з документ-камери тощо).

Незважаючи на переваги такого способу освіти, він ще не дуже розповсюджений в університетах Великої Британії через високу вартість устаткування (кодеки, спеціальні дисплеї і т.п.) і необхідністю уніфікації приміщень для проведення сеансів відеоконференцзв'язку [7, с. 25-26].

Отже, дистанційна освіта у Великій Британії стала найпрогресивнішою технологією відкритої освіти, однією з переваг якої є те, що в цій системі можна розмістити будь-який курс, будь-яку навчальну програму та здійснювати дистанційне навчання через Інтернет практично у всіх сферах діяльності людини. У процесі роботи над курсом студент має можливість обмінюватись електронною поштою як із тьютором, так і з іншими студентами. І хоча групи слухачів є віртуальними, такими, що існують тільки в Інтернеті, вони зберігають всі ознаки реальних, надаючи студентам можливість консультуватися з тьютором, спілкуватися один з одним й обмінюватись досвідом.

На основі аналізу існуючого досвіду впровадження дистанційного навчання в університетах Великої Британії можна констатувати, що на сьогоднішній день дистанційна освіта там знаходиться на стадії активного впровадження і дає позитивні результати щодо підготовки фахівців до професійної діяльності. Освіта суспільства розглядається в тісному зв'язку зі становленням прав громадян, демократії, взаєморозуміння. Існуючі державні інституції дають змогу

будь-якій людині повноцінно реалізовувати свої права та обов'язки через закони та інші правові норми. Вихідні концептуальні положення щодо змісту й організації дистанційного навчання ґрунтуються на основних положеннях підвищення освітнього рівня населення й підготовки фахівців високої кваліфікації шляхом впровадження нових форм навчання, які відповідають тенденціям розвитку цивілізації та інформатизації суспільства.

Відкритий університет Великої Британії зарекомендував себе як світовий лідер нетрадиційної освіти. За зразком Відкритого університету Великобританії навчальні заклади аналогічного типу були створені в Канаді, Австрії, Іспанії, Пакистані, Нідерландах, Туреччині, Індії, Ізраїлі тощо.

Дослідження становлення, розвитку та застосування таких технологій дистанційного навчання у Великій Британії, на наш погляд, відкриває великі перспективи для оновлення системи освіти вищої школи України.

Література

- 1. Секрет І. В.** Загальний аналіз тенденцій впровадження інформаційних технологій у вищих навчальних закладах зарубіжних країн / І. В. Секрет // Проблеми сучасної педагогічної освіти: педагогіка і психологія : зб. наук. праць. – 2010. – Вип. 24, ч. 2. – С. 162 – 169.
- 2. Чередніченко Г. А.** Інформаційні технології дистанційного навчання: перспективи та проблеми / Г. А. Чередніченко, І. П. Тригуб // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Збірник наукових праць. – 2010. – Вип. 155, ч. 1. – С. 156 – 162.
- 3. Статкевич А. Г.** Становлення відкритого університету Великої Британії (історичний аспект) / А. Г. Статкевич // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. – 2008. – № 40. – С. 138 – 141.
- 4. Teaching and learning at the OU** [Електроний ресурс]. — Режим доступу : <http://www8.open.ac.uk/about/main/the-ou-explained/teaching-and-learning-the-ou>.
- 5. Чорна С. С.** Дистанційне навчання в системі безперервної освіти / С. С. Чорна // Держава та регіони. Серія: Гуманітарні науки : наук.-виробничий журн. – 2010. – № 3. – С. 96 – 99.
- 6. Заскалета С. Г.** Відкрите та дистанційне навчання в країнах Європейського Союзу / С. Г. Заскалета // Збірник наукових праць «Педагогічний процес: теорія і практика». – 2009. – № 1. – С. 49 – 60.
- 7. Gidman S.** Distant Learning / S. Gidman – Educational Courses in Britain, University of London External Programmes, U.K., 2009, 40 p.

Неженцева А. Є. Сучасні комп'ютерні технології дистанційного навчання в університетах Великої Британії.

У статті автор дає характеристику дистанційному навчанні в університетах Великої Британії, розглядає історію та причини появи, переваги технологій комп'ютеризації над традиційними методами

навчання, форми занять за допомогою комп'ютерних комунікацій. Відкритий університет Великої Британії представлений як світовий лідер якісного дистанційного навчання.

Ключові слова: дистанційне навчання, комп'ютеризація, Відкритий університет Великої Британії.

Неженцева А. Е. Современные компьютерные технологии дистанционного образования в университетах Великобритании.

В статье автор дает характеристику дистанционному образованию в университетах Великобритании, рассматривает историю и причины появления, преимущества технологии компьютеризации над традиционными методами обучения, формы занятий с помощью компьютерных коммуникаций. Открытый университет Великобритании представлен как мировой лидер качественного дистанционного образования.

Ключевые слова: дистанционное обучение, компьютеризация, Открытый университет Великобритании.

Nyehentseva A. Modern computer technologies of distant learning at universities of Great Britain.

In the article the author characterizes distant learning at universities of Great Britain, considers the history and reasons of its implementing, advantages of computer technologies over conventional teaching methods, different modes of study based on computer availability. The Open University in Britain is introduced as a world leader of quality distance learning.

Key words: distant learning, computer availability, The Open University.

УДК 378.314.6:811.111

Е. А. Огнева

РОЛЬ ЭЛЕКТРОННЫХ УЧЕБНО-МЕТОДИЧЕСКИХ КОМПЛЕКСОВ В МОДЕРНИЗАЦИИ ПРОЦЕССА ОБУЧЕНИЯ

Современные требования к знанию иностранного языка, обусловленные возможностями и потребностями международной профессиональной коммуникации в эпоху глобализации, способствуют формированию нового социального заказа на качество выпускаемых вузом специалистов, на их уровень владения иноязычной профессионально-ориентированной речью, вследствие чего система образования осуществляет переход от репродуктивного обучения, при котором студент получал готовые знания, к продуктивному обучению, развивающему самостоятельную творческую языковую личность.

В свете меняющейся парадигмы высшего образования становится очевидным тот факт, что «ведущую роль в продуктивном образовательном процессе играет такое языковое образование, где наряду с обучением письменному и устному переводу особое внимание уделяется развитию коммуникативных навыков» [1, с. 35].

В соответствии с целями и задачами системы продуктивного образования учебные материалы в процессе профессионально-ориентированного обучения иностранному языку должны соответствовать следующему ряду критериев:

а) предоставлять лингвистическую информацию соответствующего уровня (современная лексика по специальности, классические и разговорные грамматические структуры);

б) способствовать развитию коммуникативных навыков (ведение деловой корреспонденции, общение по телефону, участие в переговорах и презентациях и т.д.);

в) отражать специфику специальности (профессиональный контекст как доминанта содержания обучения);

г) строиться по принципу проблемности и опираться на принцип коммуникативно-ситуативного обучения;

д) соответствовать критериям методической аутентичности;

е) обладать максимальными возможностями при использовании их в качестве средств интерактивного общения; ж) способствовать формированию межкультурной компетенции как путём ознакомления с традициями и культурой страны изучаемого языка, так и развивая умение говорить о культуре своей страны, что немаловажно для современного специалиста [см. подробнее: 2].

Очевидно, что только совокупность традиционных и инновационных методов обучения иностранному языку может способствовать формированию у студентов неязыковых факультетов устойчивого целостного лингвокультурологического образа как своей страны, так и страны будущего коллеги-собеседника, то есть, способствовать развитию коммуникативной компетенции. Под коммуникативной компетенцией понимается способность к иноязычному общению в любых коммуникативных ситуациях [3, 4].

Достижение вышеуказанного уровня владения иностранным языком базируется на логически пропорциональном соотношении репродуктивных и активных методов обучения.

Выверенное процентное соотношение применяемых репродуктивных и активных методов обучения обусловлено дидактическими задачами каждого этапа усвоения иностранного языка и является одним из главных условий успешного освоения дисциплины. Так, на этапе первичного освоения знания (для определённой категории студентов первый курс вуза является первым этапом освоения иностранного языка, что в ряде случаев осложняет процесс достижения высокого уровня владения профессиональной иноязычной лексикой)

наряду с традиционными методами обучения (70 % от всего объёма заданий) в качестве метода активного обучения (30 % от всего объёма заданий) можно использовать проблемное изложение грамматического материала, применение опорных сигналов при ознакомлении с новым учебным материалом.

На этапе контроля знаний (второй этап) целесообразно использовать групповые дискуссии, тестирование, выполнение проблемных задач, ориентируясь на преобладание активных методов обучения (70 %) над репродуктивными (30 %).

На третьем этапе – этапе формирования умений, навыков владения профессионально-ориентированным уровнем знания иностранного языка, ведущая роль принадлежит методам активного обучения (95 %), которые особенно актуальны при обучении магистрантов и аспирантов: ролевые и деловые игры, методы проектов, обсуждение научной литературы на иностранном языке, подготовка докладов как формы представления результатов научной деятельности, что в совокупности направлено на развитие профессиональных компетенций.

Цель статьи заключается в рассмотрении процесса формирования профессиональной компетенции, которая, применительно к студентам факультета журналистики, заключается в «знании иностранного языка и умение применять его в связи с профессиональными задачами (ПК-31)» в соответствии с Федеральным государственным образовательным стандартом высшего профессионального образования по направлению 031300 – журналистика.

В соответствии с новыми требованиями образовательного госстандарта группой коллег нашей кафедры (Бойчук И.В., Огнева Е.А., Петрунова Т.В.) разрабатывается электронный учебно-методический комплекс (ЭУМК) «English for Journalists», структура подачи материала в котором призвана решить поставленные перед нами задачи по повышению уровня владения выпускниками факультета журналистики профессионально-ориентированной иноязычной речью, так как, вне всякого сомнения, введение электронных учебно-методических комплексов в практику обучения [5, с. 169-171] способствует реализации личностно-ориентированного подхода к обучению студентов в условиях новой парадигмы системы образования в России, когда и «преподаватель, и студент заинтересованы в достижение общего высокого результата» [см. подробнее: 6, с. 186-195].

Разрабатываемый ЭУМК «English for Journalists» имеет модульную структуру, в которой каждый модуль тематически подчинён общей цели – развитию коммуникативной компетенции студентов факультета журналистики.

Наряду с основным модульным текстом студентам предлагается три дополнительных текстов разного уровня сложности: от более

сложного к более простому в соответствии с уровнем владения иностранным языком студентов обучаемой группы.

В каждом тексте предусмотрены интерактивные сноски, содержащие спецкомментарии, лингвострановедческий материал, глоссарий, видеоприложение на профессиональную тематику. Модуль содержит лексико-грамматические задания с интерактивной отсылкой к грамматическим памяткам, промежуточный контроль осуществляется в форме тестовых заданий.

Модульная структура подачи материала базируется на аксиоме – при обучении чтению спецлитературы на иностранном языке первостепенной задачей является формирование навыков и умений быстрого и корректного извлечения профессионально значимой информации из иноязычных письменных источников (статей, учебных пособий, научно-популярной литературы и т.д.).

Для решения поставленной задачи в ЭУМК студентам предлагается комплекс упражнений по развитию умений как сопряжённых с пониманием языкового материала читаемого содержания, то есть, с переработкой воспринимаемой информации на уровне языка, так и сопряжённых с пониманием содержания читаемого, то есть, с извлечением фактического информативного сообщения.

Вследствие того, что в процессе обучения навыкам чтения профессионально-ориентированных текстов на иностранном языке важную роль играет профессионально-культурная адаптация текстов, особое внимание в ЭУМК «English for Journalists» уделяется логическому сочетанию как печатных, так и дидактических адаптирующих средств.

К печатным адаптивным средствам относятся: а) элементы, указывающие на то, каким образом организован текст (вставка комментариев в текст, использование подзаголовков, планов-схем и т.п.); б) паралингвистические средства, среди которых выделяются типографские (жирный шрифт, курсив, подчёркивания, разреженный шрифт и т.д.) и иллюстративные (фотографии профессионального оборудования, рисунки, таблицы и т.д.); в) интертекстуальные средства (биографии, глоссарии и т.п.) [см. подробнее о печатных адаптивных средствах: 7, с. 95].

Использование дидактических средств направлено на выявление связи профессионально-ориентированного текста с контекстом ситуации его прочтения, с объёмом профессиональной информации, полученной на базовых профессиональных занятиях. Исходя из всего вышесказанного, учебный материал ЭУМК подбирается с учётом его развивающего потенциала, который, по мнению В.И. Загвязинского, «кроется в гуманистической направленности и инструментальной конструктивности заложенных в материале идей. Инструментальная конструктивность заключается в обучении умению действовать, в вооружении обучаемых умениям познавать, мыслить, вести преобразовательную деятельность» [8, с. 55].

Структура заданий учебно-методического комплекса предусматривает работу студентов со словарём, так как, вне всякого сомнения, словарь, «систематизируя наши знания о языке и мире, содержит аутентичную информацию <...> и в этом смысле любой в первую очередь – это дидактическое, обучающее произведение, которое обладает всеми признаками педагогической речи» .

Наряду с наличием упражнений по привлечению материала глоссария в пособие включены упражнения, которые потребуют от студентов использования электронных и Интернет-словарей, т.к. эти формы словарей «вне конкуренции с точки зрения как минимизации затрат времени на получение необходимой информации, её плюралистичности и доступных объёмов, так и оперативности реагирования на изменения в языке, обусловленные появлением новых объектов номинации. В этом случае можно с уверенностью прогнозировать их ведущую роль в области специализированной лексики» [9, с. 31].

Ряд лексических упражнений ЭУМК опирается на метод звуковых (фонетических) ассоциаций, который, с нашей точки зрения, может рассматриваться как средство повышения познавательного интереса у студентов неязыковых факультетов.

Использование профессионально-ориентированных фильмов в структуре ЭУМК «English for Journalists» направлено на формирование устойчивой мотивации к изучению профессионально-ориентированной иноязычной информации. Во время занятий в аудитории фильм подразделяется на смысловые эпизоды, каждый из которых демонстрируется дважды в течение 7-8 минут.

Работа над каждым фрагментом состоит из трёх этапов: первый этап – преддемонстрация, во время которого деятельность преподаватель ↔ студент направлена на предупреждение лингвистических и фонетических трудностей; второй этап – демонстрация направлен на решение задачи по обучению студентов навыкам аудирования и самоконтроля понимания; третий этап – постдемонстрация решает задачу по контролю понимания и развитию коммуникативных навыков студентов.

Важным компонентом ЭУМК являются упражнения, ориентированные на развитие морально-ценностных параметров личности будущего специалиста, умеющего вести не только переговоры с деловыми партнерами, но и говорить на иностранном языке об истории, литературе своей Родины [11] и страны его собеседников, принимать участие в обсуждении философских вопросов бытия и т.д., то есть, ЭУМК формирует таким образом в процессе обучения в вузе социокультурную компетенцию у студентов [11].

Модульность рабочих программ и структуры подачи материала в ЭУМК обусловили использование рейтинговой системы оценки знаний.

Объективность оценки работы студента в соответствии с данной системой достигается в результате суммирования данных, полученных на трёх этапах рейтинга: а) рубежный рейтинг, определяющий уровень усвоения студентом учебного материала в объёме одного модуля, применяется как вид текущего контроля успеваемости; б) итоговый рейтинг, выявляющий уровень усвоения учебной дисциплины за семестр; в) суммарный рейтинг – комплексный накопительный показатель успеваемости студента за определённый период обучения.

Учёт текущей успеваемости в совокупности с результатами трёх типов рейтинга, как правило, ведётся в системе электронных ведомостей, что ведёт к изменению управления качеством образования [13, с. 26-29], так как, вне сомнения, «Рейтинговая система оценки знаний в настоящее время самая эффективная, продуктивная и сбалансированная методика контроля знаний, основанная на системной подходе к подготовке специалистов разного профиля, <...> стимулирует студентов к получению высокого значения рейтинга и к активности на протяжении всего семестра» [13, с. 40].

Таким образом, планомерная научно-методическая работа над улучшением структуры учебного материала, в частности, над улучшением структуры электронных учебно-методических комплексов как значимых компонентов компьютеризации процесса обучения профессионально-ориентированному владению иноязычной речью студентов неязыковых факультетов высших учебных заведений перспективна и способствует гармонизации учебного процесса в соответствии с требованиями, предъявляемыми к современным высококвалифицированным специалистам.

Литература

- 1. Киракозова Л. Г.** Актуальные задачи обучения иностранному языку в неязыковом вузе / Л. Г. Киракозова. – СПб.: Изд-во С.-Петербургского горного института им. Г. В. Плеханова, 2009. – 356 с.
- 2. Алексеева Л. Е.** Методика обучения профессионально ориентированному иностранному языку : курс лекций : метод. пособие / Л. Е. Алексеева. – СПб. : Филологический факультет СПбГУ, 2007.
- 3. Пассов Е. И.** Концепция коммуникативного иноязычного образования. Развитие индивидуальности диалоге культур / Е. И. Пассов. – М.: Просвещение, 2000.
- 4. Hymes D.** On Communicative Competance. Philadelphia, Pa, University of Pennsylvania. – 1991. – P. 268.
- 5. Огнева Е. А.** Основные параметры структуры учебно-методического комплекса // Збірник наукових праць IV науково-практичної конференції «Сучасні тенденції комп'ютеризації процесу навчання іноземних мов». – № 4. – 15 березня 2006 р. – Луганськ : Изд-во ВНУ им. В. Даля, 2006. – С. 169 – 171.
- 6. Соколова Е. И.** Исследование уровня мотивации у преподавателей и студентов в рамках дистанционного обучения иностранному языку / Е. И. Соколова. – СПб.: Изд-во РГПУ им.

А. И. Герцена. – 2005. – № 2. – С. 186 – 195. **7. Поляков О. Г.** Английский язык для специальных целей: теория и практика / О. Г. Поляков. – М.: НВИ – Тезаурус, 2003. **8. Загвязинский В. И.** Теория обучения: современная интерпретация : учебное пособие для студентов высших учебных заведений / В. И. Загвязинский. – М.: Издательский центр «Академия», 2007. – 192 с. **9. Иванова Е. П.** Электронный словарь при обучении переводе на занятиях по иностранному языку в специальных и неспециальных вузах Е. П. Иванова // Сб. науч. тр. III Региональная научно-практическая конференция «Профессионально-ориентированное обучение иностранным языкам: проблемы, задачи, тенденции развития». – № 3. – 4 февраля 2010 г. – СПб.: Изд-во С.-Петербургского горного института им. Г. В. Плеханова, 2010. – С. 29 – 31. **10. Огнева Е. А.** Формирование концепта “Образ России” при переводе / Е. А. Огнева // Лингвистические и методические аспекты преподавания иностранных языков : материалы международной науч.-практ. конф. (Белгород, 19 – 20 ноября 2007 г.) / под ред. А. М. Амадова. – Белгород : ИПЦ “Политера”, 2007. – 275 с. **11. Литвинов А. В.** Создание многоуровневой модели профессиональной компетенции при обучении иностранному языку / А. В. Литвинов // Вестн. ун-та Рос. Акад. образования. – 2006. – № 3. – С. 92 – 98. **12. Матвеева С. В.** Контроль качества как инновационная культура профессионального образования / С. В. Матвеева // Стандарты и мониторинг в образовании. – 2008. – №4. – С. 26 – 29. **13. Колоколова А. И.** Рейтинговая система успеваемости как элемент управления качеством образования / А. И. Колоколова // Профессионально-ориентированное обучение иностранным языкам: проблемы, задачи, тенденции развития : сб. науч. тр. – СПб.: Изд-во С.-Петербургского горного института им. Г. В. Плеханова, 2010. – 320 с.

Огнева О. А. Роль электронных навчально-методичних комплексів в процесі навчання.

В статті розглядається роль електронних навчально-методичних комплексів в процесі переходу університетів від класичних до інноваційних форм комп'ютеризованого навчання інноваційних форм комп'ютеризованого навчання студентів немовних факультетів володінню професійно-орієнтованим іншомовним мовленням.

Ключові слова: інноваційні форми навчання, комп'ютеризоване навчання, електронні навчально-методичні комплекси.

Огнева Е. А. Роль электронных учебно-методических комплексов в модернизации процесса обучения.

В статье рассматривается роль электронных учебно-методических комплексов в процессе перехода вузов от классических к инновационным формам компьютеризированного обучения студентов

неязыковых факультетов владению профессионально-ориентированной иноязычной речью.

Ключевые слова: инновационные формы обучение, компьютеризированное обучение, электронные учебно-методических комплексы.

Ogneva H. The Role of Online Teaching and Methodological Aids at the Process of Studying.

The article deals with the role of online teaching and methodological aids at the process of changing classical studying forms into innovative computerized ones to train students of the different faculties to use foreign language at the professional communication.

Key words: innovative studying forms, computerized training, online teaching and methodological aids

УДК 378.032

Р. В. Олексієнко

ВИКОРИСТАННЯ АДАПТИВНИХ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ВІРТУАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА У ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ

Сучасне суспільство початку третього тисячоліття характеризується рядом особливостей, до яких перш за все слід віднести: стрімке розширення міжнародних зв'язків у різних галузях людської діяльності; потребу в здійсненні оперативної комунікації між окремими особами, групами чи спільнотами людей; зросло значимість інтелектуальної праці, орієнтованої на використання інформаційного ресурсу глобального масштабу. Вищевказані тенденції суспільного розвитку, безсумнівно, формують сучасне замовлення на професійну компетенцію перекладача, члена інформаційного суспільства. Тому для більш ефективної фахової підготовки майбутніх перекладачів та формування їх професійної компетенції активно застосовують адаптивні інформаційно-комунікаційні технології (АІКТ).

Аналіз філософської, психолого-педагогічної та науково-методичної літератури, вивчення досвіду роботи вищої школи дозволили виявити невідповідності, протилежності та суперечності між:

– збільшеними соціальними вимогами до рівня підготовки фахівців-перекладачів, здатних ефективно працювати в умовах інформаційного суспільства, і існуючою системою професійної підготовки майбутніх перекладачів;

– практичною затребуваністю педагогічних можливостей адаптивних інформаційно-комунікаційних технологій у формуванні професійної компетенції майбутніх перекладачів і ступенем їх теоретичної обґрунтованості в даній області;

– необхідністю системної організації формування професійної компетенції майбутніх перекладачів засобами адаптивних інформаційно-комунікаційних технологій і розрізненим використанням педагогічних можливостей адаптивних інформаційно-комунікаційних технологій в даному процесі.

Процес інформатизації вітчизняної освіти ставить ряд проблем, однією з яких є підготовка перекладачів до використання АІКТ у процесі своєї професійної діяльності. Тому їх використання у навчальному процесі є актуальною проблемою сучасної освіти, оскільки вони дозволяють на заняттях оптимізувати керування навчанням, підвищити ефективність та об'єктивність навчального процесу при значному заощадженні часу викладача, мотивацію студентів до отримання знань.

Потреба суспільства у великій кількості перекладачів-фахівців постійно зростає, а проблема використання АІКТ в процесі підготовки майбутніх перекладачів на теперішній час залишається до кінця невирішеною.

Проблеми та особливості використання ІКТ у процесі фахової підготовки майбутніх перекладачів розглядали у своїх роботах: А. Дзюбенко, В. Терехова, Н. Бойко, А. Байраківський, Л. Карташова, О. Меньяйленко, Є. Зайцева та ін.

Як показує аналіз досліджень і матеріалів конференцій із проблем інформатизації освіти, існує цілий ряд авторських трактувань, що визначають специфіку навчального середовища, заснованого на комп'ютерних технологіях. Віртуальне середовище навчання розглядали в своїх роботах Ж. Зайцева, А. Калмикова, Л. Хачатурова, І. Роберт, Н. Сизинцева, А. Ахаян та ін.

Особливості використання у процесі навчання адаптивного навчального середовища у своїх роботах досліджували: Д. Андреева, Б. Афанас'єва, В. Демкін, Б. Кузіков, А. Ростова, Є. Таранов, А. Шибанова та інші.

Мета даної статті – розглянути дидактичний потенціал АІКТ та можливості їх використання у процесі підготовки майбутніх перекладачів.

Студенти можуть використовувати АІКТ у відповідності зі своїми індивідуальними потребами на різних етапах роботи й у різних якостях. **Адаптивне навчання** являє собою технологічну педагогічну систему форм і методів, що сприяють ефективному індивідуальному навчанням.

Недостатня інформованість про реальний рівень знань студентів і природні відмінності їх здібностей засвоювати запропоновані знання стали головною причиною появи АІКТ, заснованих на принципі

індивідуалізації навчання. Цей принцип не можливо ефективно реалізувати в умовах традиційного навчання. Тому важливо співвідносити відповідну міру складності завдання з практичними знаннями студента та його здібностями.

Адаптація - здатність адаптувати навчальну програму відповідно до індивідуальних потреб студентів. Адаптивне навчання на снові ІКТ повинне передбачати і співвідноситися з тими загальними стадіальними змінами, які зазнають знання і способи пізнавальної роботи студентів під час навчання. На жаль, це дуже рідко враховується при розробці комп'ютерних та інших навчальних програм, що має свої серйозні причини.

Адаптивне віртуальне мовне середовище – різнорівневе і багатопрофільне. Таке середовище дозволяє проводити навчання всіх без винятку студентів, - майбутніх перекладачів, незалежно від їх здібностей, схильностей та індивідуальних відмінностей. Це середовище направлене на кожного студента з урахуванням характеру протікання процесу думання, рівнів знань та вмінь, працездатності, рівня пізнавальної та практичної самостійності і активності, темпу просування від незнань до знань, відношення до навчання.

Вивчення іноземної мови не завжди мотивує студентів. Не кожен зможе примусити себе продивитися ту чи іншу відео лекцію чи пройти тест на граматичні вправи... Тому доцільно, щоб ІКТ, які використовуються у процесі навчання іноземним мовам були адаптивними. Наприклад, використання комп'ютерних ігор, запрограмованих іноземною мовою під час аудиторної та позааудиторної роботи, викликає велику зацікавленість та мотивацію студентів до знання та вивчення іноземної мови. Якщо студент не знатиме певні лексичні та граматичні одиниці, він не перейде на наступний рівень чи не зможе перемогти віртуального ворога. Студент навіть не усвідомлюватиме, що гра – це процес вивчення мови. Він буде концентрувати свою увагу на грі, а не на вивченні мови. Тобто, студент адаптивно набуватиме певні знання. Тому, розробляючи нові методи навчання іноземним мовам, впроваджуючи АІКТ в освіту, треба, в першу чергу, враховувати інтереси молодого покоління, щоб створити ефективну систему навчання і освіти взагалі. Вивчення іноземної мови повинне бути невимушеним, автоматичним, адаптивним, чому сприяють адаптивні інформаційно-комунікаційні технології.

Створення віртуального мовного середовища під час підготовки майбутніх перекладачів конче необхідне. Після закінчення університету студент – майбутній перекладач, повинен буде працювати в реальному мовному середовищі, де права на помилку у нього не буде. Тому віртуальне мовне середовище, близьке до реального, відіграє одну з найважливіших функцій у процесі навчання та вивчення іноземної мови. Пріоритетним являється і фінансова сторона проблеми: створити віртуальне мовне середовище набагато дешевше ніж реальне.

У віртуальному мовному середовищі майбутній перекладач повинен використовувати набуті знання, займатися пошуками вирішення тієї чи іншої комунікативної проблеми, використовувати різні електронні засоби для задоволення тих чи інших мовних проблем (електронні словники, наприклад, Lingvo; електронні перекладачі, наприклад, Prompt).

Завдяки можливостям реалізації функцій викладача, АКТ часто використовуються в процесі самостійної та домашньої роботи студентів, у ході автономного вивчення мови, з метою заповнення прогалін у знаннях студентів, які відстають у навчанні. У цій ситуації доцільно використовувати тренувальні й навчальні комп'ютерні програми, що спеціально створені в навчальних цілях. Можна створити відео лекції, які можна було б використовувати як засіб індивідуального вивчення іноземної мови у випадку, якщо студент пропустив заняття з іноземної мови. Відео лекції можна також використовувати для дистанційного навчання іноземним мовам. Якщо відео лекції будуть створені у вигляді цікавого відеофільму, то це збільшить мотивацію студентів до його перегляду і автоматичного запам'ятовування матеріалу.

Тривале віртуальне мовне середовище може поступово переростати в реальне завдяки спілкуванню з іноземцями чи між собою через Skype on-line. Спілкування в Skype on-line продуктивніше, ніж просто листування через e-mail, оскільки студенти можуть не лише обмінюватись фразами, текстами, але чути і навіть бачити один одного. Спілкуючись іноземною мовою on-line студенти не примусово тренують вимову, удосконалюють навички говоріння і правильної побудови речення, що передбачають собою АКТ. Обмін повідомленнями сприяє кращому запам'ятовуванню лексики, оскільки працює зорова пам'ять і моторна функція руки при наборі тексту повідомлення. Якщо один студент припускається помилки, то інший може виправити її.

У багатьох вищих учбових закладах вже початий процес поступового впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в учбовий процес, що має свої позитивні результати. Наприклад, в Східноукраїнському національному університеті ім. В. Даля впроваджена система Wi-Fi. Кожен студент може зареєструватися і користуватися Інтернетом під час занять. Тобто вже зараз є можливість проводити заняття в мережі on-line.

У Східноукраїнському національному університеті ім. В. Даля впроваджується дистанційна форма навчання з використанням відео конференції. У грудні 2005 року викладачі англійської мови, комп'ютерних технологій і менеджменту провели ряд консультацій в режимі on-line пов'язаних з методичною і технічною організацією телеконференцій.

В рамках угоди між Східноукраїнським національним університетом ім. В. Даля і Вищою школою бізнесу Northumbria University (Ньюкасл, Великобританія) професором Пітером Шортом був

прочитаний спецкурс “European Marketplaces” для студентів економічних спеціальностей. Спецкурс був прочитаний з відео студії Northumbria University в режимі on-line. В ході лекцій Пітер Шорт ставив питання студентам для контролю розуміння почутого матеріалу, потім він відповів на питання, які їх цікавили.

Відпрацьована технологія використання відео конференції була використана під час роботи Четвертої міжнародної науково-практичної конференції “Сучасні тенденції в комп'ютеризованому навчанні іноземним мовам” (1-2 червня 2006 року, м. Луганськ). Професорами П. Шортом і Т. Ніколном були прочитані доповіді з Великобританії в режимі on-line. Після закінчення доповідей, Пітер Шорт і Тім Ніколн відповіли на питання своїх зарубіжних колег.

Подібні телеконференції та методи обміну інформацією можна використовувати і в процесі підготовки майбутніх перекладачів для підвищення їхньої компетенції та вдосконалення сприйняття мови на слух. Також можна пробувати свої здібності як перекладача-синхроніста.

Спільно з Белгородським національним університетом був проведений методичний семінар з використання комп'ютерних технологій у викладанні іноземних мов. В ході семінару завідувач кафедри іноземних мов показав в режимі on-line приклади використання текстових редакторів на прикладі програм Power Point, Movie Maker для створення наочних посібників і види роботи з ними. В ході роботи семінару взяли участь викладачі Луганського національного університету ім. Т. Шевченка, Луганського державного університету внутрішніх справ ім. Дідоренко, Донбаського технічного університету (Алчевськ). В ході роботи семінару в режимі on-line українські і російські колеги обмінялися думками про переваги і недоліки комп'ютеризованого навчання іноземним мовам і поділилися своїми ідеями і напрацюваннями.

Висновок. Суспільство початку третього тисячоліття передбачає використання нових методів навчання, які передбачають автоматичне, адаптивне засвоєння матеріалу студентами. Велику роль у цьому процесі відіграють АІКТ та віртуальне середовище, без яких реформування сучасної освіти та підготовка перекладачів-фахівців практично неможливі.

Література

1. Адольф В. А. Формирование профессиональной компетентности будущего учителя / В. А. Адольф // Педагогика. – 2000. – № 1. – С. 70 – 75. **2. Ахаян А. А.** Дидактические возможности компьютерной коммуникации на основе Internet-технологий как инструмента дистанционной научно-образовательной деятельности / А. А. Ахаян // Электронное издание “Письма в Emissia.offline: электронный научно-педагогический журнал”. – СПб. : СПбАИО, 2000. – <http://www.emissia.spb.su/help.htm>. **3. Белкин А. С.** Компетентность.

Профессионализм. Мастерство / А. С. Белкин. – Челябинск : Юж.-Урал. кн. изд-во, 2004. – 176 с. **4. Панюкова С. В.** Информационные и коммуникационные технологии в личностно ориентированном обучении / С. В. Панюкова. – М. : Изд-во ИОСО РАО, 1998. – 125 с. **5. Олексієнко Р. В.** Використання адаптивних інформаційно-комунікаційних технологій та віртуального середовища у процесі фахової підготовки майбутніх перекладачів [Електроний ресурс] / Р. В. Олексієнко. – Режим доступу до: <http://www.i-u.ru/>

Олексієнко Р. В. Використання адаптивних інформаційно-комунікаційних технологій та віртуального середовища у процесі фахової підготовки майбутніх перекладачів.

В статті розглянуті функціональні можливості АІКТ та віртуального середовища у процесі підготовки майбутніх перекладачів у ВНЗ.

Ключові слова: адаптивні інформаційно-комунікаційні технології, перекладач, віртуальне середовище.

Алексеев Р. В. Использование адаптивных информационно-коммуникационных технологий и виртуальной среды в процессе подготовки будущих переводчиков.

В статье освещены функциональные возможности АИКТ и виртуальной среды в процессе подготовки будущих переводчиков у ВУЗ.

Ключевые слова: адаптивные информационно-коммуникационные технологии, переводчик, виртуальная среда.

Oleksiienko R. Peculiarities of adaptive information and communication technologies and the virtual environment in the process of the future interpreters training.

Functional capabilities of the adaptive information and communication technologies and the virtual environment in the process of the future interpreters training in the institutions of higher education are lit in this article.

Key words: adaptive information and communication technologies, interpreter, virtual environment.

УДК 378.032

Н. Ю. Щеголькова

**ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В
ПРОВЕДЕНИИ ПСИХОЛОГИЧЕСКИХ ТРЕНИНГОВ ПРИ
ИЗУЧЕНИИ ИНОСТРАННЫХ ЯЗЫКОВ**

Использование информационных технологий обучения в наше время имеет огромное значение, благодаря новым возможностям. Процесс информатизации, несомненно, вносит свои коррективы в традиционное преподавание иностранных языков. Это не только новые технические средства, но и новые формы и методы преподавания, новый подход к процессу обучения.

Целью статьи является применение информационных технологий в обучении иностранным языкам — показать, как технологии могут быть эффективно использованы для повышения качества обучения иностранному языку. Под применением новых информационных технологий в обучении иностранным языкам понимают не только применение современных технических средств и технологий, но и использование новых форм и методов преподавания иностранного языка и новый подход к процессу обучения в целом.

В настоящее время существует множество психолого-педагогических технологий, различающихся по целям, задачам, структуре: методики ускоренного обучения (например, 25-й кадр для изучения иностранных языков; метод быстрого обучения навыкам машинописи), групповое обучение, обучающие игры и др. Многие из них используются не только в образовательном процессе, но и в других сферах. Так, например, большое распространение получили тренинги на предприятиях — деловые игры для выработки и стимулирования определенных качеств и навыков сотрудников. Методика психологического тренинга может быть применена и в изучении иностранных языков, естественно, с акцентом на языковое обучение студентов и с использованием уже имеющихся знаний иностранного языка. Особенно это актуально для студентов факультета управления.

Преобразования в области управленческого труда предполагают и новый подход к профессиональной и индивидуальной подготовке будущих менеджеров в высших учебных заведениях. Нынешний выпускник факультета управления должен быть не только хорошо теоретически подготовлен по таким дисциплинам, как менеджмент, маркетинг, финансы, анализ хозяйственной деятельности и т. д., он обязан также иметь практические знания, навыки и умения, обладать такими индивидуально-личностными и социально-психологическими качествами, которые помогут ему видеть близкие и отдаленные перспективы производственной активности, налаживать экономические

связи с другими предприятиями и взаимоотношения со своим персоналом, вести за собой людей, консолидировать силы команды с целью достижения необходимых результатов.

Таким образом, в сегодняшних условиях развития нашего государства в интересах повышения эффективности подготовки будущих специалистов-управленцев к профессиональной деятельности, с одной стороны, требуется научно обоснованное изучение сложившейся ситуации в производственно-экономической сфере. С другой стороны, совершенно ясно, что сама бизнес-среда предъявляет новые требования к личности менеджеров, предполагает развитие у них уже в стенах вуза лидерских качеств и вызывает необходимость совершенствования самого процесса их активного обучения. Что и обусловило выбор темы данной статьи.

Крутой поворот в истории нашей страны от социалистического хозяйства к экономике рыночно - предпринимательского типа определил необходимость разработки новых подходов и взглядов на систему управления и, соответственно, выработки новых методов подготовки будущих специалистов. Это касается как формирования личностных качеств, так и совершенствования имеющихся знаний иностранного языка с целью употребления его в будущей работе.

Сформировался устойчивый интерес к профессиональному обучению и к самой личности современного управленца в зарубежных исследованиях. Возросшее внимание к данным проблемам в последние годы в нашей стране обусловлены, прежде всего, объективной потребностью в профессиональных менеджерах, которым в современных условиях жесткой конкуренции приходится вести борьбу за долю рынка, осуществлять процесс управления человеческими ресурсами организации, формировать команду сотрудников, заботиться об имидже компании.

В новой концепции управления человеческими ресурсами главное внимание обращается на человека, как ключевой ресурс организации, на создание условий полной реализации его потенциала и способности к совместной эффективной работе.

Центральной фигурой процесса управления человеческими ресурсами организации становится современный менеджер. В данных условиях его главные задачи (наряду с экономическими) заключаются в том, чтобы организовать управление персоналом, используя факторы коммуникативности, мотивации, лидерства. А также поддерживать отношения с членами организации как с активным человеческим ресурсом. Психологически продуманное управление внутренними процессами, связанными с поведением персонала, снимает все проблемы производительности труда, выпуска или продажи продукта, получения доходов и т.д.

Классическое определение психологического тренинга таково: "...Совокупность групповых методов формирования умений и навыков самопознания, общения и взаимопонимания людей в группе" [1, с.212].

Тема предложенного тренинга "Assertive Behaviour" соответствует требованиям познавательной деятельности современного студента и вызывает стойкий интерес.

Тренинг направлен на активизацию навыков говорения на иностранном языке. Его задача - помочь студентам, находящимся на определенном этапе изучения иностранного языка и испытывающим ощущение «языкового барьера» в говорении, снять это ощущение, заменив его естественным и радостным состоянием эмоционального языкового контакта. Тренинг пробуждает желание разговаривать на иностранном языке, и, используя коммуникативные стратегии, учит тому, как начать легко и правильно общаться на изучаемом языке даже в пределах имеющегося словарного и грамматического запаса.

Тренинг проводился в группе студентов четвертого курса, обучающихся по специальности «Управление трудовыми ресурсами», в течении одного учебного модуля. В качестве подготовительной работы до начала тренинга студентам были предложены несколько текстов, имеющих познавательную психологическую направленность - "Trainings in different cultures. How to learn", "The mystery of Keanu Reeves's personality. But who is the real Keanu Reeves?", "Shopping: a curable disease?", "Supermarket Psychology". Рецептивно-репродуктивные упражнения, составленные на основе подобранных текстов, направлены на достижение целей данной работы, а именно: развитие навыков чтения и перевода текстов профессиональной направленности, овладение лексическими единицами необходимыми для общения в рамках тренинга, интеграция разговорных навыков и языковых знаний в рамках тематического и ситуативного контекста.

Работа на тренинге началась с мотивации, эффективной постановки целей и знакомства с программой тренинга.

Session 1 – What is Assertive behaviour?

- When do we use it?
- How do we do it?
- Passive , aggressive and assertive behaviour

Session 2 – How to be Assertive?

- Using questioning techniques effectively.
- Recognizing and countering Controlling behaviour.
- How to criticize assertively.
- The Dos and Don'ts of assertive communication

Course Objectives

- Understand what is assertive behaviour?
- Know how to get what you want without upsetting anyone.
- Know the language of assertiveness.

- Use questioning techniques effectively.
- Be able to counter controlling behaviour.
- Understand how to criticize effectively.
- Understand the Dos and Don'ts of assertiveness.

В качестве самостоятельной работы студенты получили задание найти в интернете определение понятия “assertive behavior” и привести примеры необходимости использовать эту технику в повседневной жизни, и возможность применять её в своей будущей работе.

Для ознакомления с предметом изучения были использованы, в виде презентации, карикатуры и рисунки, отражающие различные модели поведения убеждения. С помощью видео роликов из интернета были показаны примеры эффективного и неэффективного поведения, признаков манипулирования, агрессивного и пассивного поведения. <http://www.youtube.com/watch?v=WDUsqGQ4X0w&feature=related>.

В процессе прослушивания аутентичной речи отрабатывалось понимание текста, запоминания лексики и идиоматики высказываний.

На примере Assertive Questions Exercises были показаны различные стили общения – агрессивное, пассивное и убедительное. С помощью использования различных грамматических структур студенты трансформировали вопросы из одного стиля в другой, что способствовало и закреплению полученных ранее навыков постановки вопросов, и усвоению дифференцирования стилей общения. Были предложены языковые клише, на основе которых составлялись диалоги, отражающие различные стили поведения. Ролевые игры связаны с возможными проблемами на работе и возможным решением их. Во время проведения ролевых игр студенты выполняли Direct and indirect language exercises, Open and close questions exercises, трансформировали диалоги согласно различным стилям поведения и общения.

Дальнейшая работа была посвящена контролируемому поведению и критике. Были использованы видео ролики интернета с примерами Controlling behavior and giving criticism <http://www.youtube.com/watch?v=T3xoJewEY94> . Применялись ролевые игры и упражнения на составление диалогов с помощью языковых клише и образцов.

Результатом тренинга является снятие «языковых барьеров», создание сильной мотивации на изучение любого иностранного языка, усвоение языкового материала. Продолжая ранее начатые занятия, после тренинга студенты ощущают принципиальное улучшение в усвоении ими языкового материала, очень быстро продвигаются в изучении языка, гораздо эффективнее организуют свою дальнейшую работу над языком.

Тренинг дает участникам мощный и глубокий базис для **самостоятельного освоения иностранного языка!**

Выводы и перспективы дальнейшего развития. В мировом сообществе развиваются процессы глобальной информатизации всех сфер общественной жизни. От уровня информационно-технологического

развития и его темпов зависят состояние экономики, качество жизни людей, национальная безопасность и роль государства в мировом сообществе. Во всех развитых странах и во многих развивающихся странах идут интенсивные процессы информатизации образования. Разрабатываются пути повышения результативности общего образования, вкладываются большие средства в разработку и внедрение новых информационных технологий.

Современные компьютерные технологии являются составной частью мультимедийных технологий. Эти технологии рассматриваются как информационные технологии обучения, интегрирующие аудиовизуальную информацию любых форм (текст, графика, анимация и др.), реализующие интерактивный диалог пользователя с системой и разнообразие форм самостоятельной деятельности по обработке информации. Они представляют огромный диапазон возможностей для совершенствования учебного процесса и системы образования в целом.

Внедрение современной компьютерной техники и средств передачи информации в различные сферы человеческой деятельности привело к появлению принципиально новых способов осуществления этой деятельности. Эти способы, основанные на широком использовании уникальных возможностей компьютерной техники по обработке, хранению и предоставлению информации, объединены в понятие новые информационные технологии.

В последние годы вопрос о применении новых информационных технологий становится все более актуальным

На этапе тренировки и на этапе применения сформированных знаний, навыков, умений компьютер может быть использован в самых разнообразных коммуникативных заданиях и ситуациях с учетом личностных особенностей обучаемых.

Литература

1. Краткий психологический словарь / под ред. Петровского А. В. и Ярошевского М. Г. – М. : Политиздат, 1985. – 431 с.

Щеголькова Н. Ю. Використання інформаційних технологій у проведенні психологічних тренінгів при вивченні іноземних мов

Стаття присвячена можливостям використання мультимедійних засобів та інформаційних технологій при проведенні психологічних тренінгів для навчання іноземним мовам. Розглянуто проведення тренінгу для студентів факультету управління з навчання поведінці переконання.

Ключові слова: тренінг, поведінка переконання, мультимедійні засоби, психологія, менеджер.

Щеголькова Н. Ю. Использование информационных технологий в проведении психологических тренингов при изучении иностранных языков

Статья посвящена возможностям использования мультимедийных средств и информационных технологий при проведении психологических тренингов для обучения иностранным языкам. Рассматривается проведение тренинга по обучению поведению убеждения для студентов факультета управления.

Ключевые слова: тренинг, поведение убеждения, мультимедийные средства, психология, менеджер.

Shchegolkova N. Use of information technology in carrying out of psychological trainings at learning of foreign languages

The article is devoted to the possibility of multimedia and information technologies use in psychological trainings for foreign languages teaching. Training of assertive behavior in students of management faculty is considered.

Key words: training, assertive behavior, multimedia, psychology, manager.

МУЛЬТИМЕДІЙНІ ЗАСОБИ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

УДК 372.881.1

Martin-Paul Buchholz

COMPUTERGESTÜTZTES LERNEN.

Das Fremdsprachenzentrum in Bremen: ein gelungenes Beispiel für gelungene Einbindung von Computertechnik im Erlernen von Fremdsprachen.

Das Erlernen von Fremdsprachen ist für die heutige Zeit essentiell für alle, die in unserer inzwischen international gewordenen und mobilen Welt agieren wollen.

Unsere Kinder wachsen in eine Gesellschaft hinein, die ganz selbstverständlich mit unterschiedlichen Sprachen in ihrer Umgebung umgehen muss. Schon Kinder und Jugendliche lernen durch Fernsehen und Reisen früh andere Kulturen und Sprachen kennen. Daraus folgt, dass sich jeder, der mit Jugendlichen, Heranwachsenden und auch Studenten zu tun hat, vor die Frage gestellt sieht, wie er diese Gruppe von Menschen auf die auf sie zukommenden Anforderungen unsere Welt vorbereiten kann. Fremdsprachen verschaffen neue Erfahrungen. Durch Sprachen erhält man Zugang zu anderen Kulturen und durch das Erlernen von Sprachen verschaffen diese dem Erlernenden eine neue Art zu denken, sie fördern Kreativität, Sorgfalt und bessere Gedächtnisleistungen.

Der 1995 vorgestellte Plan der Europäischen Kommission, dass jeder Bürger neben der Muttersprache möglichst schon ab dem Kindergarten zwei weitere Sprachen lernen sollte [1] stellt nicht nur den einzelnen Bürger vor eine Aufgabe, sondern erhöht auch die Anforderungen an alle Bildungseinrichtungen, Strukturen zu entwickeln und Möglichkeiten bereitzustellen, dass ebendieser Plan real verwirklicht werden kann. Der Plan der Europäischen Kommission hat in der Folge zweifellos das Bewusstsein für den Wert des Sprachenlernens verstärkt, doch die konkrete Umsetzung weist in vieler Hinsicht noch Defizite auf. Oft ist es in der Regel so, dass nur noch mehr und länger Englisch gelernt wird und die Chancen zum Erlernen anderer Sprachen zu wenig wahrgenommen werden. Das Erlernen einer Zweitsprache ist in Deutschland oft territorial an den Nachbarländern orientiert. So lernt man in Schleswig Holstein als Zweitsprache vorwiegend Dänisch während man im Südwesten von Deutschland eher dem Französischen als Zweitsprache den Vorrang gibt.

Die geforderte bzw. gewünschte Mehrsprachigkeit steht bereits bei der Kostenfrage vor dem ersten Hindernis. „ Die Welt wird künftig in drei

Gruppen zerfallen: die, die nur die Muttersprache sprechen, die, die Englisch und die Muttersprache sprechen, und die Elite, die noch eine weitere Sprache spricht. Wir können keine Vorbereitung auf Europa betreiben, wenn wir die Kinder nicht früh eine Zweitsprache lernen lassen.“[2]

Computer sind in unserem täglichen Alltagsleben so selbstverständlich geworden, dass keine besondere Begründung für ihren Einsatz in den verschiedensten Bildungseinrichtungen nötig ist.

Das Erlernen von Fremdsprachen und deren Verbesserung mithilfe des Computers haben seit dem Beginn des Internetzeitalters eine neue Dimension gewonnen. Fernsehräume und Videofilme haben ausgedient, seit es möglich geworden ist, sich online Clips anzusehen oder ganze Filme herunterzuladen. Die Individualität des Erlernens wurde damit noch gesteigert und dem Lernenden ist es nun mehr selbst überlassen, welche Tipps er befolgt und was er zusätzlich an Material findet. Filmanschaffungen und Raumbereitstellungen können durch die Einrichtung von Computerräumen, in denen unterschiedliche Niveaustufen vereinigt werden können ohne sich gegenseitig zu behindern oder zu stören, von Seiten der Bildungsanstalt reduziert werden.

Computerprogramme alleine setzen der Individualität und Kreativität Grenzen. Lernenden werden durch die Verknüpfung von vielen Lernbereichen, die der Computer quasi per Mausklick möglich macht, neue Blicke auf eine komplexe Welt vermittelt. Lerngegenstände können von verschiedenen Seiten betrachtet und verglichen und sogar bestimmte Vorhaben z.B. auf ihre politischen, geografischen und sozialen Auswirkungen untersucht werden. „Diese Vernetzung des Denkens schließt in einer demokratischen Gesellschaft eine kritische Distanz zu den Informationen und Möglichkeiten des Netzes ein.“[3]

Der Begriff des E-Learning ist in diesem Zusammenhang ein fester Bestandteil von Diskussionen über Reformen im Bildungswesen und seine mangelnde Anwendung wird oft als Grund für schlechte Leistungen im Ländervergleich herangezogen. Die Strukturen heutiger Bildungsinstitutionen sind „generell zu starr, um innovative Bildungsangebote für einzelne Mitglieder unserer Gesellschaft gleichberechtigt und gewinnbringend fruchtbar zu machen.“[4] Einfache Lösungen sind schwer zu finden und der aus der E-Learning-Community häufig zu hörende Ruf nach mehr Medieneinsatz und mehr Medienqualifikation für Lehrende kann nicht als ausreichend betrachtet werden. Die Didaktik ist heute von einer Output-Orientierung dominiert. Was von einer erhöhten Ergebnisbezogenheit und von flexiblen Ansätzen zeugt, birgt in sich in Bezug auf konkrete didaktische Ansätze eine eher bremsende Wirkung auf ganzheitliche Entwicklungsprozesse.

Wir sehen uns täglich konfrontiert mit einem permanenten Zuwachs an Softwares, Gestaltungsmöglichkeiten, Kommunikationsmöglichkeiten und Informationsquellen in immer kürzeren Zyklen. Der Anwender dieser Medien steht vor einem endlos scheinenden Kosmos der Informationstechnologien und droht nicht selten sich darin zu verlieren. Die ursprünglich gesetzten Ziele

können so schnell aus dem Blickfeld geraten zugunsten sekundärer Ziele und einer Vielzahl von systemimmanenten Aufgaben.[5] Der verstärkte Einsatz von Computern und internetbezogenen Lernprogrammen hat die Zentrierung der Lernorganisation vom Lehrenden auf den Lernenden verschoben.

Der Gebrauch von Lernprogrammen zum Erlernen von Fremdsprachen erfordert - alleine schon aufgrund der Benutzung und Handhabung der jeweiligen Programme - eine individuelle Graphik. Die Einbindung von solchen Lernprogrammen in die Unterrichtsplanung und damit in einen festen zeitlich abgegrenzten und bestimmten Stundenplan ist somit nicht ohne weiteres durchzuführen. Hier ergeben sich besonders bei Gruppen von Lernenden Probleme, die im Stundenplan nur begrenzt Zeit für das Erlernen von einer oder mehreren Fremdsprachen eingeräumt bekommen haben. Für den Fremdsprachenunterricht an Hochschulen besteht die Problematik der Einbindung von Computerprogrammen für Hauptfächler und der Einbindung von Computerprogrammen für Nebenfächler, welche generell aufgrund anderer zeitlicher Rahmen und Zielsetzungen andere Strukturen erfordert.

Der Prozess des Lernens selbst ist zudem so vielfältig, dass er nur von elektronisch gesteuerten Medien alleine nicht genügend Unterstützung erfahren kann. Menschliche Handlungs- und Interaktionsmöglichkeiten sind so verschiedenartig, dass sie durch E-Learning nur zum Teil angesprochen werden. Das auf dem Instruktionsdesign (Unterrichtskonzeptualisierung und -evaluierung) basierende E-Learning unterfordert somit in seiner herkömmlichen Art (Learning Management Systeme, Web Based Trainings, Testumgebungen, 3D-Welten, usw.) den Lernenden.

Das menschliche Gehirn ist komplex und erfordert offene, flexible und anregende Lernumgebungen. Diese Anforderungen greifen über die virtuelle Welt hinaus. Menschen, Objekte und Orte im realen wie im virtuellen Raum lassen sich nicht alle zusammen auf dem Monitor einengen, was aber gerade das E-Learning kennzeichnet. Für jede Bildungseinrichtung wäre es daher nur konsequent, sich vom E-Learning-Begriff zu distanzieren und sich auf einen Begriff wie das "Technology Enhanced Learning" zu verlegen, das ein Lernen bzw. einen Lernprozess meint, der lediglich mediengestützt ist und bei dem es darum geht, das Potenzial jeweils aktueller Technologien für anspruchsvolle, reformpädagogisch orientierte Bildungskonzepte nutzbar zu machen.

Anhand der betrachteten Aspekte - sowohl positive als auch problematische - erscheint vielmehr ein professionelles didaktisches Design sinnvoll, welches sich sowohl am Bildungsdiskurs, als auch an den psychologischen und biologischen Bedingungen menschlichen Lernens orientiert. Die Zielsetzung sollte eine ganzheitliche Bildung sein, die durch Flexibilität, Kreativität, Produktorientierung und Nachhaltigkeit geprägt ist und dieses Ziel ist nicht nur mit elektronischen Medien zu erreichen. Vielmehr benötigt man hierfür hochqualifiziertes pädagogisches Personal, welches in der Lage ist, ganzheitliche Prozesse beim Lernenden anzuregen, die einer ganz eigenen Dynamik folgen.

Das Fremdsprachenzentrum der Hochschulen im Land Bremen (FZHB) ist eine gemeinsame Einrichtung der vier öffentlichen bremischen Hochschulen: der Universität Bremen, der Hochschule Bremen, der Hochschule für Künste und der Hochschule Bremerhaven. Das Fremdsprachenzentrum wurde 1995 als innovatives Projekt im Bereich "Europäische und internationale Dimension" des Investitionssonderprogramms (ISP) gegründet. Es hat sich als übergeordnete Ziele die Internationalisierung der Hochschulen und die Mobilität der Studierenden gestellt.[6]

Daraus ergeben sich zwei Leitziele. Zum einen die Förderung von Mehrsprachigkeit und zum anderen die Förderung von Englisch als wissenschaftliche „lingua franca“. Die Fokussierung liegt auf individuellem multimedialen Sprachenlernen in einem Selbstlernzentren, welches auf die Hochschulen verteilt und untereinander vernetzt ist.

Durch finanzielle Engpässe aufgrund der Endung von verschiedenen Förderprogrammen kommt der wissenschaftlichen Weiterentwicklung der multimedialen Selbstlernangebote eine besondere Bedeutung zu. Sie wird seit September 2004 in ihrer Wichtigkeit unterstrichen durch die Einrichtung der Stelle eines wissenschaftlichen Direktors.

Neben allgemeinen Sprachkursen und Intensivkursen in der vorlesungsfreien Zeit bietet das Fremdsprachenzentrum Präsenz- und Kombinationskurse (studienbegleitende Kurse: Unterricht plus Aufgaben im festgelegten Umfang zum individuellen Lernen im Selbstlernzentrum und zu Hause), S&B-Kurse (Selbstlernen plus Lernberatung mit fest verabredetem Lernprogramm, Selbstevaluierung und Tests), Onlinekurse (Lernen mit einem Onlineprogramm sowie Präsenz- und Onlineberatung), Individuelles Coaching und Tandem-Lernen an. Bereits an diesem Angebot wird der Stellenwert des computergestützten Lernens deutlich. Nicht nur das Arbeiten mit bestimmten Computerprogrammen, sondern auch das Internet selbst als Quelle für Informationen und mit der Möglichkeit verschiedenen Lernkonzepte wird hier in die Konzeption einbezogen. Dass der Spracherwerb heute nicht mehr nur im Klassenraum stattfindet, hat man in Bremen erkannt. Durch den Zugang und die Nutzung des Internets haben sich die Lerngewohnheiten verändert[7]. Fast alle Bildungsinstitutionen haben in den vergangenen Jahren daraufhin den Schwerpunkt der Modernisierung auf die Schaffung multimedialer Einrichtungen gelegt. Im Bundesland Bremen hat sich daraus eine Institution entwickelt, die den Rahmenbedingungen aller Bremer Bildungshochschuleinrichtungen entspricht und den Rahmen für ein multimedial gestütztes Fremdsprachenlernen bereitstellt. Die zentrale Strukturierung des Fremdsprachenlernens für die Studierenden aller Hochschulen im Lande Bremen bietet gleichzeitig einen realen Kommunikationsraum zwischen den Studierenden einzelner Hochschulen.

Die Studierenden können im Fremdsprachenzentrum Kurse in 20 Sprachen belegen und im Selbstlernzentrum Sprachprogramme in 40 Sprachen bearbeiten. Das Selbstlernzentrum steht jedem Studierenden offen, nachdem er sich einmal registriert hat. Für 20 Sprachen wird auf der Internetseite des

Fremdsprachenzentrums Selbstlern-Pakete angeboten, die einen konkreten Lernplan benennen.

Auch an ausländische Studierende, die sich mit der deutschen Sprache auseinandersetzen und diese erst erlernen oder vervollständigen möchten, richtet sich das Fremdsprachenzentrum. Das „Paket“ des Fremdsprachenzentrums für ausländische Studierende mit dem Schwerpunkt Deutsch als Fremdsprache bietet eine freie Zeiteinteilung und individuelle Lernziele. Zudem einen 4-monatigen Online-Zugang zum Online-Kurs DUO/DEUTSCH-UNI ONLINE zu Hause und im Selbstlernzentrum. Es sind drei Präsenztermine mit den jeweiligen Lehrkörpern vorgesehen. Die Arbeitsschwerpunkte an den Präsenztreffen soll bei dem Training von Fachvorträgen, Referaten und mündlichen Ausdruck liegen. Voraussetzung dafür ist die Teilnahme an der Einführungsveranstaltung.

Das an der staatlichen Universität Bremen angesiedelte Selbstlernzentrum bietet 40 PC-Arbeitsplätze mit Zugriff auf die gesamte Sprachlernsoftware des Fremdsprachenzentrums. Hier finden die Lernenden zusätzlich die kompletten Kurse für Anfänger und Fortgeschrittene für die verschiedenen Sprachen, welche für bestimmte Studienfächer der Universität gefordert werden. Über Satellit ist es möglich im Selbstlernzentrum der Universität Fernsehprogramme aus verschiedenen Ländern zu sehen. u.a. in Englisch, Französisch, Spanisch, Italienisch oder Polnisch.

Elektronische Wörterbücher, elektronische Einstufungstests, CD-basierte Prüfungsvorbereitungen sowie Links und Tipps zum selbstorganisierten Sprachenlernen bieten die einzelnen PC-Plätze. Hinzu kommen 10 Audio- und Videoplätze. Ton- und VHS-Kassetten als Lern- und Übungsmaterial zu diversen Themen und diversen Fertigkeiten sowie Fernseh- und Radiosendungen in verschiedenen Sprachen ergänzen und runden die Lernmöglichkeiten am PC ebenso ab wie eine kleine Bibliothek.

Die neuen Medien bieten hier die Möglichkeit, eine Fremdsprache ganz konkret zur Verständigung mit Personen in anderen Ländern einzusetzen und so schnell den Nachweis praktischen Nutzens zu erbringen. Die Faszination des neuen Mediums mit vielerlei aktiven Beteiligungsmöglichkeiten verstärkt dabei sicher auch bei bestimmten Lerngruppen die Motivation zum Spracherwerb. Die Bildungseinrichtungen sollten dies nutzen und in den jeweiligen Sprachunterricht einbeziehen. Die Möglichkeit, Muttersprachler zu hören, hilft das Hörverstehen zu schärfen. Über das eigene Ohr die eigene Aussprache zu optimieren, ist eine effektive Methode, die selbst Lehrer nicht vollständig übernehmen können.

Der Stellenwert computergestützten Fremdsprachenlernens ist nach wie vor ein Diskussionsthema. Die Forderungen nach einer verstärkten Einplanung von E-Learning im Hochschulbereich aufgrund deren Flexibilität sowie dem Faktum, dass Internetarbeit die Bereitstellungskosten für Material und Räume senkt, steht der inzwischen an manchen Stellen laut gewordenen Abkehr von einfachem E-Learning gegenüber, mit einer Hinwendung zum multimedial gestützten Lernen, dass den Computer eher als zusätzliche

Ergänzung sieht. Alle Diskussionen über die Überbewertung von Output und Input belegen schon indem, dass sie sich ständig wiederholen und scheinen nicht enden zu wollen, dass der beste Weg in der goldenen Mitte liegt: Also beides so gut wie irgend möglich strukturell zu verbinden. Eine ganzheitliche Bildung erfordert – nicht nur im Bereich Fremdsprachen – ein didaktisch durchdachtes Konzept und hochqualifiziertes pädagogisches Personal, das dem Lernenden einen Leitfaden durch das ganze Spektrum der Lernmethoden bieten kann. Computergestütztes Lernen kann den herkömmlichen Unterricht eben nicht ersetzen, aber produktiv ergänzen, ohne dass die Lehrkräfte zu den herkömmlichen Aufgaben neue hinzubekommen.

Mit dem Fremdsprachenzentrum in Bremen hat man begonnen für einen administrativen Bereich Strukturen zu schaffen, die das Erlernen von Fremdsprachen für verschiedenste Lerntypen ermöglichen. Die zentrale Organisation und Strukturierung ist kostengünstig sowohl für die Benutzerseite, der Studenten, als auch für die Bereitstellung der Strukturen seitens der Universitäten. Mit der Einrichtung des Selbstlernzentrums ist es gelungen eine räumliche Konzentrierung unterschiedlicher sprachlicher Niveaustufen zu erreichen. Gleichzeitig kommt es der Forderung nach Vielsprachigkeit nach.

Man hat hier erkannt, dass das Sprachenlernen mit dem Computer eingebunden sein muss in ein ganzheitliches Lernen mit allen Sinnen. Es bedarf also Ergänzungen. Das Fremdsprachenzentrum bietet daher neben den Computerprogrammen einfache Sprachkurse an und hilft bei der Organisation von Sprachtandempartnern. Neben dem Computerraum dient die kleine Bibliothek zur Nutzung von Printmedien, verschiedenen Lehrbücher und Audioprogrammen sowie Zeitschriften in verschiedenen Sprachen, die nach Bedarf und Wunsch ausgewählt werden können. Vielsprachigkeit ist hier zum Greifen nahe. Nicht nur die Vertiefung von Englisch wird hier angeboten, sondern 40 gewünschte Sprachen können hier verbessert und erlernt werden in einer selbstgewählten individuellen Graphik. Die Organisation zielt aufgrund eines gut durchdachten didaktischen Designs auf ganzheitliches Lernen und versucht der Vielfältigkeit des Lernprozesses gerecht zu werden.

Ähnliche Strukturen, die sowohl der Komplexität des Lernprozesses des Einzelnen gerecht werden und zentral organisiert dafür sorgen, dass Kosten reduziert werden können ohne auf qualifiziertes Personal verzichten zu müssen, sollten sowohl in anderen Bundesländern als auch an ausländischen Hochschuleinrichtungen geprüft und ihre Einführung überdacht werden.

Literatur

- 1. Gerlinde Massoudi** (Goethe-Institut München) auf: http://www.lingoland.net/webcom/show_article.php?wc_c=1133&wc_id=3
- 2. Prof. Dr. Franz Emanuel** Weinert. In Donata Elschenbroich: Das Weltwissen der Siebenjährigen. München, 2001. Seite 64.
- 3. Gerlinde Massoudi** (Goethe-Institut München) auf: http://www.lingoland.net/webcom/show_article.php?wc_c=1133&wc_id=3

4. Wolfgang Neuhaus auf: <http://berlinergazette.de/e-learning-reformpaedagogik-community/> **5. Wolfgang Neuhaus**, 2007, Neue Technologien und ihr Einsatz im Fremdsprachenunterricht, Instituto Cervantes Berlin Yeelab - Educational Environments Komplexität des Mediums Stärken und Schwächen der Informationstechnologien **6. Martin-Paul Buchholz** Computergestütztes Lernen [Electronic Resource]. – <http://www.fremdsprachenzentrum-bremen.de/5.0.html> **7. Huang, Ching-Shih**; Die Verwendung multimedialer Hilfsmittel im DaF- Unterricht an taiwanesischen Universitäten; Inaugural- Dissertation zur Erlangung des Doktorgrades der Philosophischen Fakultät der Westfälischen Wilhelms-Universität zu Münster (Westf.) 2010.

Мартин-Пауль Бухгольц. Computergestütztes lernen Das Fremdsprachenzentrum in Bremen: ein gelungenes Beispiel für gelungene Einbindung von Computertechnik im Erlernen von Fremdsprachen

Автор даної статті аналізує проблеми впровадження комп'ютерних технологій в процес навчання іноземних мов та пропонує до розгляду досвід Бременського лінгвістичного центру з вищезазначених питань.

Ключові слова: навчання іноземним мовам, комп'ютерні технології, лінгвістичний центр, навчання, що засновується на технологіях

Мартин-Пауль Бухгольц. Использование компьютерных технологий в обучении иностранным языкам в лингвистическом центре города Бремена : анализ проблем внедрения компьютерных технологий в изучения иностранных языков.

Автор данной статьи анализирует проблемы внедрения компьютерных технологий в процесс обучения иностранным языкам и предлагает к рассмотрению опыт Бременского лингвистического центра по вышеуказанным вопросам.

Ключевые слова: обучение иностранным языкам, компьютерные технологии, лингвистический центр, обучение, основанное на технологиях

Martin-Paul Buchholz. Використання комп'ютерних технологій у навчанні іноземним мовам в лінгвістичному центрі міста Бремен : аналіз проблем впровадження комп'ютерних технологій в вивчення іноземних мов.

The author of the article analyzes information technologies implementation in the process of foreign languages teaching and suggests the experience of Bremen Linguistic Center in the related problems.

Key words: foreign languages teaching, computer technologies, linguistic center, technology enhanced learning

УДК 811.111.2'24:37.011:004.5

Julia A. Sobol

**MULTIMEDIA TOOLS FOR TEACHING FOREIGN
LANGUAGES AT TECHNICAL UNIVERSITY**

Teaching foreign languages at technical University poses for foreign language teachers a number of problems. The students should acquire practical knowledge of foreign language within a limited curriculum hours – 180 academic hours. On completion of the learning course they should develop main language skills in speaking on everyday and professional topics, listening and reading comprehension, writing for professional purposes. It is a hardly achievable task if to take into account that majority of technical students have poor initial receptive and productive skills in language, suffer psychological barriers such as shyness and diffidence when they are asked to stand out and answer before the class, are incapable to work effectively on their own and weakly motivated. It was proved by a language teaching theoreticians that learning a second language is both intensive and time-consuming activity. “The Foreign Service Institute estimates that...from 600 to 1320 hours of full-time instruction are needed to reach a level of high fluency, depending on the language” [1]. To attain the goals set by unified state educational program it is necessary to perfect language teaching techniques, organize effectively extra-curriculum work of language learners, rationalize teaching, use interactive multimedia and integrate them into overall teaching process.

The advantages of modern multimedia teaching tools are multiple and undisputable. Computer-assisted learning allows to individualize and differentiate language acquisition, adapts it to the needs and goals of each learner, acts upon different perception channels responsible for apprehension of language material, reduces the duration of language training, provides effective feedback and reliable assessment of learner’s progress, allows to choose the pace and complexity levels, engages students to participate actively in language exploration, etc. Thus, multimedia teaching tools contribute greatly to challenging and simultaneously feasible learning, communication comfort, gaining self-confidence.

Computer-assisted language learning creates favorable premises for self-study in a user-friendly environment, e.g. in CD-ROMs “Learn to Speak English”, “Triple Play”. According to Reeves and Nass [2], interaction with computers is “fundamentally social and natural”. Simple controls provide easy navigation to any point of training program. Self-paced instructional design allows the student to choose both pace and direction of the course by repeating, reviewing, advancing as many times as desired. Due to individual learning abilities, diligence, and readiness to devote time and efforts to language studies students progress at maximum. Unlike conversation classes where students are put on the spot by the teacher while performing some task,

communicating with computer gives feeling of safety and anonymity and opportunity to be still rewarded if the task is performed correctly [3].

Multimedia programs, e.g. “Pronunciation Guide”, “SoundStart”, help students to master their pronunciation listening to the native speaker’s pronunciation. Learners get acquainted with all English sounds presented separately and in words. Learners can see on the animated side cross-section view of mouth and tongue and front view of the instructor’s mouth how to articulate sounds properly. Students can record, play back and compare their pronunciation with instructor’s one with the help of the visual feedback. The next step is mastering main positional variants of English sounds (allophones) in sample and minimal pairs. Practicing English sounds in different contexts completes sounds pronunciation training. Learner has an opportunity to set options from relaxed to strict speech recognition. Even adult learners overcome the psychological barrier of speaking in public after such training.

Multimedia means provide comprehensive and thorough vocabulary mastering, since a new word is presented in many ways. It is written, interpreted through other words, illustrated by a picture, spoken, used in different sound recorded contexts, repeated many times in a variety of assignments and games, reviewed in tests and quizzes.

It was proved that linguistic memory differs from memorizing images presented in pictures. Only 4 to 6 linguistic images can be memorized without further repeating and reviewing. It is easier to memorize the words that are associated with visual images. This consideration is completely in line with Howard Gardener’s theory of Multiple Intelligences: Visual/Spatial, Bodily/Kinesthetic, Musical, Natural, Interpersonal, Intrapersonal, Verbal/Linguistic and Logical/Mathematical. Simultaneous appealing to these intelligences offered by computers will enhance learner’s knowledge; reinforce his word power in particular.

At the initial stages of language learning the focus is on mastering principal language structures (Basic Grammar – verb system, nouns, pronouns, word order within English clause multifunctional ‘it’, articles and other determiners, propositions) and working vocabulary.

Teaching grammar with the help of structural models proves to be very useful, because it helps to cognize the whole (complicated) through investigation of the separate (and simple). The structures are presented in a maximally generalized and concise form. The following structural and semantic characteristics are marked out: [1] formal marks of grammatical form; [2] formal distributional characteristics that make it possible to identify and single out the grammatical target form within the sentence; [3] generalized meaning of the grammatical model.

Presenting grammar structures in a form of tables, schemes, formulae, etc. contributes to quicker visual perception, ability to identify forms and structures by formal markers, quicker skills forming, especially by students of technical specialties. There are three main subsequent steps: [1] introduction, comprehension of certain grammatical forms through structural models; [2]

consolidation and reproduction of grammatical target forms in new sentences similar to the previously learnt ones; [3] automation of skills in grammar. At this stage there is a transfer from learning grammatical complexes to their usage in speech.

Multimedia teaching courses cope successfully with these three stages of grammar acquisition with the help of numerous exercises, games, simulated communicative situations shifting the focus of learners' attention from language form to language use and encourage their participation in real communicative situations.

Alongside with mastering working vocabulary and grammar much of their time students are learning how to use what they already know. The stress from language-centered approach is shifted to skills-centered approach, i.e. the emphasis is not on whether students remember all the words, phrases and structures they've learnt, but whether they can communicate creating utterances of their own in the target language with the help of previously learnt language material.

Interactive computer-assisted language learning {CALL}based on multimedia networked computer offers realistic practice, realistic situations and real-life interactions and seeks to integrate various language skills – listening, speaking, reading, and writing [4].

Successful CALL programs offer realistic situations and real-life interactions. Voice input (rather than keyboard or mouse input) has enhanced active learning. The most appropriate are the programs that serve as a communication partner to a learner. It is opportunity of bilateral communication that makes multimedia teaching so popular these days. Interacting with a computer learners begin to explore target language, analyzing, correcting, constructing and reconstructing their language resources. The task of a teacher is to focus attention on those language forms which students should be aware of and which have their nuances of usage in communication. A premium is set on prompt response to linguistic and extra-linguistic stimuli.

Building up reproductive communicative skills – speaking and writing – is interconnected in foreign language classroom, though traditionally the share of classroom time dedicated to development of writing skills has been reduced in favor of speaking, which is not fair if we take into account the importance of writing activities for the future careers of University graduates. Training in writing envisages spelling, punctuation acquisition, use of grammatical constructions, performing exercises in a written form. Computer offers immediate evaluation of the performance and prompts when needed. Special teaching programs on business, social, technical writing illustrates the differences in structure, nature and styles of different written messages. Sending e-mails to their pen-pals, writing reviews of websites, comments on articles, etc. integrates students into authentic social contexts [5].

It is necessary to specially mention that during many years in Ukraine a curious imbalance has persisted in the teaching of communicative skills. All

the emphasis was laid on the development of speaking and reading proficiency whereas explicit teaching of the comprehension of spoken language has been neglected. It resulted in serious problems learners face while communicating with native speakers. Listening comprehension is a process which relies on active thinking, not passive perception of spoken sound complexes. Computer courses may serve as sources of authentic interesting information, teacher helps students to master auditing skills. The following strategies may be of help in understanding spoken speech: (1) concentrate on the content of the message, not on a language by which it is conveyed; (2) try to predict what speaker wants to say; (3) compare your suggestion with what was said; (4) try to fulfill information gaps judging from the known portions of the message; (5) involve into guess brainwork your knowledge of language, topic, context, personal experience; (6) pay attention to the intonation patterns, pause distribution, logical stresses and other prosody clues.

Closed caption mode in some of CALL programs may be used for training auditing skills alongside with exercises on filling gaps while listening and assignments on prediction. The point is in teaching students not to panic in case they can't identify certain sound complexes in spoken utterances. Ability to single out the most important pieces of information due to acquired techniques of identification and interpretation of spoken language increases student's confidence, an important psychological premise for successful "ear tuning" to native spoken English.

Computer-assisted learning is a mighty teaching tool suitable for students' learning on their own. Still the instructive and managing role of language teachers is important. They are responsible for overcoming learners' communicative failures.

Computer-assisted teaching courses, which provide simulated situations and regular feedback for self-checking prepare learners to further perfection of their language knowledge. Advanced learners are able to perform comprehensive general skills tasks, concerning real-life situations presented on satellite TV and videos.

Video lessons both help to improve communicative skills and give insight into cultural life and socio-linguistic context. They motivate learning and make it enjoyable. To turn viewing into a language learning experience teacher should activate students' background knowledge. Before watching a film learners are asked to guess what type of film it'll be (comedy, sci-fi, documentary, thriller, action story), what it'll be about, etc. The content and character of video material determine a set of tasks to be solved. Satellite television supply teachers with all kind of authentic video materials – news, talk shows, sit-coms, etc. Video brings a lot of fun and action into the classroom. Memorable video motivates learning, awakes imagination, brings "real life" into the classroom, presents language in natural socio-linguistic environment. Effectively organized before-, while- and after-viewing activities greatly contribute to the development of communicative proficiency in a meaningful, exciting way. Documentary video CDs (e.g. "Sea Launch",

“Ocean planet”) provide interesting information and impetus for discussion in a classroom of technical students. The digital films are very convenient because they may be easily segmented for learning purposes.

Computer networks and Internet as a global network in particular, are inexhaustible resources of all kinds of information. Navigating Internet computer users practice their English, because about 80% of its information resources are in English, and simultaneously acquire necessary special information, get acquainted with the hottest news (e.g. renewable “Real Player” program) in different spheres of human life: politics, science, entertainment, etc. On different websites students can find reference materials in grammar, style, electronic dictionaries, thesauruses, programs for editing and polishing scientific documents, business correspondence patterns, etc. Many of the websites are performed in an interactive regime. All these facilities in combination with teleconferencing force students to communicate in real life situations in real time and make language learning highly motivated, effective and a lot of fun.

The advantages of modern multimedia learning tools are multiple and undisputable. Computer-assisted learning allows to individualize and differentiate language acquisition, adapts it to the needs and goals of each learner, acts upon different perception channels responsible for apprehension of language material, reduces the duration of language training, provides effective feedback and objective evaluation of learner’s progress, allows to choose the pace and complexity levels, engages students to participate actively in language exploration, provides challenging and simultaneously feasible learning. Computer-assisted courses, which provide simulated situations and regular feedback for self-checking prepare learners to further perfection of their language knowledge.

Use of video, satellite television, video CDs provide opportunities for enhancement of language proficiency. With the advent of Internet, it can also be a medium of global communication and a source of limitless authentic materials. More so, for young people psychologically the computer, alongside with computer networks and other innovative information technologies, has long acquired the status of the main and indispensable information source, daily assistant, user friendly communication partner. But it should be pointed out that effectiveness of CALL can not reside in the medium itself but only in how it is put to use.

Literature

1. Blake R. J. 1999. Technology, Multimedia, and Second Language Learning. Spotlight on the Profession: A Web-Based Forum for Language Researchers and Instructors, 1999. **2. Reeves B. & Nass C.** 1996. The Media Equation: How People Treat Computers, Television, and New Media Like Real People and Places. Stanford, CA, 1996. **3. Messerklinger J.** 2003. English and the Internet // The Economic Journal of Takasaki City University of Economics. – 2003. – Vol. 46. – No. 1. – PP. 111 – 125. **4. Warshauer M.**

& Healey D. 1998. Computers and Language Learning: An Overview. Language Teaching. 1998. **5.** **Zieva-Warcholak A.** 2003. How to Teach Writing Using the Internet. The Magazine for English Language Teachers. (on-line web magazine).

Соболь Ю. О. Мультимедійні засоби навчання іноземних мов в технічному університеті

В статті автор досліджує вплив мультимедії і комп'ютера на якість мовної освіти за умов обмеженої кількості аудиторних занять, можливість поєднання самостійної і аудиторної роботи, наявності систематичного зворотнього зв'язку, контролю за динамікою зростання мовної підготовки.

Ключові слова: мультимедія, комп'ютеризація навчання, англійська як мова професійного спілкування.

Соболь Ю. А. Мультимедийные средства обучения иностранным языкам в техническом университете

В статье автор исследует влияние компьютеризации на качество и динамику языковой подготовки, возможность оптимального сочетания самостоятельной и аудиторной работы, наличие обратной связи, контроля за роста языковых знаний.

Ключевые слова: мультимедия, компьютеризация обучения, английский как язык профессионального общения.

Sobol J. Multimedia tools for teaching foreign languages at technical university

In her paper investigates the impact of multimedia and CALL on language acquisition within limited curriculum hours, possibility to combine self-study with classroom training, to provide systematic feedback, regular progress checking, dynamic language improvement.

Key words: multimedia, CALL, ESP

УДК 378.134:811.11123(043.2)

A. S. Ushakov

HOT POTATOES IMPLEMENTATION STRATEGIES IN THE CONTEXT OF FLT

Stating the problem in general terms and its connection with important scientific and practical tasks.

Characteristic of instant changes in orientation, goals and content of foreign language teaching at high school direct teachers to the students free development, stimulating their creative initiative and self-reliance. Proficiency

and competitiveness of the future specialists on the world labour market are among the priorities of education. At the same time mastering foreign language cannot be separate from the process of computerization and informatization. Creating a proper learning environment provides more efficient training.

Emerging technologies – such as online photo albums, blogs, wikis, podcasts, ebooks, YouTube videos, massive multiplayer online games, simulations, virtual worlds, wireless and mobile computing create new opportunities in higher education, corporate training and other learning spheres. The spread of web technologies formed principally distinctive communication environment that did not let aside language teaching and methodologists need to take into account the educational implications of this shift.

Among the modern technologies that contributed and enriched learning environment are ADDIE Model, Distance education, Information and communication technologies, Instructional Systems Design, Technological Pedagogical Content Knowledge, Human Performance Technology, Assistive technology, Mind map, Programmed instruction, Information mapping, Blended learning, E-learning, M-learning, MyEdu, Matching Person & Technology Model, Computer-adaptive test, SCORM, Usability testing.

Today's modern learning environment greatly influenced by web technologies considers organizing face-to-face meetings with all learning participants present in one place to be unrealistic and develops modeling focused on distance and continuous learning. Computer assisted teaching enables creating virtual environment providing synchronos learning. This process seems to be intensified with the web-based teaching implementation and supported by authoring software.

Latest researches and publications analysis.

Using authoring software for training and educational needs is described in the works of D. Buckingham, K. Brücher, P. Smirni, E.O'Brien, T. Hall, S. Closs, R. Hinesley, C. Greene. The problems of authoring software implementation into language teaching practice are considered in the research of K. Hakkarainen, T. Palonen, T. Robb, J. Ryan, E. Ryymin, A. Scott, G. Stockwell. Authoring software is called to enrich multimedia learning environment and this aspect is revealed by the following authors R. Bell, E. Ferdig, M. Hannafin, J. Hill, M. Liu, P. Mishra, D.Toti, Y. Zhao.

Exploring the ways of creating and publishing content let the programmers work out the software that would assist and facilitate the process of addressing the content to the target audience. E-learning authoring software and tools enable instructional designers and trainers to integrate various media to create professional, engaging, teaching goals adequate, interactive content.

Forming the article aim.

The aim of the article is to give methodological description of Hot Potatoes in the aspect of creating web-based exercises using authoring

software and provide the strategies of its successful implementation in FLT practice.

Statement main research material.

Most authoring software is designed to be adaptable both for teachers and students providing a variety of media and file types for example text, graphics, video, and audio, assessment and test creation features.

The definition of authoring tool in webopedia is given as a program that helps you write using hypertext or multimedia applications and enables you to create a final application merely by linking together objects, such as a paragraph of text, an illustration, or a song. By defining the objects' relationships to each other, and by sequencing them in an appropriate order, authors (those who use authoring tools) can produce attractive and useful graphics applications. Most authoring systems also support a scripting language for more sophisticated applications [1].

Authoring systems are software tools that offer various pre-designed task templates. Unlike programming languages such as C++, Visual Basics, Perl, and Java, authoring systems do not require the users to know or memorize any syntax commands or understand the logic of algorithm and the flow of the program. Instead, the users can choose specific mode of instruction (exploratory, self-assessment, browsing), the format of the questions (multiple-choice, short answer, cloze procedure, true-false, matching), and provide appropriate feedback in the exercises. The majority of authoring programs allow the users to integrate graphics, photos, animation, video, and sound into the texts, making the multimedia CALL lessons more attractive and more meaningful to the students. In fact, most authoring systems can transform language lessons into web-based format and compile students' performance record. Table 1 shows comparative features of programming languages, authoring tools, authoring systems.

Authoring tools selection is the first step to producing adequate teaching goals tasks. Instructional and pedagogical design should be the starting point, not the facilities offered by the authoring package [2].

There are a great many easy-to-use authoring packages, for example: JClic, ContentGenerator, MaxAuthor, Quandary, Quia, TaskMagic but we would like to stop at Hot Potatoes (HP) as a flexible tool for creating interactive language learning exercises that can be used in or out of the classroom. Six different types of exercises can be useful in language learning laboratories with internet access, or for distance learning.

Hot Potatoes is a software complex which is designed to facilitate creating interactive web-based exercises. It is published by Victoria University and Half-Baked Software.

The software suite comprises the following six programs:

- JBC to create multiple choice quizzes;
- JQuiz for short-answer quizzes;
- JMix for jumbled-sentences exercises;
- JCross to create crosswords;

- JMatch for matching exercises;
- JCloze for gap-filling exercises.

Table 1

Comparative Features: Programming Languages, Author Tools, and Authoring Systems

Programming	Programming language	Authoring Tools	Authoring Systems
Programming procedure	Scripts writing or syntax commands	Object-oriented programming	Object/icon-based programming
Understanding of algorithm	Yes, high	Yes, low	No
Design ability requirement	Unlimited	Partial	Limited
Pre-designed Templates	No	No	Yes
Compilation (web)	Manual	Manual and auto	Auto
WYSIWYG (What You See Is What You Get)	Not WYSIWYG	Mostly WYSIWYG	Mostly WYSIWYG
Technical knowledge requirement	High	Intermediate	Low
Creativity	Unlimited	Moderately limited	Limited
Time spent	Time consuming	Less time spent	Least time spent
Examples	C++, Visual Basics, Perl, Java	Multimedia Toolbooks, Director, Dreamweaver, CoMIL	Testmaster, Choicemaster, WinCALIS, Hot

From a pedagogical perspective the main reason for using this program suite is that it is an efficient self-learning tool. It helps students check and train their lexical knowledge and encourages them to take control of their own learning process, which indirectly increases motivation. This way, using both learning tools, electronic dictionaries and self-evaluating Hot Potatoes exercises, the students go through a reversible path autonomously: do the exercise to use the dictionary and use the dictionary to complete the exercise.

HP presents separate parts of virtual learning environment in the form of web-based exercises which can be created both by teachers and students. At the same time HP practice can be regarded in the context of learning control and evaluation.

One of the features of Hot Potatoes is the simplicity and user-friendly interface. Hot Potatoes, using Java script for its interactivity in the exercises, provides pre-designed templates for multiple-choice exercises, cloze procedure, matching/drag-n-drop, short quizzes, jumbled up sentences, and crossword puzzles. Being more versatile than the other web-based authoring systems, Hot Potatoes allows to integrate animation, sound, graphics, and video. There is no limit for the designers to include multimedia elements as long as these elements are compatible with the HTML format.

Supyan Hussin from The Institute of the Malay World and Civilization recognizing that English teachers lack appropriate computer skills introduced the adapted model of web development expertise presented in Table 2. [2].

Table 2

Adapted model web development expertix

Level	Basic	Intermediate	Advanced	Expert
Page design	Texts format: font, size, type color, alignment links	Texts format Links Tables	Frames Dynamic HTML Complex tables	Dynamic pages based on database- driven information, page layout
Media	Few gif, jpg files	Manipulated gif, jpg files Audio clips Animation	Audio clips Animation Background music clips Video clips Plug- in file program	Audio, video streaming
Client side	None	Copy or use existing scripts Write own script minimally	Write own scripts from scratch Adapt existing java scripts	Full scripting skills

Server side	Page serving only	Forms processing	Use CGI for information processing Links to databases and possible updating	Full database interconnectivity, complex server-side processing, programming
Site structure	Ad hoc structures based on small number of pages	Planned and deliberate: hierarchical, linear web combination	File structure planned and specified Fully designed upfront Information architecture and usability considerations	Based on abstract model that is instantiated on the fly
Development process	Ad hoc, organic, evolutionary, rapid prototyping	Basic planning, analysis, and design process Structure/flow charts and storyboards	Good analysis and design process drawing on instructional design Pedagogical principles	Fully planned, analysis and design process combining instructional design and development with relevant concepts

Generally, the efficiency of certain tasks or exercises given to students depends on the way teachers generate them, the same goes with Hot Potatoes. Choosing the right content and versatile task creation techniques contributes to the teacher's being both creative and innovative while using the program. Moreover, the six modules of Hot Potatoes are reasonable, straightforward and easy for anyone to use them. They come with the lack of programming knowledge requirement from teachers, yet they still present with adaptability and flexibility for teachers with more advanced skills. With the similarity of each component either in design or basic features and to familiarize ourselves with the modules, knowing on one of the components makes the other five easy to comprehend. Thus, the teacher using Hot Potatoes can develop a variety of exercises adequate the teaching needs of different language aspects.

Students can practice listening and comprehension choosing the correct written form in multiple-choice options, sometimes they must appeal to their knowledge dragging to find out the correct answer. Often they have to write up their own production that can be immediately checked for mistakes. The program has hints, scores, clues, icons and other ways to boost learner's participation.

Using the Internet saves time when someone is looking up a word and gives a chance to speed up any kind of vocabulary checking. There is also a possibility to evaluate what seems to be an obvious explanation, thus students might be able to give a correct circumscription of a word they do not know.

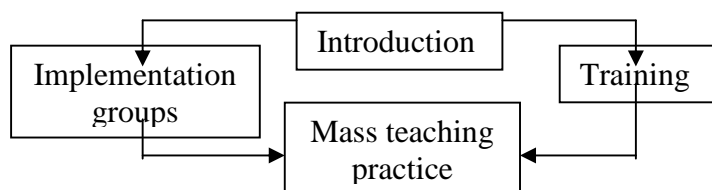
Creating tests and quizzes in Hot Potatoes can be daunting for technologically challenged individuals. Mastering basic web authoring skills is essential to be able to customize the interface of the exercises. Skills must be developed to understand the judicious use of multimedia options in the software.

The application of Hot Potatoes in computer-assisted language teaching can help students to integrate classroom and extracurricular learning, revise what they have learned in the class and promote their autonomous learning. Meanwhile, the application of Hot Potatoes can also help the students to adapt to the new Web-based tests.

We consider appropriate to point out the stages of preparing the task using Hot Potatoes:

1. Setting goals of the task;
2. Selecting the content;
3. Selecting the authoring tool;
4. Content processing with the authoring tool;
5. Task project file debugging;
6. Testing with experimental groups;
7. Task evaluation.

The efficient implementation of HP in language teaching practice as we presuppose can be achieved by the implementation strategies. The first one is based on implementation groups. Active innovative teachers pioneering authoring tools are likely to promote news approaches and methods in studying their discipline. Popularisation is achieved due to the examples created by the experienced teachers. The second one grounds on training and coaching. The graphic model represents both strategies.

- Both strategies can be effective if they reflect the following principles:
- developing different types of learners communicative competence is through active cognitive activity on studying, searching, analyzing authentic information and solving problems using its content;
 - interactivity principle;
 - learners' feedback.

We consider appropriate pointing out synchronous learning features as an essential condition for successful authoring tool implementation.

a) The programs present an easy interface for beginner users:

– Data are entered in the main window by typing the questions and answers or also by copying and pasting them from a word processor document that also allows inserting pictures and sounds.

– There is a configuration window where authors can set instructions, color settings, button captions, etc. easily.

b) The resulting exercises are web pages that are displayed on standard browsers, such as Opera, Firefox, Google Chrome. This is a great advantage that encourages use, since the browsers are widespread freeware and usually installed on computers. The exercises can be modified or corrected later on, as each of the six separate modules create a Hot Potatoes project file that may be transformed afterwards.

c) Web page format allows both hosting the exercises on a web site and saving locally enabling offline work. The only requirement is opening the exercises with the available browser.

d) License terms permit free use and sharing of the software and materials among the academic community, so that anyone can download and use the program for free if it is for non-profit educational purposes.

Research conclusions and further directed research perspectives.

The use of Hot Potatoes by foreign language teachers has many benefits, one of which includes the increase in the amount of exposure to and potential interaction with the target language outside of the classroom setting. There will be a shift from passive consumption of ready-made programmes to independent building of content, tailor made for specific groups or individuals. In addition, learners need to be prepared for their use of technology to assist them in their learning, and this learner training is an additional responsibility for the teacher. Clearly, the success of using technology in education relies to a great extent on the teacher, and the teacher's ability in turn relies to a great extent on the amount and type of training and support available.

Hot Potatoes seems to be a prototype of more sophisticated programs that are to accompany teaching process. Authoring software technologies appear to provide unlimited opportunities for teachers and students alike most involved in the field expect these technologies to become commonplace in years to come.

Literature

1. Ushakov A. S. Hot potatoes implementation strategies in the context of flt [Електроний ресурс] / А. С. Ушаков. – Режим доступу : http://www.webopedia.com/TERM/A/authoring_tool.html **2. Supyan Hussin.** Web-Based Language Learning Materials: A Challenge // Internet Journal of e-Language Learning & Teaching, 1(1). – January 2004. – PP. 31 – 42.

Ушаков А. С. Стратегії впровадження Hot Potatoes в контексті навчання іноземним мовам

У статті розглядається проблема ефективного впровадження програмного комплексу Hot Potatoes при навчанні іноземним мовам. Аналізуються знання та навички, необхідні для успішного освоєння авторських засобів розробок.

Ключові слова: навчання іноземним мовам, авторські засоби розробок, веб-вправи.

Ушаков А. С. Стратегии внедрения Hot Potatoes в контексте обучения иностранным языкам

В статье рассматривается проблема эффективного внедрения программного комплекса Hot Potatoes при обучении иностранным языкам. Анализируются знания и навыки, необходимые для успешного освоения авторских средств разработок.

Ключевые слова: обучение иностранным языкам, авторские средства разработок, веб-упражнения.

Ushakov A. Hot potatoes implementation strategies in the context of FLT

The article deals with the issue of efficient implementation of Hot Potatoes program complex in foreign language teaching. The necessary knowledge and skills for successful mastering of authoring tools are analyzed.

Key words: foreign language teaching, authoring tools, web-exercises.

УДК 378.091.33–028.22:81'243

Я. Г. Акуленко

**ОПТИМИЗАЦИЯ ОБУЧЕНИЯ ИНОСТРАННОМУ ЯЗЫКУ
В НЕЯЗЫКОВОМ ВУЗЕ С ПОМОЩЬЮ МУЛЬТИМЕДИЙНЫХ
СРЕДСТВ**

В связи с внедрением в систему образования новых направлений, одним из которых является информатизация, появились огромные возможности и перспективы использования в образовании компьютера и информационных технологий. За прошедшие десятилетия компьютерные технологии стали неотъемлемой составляющей образовательного процесса, привычным атрибутом деятельности учебных заведений, появилось множество исследований и публикаций зарубежных и отечественных авторов, посвященных данной проблематике. Обозначились наиболее актуальные направления применения информационно-коммуникационных технологий в образовании, множится инновационный опыт их использования для

реализации различных образовательных целей. Активно поддерживаются образовательные программы, предлагаемые корпорациями Intel и Microsoft, направленные на повышение общей компьютерной грамотности не только студентов, но и преподавателей. Министерство образования также начало проводить политику поощрения и побуждения преподавателей к внедрению инновационных педагогических и информационно-коммуникационных технологий в процесс обучения [1].

Характерным является и то, что по мере бурного и все нарастающего развития компьютерной техники, электронных и телекоммуникационных средств, информационных и интернет-технологий выявляются все новые возможности их применения в образовании.

Внедрение новых педагогических технологий позволяет изменить саму парадигму образования, а новые информационные технологии помогают наиболее эффективно реализовать возможности, заложенные в новых педагогических технологиях. В частности компьютеризация области коммуникации определяет новый уровень требований к владению иностранным языком, что обусловило изменения в определении целей и задач изучения, в частности, английского языка на разных ступенях, вызвало поиск новых форм и методов организации учебного процесса.

Современное информационное общество ставит перед вузами задачу подготовки специалистов, способных гибко адаптироваться в переменных жизненных ситуациях, самостоятельно приобретая необходимые знания; самостоятельно критически мыслить; грамотно работать с информацией, быть коммуникабельными; обладать способностью самостоятельно работать над развитием своего интеллекта, культурного и духовного уровня.

Возможности использования в педагогике новых информационных технологий обусловили проведение педагогических исследований такими деятелями науки как Безпалько В.Г., Нисимчук А.Н., Пидласый П.А., Шиян Ф.А. Проблемы применения e-learning технологий в обучении иностранным языкам рассматриваются в работах Краснопольського В.Э., Ковальчук О.С., Ляшенко К.П., Каменевої Т.М., Кузнец Т.И., Кужель А.М., Носенко Е.Л., Стрелец В.В. и др. Психолого-педагогические проблемы компьютерного обучения освещаются в работах П.Л. Гальперина, О.В. Давискиба, В.П. Зинченко и др. Исследования в области компьютерного обучения представляют собой особую область дидактики, рассматривающую процесс, принципы, методы, средства и организационные формы компьютерного обучения, содержание образования, формы проверки успеваемости в условиях компьютеризации обучения. Анализ научной литературы показал, что в наше время исследования в области e-learning (электронного обучения), в частности, обучение посредством мультимедиа в неязыковом вузе еще не достаточно освещены.

Цель этой статьи – показать целесообразность использования мультимедийных технологий в процессе овладения иностранным языком, определить методы оптимизации обучения иностранному языку с помощью средств мультимедиа в неязыковом вузе

С учетом приоритетных целей обучения иностранным языкам в неязыковых вузах, предлагаемых по новой программе, в статье исследуется следующая задача: проанализировать некоторые существующие мультимедийные технологии для изучения иностранных языков, определить их роль в учебном процессе.

На сегодня самым распространенным и действенным методом преподавания и изучения иностранных языков, несомненно, является коммуникативно-ориентированный, который максимально приближен к реальным условиям иноязычной среды.

Одним из средств реализации этого метода является активное применение компьютерных технологий, так как именно они открывают доступ к новым источникам информации, активизируют учебно-познавательную деятельность студентов, сокращают время изучения языка, дают новые возможности для развития профессиональных навыков и их совершенствования, значительно повышают эффективность самостоятельной работы, а также помогают реализовать новые методы и формы обучения. При этом перед специалистами в области компьютерных технологий, лингвистами, методистами и преподавателями иностранных языков стоит задача создания качественных обучающих и контролирующих программ.

Указанным выше требованиям наиболее соответствуют такие современные перспективные компьютерные технологии, как мультимедийные технологии (ММТ). Мультимедиа технологии – это совокупность различных форм представления информации, предназначенных для более наглядного ее восприятия [2]. Говоря о различных аспектах использования ММТ в образовании, мы рассматриваем вопросы использования компьютерно-ориентированного средства обучения "нового" поколения, которому присущи такие характерные признаки, как возможность объединения информации, представленной в различных формах (текст, звук, графика, видео, анимация), и интерактивный режим работы с информацией. Причем особый акцент делается на возможности диалогового режима. Предоставление информации в различных формах повышает опыт пользователя и позволяет быстрее усваивать информацию. Изучение информации, особенностей ее обработки, безусловно, должно начинаться с методов предоставления информации, поскольку именно специфика этих методов обуславливает дальнейшую технологию передачи и обработки информации, возможности ее использования в традиционном и открытом обучении. В связи с этим вопросы, связанные с эффективным представлением информации и, в том числе, учебного материала, являются одними из важнейших проблем обучения. Рассматривая

психологическое воздействие информации на студентов, необходимо отметить, что оптимальное представление информации позволяет им принимать то или иное решение без обычных длинных рассуждений [3, с. 71].

Исследователи в области применения информационно-коммуникационных технологий (ИКТ) для изучения иностранного языка пришли к выводу, что использование средств мультимедиа технологий в процессе обучения студентов позволяет существенно повысить показатели содержательного понимания и запоминания предложенного материала [3, с. 99]. Среди причин этого, чаще других, называется возможность так называемого синкретического обучения – одновременного зрительного и слухового восприятия материала, активного участия в управлении его предоставлением, а также возможность возвращения к тем разделам, которые требуют дополнительного анализа. Сочетание визуального изображения, текста и звукового сопровождения дает возможность для комплексного развития навыков речевой деятельности студента на иностранном языке.

Эффективность этого процесса во многом зависит от качества мультимедийных продуктов (ММП), под которыми понимаются документы, несущие в себе информацию различных типов и предполагающие использование специальных технических устройств для их создания и воспроизведения (т.е. мультимедийные продукты создаются средствами ММТ), такими как: комплект Microsoft Office, в состав которого входят Microsoft Power Point, Microsoft Word, Microsoft Excel; графический редактор Paint; приложение Photoshop.

Сейчас в высших учебных заведениях с целью поддержки и обогащения учебного плана чаще используют такие мультимедийные продукты, как: интерактивные справочники и материалы для самообразования (словари, энциклопедии, самоучители различных языков и т.п.); образовательные программы вместе с играми или образовательные программы с интерактивными, подобными играм и развлечениям, параметрами, цель которых - вызвать интерес и желание познавать больше. Применение таких ММП повышает мотивацию студентов, позволяет использовать в организации учебного процесса такие преимущества, как его индивидуализацию и интерактивность. Принцип интерактивности заключается в процессе представления информации в ответ на запрос пользователя, а также оценку реакции студента. Одним из исключительно важных свойств компьютера, которым не обладает ни одно из учебных средств, является способность взаимодействовать с человеком. Это означает, что у методистов появилась возможность создавать адаптивные дидактические материалы, с которыми студенты могут работать самостоятельно, в индивидуальном темпе, в заданной или свободной последовательности, не чувствуя многих трудностей самостоятельной работы. Интерактивность позволяет, в определенной степени управлять предоставлением

інформації: студенти можуть індивідуально змінювати налаштування, вивчати результати, а також відповідати на запити програми про бажання користувача. Вони також можуть встановлювати швидкість надання матеріалу і кількість повторень, відповідні їх індивідуальним академічним потребам. Завдяки інтерактивності комп'ютера стало можливим використання технічних засобів для забезпечення самостійної роботи студентів. Індивідуалізація процесу навчання здійснюється завдяки використанню гіпертекстової технології організації даних і розробці багаторівневих навчальних матеріалів. Працюючи з такими навчальними посібниками, студент отримує необхідну йому в даний момент інформацію, різну за характером, так і за глибиною і складністю. Таким чином, студенти стають активними учасниками навчального процесу.

Мультимедійні засоби забезпечують можливість підвищення мотивації і інтенсифікації навчання за рахунок використання сучасних засобів обробки аудіовізуальної інформації. Інакше кажучи, сучасний комп'ютер дозволяє розробникам дидактичних матеріалів оперувати таким комплексом вербальних і невербальних засобів, якого в їх розпорядженні не було ніколи. Ці засоби дозволяють створювати естетичні, цікаві, пізнавальні, проблемні матеріали, а саме - вирішити проблему інтелектуальності завдань на різних етапах навчання і, завдяки цьому, підвищити мотивацію. Використання мультимедійних матеріалів і комп'ютерних мереж, як показали дослідники, скорочує час навчання майже втричі, а рівень запам'ятовування через одночасне використання зображення, звуку, тексту зростає на 30-40 відсотків [4, с. 1 – 14]. Мультимедійні продукти надають широкі можливості для підвищення ефективності процесу навчання іноземній мові не тільки тому, що вони забезпечують одночасне використання декількох каналів сприйняття в процесі навчання, за рахунок чого досягається інтеграція інформації, наданої декількома органами почуттів. Вони надають можливість імітації складних реальних ситуацій і експериментів; дозволяють візуалізувати абстрактну інформацію за рахунок динамічного представлення процесів і т. п.

Так, наприклад, використання електронних версій конспектів лекцій і навчальних посібників в неязыковому вузі дозволяє підвищити мотивацію навчання, роблячи процес навчання більш цікавим, індивідуалізувати процес навчання, мати можливість вносити в електронні версії необхідні зміни при мінімальних витратах і забезпечити зворотний зв'язок між студентом і комп'ютером. В ході цього процесу комп'ютер не тільки забезпечує перегляд відеоматеріалів, описуваних технологічними процесами на іноземній мові, але і надає студенту можливість їх

повторного просмотра и проведения тестирования своих знаний, включая даже проверку произношения технической терминологии. В этом заключается одно из главных преимуществ использования мультимедийных технологий при изучении иностранных языков в неязыковом вузе перед другими техническими средствами обучения, обычно используемыми студентами в процессе их самостоятельной работы. Использование в учебных заведениях мультимедийных аудиторий и оснащение их интерактивными досками позволило внедрять в процесс обучения принципиально новые программы, например, многоуровневый учебный курс английского языка "NEW CUTTING EDGE Digital", как один из первых учебников в формате для интерактивных досок [5, с. 181]. В соответствии с требованиями к мультимедийным программам в каждом уроке этого учебника новый грамматический материал объясняется и иллюстрируется в текстах и аудиозаписи. В то же время авторы разработки успешно воплощают в жизнь идею стимулирования учащихся самостоятельно формулировать грамматические правила, тем самым заставляя их творчески подходить к такой консервативной части программы, как грамматика. Новый формат данного программного продукта позволяет преподавателю английского языка располагать всеми необходимыми ресурсами (аудио, видео, учебными и наглядными материалами) на интерактивной доске, что сокращает подготовку к уроку, экономит время, делает использование всех материалов более быстрым и простым. Система интерактивных упражнений позволяет студентам и преподавателю эффективно работать и проверять выполненные задания в режиме доски, а также редактировать, дополнять и комбинировать представленные материалы с другими ресурсами преподавателя.

Выводы и перспективы дальнейших исследований. Итак, в общих чертах к преимуществам использования ММТ в учебном процессе можно отнести:

• Мобильность. Доступ к программам обучения в любом месте и в любое время.

• Интерактивность. Одновременный доступ неограниченного количества студентов.

• Неформальность. Процесс обучения происходит в комфортной обстановке.

• Технологичность. Запись и воспроизведение учебных материалов.

• Индивидуальный подход. Возможность персонализации программы под каждого студента.

• Экономичность. Сокращение затрат на обучение

В отличие от традиционных методов интерактивное обучение на основе мультимедийных программ позволяет более полно реализовать целый комплекс методических, дидактических, педагогических и психологических принципов, делает процесс познания более интересным

и творческим. Перспектива использования мультимедиа технологий в процессе обучения иностранному языку представляется в виде оптимального сочетания традиционных и инновационных способов реализации учебного процесса, основанных на новых адаптивных технологиях, учитывающих эмоциональные и когнитивные особенности студентов. По мнению отечественных и зарубежных специалистов, данные технологии имеют наибольший потенциал в модернизации системы образования.

Исходя из вышесказанного, мы можем сделать вывод, что мультимедийные средства могут успешно использоваться для оптимизации обучения иностранному языку в неязыковом вузе, являясь одной из значимых особенностей системы образования, которая сейчас формируется.

Литература

1. Обеспечение качества высшего образования – важное условие инноваций инного развития государства и общества : материалы к докладу Министра образования и науки Украины С. М. Школаенка на итоговой коллегии Министерства образования и науки. – Харьков, 2007. – С. 35 – 37. **2. Акуленко Я. Г.** Оптимизация обучения иностранному языку в неязыковом вузе с помощью мультимедийных средств [Электроний ресурс] / Я. Г. Акуленко. – Режим доступа: <http://www.nauki-online.ru/multimediyne-tekhnologii#edit1>
3. Давыдов В. В. Психологические основы организации учебной деятельности, опосредованной использованием компьютерных систем / В. В. Давыдов // Психологическая наука и образование. – 1996. – № 2. – С. 68 – 100. **4. Warshauer M.** Computer Learning Networks and Student Empowerment // System. – 1996. – P. 1 – 14. **5. Краснопольський В. Е.** Перспективи використання e-learning у викладанні іноземних мов // Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. – 2010. – № 22. – 209 с.

Акуленко Я. Г. Оптимізація навчання іноземної мови у немовному вузі за допомогою мультимедійних засобів

У статті розглядається питання про доцільність використання мультимедійних технологій у процесі оволодіння іноземною мовою. Визначаються методи оптимізації навчання іноземної мови за допомогою засобів мультимедіа у немовному вузі.

Ключові слова: мультимедійні технології, засоби, подання інформації, сприйняття, інтерактивні продукти

Акуленко Я. Г. Оптимизация обучения иностранному языку в неязыковом вузе с помощью мультимедийных средств

В статье рассматривается вопрос о целесообразности использования мультимедийных технологий в процессе овладения иностранным языком. Определяются методы оптимизации обучения

иностринному языку с паломощю средств мультимедиа в неязыковом вузе.

Ключевые слова: мультимедийные технологии, средства, представление информации, восприятие, интерактивные продукты

Akulenko Y. Optimization of foreign language teaching in non-linguistic university with multimedia

The article describes the feasibility of using multimedia technology in the process of mastering a foreign language. The methods of optimization of learning a foreign language using multimedia in non-linguistic university are described.

Key words: multimedia technology, tools, submission of information, perception, interactive products

УДК 378:147

Л. Г. Васильсва, Л. Г. Сура

МОЖЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ПРОГРАМ У НАВЧАННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Наше століття – століття поліглотів. Це означає, що знання декількох іноземних мов стає необхідним для освіченої людини, чинником, що істотно впливає на успішне її просування в різних сферах діяльності в новому постіндустріальному суспільстві. Знання іноземних мов і комп'ютерних технологій – найважливіші вимоги до рівня і якості освіти будь-якого фахівця.

В останні роки все частіше піднімається питання про вживання нових інформаційних технологій в процесі навчання іноземних мов. Це не лише нові технічні засоби, але і нові форми і методи викладання, новий підхід до цього процесу.

Оскільки основною метою навчання іноземних мов є формування і розвиток комунікативної культури, необхідне створення умов практичного опанування мовою для кожного студента, вибір таких методів навчання, які дозволили б кожному проявити свою активність, свою творчість.

Зараз є дуже актуальним питання про використання комп'ютера як важливого компонента цілісної методики викладання іноземної мови, як засобу інтенсифікації цього процесу. Ця форма навчання стала дуже привабливим та перспективним напрямом у навчанні іноземних мов. Так, ще в середині 90-х років науковці стверджували, що комп'ютеризоване навчання взагалі та іноземних мов зокрема стане в майбутньому формою навчання, що превалує на всіх рівнях (від дитячого садка до університету), а персональний комп'ютер – найбільш популярним та

ефективним засобом навчання. І дійсно, завдяки впровадженню сучасних інформаційних технологій в освітніх закладах сьогодні неможливо уявити собі роботу викладача іноземної мови без використання персонального комп'ютера.

Мультимедіа (комп'ютер з додатковими пристроями) здатні стати для того, хто вивчає іноземну мову, потужним засобом самостійної роботи, який здійснює ретельний контроль і постійну оперативну допомогу.

Одним з напрямів впровадження інноваційних методів навчання у ВНЗ є інтенсифікація навчального процесу та максимальна активізація студентів у ньому. З цією метою використовується багато методів та підходів, серед яких варто зазначити: впровадження у практичні заняття презентацій, самостійно підготовлених студентами за завданнями викладача; широке використання рольових та ділових ігор, мультимедійних програм, електронних підручників тощо [3, с. 82].

Виходячи з вищесказаного, констатуємо, що особливо важливого значення набуває дослідження проблем інформаційних технологій взагалі і технологій мультимедійних програм зокрема.

Інформаційні технології в останнє десятиріччя набули значного поширення у вищій школі. Прагнення України долучитися до світової інформаційної спільноти обумовлює велику зацікавленість науковців у розробленні та впровадженні інноваційних методів навчання, що характеризуються більш гнучкою, ефективною стратегією формування фахівця на основі національного і світового досвіду; чіткою моделлю наукового й навчально-методичного забезпечення процесу навчання та засвоєння іноземної мови, а також сучасною високоефективною технологією навчання.

Різноманітні аспекти впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в процес навчання привернули увагу багатьох дослідників. Дидактичні і методичні проблеми інформатизації навчального процесу вивчалися в роботах В. Болтянського, Б. Беспалько, А. Єршова, М. Жалдака, В. Клочка, О. Кузнецова, Е. Кузнецова, В. Монахова, Н. Морзе, Ю. Первіна, Є. Полат, В. Розумовського, С. Ракова, І. Роберт, Т. Сергєєвої, М. Сисли, О. Співаковського, Ю. Триуса та ін.

Проблемами досліджень з використання новітніх інформативних технологій у навчанні іноземної мови займаються Ю. Гапон, В. Ляудіс, Є. Маслико, Е. Носенко та інші.

За останні роки вийшла друком велика кількість наукових статей, проводяться конференції або відкриваються тематичні секції на профільних конференціях, що присвячені різним аспектам впровадження інформаційних технологій в процес навчання іноземних мов.

Деякі аспекти використання новітніх мультимедійних технологій навчання особливо потребують подальших досліджень. Це стосується передумов використання новітніх мультимедійних технологій навчання у

процесі вивчення іноземної мови, умов вибору та функціонування мультимедійних технологій навчання, організації процесу навчання іноземної мови з їх застосуванням.

Досягнутий за останні роки прогрес у впровадженні новітніх комп'ютерних засобів у процес навчання іноземних мов у вищій школі потребує глибокого наукового обґрунтування дидактичних і методичних основ їх використання.

Значний навчальний потенціал і недостатня розробка зазначених аспектів використання мультимедійних технологій навчання у процесі вивчення іноземної мови зумовили актуальність теми нашого дослідження.

Метою даною статті є визначення сутності та переваг використання мультимедійних програм в процесі навчання іноземних мов у вищих навчальних закладах.

Відповідно до поставленої мети було сформульоване наступне завдання: встановити сукупність особливостей та характеристик мультимедійних програм як однієї з перспективних форм організації педагогічного процесу.

Нові інформаційні технології кардинально вплинули на всю систему освіти, зачепивши її зміст, форми й методи навчання. Такі сучасні педагогічні технології, як проектна методика, використання нових інформаційних технологій, Інтернет-ресурсів допомагають реалізувати особистісно – орієнтований підхід у навчанні, забезпечують індивідуалізацію і диференціацію цього процесу з урахуванням здібностей студентів, їх рівня освіченості, їх схильностей, забезпечують велику мотивацію вивчення іноземних мов.

Кажучи про переваги роботи студентів з комп'ютером, слід назвати його безперечні достоїнства: можливість реалізації принципу індивідуальності, наявність моментального зворотного зв'язку, великі можливості наочного пред'явлення мовного матеріалу, об'єктивна оцінка результатів дій студентів, запис протоколу подальшого аналізу роботи студентів, активність студента, що обумовлена інтерактивною формою роботи з навчальним матеріалом.

Мультимедійні програми навчання іноземних мов пропонують нам мультимедійний текст (відео-, аудіо), необмежену кількість автентичної інформації, широкий її вибір [4, с. 6].

Як правило, навчальні програми, які використовують для індивідуалізованого навчання, реалізуються у вигляді так званих мультимедійних навчальних програм. Слово мультимедійний з'явилося поза зв'язком з комп'ютерами в англо-російському словнику 1969 року видання. У той час урок, що проводиться викладачем, називався мультимедійним, якщо в ньому були присутні і розповідь викладача, і магнітофонний запис, і кіно, і слайди, і будь-які технічні засоби. Сьогодні під «мультимедійною навчальною програмою» розуміється комп'ютерна програма, що використовує текст, звук, колір, графіку і рух.

У поняття «звук» входять мова, музика, їх комбінації (музика – мова – спів і ін.), а також різні звукові ефекти. Графіка в таких програмах може бути представлена різними малюнками, геометричними фігурами (круг, ромб і т. д.), символами, фотографіями і зображеннями.

Рух в мультимедійних програмах представляється у вигляді послідовності статичних елементів (кадрів) і може бути трьох видів: відео, квазівідео й анімація. Відео – це послідовність чорно-білих або кольорових фотографій, що пропускається на екрані комп'ютера із швидкістю близько 24 фотографій в секунду.

Квазівідео – теж послідовність кадрів, що рушить по екрану із швидкістю 6-12 фото в секунду. Анімація – це послідовність мальованих зображень. Різноманітність тем, видів діяльності, барвистість, захопливість мультимедійних комп'ютерних програм викликають величезний інтерес в учнів, активізують різні канали сприйняття інформації і підвищують ступінь запам'ятовування і засвоєння навчального матеріалу [1, с. 140].

Навчання за допомогою комп'ютера дає можливість організувати самостійні дії кожного учня. Студент працює на персональному комп'ютері, не відволікаючись від вмісту дій за рішенням завдань, і має можливість розгорнутого контролю власних дій. Студенти знаходяться в умовах більшого емоційного комфорту, оскільки немає негативної емоційної дії з боку можливих негативних емоцій викладача або однокурсників. Крім того, комп'ютер дає можливість отримати саме ту допомогу, яка потрібна студенту на даному етапі.

Усі перераховані характеристики навчальної діяльності студентів під час роботи з комп'ютером дають можливість звільнити викладача від значної частини роботи, такої, як перевірка виконання окремих вправ, фронтального опиту, пред'явлення великого об'єму мовного матеріалу і інших рутинних дій.

Це дозволяє проводити аудиторне заняття ефективніше, організувавши режим активної комунікації – повноцінного людського спілкування, де засобами спілкування стає іноземна мова і культура країни мови, що вивчається. Ця можливість забезпечується тим, що опанування засобів мови в режимі тренінгу здійснюється студентами на самостійних підготовчих заняттях з комп'ютером.

Групою викладачів кафедри іноземних мов Східноукраїнського університету імені Володимира Даля було створено комп'ютерну програму «Німецька мова для гуманітаріїв» («Deutsch für Geistes – und Religionswissenschaftler»).

Програму призначено для вивчення і контролю засвоєння текстів Біблії німецькою мовою, а також текстів лінгвокраїнознавчого напрямку. Вона є такою, що відповідає рівню розвитку сучасних інформаційних і педагогічних технологій навчання іноземних мов.

Наявність адаптивності дозволяє проконтролювати успішність кожного студента. Оригінальний інтерфейс підвищує інтерес до

досліджуваного матеріалу і предмету «Німецька мова». Переклад німецьких слів українською мовою дозволяє використовувати рідну мову як опорну. Треба відзначити великий об'єм найрізноманітніших вправ, що гарантує засвоєння всього учбового матеріалу курсу.

Програма складається з наступних частин: введення і контроль засвоєння лексики, вивчення текстів, контроль розуміння текстів.

Крім того, в програмі представлені тексти лінгвокраїнознавчого напрямку, що озвучені носієм мови, та містять інформацію про традиційні релігії світу, про відомих католиків, про всесвітньо відомі собори та храми, витвори мистецтва релігійного напрямку. Програма містить глосарій біблійських термінів та висловів у кількості 2305 слів.

Зазначений зміст комп'ютерної програми дозволив розподілити навчальні заняття таким чином:

1. Комп'ютерні уроки під керівництвом викладача, де студенти засвоюють програму курсу в самостійному режимі, виконуючи мовні і передмовні вправи. Залежно від необхідності, викладач або перевіряє домашні завдання, або дає індивідуальну консультацію, або працює над технікою читання, або веде бесіду на актуальну тему, працюючи над усьмим мовленням індивідуально.

2. Аудиторні заняття з викладачем, під час яких викладач реалізує три мети:

- створити комунікативні ситуації спілкування і ввести в мовлення мовні кліше;
- розвивати навички читання, формуючи здатність діставати і обробляти інформацію з прочитаного, складати різні формати писемного мовлення;
- підготувати студентів до комфортного сприйняття матеріалу наступного комп'ютерного уроку.

Висновки. Отже, можна зробити висновок, що всі перераховані властивості мультимедійних програм допомагають вирішити основне завдання мовної освіти – формування у студентів комунікативної компетенції.

Комп'ютерне навчання має багато переваг перед традиційними методами. Комп'ютерні програми забезпечують:

- велику інформаційну ємкість;
- інтенсифікацію самостійної роботи студента;
- створення комунікативної ситуації, що має особистісну вагу для кожного;
- урахування вікових особливостей студента;
- підвищення пізнавальної активності того, хто вчиться, а також посилення мотивації.

Комп'ютерні програми мають бути не абстрактними, а включеними в загальний контекст практичних комунікативних завдань і проблемних ситуацій, що виникають на зустрічах студентів з викладачем.

Поєднання традиційних і нових методичних прийомів навчання мов дозволять забезпечити більш високий рівень засвоєння навчального матеріалу та досягнення необхідного результату – формування комунікативних умінь і навичок володіння іноземною мовою.

Слід зазначити, що наявність добре розробленої комп'ютерної програми зовсім не полегшує роботу викладача, а допомагає зробити її результативнішою.

Тому викладачеві важливо знати новітні методи викладання іноземної мови, спеціальні навчальні техніки та прийоми, щоб оптимально підібрати той чи інший метод викладання відповідно до рівня знань, потреб та інтересів студентів [2, с. 5].

Раціональне та вмотивоване використання комп'ютерних технологій на заняттях з іноземної мови має ґрунтуватися на творчості педагога.

Отже, створення якісно іншої системи навчання в вищому навчальному закладі є неможливим без урахування та використання потенціалу нових технологій, серед яких особливе місце належить інформаційно-комунікативним технологіям навчання, що ґрунтуються на дидактичному потенціалі комп'ютерних засобів. Вони забезпечують необхідні умови для активізації пізнавальної та мовної діяльності кожного студента, надаючи можливість засвоїти новий матеріал, одержати достатню країнознавчу, професійну інформацію, ознайомитися з великою кількістю оригінальних текстів, відеоматеріалів, одержати достатню інформацію для формування необхідних навичок й умінь. Використання технічних засобів навчання (комп'ютерних та мультимедійних, мережі Internet) для самоудосконалення, контролю знань, зберігання і використання навчальних матеріалів (граматичних довідників, словників різних типів та інше) є необхідною умовою для повноцінного процесу навчання іноземних мов.

Література

- 1. Організація** навчально-виховного процесу. З досвіду роботи вищих навчальних закладів / за ред. Н. М. Салмай, Н. В. Цибенко. – 2007. – Вип. 10. – С. 80 – 95.
- 2. Скалій Л. І.** Використання інформаційних технологій у формуванні професійної компетенції майбутнього вчителя іноземних мов / **Л. І. Скалій** // Іноземні мови. – 2003. – № 4. – С. 5 – 9.
- 3. Зубов А. В.** Информационные технологии в лингвистике : учеб. пособие для студ. лингв. факультетов высш. учеб. заведений / А. В. Зубов, И. И. Зубова. – М. : Издательский центр «Академия», 2004. – 208 с.
- 4. Крючков Г.** Болонський процес як гармонізація Європейської системи вищої освіти / Г. Крючков // Іноземні мови в навчальних закладах : наук.-метод. журн. – 2004. – № 1. – С. 4 – 8.

Васильєва Л. Г., Сура Л. Г. Можливості використання мультимедійних програм у навчанні іноземних мов

Стаття пропонує до розгляду сукупність особливостей і переваг мультимедійних програм як однієї з перспективних форм організації педагогічного процесу у вищих навчальних закладах.

Ключові слова: комп'ютерно-інформаційні технології, мультимедійні програми, вищі навчальні заклади.

Васильева Л. Г., Сура Л. Г. Возможности использования мультимедийных программ в обучении иностранным языкам.

Статья предлагает к рассмотрению совокупность особенностей и преимуществ мультимедийных программ как одной из перспективных форм организации педагогического процесса в высших учебных заведениях.

Ключевые слова: компьютерно-информационные технологии, мультимедийные программы, высшие учебные заведения.

Vasilieva L., Sura L. Possibilities of the use of the multimedia programs in teaching foreign languages

The article offers to consideration the aggregate of features and advantages of the multimedia programs as to one of perspective forms of organization of pedagogical process in higher educational establishments.

Key words: informative technologies, multimedia programs, higher educational establishments.

УДК 378:371.3:004:811

Ю. М. Коган, Н. Е. Могілевська

**МУЛЬТИМЕДІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ ІНОЗЕМНОЇ
МОВИ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ**

Інтеграція України до світової спільноти та розширення міжнародних зв'язків ставлять нові вимоги до рівня професійної підготовки студентів(курсантів) як мовних так і немовних вищих навчальних закладів (ВНЗ). Усе більше уваги приділяється вивченню іноземних мов, оскільки вони є необхідною складовою розвитку міжнародних відносин, культурного обміну між представниками різних країн, обміну інформацією та проведення наукових конференцій. Знання іноземної мови вважаються необхідними для громадян нової Європи, а також для громадян України. До випускників ВНЗ ставляться додаткові вимоги щодо володіння іноземними мовами. Як відомо, провідним напрямком в оволодінні іноземною мовою студентами(курсантами) вищих закладів освіти є здобуття ними такого рівня комунікативної

компетенції, яка б дозволяла користуватися іноземною мовою в певній галузі професійної діяльності.

Потреба сучасного суспільства у спеціалістах, які вільно володіють іноземною мовою у побуті та професійній діяльності зумовлює необхідність пошуку нових конструктивних ідей та педагогічних технологій щодо вирішення проблеми інтенсифікації навчання іноземних мов. Усе це потребує пошуку більш ефективних засобів навчання, а саме використання новітніх інформаційних технологій.

В основі процесу навчання лежить спілкування іноземною мовою, яке виступає одночасно метою навчання, основним засобом та умовою його досягнення. Спілкування іноземною мовою пронизує весь процес навчання. Сучасну модель навчання складно уявити без використання новітніх технологій навчання іноземної мови - без використання мультимедійних технологій.

Таким чином, актуальність дослідження проблеми навчання іноземної мови з використанням технологій мультимедіа обумовлена нагальними соціальними потребами в спеціалістах з високим рівнем знань іноземної мови.

Проведений аналіз наукової літератури [1–7], присвяченої проблемі використання мультимедійних технологій у процесі навчання іноземної мови, показав, що ця проблема є дуже актуальною. Але іншомовна підготовка спеціалістів ВНЗ не відповідає сучасним вимогам.

Метою нашого дослідження є аналіз ефективності використання мультимедійних технологій у навчальному процесі ВНЗ, виявлення ролі використання технологій мультимедіа на заняттях з іноземної мови, їх впливу на якість навчання та підготовку студентів(курсантів) до професійної діяльності.

Для ефективної навчальної роботи необхідне якісне дидактичне забезпечення – комплекс взаємопов'язаних за дидактичними завданнями освіти та виховання різних видів змістовної навчальної інформації на різних носіях, розроблених з урахуванням вимог педагогіки, психології та інших наук [4; 5]. Мультимедійні технології є засобом навчання, що містить елементи, властиві будь-якій дидактичній системі.

Проблемі використання мультимедійних засобів у процесі навчання іноземної мови займаються такі дослідники, як Н.Басова, С.Ветров, М. Кларін, А. Меньяйленко, І.Підласий, Ж.Поплавська, А.Проказа, П. Сердюков, В. Краснопольський, Д. Стетченко, В.Тинний та ін. Науковці вважають, що мультимедійні програми є додатковим засобом організації навчального процесу в межах традиційної освітньої системи.

Згідно досліджень Д. Джонсона [2], М. Кларина [4] та інших педагогічні методи та прийоми, які використовуються при навчанні іноземної мови засобами мультимедіа у ВНЗ, можна класифікувати так:

Ø методи навчання за допомогою взаємодії студентів (курсантів) з освітніми ресурсами при мінімальній участі викладача. Для розвитку цих методів характерний мультимедійний підхід, коли за допомогою різноманітних засобів створюються освітні ресурси: друковані, аудіо-, відеоматеріали та навчальні матеріали, що надходять з комп'ютерних мереж;

Ø методи індивідуалізованого викладання і навчання, для яких характерні взаємини одного студента (курсанта) з одним викладачем чи одного студента (курсанта) з іншим студентом (курсантом) (навчання "один до одного");

Ø методи, в основі яких лежить надання студентам(курсантам) навчального матеріалу викладачем, коли студенти(курсанти) не відіграють активної ролі у комунікації (навчання "один до багатьох"). Ці методи, властиві традиційній освітній системі, одержують новий розвиток на базі сучасних інформаційних технологій;

Ø методи, характерною рисою яких є активна взаємодія між усіма учасниками навчального процесу (навчання "багато до багатьох"). Розвиток цих методів пов'язаний із проведенням навчальних колективних дискусій, рольових ігор та презентацій полілогів.

Наш досвід педагогічної діяльності у ВНЗ дає підстави стверджувати, що проблема формування іншомовної компетенції студента (курсанта) ВНЗ має багато різних аспектів і може бути охарактеризованою як така, що не є достатньо вивченою. Їй притаманна наявність деяких протиріч: перше протиріччя полягає між теоретичним і практичним відношенням до проблеми з боку всіх учасників навчального процесу; друге – між розумінням необхідності знання англійської мови та фактичним рівнем знань мови; третє – між розумінням необхідності використання мультимедійних засобів і технологій у викладанні англійської мови з використанням Інтернет-ресурсів і відсутністю будь-яких змін як у плануванні навчального процесу, постановці нових завдань, уточненні мети кожного рівня навчання, так і в розробці системного підходу до використання мультимедійних засобів навчання, створенні нових, більш сучасних і ефективних технологій і методів навчання.

За останні десятиріччя методика навчання іноземним мовам претерпіла значні зміни у бік її поліпшення. У той же час рівень володіння іноземною мовою по закінченні ВНЗ вкрай низький.

З позицій сучасних вимог до процесу навчання серед серйозних недоліків навчання необхідно виділити наступне: слабкий зворотній зв'язок, недостатньо послідовний облік індивідуальних особливостей студентів (курсантів), перевага словесних методів викладу знань, відставання підручників і навчальних посібників від нових вимог, обмеженість часу, недооцінка важливості формування мотиваційно-емоційної сфери при навчанні іноземній мові, одноманітна форма проведення окремих етапів занять призводять до зниження інтересу до

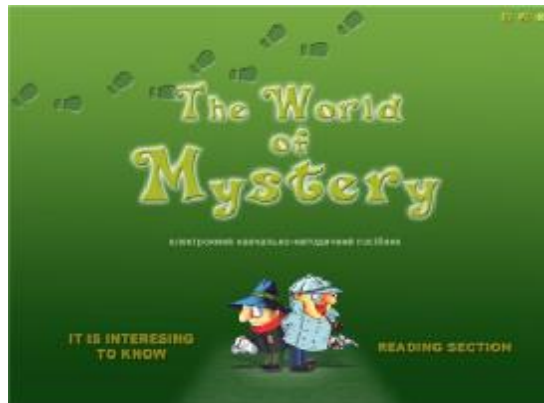
предмета. Тому важливим завданням є підбор матеріалів, що представляють реальний інтерес для тих, хто навчається за своїм змістом.

Викладачі іноземних мов ЛДУВС імені Е.О.Дидоренка вже давно відійшли від стереотипізованого подання іншомовного навчального матеріалу на своїх заняттях та стверджують, що застосування мультимедійних технологій у навчальній процесі змінює можливості викладача, роблять заняття більш насиченим і продуктивним. Вони також стверджують, що впровадження технологій мультимедіа у навчальний процес має такі переваги:

- Ø навчає “живої” розмовної мови;
- Ø дає можливість заговорити, починаючи з першого заняття;
- Ø знайомить з культурою та традиціями країни мови, що вивчається;

- Ø враховує індивідуальні потреби кожного;
- Ø допомагає здолати мовний бар’єр;
- Ø передбачає максимізацію обсягів навчального матеріалу;
- Ø проходить у дружній неформальній атмосфері.

Викладачі іноземних мов нашого ВНЗ постійно знаходяться у пошуку ефективних засобів отримання автентичних матеріалів та впровадження різного роду досвіду (педагогічного, методичного, технологічного), що сприяє “покращенню знань, умінь та навичок студентів(курсантів) у мовленнєвій та особистісній компетентності”. [7, с. 3]. Прикладом цьому служитиме нова мультимедійна програма з англійської мови **“The World of Mystery”** (розробники: Ю. Коган, Т. Маланчук), що являє собою збірку ідей, що стануть у пригоді кожному викладачеві, який прагне підвищити мотивацію студентів(курсантів) до вивчення іноземної мови та зробити процес навчання більш цікавим та яскравим.

Розділ “It is interesting to know” знайомить користувача із жанром “Mystery”, його складовими, із історією виникнення зазначеного жанру. У розділі йдеться про переваги використання детективних історій (Mystery stories\ Mysteries) в навчальному процесі; наведено приклади історій “Mystery”. Даний розділ також презентує читацькі інтереси

студентів нашої та зарубіжних країн щодо Mystery stories, що були отримані авторами завдяки Інтернет-опитуванню.

Упроваджений у програму підрозділ “Strategies for Effective Mystery Writing” допоможе створити свою власну детективну історію (Mystery-story) завдяки цікавому наповненню: корисні поради авторів жанру “Mystery”, фрази, якими можна скористатися, щоб розпочати та завершити створену історію.

У розділі “Reading section” знаходяться захоплюючі історії зазначеного жанру, що містять в собі проблему, злочин або задачу, які повинні бути розв’язаними завдяки дедуктивному методу. Детективні історії даного розділу є невеличкими та легко читаються.

Проблемні запитання, що містяться після кожного тексту, потребують детального та глибокого вивчення, а це, у свою чергу, надасть можливість розвитку вмінь аналізувати, обговорювати, дискутувати. Якщо користувач не знає відповіді на запитання, він може скористатися допомогою – відімкнути ключем замок із правильним рішенням.

Як свідчить практика, застосування матеріалів даного посібника на заняттях з англійської мови значно покращує мовну здогадку тих, хто навчається, вчить грамотно висловлювати свої думки англійською; покращує загальну культуру та рівень комунікативної компетенції іншомовного спілкування.

Наступним прикладом є мультимедійна контрольно-навчальна програма **“Ukraine is our Motherland”** (розробники: В. Краснопольський, Н. Могілевська) (рис. 2).

Програма призначена для навчання і контролю засвоєння теми “Україна”. У програмі представлені 12 тем, що охоплюють географію, політику, економіку і культуру України. Усі вправи, розроблені для ефективного засвоєння нового матеріалу (вивчення нової лексики, переклад слів з англійської на українську, переклад слів з української на

англійську, вставити пропущені букви в слова, аудіювання тексту, заповнення пропусків у реченні, заповнення пропусків у тексті, тести) зведені в єдину навчальну систему.

Характерними особливостями програми є: присутність машинного забезпечення; чіткість, ясність, присутність інструкцій до використання програм; легкість переміщення по програмі і виходу із неї на будь-якій стадії, ясність відповідних реакцій; можливість ізольованого використання частин програми; здійснення корекцій самим студентом (курсантом); можливість реєстрації успіхів того, якого навчають, і інформування останнього про успішність через екран монітора; можливість оперативного інформування викладача про успіхи студента (курсанта) (за допомогою висновку на екрані монітора викладача); полісенсорне пред'явлення навчального матеріалу; різноманітні вправи, потенційно цікаві для того, якого навчають; можливість використання програми як для групової так і для індивідуальної роботи; відповідність навчального матеріалу вимогам навчальних програм.

Спостереження показали, що проведення занять із застосуванням мультимедійної програми "Ukraine is our Motherland" значно посилює мотиваційний аспект вивчення іноземної мови, дає можливість помітно поліпшити якість знань, умінь і навичок студентів (курсантів) в основних видах мовленнєвої діяльності, підвищує інтерес до вивчення історії, культури, політики, права України як незалежної держави, сприяє активізації патріотичного виховання молоді, формуванню національної інтелектуальної еліти.

Мультимедійні засоби навчання мають досить великі можливості для використання на заняттях з іноземної мови: вони значно підвищують якість презентації навчального матеріалу та ефективність його засвоєння студентами (курсантами), збагачують зміст освітнього процесу, підвищують мотивацію до вивчення іноземної мови, створюють умови для більш тісної співпраці між викладачами і студентами(курсантами). Вони мають безперечні переваги над іншими навчальними технологіями:

Ø поєднання логічного та образного способів освоєння інформації;

Ø наочність аудіовізуальної інформації та зручність сприйняття;

Ø зручна інтерактивна форма представлення;

Ø мобільність і компактність;

Ø можливість оперативного внесення змін.

Підбиваючи підсумки викладеного вище, можна зазначити, що можливості та ефективність технологій мультимедіа важко переоцінити. При роботі з мультимедійними засобами інформація передається (і сприймається) різними шляхами, тобто подання інформації дублюється, що значно покращує і пришвидшує її засвоєння. Комп'ютер підвищує ступінь індивідуалізації самого процесу навчання, дозволяючи кожному студентові працювати в потрібному для нього режимі. Крім того, комп'ютер дає можливість отримати саме ту допомогу, яка потрібна

студенту(курсанту) на даному етапі. Суттєво змінюється якість контролю за виконанням роботи, що забезпечує гнучке управління навчальною діяльністю. Використання анімації та відеофрагментів активізує емоційне сприйняття інформації, що також має позитивний вплив на засвоєння матеріалу.

Використання мультимедійних технологій дозволяє заощадити час, забезпечує дієвість навчальних матеріалів. Мультимедійна інформація відрізняється чіткістю, лаконічністю, доступністю. У процесі роботи з нею студенти вчать аналізувати, висловлювати власну думку, вдосконалюють уміння працювати на комп'ютері. Якщо застосування мультимедійних технологій добре продумане, заняття буде образним, наочним, цікавим, життєвим, дозволить розвивати уміння студентів працювати в парах і групах. Впровадження організаційно-методичної моделі підготовки майбутніх фахівців із застосуванням мультимедійних засобів навчання сприяє значному поліпшенню засвоєння студентами(курсантами) навчального матеріалу з обраних тем, а також підвищенню рівня готовності студентів(курсантів) до застосування мультимедійних засобів навчання у професійній діяльності.

Перспективу дослідження вбачаємо у подальшій розробці мультимедійних засобів навчання іноземній мові, а саме: електронних підручників та навчальних комп'ютерних програм, в основі яких лежить діяльнісний підхід до розвитку творчості, комунікативної та культурологічної компетенції студентів (курсантів), що є особливо важливим в умовах реформування системи вищої освіти, в тому числі й відомчої, реалізації таких пріоритетних напрямків Національної доктрини розвитку освіти України в XXI столітті [8], як упровадження інформаційних технологій, інтеграція української освіти у європейський і світовий освітній простір.

Література

1. Гуревич Р. Інформаційно-телекомунікаційні технології в підготовці майбутнього фахівця / Р. Гуревич // Неперервна професійна освіта: теорія і практика. – Вип. 4-К., – 2002. – С. 62 – 67. **2. Джонсон Д.** Методы обучения. Обучение в сотрудничестве / Д. Джонсон, Р. Джонсон, Э. Джонсон-Холубек ; пер. с англ. З. С. Замчук. – СПб. : Экономическая школа, 2001. – 256 с. **3. Китайгородская Г. А.** Методика интенсивного обучения иностранному языку / Г. А. Китайгородская, В. А. Бухбиндер. – К. : Освіта, 1988. – 279 с. **4. Кларин М. В.** Педагогическая технология в учебном процессе. Анализ зарубежного опыта / М. В. Кларин. – М. : Знание, 1989. – 80 с. **5. Меньяйленко А. С.** Новые информационные технологии обучения и “законы” сохранения в педагогике / А. С. Меньяйленко, А. Т. Проказа // Нові педагогічні технології в контексті сучасних концепцій змісту освіти. – Луганськ, 1998. – С. 214 – 215. **6. Сердюков П. И.** Методические аспекты компьютеризированного

обучения иностранным языкам / П. И. Сердюков // Инозем. мови. – 1995. – № 3 – 4. – С. 54 – 57. **7. Сердюков П. І.** Теоретичні основи навчання іноземних мов у мовному вузі з використанням інформаційних технологій : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра пед. наук : 13.00.02 / П. І. Сердюков. – К., 1997. – 32 с. **8. Національна доктрина розвитку освіти** // Освіта України. – 2002. – № 33. – 23 квіт. – С. 4 – 6.

Коган Ю. М., Могілевська Н. Е. Мультимедійні технології у навчанні іноземної мови у вищих навчальних закладах.

У статті йдеться про впровадження в навчальний процес мультимедійних програм, які не тільки розширюють можливості процесу навчання, а також змінюють всю парадигму освіти, впливають на стиль та культуру традиційного процесу підготовки спеціалістів.

Ключові слова: навчання, освіта, мультимедійні комп'ютерні програми, мультимедійні технології.

Коган Ю. Н., Могилевская Н. Э. Мультимедийные технологии в обучении иностранному языку в высших учебных заведениях.

В статье идет речь об использовании мультимедийных программ в учебном процессе, которые не только расширяют возможности процесса обучения, а также меняют всю парадигму образования, влияют на стиль и культуру традиционного процесса подготовки специалистов.

Ключевые слова: обучение, образование, мультимедийные компьютерные программы, мультимедийные технологии.

Kogan Y., Mogilevskaya N. Multimedia technologies in foreign language teaching in higher educational establishments.

The article deals with the inculcation of multimedia programs in the educational process, which do not only widen the opportunity of process of studying but also change the whole paradigm of education, influence on style and culture of traditional specialist training.

Key words: studying, education, computer, computer programs, multimedia technologies.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

Абдурахманова Алиє Заїровна – асистент кафедри іноземних мов Національної академії природоохороного і курортного будівництва (м. Сімферополь).

Аблаев Едем Аджиєвич – доктор педагогічних наук, професор, академік Академії педагогічних і соціальних наук РФ, проректор з наукової роботи, завідувач кафедри філології ИСВД ЧВУЗ "МСУ. Харків".

Акуленко Янина Георгіївна – викладач кафедри іноземних мов Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля.

Аматов Олександр Михайлович – доктор філологічних наук, доцент, професор кафедри іноземних мов № 1 Білгородського державного університету.

Бекрешева Лариса Алексеевна – старший викладач кафедри іноземних мов Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля.

Буххгольц Мартін Пауль – магістр Бременського університету, Германія.

Васильєва Людмила Георгіївна – асистент кафедри іноземних мов Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля.

Вістман Тамара Соломонівна – викладач ИСВА ЧВУЗ "МСУ. Харків".

Гусленко Ірина Юрівна – старший викладач кафедри іноземних мов Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля.

Дядичев Валерій Володиславович – доктор технічних наук, професор, проректор з науково-педагогічної роботи Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля.

Іваньшина Наталія Миколаївна – викладач кафедри іноземних мов Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля.

Калиненко Наталія Олексіївна – кандидат фізико-математичних наук, доцент кафедри економічної кібернетики Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля.

Калиненко Наталя Олексіївна – кандидат фізико-математичних наук, доцент кафедри «Економічна кібернетика» Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля.

Калуга Татяна Александровна – викладач кафедри іноземних мов Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля.

Карпинський Микола – професор, доктор наук кафедри електронної інженерії та автоматизації університету Білско-Біала, Польща.

Коган Юлія Миколаївна – кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри іноземних мов Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка.

Кравчук Лілія Василівна – асистент кафедри української та іноземних мов Відокремленого підрозділу Бережанського агротехнічного інституту.

Крайка Ярослав – доктор філософії, асистент професора методичного відділу комп'ютеризованого вивчення мов таметодологічного відділу прикладної лінгвістики Інституту Німецької мови університету Марії Кюрі-Складовської, Люблін, Польща.

Краснопольський Володимир Едуардович – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри іноземних мов Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля.

Могілевська Натела Едуардівна – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри іноземних мов Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка.

Нсженцева Анастасія Євгенівна – магістр, старший викладач кафедри іноземних мов Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля.

Огнева Олена Анатоліївна – доктор філологічних наук, професор кафедри іноземних мов № 2 Білгородського державного університету.

Олексієнко Роман Вікторович – магістр, викладач кафедри іноземних мов Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля.

Серебряков Олександр Іванович – кандидат технічних наук, доцент, начальник відділу науково-методичного забезпечення Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля.

Соболь Юлія Олександрівна – кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри іноземних мов Запорізького національного технічного університету.

Степаненко Дарина Олегівна – викладач кафедри іноземних мов Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля.

Сура Лариса Геннадівна – асистент кафедри іноземних мов Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля.

Ушаков Артем Сергійович – викладач, доцент кафедри іноземних мов Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля.

Шевчук Ольга Дмитрівна – викладач кафедри іноземних мов Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля.

Шуневич Богдан Іванович – доктор педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри іноземних мов та технічного перекладу Львівського державного університету безпеки життєдіяльності.

Щеголькова Наталія Юрївна – викладач кафедри іноземних мов Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля.

Наукове видання

ВІСНИК

Луганського національного університету
імені Тараса Шевченка
(педагогічні науки)

Відповідальні за випуск:
Коміренко Г.Б.

Здано до склад. 25.04.2011 р. Підп. до друку 27.05.2011 р.
Формат 60x84 1/8. Папір офсет. Гарнітура Times New Roman.
Друк ризографічний. Ум. друк. арк. 23,72. Наклад 200 прим.
Зам. № 96.

Видавець і виготовлювач
Видавництво Державного закладу
“Луганський національний університет імені Тараса Шевченка”
вул. Оборонна, 2, м. Луганськ, 91011. Тел./факс: (0642) 58-03-20.
e-mail: alma-mater@list.ru
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3459 від 09.04.2009 р.